

TEN GELEIDE BIJ DE ACHTSTE AFLEVERING

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT NIJMEGEN
 Vakgroep Algemene Taalwetenschap en Dialectologie
 Postbus 9103
 NL 6500 HD Nijmegen

Met de publikatie van deze aflevering wordt de draad weer opgepakt van het hoofdstuk over de landbouw van deel I Agrarische terminologie, waarmee in de vorige aflevering – verschenen in 1985 – een aanvang was gemaakt. Aan de orde komt hier de teelt van de gewassen, met als paragrafen „het zaaien” (waarin ook de gewasbenamingen opgenomen zijn), „het poten”, „het planten” en „verzorging van de opgroeiende gewassen” (met daarin ook de benamingen voor de delen van de gewassen, de ziekten en gebreken, en het onkruid). De voortzetting van de redactionele werkzaamheden aan deel I Agrarische terminologie is tot onze grote vreugde mogelijk geworden door een subsidie van de Janivo Stichting. Het plan is, met de publikatie van nog twee afleveringen, waarin de oogst van de gewassen, het niet-seizoengebonden werk en het vruchtbaar maken van onontgonnen gronden worden behandeld, het deel over de agrarische terminologie binnen drie jaar te voltooien.

Ten aanzien van de presentatie van het bewerkte materiaal moet worden opgemerkt, dat de lemma-opschriften niet meer vertaald zijn. Dit is een maatregel in het kader van de versobering en de versnelling van het WBD, waartoe in 1986 door de Projectleiding en de Redactie van het woordenboek besloten werd. Het register op de gehele paragraaf Teelt en verzorging van de gewassen zal na de behandeling van de Oogst verschijnen.

In de loop van de bewerkingsperiode is de oorspronkelijk redacteur van het nog resterende gedeelte van de agrarische terminologie, dr. G. Janssens, na zijn vertrek naar de Université de Liège (België) door drs. A. Dams opgevolgd. Aan deze aflevering werkten – voor een korte tijd – mee de student-assistente mej. E.M.R. van der Heijden en mevr. H.M. Lubbers als parttime administratief medewerkster op arbeidscontract. De tekeningen werden verzorgd door de tweede ondergetekende, de taalkaarten door drs. J. van Schijndel en Bert Statema (Universitair Rekencentrum).

Een woord van dank past degenen die deze aflevering de nodige steun hebben gegeven, in het bijzonder prof. dr. A. Weijnen, prof. dr. A. Hagen en het bestuur en het directoraat van de Faculteit der Letteren van de Katholieke Universiteit Nijmegen. Zeer erkentelijk zijn wij ook de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) die de subsidie verleende voor het drukken.

mei 1989

dr. G. Janssens
 drs. A. Dams

INHOUDSOPGAVE

1.1.1.3. LANDBOUW

(vervolg van pag. 1385)

-1. <i>Landbewerking</i>	1393	overige klaversoorten	1411
-1.1. <i>Bewerking van akkerland en weidegrond</i>	1393	serradella	1411
-1.2. <i>Teelt en verzorging van de gewassen</i>	1393	boekweit	1412
		wintergerst	1413
		zomerrogge	1413
		winterrogge	1413
-1.2.0. <i>Een gewas telen (algemeen)</i>	1393	snijrogge	1413
telen/verbouwen	1393	hennep	1414
aardappeljaar	1393	mannelijke hennepplant	1414
boekweitjaar	1393	bieten	1414
groenbemesting	1393	voederbieten	1414
groenmest	1393	suikerbieten	1416
groenvoer	1393	gele voederwortelen	1417
		hop	1417
-1.2.1. <i>Het zaaien</i>	1393	lupine	1417
-1.2.1.0. <i>Algemeen</i>	1393	velderwten	1418
zaaien	1393	vlas	1419
zaaier	1395	rapen	1419
zaaitijd	1395	knolrapen	1419
gras	1395	stoppelknollen	1420
oude grassoorten	1397	een veld stoppelknollen	1422
weigras	1400	keeltjes	1422
hooigras	1400	koolzaad	1422
voedergras	1401	koolrapen	1422
ondergras	1401	stoppelwortelen	1423
ondergewas	1401	mergkool	1423
spurrie	1401	ingezaaid, gezegd van een akker	1423
voedermais	1402		
rogge	1402	-1.2.1.1. <i>Wijzen van zaaien e.d.</i>	1423
haver	1403	met de volle hand zaaien	1423
evie	1404	met de hand zaaien	1423
mais	1404	met de machine zaaien	1423
graangewas in het algemeen	1405	op en af zaaien	1424
wintergraan	1405	rondgaan/rondzaaien	1424
gerst	1405	op stap zaaien	1424
parelgerst	1406	in stroken zaaien	1424
tarwe	1406	dooreenzaaien	1424
witaar	1407	nazaaien	1424
gelderse rijs	1407	herzaaien	1424
spelt	1408	inwerken	1424
masteluin	1408	bijzaaien	1424
klaver	1408	de randen zaaien	1425
oogstklaver	1409	de navrucht zaaien	1425
witte klaversoorten	1409	rapen zaaien	1425
rode klaversoorten	1410	bieten zaaien	1425
zevenjarige klaver	1410	mais zaaien	1426
veldklaver	1411	rogge zaaien	1427
gele klaver	1411	haver zaaien	1427
violette klaver	1411		
blauwe klaver	1411	-1.2.1.2. <i>Zaaigoed</i>	1427
bastaardklaver	1411	zaad	1427

1.1.1.3

zaadkorrel	1428	-1.2.2.2. <i>Pootgoed</i>	1444
zaaigraan	1428	pootaardappels	1444
zaaigerst	1428	oude aardappelsoorten	1444
zaaitarwe	1428	poters zonder scheut	1449
zaaikoren	1428		
zaaihaver	1428	-1.2.2.3. <i>Pootgereedschap e.d.</i>	1449
hennepzaad	1428	rijentrekker	1449
zaaigraan ontsmetten	1429	vorentrekker	1450
ontsmettingsmiddel	1429	hofkoord	1451
suikerbietzaad	1429	kruk, poothout	1451
knolraapzaad	1429	handvat van het poothout	1451
stoppelknolzaad	1431	schop, gebruikt bij het poten	1452
zaad van voedermais	1432	hak, gebruikt bij het poten	1452
lijnzaad	1432	mand, gebruikt bij het poten	1452
graszaad	1432	emmer, gebruikt bij het poten	1452
zwart zaad	1432	pootmachine	1452
		patatploeg	1452
-1.2.1.3. <i>Zaaigereedschap e.d.</i>	1432		
zaaibak	1432	-1.2.3. <i>Het planten</i>	1452
zaaikleed	1433	-1.2.3.0. <i>Algemeen</i>	1452
zaaikorf	1434	verspenen	1452
aanstampplankje	1434		
zaaimachine	1434	-1.2.4. <i>Verzorging van de opgroeiende gewassen</i>	
pletrol	1434		1452
handzaaimachine	1434	-1.2.4.0. <i>Algemeen</i>	1452
inwerkhark	1435	persoon die wiedt	1452
		verdunners	1452
-1.2.2. <i>Het poten</i>	1436		
-1.2.2.0. <i>Algemeen</i>	1436	-1.2.4.1. <i>Wijzen van verzorging</i>	1452
aardappelkelder	1436	aardappels aanaarden	1452
poters selecteren	1436	aanaarden met de hak	1453
voorkiemen	1436	aanaarden met de ploeg	1454
kiembak	1436	aanaardhak	1454
aardappels	1436	handploegje	1455
aardappelland	1437	aanaardploeg	1455
voren trekken	1437	punt van de aanaardploeg	1456
rij	1437	risters van de aanaardploeg	1456
de grond gelijk leggen	1437	rug	1456
kuiltje	1437	wieden	1456
inlegger	1438	onkruid uittrekken met de hand	1457
aardappels poten	1438	onkruid bestrijden met de schoffel	1458
		onkruid bestrijden met de hak	1458
-1.2.2.1. <i>Wijzen van poten</i>	1439	onkruid uiteggen	1458
kuiltjes maken	1439	harken	1458
kuiltjes dichtgooien	1439	kweekgras lossteken met de riek	1459
aardappels bedekken met de ploeg	1439	distelen uitsteken	1459
kuiltjes dichtgooien met de ploeg	1439	onkruid van het veld dragen	1459
kuiltjes dichteggen	1440	bespuiten	1459
aardappels inleggen met de hand	1440	zwavelbloem	1459
aardappels poten met de schop in		blauwe aluin	1459
afzonderlijke kuiltjes	1440	kopersulfaat	1459
aardappels poten met de hak	1441	kalkarsenaat	1459
poten met de pootstok	1441	lood	1459
aardappels poten in een voor	1441	DDT-poeder	1459
aardappels ver uiteen poten	1442	mais teren	1459
aardappels dicht bijeen poten	1443	bieten uitdunnen	1460
bij het poten een voor overslaan	1443	bieten tot hoopjes kappen	1460
in verband poten	1444	op een zetten	1460

drietandige aardappelhaak	1461	doorschieten van aardappels	1477
eg, gebruikt bij het wieden	1462	doorschieter	1477
schoffel, gebruikt bij het wieden	1462	pas opgekomen bietenplantjes	1478
trekschoffel	1462	schitbos	1478
hak, gebruikt bij het wieden	1463	groene aardappels	1478
krabber, gebruikt bij het wieden	1463		
onkruidhark	1463	-.1.2.4.3.2. <i>Ziekten en gebreken</i>	1478
schoffelmachientje	1464	aardappelziekten	1478
distelschopje	1465	ruw, gezegd van aardappels	1480
bietenschoffel	1465	gevlekte aardappels	1480
		doorregen, gezegd van aardappels	1480
-.1.2.4.2. <i>Delen van de gewassen</i>	1465	ringen in de knol	1480
wortels	1465	vlekken op het blad	1480
voet van een graanplant	1465	verzuren, gezegd van aardappels	1480
halm	1465	veenmol	1480
knopen van een graanstengel	1467	ijzermaal	1480
lid van een graanstengel	1467	moederkoren	1480
blad van een graanstengel	1467	koperwormen	1481
aar	1467	geelzucht	1481
haverbel	1467	wortelbrand	1481
baard, stekels van de aar	1467	klaverdood	1481
pluim van graan	1468	pok	1482
vezels aan pootaardappels	1468	tol	1482
scheuten aan pootaardappels	1468	brandaar	1482
scheuten (van zaad)	1469	duivelsaar	1482
bloesem van aardappels	1469	stuifaar	1482
zaadknoppen van aardappels	1469	flodderstro	1482
zaadbol van klaver	1470	loos, zonder korrels	1482
pin van de biet	1470		
bladerkroon van bieten	1470	-.1.2.4.4. <i>Onkruid e.d.</i>	1482
knol van de raap	1471	muizengerst	1482
stengel in het algemeen	1471	onkruid in het algemeen	1482
stengel van de maisplant	1471	netel	1482
bladeren in het algemeen	1471	paardebloem	1482
loof van de raap	1471	korenbloem	1482
loof van de groeiende aardappelplant	1471	bies	1482
		kweekgras	1483
-.1.2.4.3. <i>Ontwikkeling van de planten</i>	1473	distel	1483
-.1.2.4.3.1. <i>Groei</i>	1473	melde	1483
schieten, uitlopen	1473	muur	1484
kiemen van zaadkorrels	1473	dravik	1484
scheuten krijgen, gezegd van zaad	1473	kamille	1484
uitkomen	1473	wikke als onkruid	1484
groeien	1473	krok, vogelwikke	1485
stoelen	1474	voederwikke	1485
graanplant	1474	klaproos	1485
grasspriet	1474	nachtschade	1485
buntspier	1475	gele ganzebloem	1485
bosje buntgras	1475	herik	1485
aardappelstruik	1475	wolfsmelk	1485
te ver uit elkaar staan	1476	boterbloem	1486
te dicht op elkaar staan	1476	grote weegbree	1486
in bloei staan	1476	veldzuring	1486
bloeien, gezegd van graangewassen	1476	ridderzuring	1486
aren krijgen, gezegd van graan	1477	klaverzuring	1486
korrels krijgen, gezegd van boekweit	1477	zwarte nachtschade	1486
doorschieten van gewassen	1477	perzikkruid	1486
doorgeschoten gewas	1477		

1.1.1.3. LANDBOUW (vervolg van pag. 1385)

-1.2. Teelt en verzorging van de gewassen

-1.2.0. Een gewas telen (algemeen)

TELEN/VERBOUWEN (zie kaart)

(NQ, 9; sgv)

[Als gewas tot ontwikkeling brengen; als gewas voor verbruik kweken.]

bouwen: L 91, 154, 159b, 187; *baowən*, L 154a; *baawən*, K 171, 197a, 220, L 229, 259, 280; *bèuwən*, L 240, 261; *baowə*, L 102, 109, 152, 153, 208, 244; *baawə*, K 214, 215, 216, 218, 219, L 94, 144, 145, 148, 233, 255, 257, 260, 262, 279; *bèuwə*, L 256; *bawə*, K 170, L 179, 199, 237; *bowə*, K 148, 185, L 104, 150, 155, 157, 162, 184, 185, 186, 187, 189, 190, 212, 236, 244, 264; **bren-gen:** K 188a, 217; **kweken:** K 188a; *kwaekə*, K 329; *kwikkə*, P 152; **planten:** K 227, 307; *plantə*, K 284; **poten:** *pootə*, L 244; **telen:** K 135, 163, 215; *teulən*, K 128, 137, 145a, 147, 172, 186, 219, L 144, 148, 152, 180, 200, 205, 206, 280; *teulə*, K 102*, 133a, 136a, 146, 165, 183, 184, L 100, 107a, 153, 180, 180b, 182, 183, 187, 199; *tèulən*, L 262; *tîëlə*, K 348; *tullə*, L 160, 184, 187; **verbouwen:** K 124a, 145a; *vərbowə*, K 179a; **verscharen:** *vərschaorən*, L 205, 206; **winnen:** K 230, 352, L 262, 280; *wîënnə*, K 284, 307, 329, P 18a, 94, 137a; *winnə*, K 268, 348; *wénnən*, K 241, 310; **zetten:** K 157a, 197, 230, L 262, P 14, 89; *zettə*, I 57, 220, K 124a, 173a, 174, 190a, 250, 327, 342, 349, L 237, O 174a, P 26, 29, 127, 139, 149, 157a, 161; *zéétə*, I 268, K 333.

AARDAPPELJAAR

patatjaar: *patatjaar* pataatjaar, jaar dat vruchtbaar is in aardappels, Corn. Vervl. A.

BOEKWEITJAAR

boekweitjaar: *bōëwəgəntjaor*, boegentjaar, boekweitjaar, een jaar waarin de boekweit voorspoedig groeit, De Bont.

GROENBEMESTING

(Jacobs)

[Het verbouwen en daarna onderploegen van een groen gewas dat in symbiose met stikstofbindende organismen leeft, waardoor het dient als bemesting voor een volgend gewas.]

groenbemesting: *grūūnbəməstiēngk*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62.

GROENMEST

(Jacobs)

[Algemene benaming voor een voor groenbemesting gebruikt gewas.]

groenmes: *grūūnmés*, P 4.

GROENVOER

(N 12A, 4a; Jacobs)

[Gewassen die groen aan het vee vervoederd worden.]

groenvoeier: *grūūnvōējər*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *grūūnvōjər*, K 268; **plukvoeier:** *plūūkfvōējər*, P 2; **snijgoed:** *snàəgōēt*, P 62; **rapen:** *raopə*, K 274; **voeierrapen:** *vōjəraopə*, K 265.

-1.2.1. Het zaaien

-1.2.1.0. Algemeen

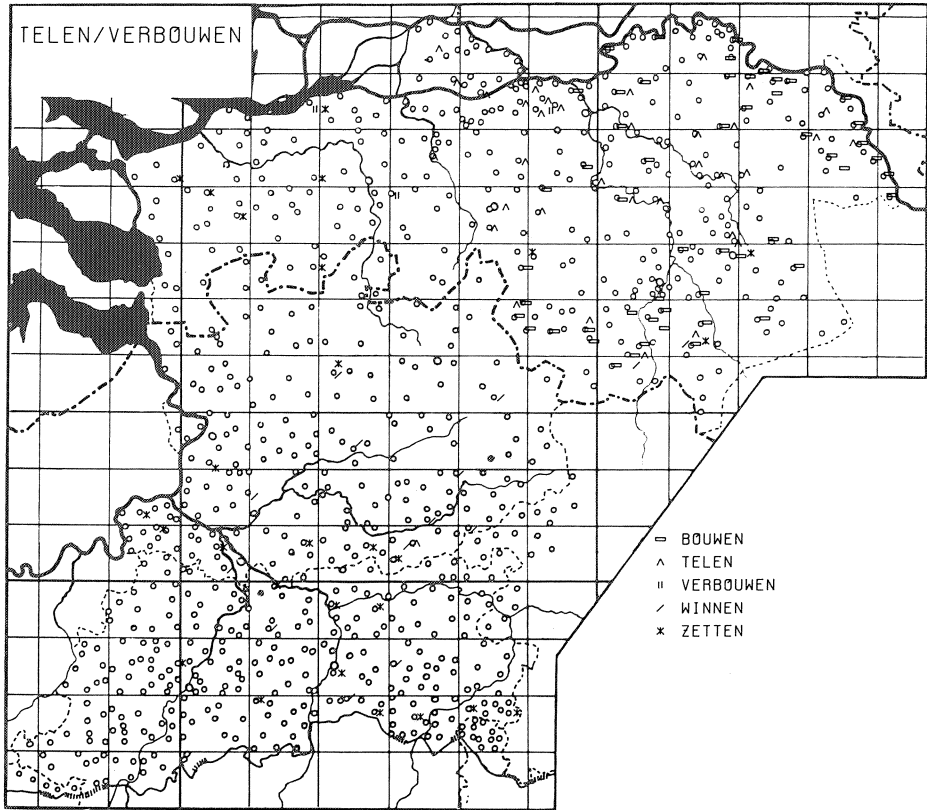
[Zaaien is het min of meer regelmatig uitstrooien van zaad op de akker. Dat kan gebeuren met de hand of met de zaaimachine. Bij het zaaien met de hand houdt de rechtshandige zaaier de zaaikorf waarin zich het zaad bevindt in de linkerarm. De korf steunt tegen het middel van de zaaier. Een alternatief voor een korf is een zaaikleed. De rechtshandige zaaier neemt een handvol zaad in de rechterhand, brengt deze naar rechts en verspreidt het graan met een brede zwaai naar links van de rechterarm. De handelingen van de linkshandige zaaier zijn analoog. Iemand die zowel linkshandig als rechtshandig kan zaaien, stapt de akker op en af tijdens het zaaien. Hij draagt er zorg voor zijn staprichting haaks te kiezen op de laatste egrichting. De zaaier houdt inderdaad zijn afstand t.o.v. zijn laatste doorgang door op de gemaakte voetindrukken te letten: zou hij evenwijdig stappen aan de richting van het eggen, dan zou hij de voetindrukken gemaakt tijdens het eggen kunnen verwarren met deze gemaakt tijdens het zaaien. Iemand die enkel links of rechts kan zaaien, moet zaaien terwijl hij rond de akker gaat. Wanneer het gewas slecht schiet, dient de boer na te zaaien om toch nog een redelijke oogst te bekomen. Na een eerste oogst kan men nog vóór de winter een tweede gewas zaaien, zoals rapen. Indien men zo'n navrucht zaait, moet men er zorg voor dragen de grond jaarlijks goed te bemesten, anders doet men aan roofbouw.]

ZAAIEN

(znd A 2,324; znd 8,102; znd 24,6a; sgv; N 15,1a; Go 1b; Ceusters; Elst; Meulemans; Vanduffel)

[Min of meer regelmatig zaad (uit)strooien op de akker.]

1.1.1.3

zaaien: K 143, 174a, 196, 204, 206, 220, 224, 225a, 237, 268, 277, 307b, 312, L 180, 201, 240, 242, O 274, 275, P 77; **zaajan**, K 216, 316, L 233, O 63a; **zajən**, K 276, L 150; **zaajn**, K 272; **zajaǰə**, I 79, K 102*, 124a, 133a, 146, 148, 157, 163, 173b, 174, 175a*, 183c, 185, 196, 204, 214, 215, 218, 219, 220, 318, 333, L 149, 280; **zāājə**, K 211; **zaai-jən**, K 191; **zaai-jə**, K 136a, 183b, 237, L 145; **zaaən**, K 267, 309; **zaan**, K 272; **zāājə**, K 232; **zāājə**, K 244; **zāān**, K 206, 315; **zaejən**, K 185, 237, 265; **zaejə**, L 153; **zaaojən**, K 213; **zaojən**, K 189a, 195a, 210, 237, 240, 272; **zaojn**, O 289; **zaoja**, I 57a, K 133a, 151, 179a, 207, 237, 262, P 60; **zaoi-jən**, K 189; **zaoi-jə**, K 178*, 213; **zao**, I 222; **zāōđ**, P 99; **zaoə**, K 267; **saōə**, K 206; **zaon**, O 165; **zaoon**, K 206, 274, 341a; **zaoaən**, K 265; **zaoēwə**, P 133; **zoa**, K 233, 267, 274, 284, P 132, 164; **zoā**, K 310; **zoaə**, K 237, 332; **zoaa**, K 349a; **zóaan**, K 304; **zóaān**, K 305; **zoan**, I 180, K 304, 310, 343, O 162, P 198; **zóaən**, K 310; **zoaən**, K 274, 292, 301, 305; **zoajan**, K 197a, 206, 210, 212, 235, 236, 240, 245, O 68; **zoaajən**, K 213; **zoajə**, K 188a, 193a, 215, 224, 226, 237, 240, 245, P 25, 38; **zoaj**, K 262; **zoawən**, K 274; **zoāwə**, K 307; **zooa**, K 268, P 4; **zoaaə**, K 251; **zoaan**, K 296, 301;

zoojən, K 244, 330; **zoojn**, O 67; **zoojə**, K 201, 206, 244, 250, 330, O 173, P 65, 89, 145, 171; **zooi-jə**, K 246; **zojən**, K 247, 250, 276, 277; **zojə**, K 237, 243, 335; **zójən**, K 296; **zójə**, K 244, 248, P 32; **zowən**, I 266, O 68; **zowan**, K 301; **zówən**, K 314; **zowə**, P 89; **zówə**, K 335, P 43, 88; **zowa**, K 274; **zówa**, P 33; **zowjən**, O 158; **zowja**, P 65; **zówəjə**, P 155; **zoowəjə**, P 104, 105; **zoowən**, K 341, P 39; **zoowə**, K 287, P 41, 41a, 96a; **zoowò**, K 268, 274; **zoowa**, K 307; **zoo**, I 269, K 286, 287; **zoon**, I 274, 275, P 198; **zó**, I 268; **zód**, P 27; **zóa**, P 25; **zòè**, K 257; **zódjə**, K 244, P 154; **zóojə**, K 276, P 25, 104, 145; **zòđn**, K 273, 295, 338, O 153, 158, 161, 274; **zòđ**, K 274, 330, 356, P 41, 44, 47, 48, 61, 93, 99, 127; **sòđ**, P 129; **zòo**, I 221, K 281a, 331, 332, P 13, 14, 41, 44, 99, 129; **zòjə**, K 235, 244, 246, 251, 276a, 312b, P 3, 18, 29a, 63, 69b; **sòjə**, K 206, 291, P 10; **sòjən**, K 189; **sòi-jə**, K 243; **zòəjə**, P 145; **zòjn**, I 220; **zódjə**, P 166; **zówəjə**, P 95; **zówə**, K 274, 332, P 41, 60a, 98; **zówən**, K 339; **zówòn**, K 346; **zówan**, K 348; **zówò**, K 307, 346; **sòén**, O 157; **zòən**, I 266, K 273, 287, 295, 296, 300a, 302, 303, 305, 308a, 341a, 342, O 63a, 68, 158; **sòən**, K 339; **zòə**, I 220, K 251, 282, 322, 333, 339, P 16, 18, 18a, 21, 36, 70, 80, 86, 88; **sòə**,

P 84; *zòan*, K 295; *zòà*, P 30a; *zòàn*, K 247; *zòn*, K 302; *zò*, I 221b, P 4; *zòò-i-jà*, K 213; *zòòajà*, K 249; *zòòaja*, K 331, P 25; *zòòajaja*, K 276; *zòòajan*, K 241; *sòòjan*, K 189; *zòòjn*, P 199; *zòòjə*, K 189, 191, 192, 201, 204, 205, 208, 210, 212, 212a, 231, 237, 240, 244, 245, 246, 249, 253, 254, 276, 291, 316, 330, P 10, 60a, 68, 85; *zòòjò*, P 10; *zòòajə*, K 235, 248, 331; *zòòjëjə*, K 246; *zòòie*, K 249; *zòòaa*, K 331; *zòòwən*, K 241, 277, 352; *zòòwng*, O 288; *zòòwə*, K 268, 312, 332, P 69b, 97, 112; *sòòwə*, P 112; *zòòwa*, K 307; *zòòwò*, K 310; *zòòan*, I 220, K 241, 304, 307, 309, 314, 315, 352, 353, O 73, P 14, 199; *sòòàn*, K 352, O 72; *zòòə*, K 283, 291, 307, 323, 325, 353, O 70, 74, 165, 251, P 1, 2, 3, 4, 5, 8, 10, 14, 26, 28, 29a, 30, 35a, 59, 60, 61, 62, 67, 68, 70, 76, 84, 96a, 105, 161; *sòòə*, K 251, 256, P 80; *zòòn*, I 275, P 198; *sòòn*, O 70; *zòòan*, I 180; *zòòə*, K 258, P 16, 27; *zòò*, I 268, K 287, 324, 329, P 70; *sòò*, K 287; *zèi-jə*, K 171, L 100, 148, 150, 201; *zèjə*, L 264; *zèjən*, L 154a; *zèejə*, L 104, 186; *zèə*, P 136; *zèejən*, L 264, 283; *zèéjə*, K 240, L 184, 189, 203b, 237, 241, 244; *zèéən*, K 357; *zèén*, K 357, 358, P 45; *zèéə*, P 46; *zèjən*, L 154, 285; *zèjə*, K 168, 170, 240, L 148, 159, 162, 185, 187, 199, 212, 257; *zèi-jən*, L 177; *zèi-jə*, L 152, 229; *zèia*, L 255; *zèaja*, L 190; *zèə*, P 57; *zèèieja*, L 180; *zèèjən*, K 240, L 102; *zèèjə*, K 165, L 91, 94, 109, 144, 153, 155, 158, 160, 177c, 183, 184, 199, 200a, 235, 236, 256, 260, 261; *zoejən*, O 272; *zoejə*, O 178a, P 73; *zöjə*, P 95, 125; *zöejn*, P 198; *zöejə*, P 39, 65; *zöewə*, P 48; *zöejə*, P 96; *zöe*, P 78; *zöèn*, O 238, 276; *zöè*, P 48, 75, 89; *zöe*, P 88, 89, 161; *zöèn*, O 238, 239, 286, 290; *zauwən*, K 301, 346; *zoujən*, I 266, K 235; *zouwən*, K 352; *zouwə*, K 350; *zoun*, K 272; *zoua*, K 265; *zèùjə*, O 286; *zèùən*, O 153; *zèùè*, P 94; *sèùè*, P 94; *zèùən*, I 266; *zèu*, P 29a; *zui-jən*, K 276; *zujə*, K 244, 281a; *zuwə*, P 128; *zuiən*, I 265; *zuin*, P 198; *zöjən*, K 244; *zöjəjə*, K 204c; *zöən*, P 23; *zijjə*, L 145; *zijjən*, P 161a, 171; *zijə*, L 93, 180b, 205, 206, 208, 263, P 136; *zájə*, K 180, 195; *zòòjə*, K 179b, 181, 190a, 191, 192, 193, 195a, 205, 207, 208; *zòòə*, P 62, 72, 75, 76, 78, 81, 129, 131, 133, 135; *zòòə*, P 82, 131, 132, 133, 135; *zòjn*, O 288, 289, P 125, 198, 199; *zòw*, P 66; *zöèn*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 290; *zöejə*, P 137a; *zèèjə*, hs Mischgofsky L 95; *zèə*, P 83, 130, 136; *zèèje*, Elemans; *zèjən*, Hoefft; *zè-jen*, Brabantius; *zoo*, zaaien, hs Schrevens P 86; **een zaaitijd doen**: *ən zaojtèè döèn*, K 207; **in 't zaad doen**: *iènt saot döèn*, K 254; *int zaot döèn*, K 307; **zetten**: P 77; *zétte*, zaaien van zwaardere gewassen, Elemans.

ZAAIER

(Go 1b; Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Iemand die zaait.]

zaaier: *zajər*, K 316, 318; *zaojər*, K 314, 353;

zaoər, K 314; *zòòr*, P 44, 47; *zèéər*, K 357; *zèér*, K 358, P 45, 46; *zoojər*, O 178, 255; *zòər*, P 62, 72, 75, 76, 78, 81, 129, 131, 133, 135; *zòjər*, P 125, 198, 199; 289; *zòòər*, P 82, 131, 132, 133, 135; *zòòəwər*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *zówər*, P 66, 126, 127; *zöejər*, P 137a; *zèər*, P 83, 130, 136; *zooər*, hs Schrevens P 86; **zaaier**: *zòjnər*, O 288, *zöènər*, O 287; *zöèndər*, O 250, 285, 286, 290.

ZAAITIID

(N M,21)

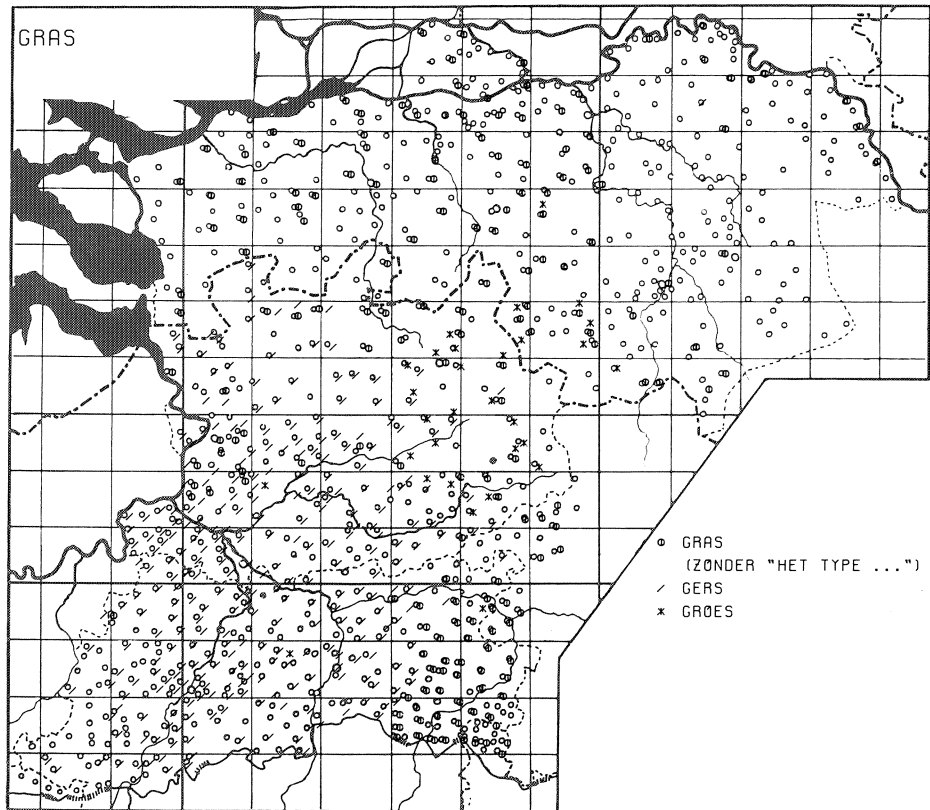
[Tijd waarin er gezaaid wordt.]

zaaitijd: I 57a, 79, K 100a, 133a, 135, 136a, 137, 143, 145a, 163, 174, 184b, 197a, 312, 320, L 280; *zajijt*, K 124a, 145a, 153, L 180; *zajijtj*, K 174; *zajjtèè*, K 164, 215; *zajjtè*, K 215; *zàajjtij*, I 79; *zajjtij*, L 205, 206; *saajjt*, K 176; *zajjtèè*, K 167, 169; *zajijt*, L 100; *zawtatwat*, K 351; *zawtijt*, K 150; *zawtat*, I 220; *zawtijt*, P 29a, 32; *zawjtij*, K 137, 146, 179a; *zawtat*, P 22; *zawtè*, P 18a; *zawtijt*, K 147, 178; *zawjtij*, K 175a*, 188a; *zawjijt*, I 57; *zawtat*, K 268; *zawtèè*, P 94; *zawtèè*, K 266; *zawtat*, P 29; *zawtat*, P 35, 84; *zawtatèè*, K 274; *zawtatèjt*, P 35a; *zawjijt*, L 200, 202, 203, 228; *zawjtèè*, P 98; *zawtat*, L 244; *zawtèè*, K 295; *zawjtij*, P 145; *zawtat*, K 350; *zawtatèè*, P 112; *zawjtij*, L 153; *zawtatj*, K 241; *zawtat*, K 276; *zawtatèè*, P 33; *zawtatèè*, I 221a; *zawtatèjt*, P 171; *zawtatj*, K 238; *zawtatèjt*, K 237; *zawtatèè*, P 149; *zawtatj*, O 177; *zawtat*, O 69; *zawtatèè*, I 268; *zawtatèè*, K 330; *zawtatèè*, K 322; *zawtatèè*, P 4; *zawtat*, L 177c; *zawtat*, L 179; *zawtatj*, L 263; *zawtatj*, L 189; *zawtatèè*, L 199; *zawtatj*, L 241; *zawtatèè*, L 184; *zawtatèè*, L 159, 160; *zawtatj*, L 242; *zawtatèè*, L 187; *zawtatèè*, P 136a; *zawtatèè*, O 244; *zawtatj*, O 250; *zawtatèè*, P 86; *zawtatèè*, K 310; *zawtatj*, P 127; *zawtatj*, L 157; *zawtat*, P 137a; *zawtatj*, L 144, 180; *zawtatèè*, L 257; *zawtatj*, L 262; *zawtat*, hs Schrevens P 86; **zaaitijd**: *zawtatèè*, P 88; **zaaitijd**: *zawtatj*, K 145a; *zawtatèè*, L 160; *zawtatèè*, zaaitijd, De Bont; **zaaitijd**: *zawtatèè*, zeienstijd, zaaienstijd, zaaitijd, De Bont; **(de) zaad**: K 188a; *zaat*, K 189; **(də)** *zaot*, I 57, K 173a, 178*; *zawtat*, O 68a; **(het) zaaien**: K 237; **(t)** *zawtat*, K 190a; *zawtat*, P 1; **inzaai**: *inzij*, L 180b; *inzèj*, L 180; **tijd om te zaaien**: *tiet om tə zijje*, L 262; *tij om tə zijjən*, K 187; de volgende typen benoemen een specifieke periode in het jaar: **voortijd**: K 312; **vroegtijd**: *vruchtèè*, K 307; *vruchtèè*, K 348; **uitkoom**: *uitkoom*, K 292; **uitgang**: *owatgang*, P 23; **bamis**: K 330; *bamməs*, K 309; *bómaməs*, K 292; *booməs*, P 23; *bòòmias*, K 342.

GRAS (zie kaart)

(N 14,88a; N 14,54; znd 1 a-m; znd 1,75; znd 20,26a; RND 5, 7, 8, 9, 10; sgv)

1.1.1.3

[De algemene benaming voor het gewas gras.]
gras: I 57a, 78, 79, K 102*, 109, 124a, 133a, 137, 146, 150, 151, 156, 157, 163, 173b, 174, 174a, 176, 179, 180, 183, 183c, 188a, 190, 191, 192, 193, 193a, 194, 195, 195a, 196, 197, 200, 204, 205, 206, 207, 208, 210, 211, 212, 212a, 213, 218, 220, 223, 236, 237a, 241, 242, 242b, 244, 246, 248, 273, 273a, 274, 276, 307, 309, 311, 312a, 312b, 313, 315, 316, 317, 317a, 346, 350, 351, 353, 355, 356, L 91, 92, 93, 94, 99, 100, 102, 104, 110, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 158a, 159, 159b, 160, 162, 177, 177c, 178, 179, 180, 180b, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 187a, 189, 190, 199, 200, 200a, 201, 202, 203, 204, 204a, 205, 206, 208, 209a, 212, 225, 229, 233, 235, 237, 240, 241, 243, 244, 255, 256, 257, 258, 260, 261, 263, 263a, 264, P 35a, 41, 42a, 44, 45, 161; *gras*, K 148, 171, 191, 196, 204, 204c, 205, 207, 208, 210, 212a, 213, 225, 240, 244, 248, 249, 251, 274, 281a, 307, 315, 350, 356, L 93, 109, 152, 153, 189, 236, 255, P 25, 41; *grás*, I 57, 102a, 118, 149, K 100, 101, 102, 110, 125, 126, 128, 129, 129a, 131, 132, 135, 141, 143, 147, 152, 154, 155, 158, 158a, 158c, 160, 161a, 163, 164, 164a, 168, 169, 172, 173, 173a, 174, 175, 176, 177b, 177c, 181,

182, 183b, 184a, 188, 244, 246, 314, L 159b; *chrás*, I 102a, K 153; *gràs*, K 307; *chràs*, K 151, L 152, 281, 281*; *gròs*, K 204, 211, 212, 240, 241, 268, 274, 312, 312b, 346, L 150, O 63a, P 41, 44, 48; *Gròs*, K 274, 307; *grès*, K 276, L 150; *graa*s, K 165, 170, 184, 185, 197a, 214, 215, 216, 219, 220, 237, 262, 279, 280, 285, 316; *grààs*, K 170, 183, 185, 186, 187, 198, 199a, 214, 217, 357, 358, L 96, 100, 162; *chrààs*, L 262; *gràás*, K 133a, 165, 184, L 228, 285; *gràààs*, K 358, L 284, P 39; *grao*s, K 318, P 35a, 41a, 47, 96, 104, 106a, 145, 154, 164, 171; *graoàs*, K 357, P 35, 38, 40, 42, 43, 46, 47, 48, 96a, 97, 98, 99, 100, 103, 104, 105, 106, 107, 108a, 109, 111, 112, 143, 144, 147, 150, 151, 152, 154, 155, 157a, 159, 166, 167, 168, 169, 171; *graoàs*, P 148, 149; *gròàs*, P 145; *groo*s, K 314, 315; *gròos*, P 145; *gròòs*, K 318, 357, P 96a; *gróas*, P 145; *gréàs*, K 245; *gréws*, K 240; *graws*, K 318, P 171; *grou*s, P 171; *growas*, P 99; *grawas*, P 105; *grîews*, K 240; *grás*, *gras*, hs Mischgofsky L 95; **gers:** *gers*, K 204; *gèrs*, K 202a, 227, 228, 231, 253; *gèrs*, I 119, 120, K 204, 204a, 224, 226, 227, 245; *girs*, K 231, P 77, 102; *gurs*, K 201, 204, 204c; *görs*, K 189; *gars*, K 224, 226, L 151; *gárs*, K 243; *gàrs*, K 202, 203, 221, 225, 244a; *gaors*, K 204,

205; *géjrs*, K 189; *gèurs*, K 189; *ges*, K 263, 269, 287, 294, 300, O 251, 275, P 86, 126, 136, 198; *gès*, I 219, 220, 221a, 221b, 222, 265, 265a, 266, 267, 268, 268a, 269, 270, 271, 274, 275, 275a, K 206, 209, 239, 255, 257, 262, 272, 273, 287, 296, 299, 300, 302, 304, 310, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 325a, 326, 326a, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 344, 345, 347, 348, 349, O 63a, 67, 68, 68b, 69, 69a, 70, 70a, 70b, 73, 74, 158, 161, 162, 165, 166, 169, 171, 172, 173, 173a, 174a, 175, 177, 178, 178a, 245, 247, 250, 252, 253, 255, 285, 286, 287, 288, 290, P 1, 2, 3, 4, 5, 5a, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 35a, 36, 59, 60, 60a, 61, 62, 63, 64, 65, 65a, 65b, 65c, 66, 67, 68, 69, 69a, 70, 72, 73, 74, 80, 81, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 93, 94, 95, 101, 122, 122a, 124, 126, 127, 133, 137, 139, 143a, 199; *gés*, I 220, 221, 268, 271, K 229, 230, 232, 234, 239, 241, 249, 250, 251, 252, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 279, 280, 281, 281a, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 301, 303, 304, 306, 308, 310, 324, 325, 330, 331, 332, 333, 335, 339, 340, 348, 349, O 63a, 73, 153, 165, 173, 174, 238, 251, 256, 286, 288, 289, P 4, 13, 16, 18, 25, 27, 60, 60a, 67, 68, 69b, 70, 76, 79, 80, 84, 85, 86, 88, 94, 123, 125, 128, 129, 198, 199; *chés*, K 330, 335, 348; *gas*, I 180, K 247, 247a, P 95; *gás*, K 222; *gaas*, K 250; *gaaas*, K 273; *gaas*, I 180; *gees*, K 332, P 2; *géés*, K 233, 273, P 66; *gòas*, P 89; *gaoas*, K 312a, 352, 352a; *gös*, K 304, 305; *gus*, K 189a, 287; *gèus*, O 161; *gòös*, K 236; *gis*, K 258, 268, 272, 281a, 283, 291, 292, 296, 300a, O 178a, 274, 277, 286, P 16, 25, 72, 88, 102, 128, 198; *gi-jas*, P 88; *gijs*, K 256, O 67, P 89; *gjes*, I 266; *gijs*, I 266; *göējās*, K 305; *gést*, O 248, P 66a; *gèst*, K 354, P 10, 65, 88; *jás*, P 138; *jés*, P 132; *jès*, P 89, 90, 92, 94, 102, 130, 132, 135, 136; *jés*, P 89; *jis*, P 133a; *gaars*, (in 't N. der K. *gaors* en in 't Z.-O. *goas* uitgespr.) gras, Corn. Vervl.: *gers*, gras, Corn. Vervl.: *gö(r)s*, gras (Z. der K.), Corn. Vervl. A.; *gés*, gras, Goemans; *gersje*: *giskə*, O 286; **groes**: K 186, 274, P 77; *groes*, K 213, 213a, 215, 216, 235, 237, 272, 311, P 41; *gröes*, K 276, 276a, 277; *gröes*, K 216, 217, 219, 220, 235, 237, 238, 239, 241, 271, 273, 275, 276, 306, 307, 312, L 279; *gröes*, K 235; *groews*, K 220; *gröews*, K 240, 281a; *gröëjs*, K 241; *groes*, gras (Cuijk), hs 1756; *gröews*, groes, gras, De Bont.

OUDE GRASSOORTEN

(N 9,124a; N 14,82; Vanduffel)

[Zie ook het lemma KWEEKGRAS.]

1. algemene benamingen als „gras” en de familie van de vlotgrassen (Glyceria, enz.)

gers: *gés*, K 324, P 70; *gès*, I 275; **liezen**: *liëzzə*, K 191; *liezə*, K 174; *lies*, slecht gras, Elemans; **bie-**

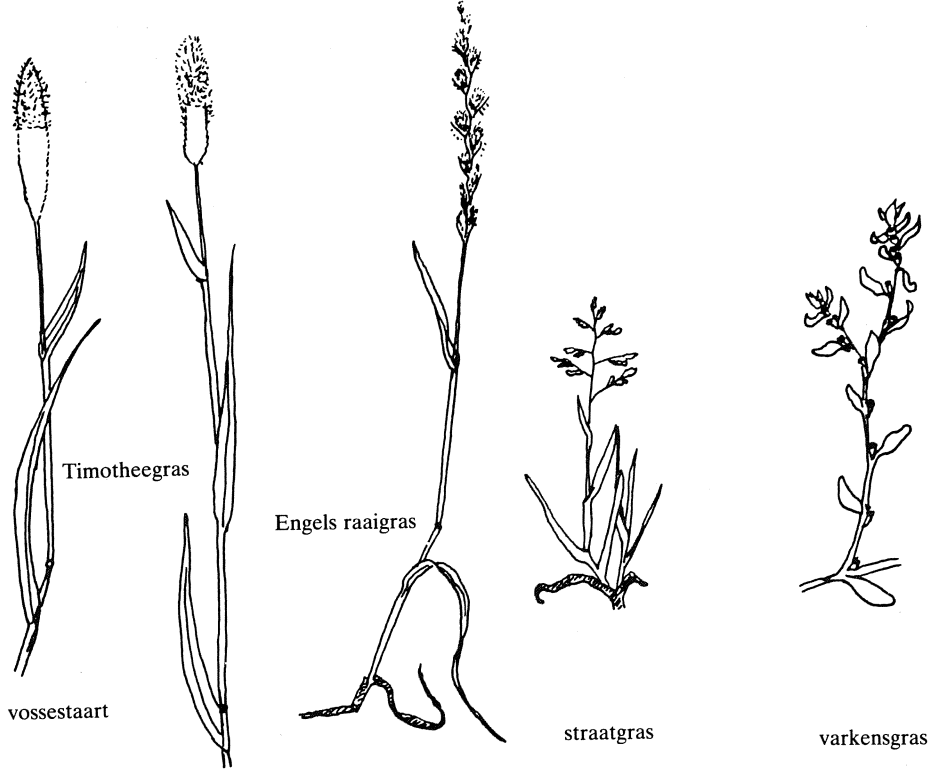
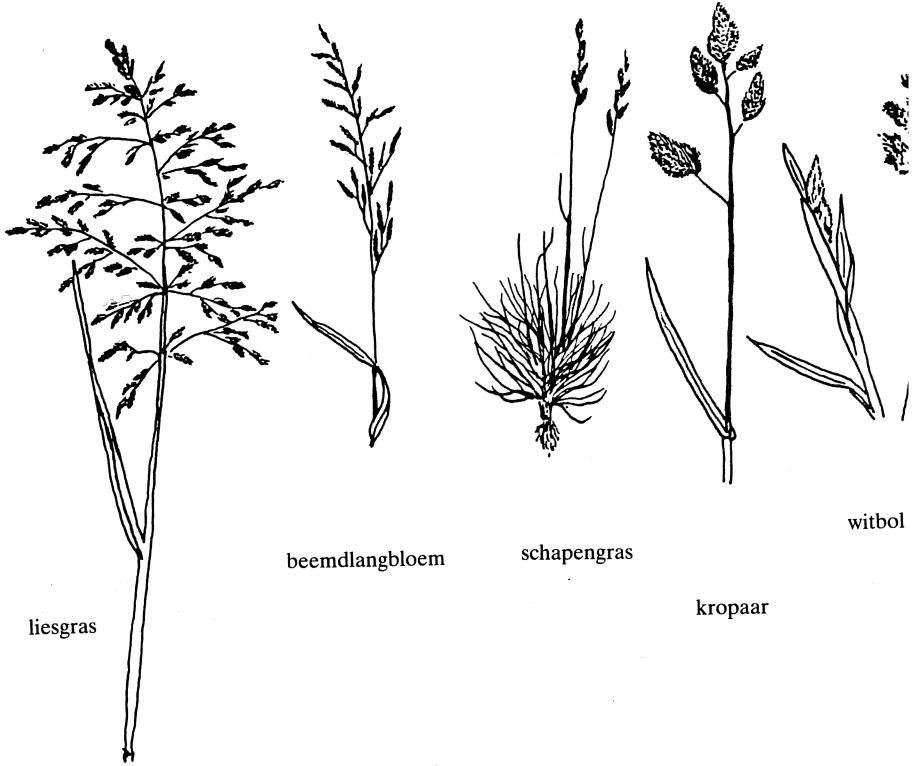
zen: *biezə*, K 174; **watergras**: *waatərgraas*, K 357; *wattərgras*, L 235, 263; *wättərgròs*, K 211; *wao-tərgras*, K 124a, 175a, 176, 274; *waotərgròs*, K 205, 307, 316, 318; *waoərgras*, K 314; *wòwtərgròs*, K 307; **watergers**: *waotərgés*, K 254, 274, 341a, P 128; *wòttərgés*, K 268; *wòwatərgas*, P 95; *wootərgés*, P 27; *wèütərgés*, P 25; **waterspurrie**: *waotərspurrə*, K 251, 307; *wattərspurie*, L 200a; *wèütərspurrə*, P 25; **waterspörrie**, een kruid op spurrie gelijkende, dat veel in natte gronden tiert en in de wetenschap *Sagina procumbens* L. genaamd wordt. Sommigen geven dien naam ook aan eene soort van bies, Lat. *Joncus buffonius* L., Corn. Vervl.; **watergroes**: K 241, P 76; *waatərgroews*, K 220; *waotərgroes*, K 178*, 184; *waotərgröes*, K 304; *wattərgröes*, K 244; *wòttərgröes*, K 287, 312b; *waotərgröes*, K 241; 301; *wao'ərgruws*, K 240; *waotərgröëjs*, K 241, P 16; *waoərgröësj*, K 241, P 16; *wättərgröëws*, watergroes, een soort gras, De Bont; **lis**: P 25, 76, 77; *lis*, P 41a; *lés*, O 158, 161, P 104; **lies**: *lies*, K 137, L 149, 153; *liës*, K 208, 211, 225, 241, 244, 276, 287, 335, P 25; *liës*, K 204, 340; *liës*, K 245; de volgende opgaven zijn waarschijnlijk meervoud: *liëssə*, K 160, 178*; *liëszə*, K 240; *liëzzə*, K 191, 349; **liesgras**: (zie tekening) L 160; **vlotgras**: *vlòtgras*, K 248, L 235; **vlotgers**: *vlotgers*, lang gras, waarvan de scheuten op het water liggen en door den stroom bewogen worden, Corn. Vervl.; **vlot**: *vlòt*, L 235;

2. samenhangende groep rond de pluimgrassen (Poa, Equisetum, Alopecurus, enz.)

straatgers: (zie tekening) *straatgés*, P 5; *strèüt-chés*, P 25; **beemdgras**: *bémitchraas*, beemdgras, gras dat in beemden groeit, De Bont; **beemdgers**: *bémigtéés*, K 341a; **veldbeemd**: *veltibimt*, K 143; **beemdlangbloem**: (zie tekening) L 150; *baemtlangbloem*, K 143; **langbeemdgers**: *langbémigtgas*, K 251; **beemdgers**: *bémigtés*, P 133; *bémigtés*, K 254; **weigers**: *wagés*, K 348; **vosstaarten**: *vòs-stijétta*, P 27; **vossestaart**: (zie tekening) *vòssə-steert*, K 208; *vòssəstjéét*, K 341a; *vossestèèrt*, eene grassoort, in de wetenschap *Alopecurus pratensis* L. genaamd. Men geeft dien naam ook aan den Wederik, Lat. *Lythrum Salicaria* L., Corn. Vervl.; **pluimgers**: K 175a*; *plèumgés*, O 288; *plaojmgés*, K 331; **windgras**: L 241; *wintgras*, K 207, 314; *wéntgras*, K 183c; *wéntgraas*, K 184; *wéntgrés*, K 240; *wiéntgras*, K 225, 244; *wiéntgras*, K 249; *wéntgràas*, wendgras, windgras, hetz. als *wénthalləm*, De Bont; **windgers**: *wintchés*, K 340, P 128; *wiéntgés*, K 274, 287, 324, 331, P 16, 25; *wiéntgés*, K 331; *wiéntchés*, P 25; **windgroes**: *wijntgroews*, K 220; **pluis**: *plus*, K 193a; *plusj*, K 241; **kattestaart**: *kattəstart*, L 150; *kattəstərtə* (m.v.), K 160;

3. samenhangende groep rond de struisgrassen (Lolium, Agrostis, Aira, Molinia, enz.)

smele: *smaelə*, L 241; **smelegras**: *smaeləgras*, L 153; **engels raigras**: (zie tekening) *engəls riej-*

gras, K 281a; *engals rajgròs*, L 150; **halmgras**: L 235; **raaigras**: *raagrass*, K 249; *rijgras*, P 76; **raai-gers**: *ragéés*, P 66; **bunt**: K 151, 157, 163b, 173b; 174, 176, 178, 186, 191, 220, L 145, 160, 180b, 200a, 233, 235, 241; *büünt*, K 201, 204c, 210, 249, 254, 301; *bunt*, K 137, 193a, 204, 207, 212, 241, 245, 276, 312, 349; *bèunt*, K 205; *böënt*, K 240; *bänit*, K 211; *böjnt*, K 241; *bunt*, bunt, bent, bentgras, De Bont; **buntgras**: K 124a, 143, 160, 175a*, 183c, L 263; *buntgras*, K 191, 274; *büüntgras*, K 244, 249; *böëntgras*, L 263; *biëntgròs*, P 89; *buntgras*, K 184; *bunchraas*, buntgras, bentgras, De Bont; **buntgers**: *bunchés*, K 349; *buntgés*, K 274; *buntgées*, K 341a; **doorstekers**: *deurstaekars*, L 145; **pijpekeuters**: *péépakeuters*, K 274; **schom**: P 77; *schóm*, K 137, 160, 165, 188a, 241, L 145, 160, 183, 235, 241; *skóm*, L 180b; *schòm*, K 237, 241; *schöëm*, K 240, 274; *schöëm*, K 276, 318, P 41a, 104, 105; *skoom*, K 187; *schóm*, schom, zekere heel fijne grassoort die als onkruid onder de rogge groeit, windhalm, De Bont; *schóm*, windhalm, Elemans; **schomgras**: *schòmgras*, K 357; **schossem**: *schòssam*, I 220, K 274, 301, 316, P 16, 41a; *schòsöëm*, O 73, P 72, 75, 76, 78, 127; *schossem*, lange grassoort met vederbosvormige aar, die veel in de granen groeit, in de wetenschap *Apera Spica venti* P. B. genaamd, Corn. Vervl.; **windhalm**: K 137, 160, L 235; *winhallam*, K 179a; *winhölm*, K 276; *wint-ölm*, K 245, P 60; *winhölla*, K 241; *wénthállam*, K 314; *wénthállam*, K 240; *waenthalm*, K 188a; *wijnthalm*, L 180b; *wienthalm*, L 160; *wiënt-allam*, K 225, 324; *wiëngthalm*, K 249, 304; *wént-hállam*, wendhalm, windhalm, soort van gras, De Bont; **varkensgras**: (zie tekening) *varkas-gras*, K 274; *vòrrakasgraas*, P 104; *verrakasgras*, K 124a, L 145; *varkasgras*, K 274; **varkensgers**: *verrakasgés*, K 251; *vérkasgés*, P 5; *veerkasgés*, K 291; *virkasgés*, K 332, P 25; *vérrakasgés*, K 331; *vérrakagés*, P 25; *verkensgers*, knoopgras, Polygonum aviculare, Corn. Vervl. A.; **varkensgroes**: *vérkasgroes*, K 184; *vèèrkasgröëws*, varkensgroes, varkensgras, De Bont; **haar**: *haor*, K 241;

4. samenhangende groep rond de cypergrassen (Scirpus, Eriophyllum, enz.)

biezen: *biëzzə*, K 191, 268, 331, 332; *biëzə*, K 191; **biesgras**: *biësgas*, K 274; **biezengras**: *biëzə-gras*, K 357; **truttheaar**: *trutthəaor*, L 207; **wollegras**: L 200a; **wolgers**: *wölgés*, I 268, K 251, 254, 291, 331, 332, P 25; **wolgras**: *wölgòs*, K 318; **heipluisjes**: *heipluisjes*, verscheidene soorten van Wollegras, *Eriophorum* L., Corn.; **zegge**: *zig*, poelgras, rietgras, *Carex* (Meerhout), elders *zegge*, Corn.; **zeggras**: *zechgras*, K 184; **hazebrood**: *haazəbrout*, L 241; *haozəbrout*, K 165, 183c, 186; *haozəbröëwət*, P 41a; *haawəzə-bröëwət*, P 105; *hòwəzəbröëwət*, P 95; *aozəbröët*, P 198; *aozəbröët*, K 207, 244, P 16; *aoəzəbröët*, K 245; *aozəbröët*, K 249; *haozənbreut*, hazen-

brood, zekere grassoort, De Bont; **kroppaar**: (zie tekening) L 150; *kròpaor*, K 212; *kròpaor*, K 241; *kròpaowr*, O 63a; *kròphaor*, K 205; *kròp-saor*, K 248; **zoor**: *zoor*, L 150; *zaor*, L 180b, P 41; *zaor*, L 235, 241; *saor*, L 285; *zar*, L 184; *zòor*, K 241; *zoor*, L 180b; *soowər*, P 105; *zèur*, L 200a; *zor*, L 184; *zoor*, resp. *zaor*, zaar, scherp, rietachtig gras – daarom elders *snijdend riet* geheten – met driekantige stengel, dat bij voorkeur in beemden groeit, ook zoorgras geheten, zegge, De Bont; *zoor*, lang, hard gras met scherpe kanten; groeit veel op lage gronden (Meierij), Cuijpers 3; **zoorgras**: *zaargras*, L 242; *zaorgras*, L 183, 235; *saorgras*, L 200; *sààrgràs*, K 156; *zorg-ras*, K 184; *zòrrəgras*, K 191; *zòrgras*, L 180b; *zoorgràas*, zoorgras, zaargras, zegge, De Bont; **hazengerf**: *haazəgèrf*, L 184; **hazegers**: *aazəgés*, I 268, O 73, P 4; *àazəgés*, I 220; *aozəgés*, I 220; *aowzəgés*, O 288; *aowzəgés*, O 158; *aawzəgés*, O 161; **aartjesgras**: *òarkasgraas*, P 104; **aartjesgers**: *àarakəsgés*, K 291; *aarkesge(r)s*, soort van gras, dat aren heeft als het koren (Duffel), Corn.; **wollig zorggras**: *wölləch sòrrəchgras*, L 235; *wollazorchgras*, K 220; **zuurgers**: *zùürgés*, O 165;

5. samenhangende groep rond de trilgrassen (Pimpinella, Briza)

bibbertjes: *bibbəkəs*, L 149; **bevertjes**: K 174; *baevarkəs*, K 173b; *beevarkəs*, K 191, 244, 304, 324, O 165; *beejvarkəs*, P 60; *bééjvarkəs*, O 173; *bajvarkəs*, P 95; *beverkens*, een grassoort, in de wetenschap *Brisa media* L. geheeten, Corn. Vervl.; **bevergras**: *bééjvərgras*, K 249; **bevernel-tje**: *beevərnəlləkəs*, P 4; *baevənnəlləkəs*, P 77; **bibbergras**: K 165, L 235; *bibbərgras*, K 184;

6. overige benamingen voor niet nader aangeduide grassoorten

engels gras: K 193a; *éngəls gròs*, K 307; *ingəls gras*, K 249; **engels gers**: *éngəls gés*, K 348; *ingəls gees*, K 332; *iéngəls chés*, K 324; *éngəls gés*, K 268; **engels hooigras**: *engəls hoojgras*, K 143; **italiaans hooigras**: *ietaljaons hoojgras*, K 143; **varkenshaar**: *verrakashaar*, L 200a; **timothee**: (zie tekening) L 150; **lammerstaart**: P 76; *lammərstēert*, K 208; *lammərstēert*, K 281a; *lammərstēéert*, K 251; *lòmmərstēéjt*, K 332; *lamməstjēt*, K 241; *lòmməstēejòt*, K 268; *lòmməstjējt*, I 268; *lammərstēert*, eene grassoort, in de wetenschap: Phleum pratense (L.) geheten, Corn. Vervl.; **lammerenstaart**: *lammərstjēet*, K 341a; **lammetjesstaart**: *lòmməkəstēat*, P 18; **vuurkruid**: L 150; **rijs**: L 150; **rand**: L 150; **hardgras**: *hartgras*, K 156; **klessen**: *klèssə*, L 150; **ossentand**: *ossəntəngt*, L 207; **hengstegras**: *héngstəgràs*, K 156; **ratels**: *ratels*, een onkruid, dat veel in sommige weiden aangetroffen wordt (ook in Brab. en Limb.), Corn. Vervl.; **overschoon**: *aowvərschon*, overschoon (oudtijds nog wel eens een ben. voor het varkensgras, De Bont; **paardsknoppen**: *pèèrds-knoppen*, eene purperroode bloem, die veel in

1.1.1.3

weiden groeit, ook: bōrsteltjes, Corn. Vervl.; **schapengras**: (zie tekening) *schaopægras*, L 200a; *schōppægròs*, K 212; **schaapsgras**: *schaopsgras*, K 191; *schōpsgras*, K 191; *skopsgras*, L 180b; **muizenoren**: *meuzænoora*, K 165; **groot zwenkgras**: *grōët zwénkgras*, K 249; **zwenkgras**: *zwenkgròs*, L 150; **zwenkgers**: *zwénkgés*, K 291; **bruine baard**: *bròana baoert*, K 254; *broonan baort*, K 291; *bruinenbaard*, eene grassoort, in de wetenschap *Agrostis vulgaris* With., Corn. Vervl.; **tjoekgras**: *tjōëkgras*, K 191; **balkgras**: K 193a; *ballakgras*, K 191; *bòllakgras*, K 191; *bòlkggròs*, K 205, 212; *bòllakgròs*, K 211; **balgras**: *bòlgròs*, K 204; **zoetgers**: *zūütgés*, O 165; **havergas**: *haoværgras*: K 191; **havergers**: *havergers*, havergroes, trilgras, *Brisa media* L. (Arendonk). Elders beverkes, daverhertekes en platluizen, Corn.; **hazenklaver**: *hōjzaklōōjvæ*, K 211; **hooigras**: *hōēwæjgras*, K 208; **hooigers**: *ōējgés*, K 330; *hōēwægés*, K 348; **hooizaad**: *hoezòt*, L 263; **ossen-gers**: *aokzagés*, O 63a; **ossetrek**: *òssatrék*, K 207; **hanengerf**: *haonægèrf*, L 150; **everhalm**: L 180b; **wilde haver**: *wiēldaovær*, K 251; **haar**: *hoor*, K 240; **vogelvoet**: L 180b; **balkbos**: *bòlkbòs*, K 210; *bàllægbdōëssa* (m.v.), K 240; **strontgers**: *stròntgés*, O 63a; **hennengroes**: *hinnægroes*, K 241; **hengstebossen**: *hengstæbossæ*, K 178*; *hèngstæbòssa*, K 156; *hengstæbossa*, K 160; **muurgers**: *mièrgés*, O 63a; *mièragés*, O 73, P 5; **Westerwolds hooigras**: *wæstarwolts hoojgras*, K 143; **ossenbaard**: *ossænbaart*, L 153; **jodenbaard**: *joodænbaart*, Elemans; **paardestaart**: *péérdæstéért*, K 179a; **wittebrood**: *wiētæmbrōet*, K 254; **belletjes**: *bellakas*, K 174a, 193a; **hongergras**: L 180b; **prol**: L 241; *pròl*, L 235; *prol*, gras niet geschikt tot veevoeder, enkel tot strooisel (Grootel), Sassen; **schaarsel**: *schōrsæl*, K 251; **zegge**: *zéch*, K 301, P 27; *zich*, K 240; **witbol**: (zie tekening) *witbol*, L 150; *wittæbol*, K 174; **ogentroot**: *oogentroot*, bloemgras, Corn. Vervl. A.; **koekoek**: *kōëkōëk*, P 133; **steenklaver**: *stingklōævær*, P 133; **hondsribbe**: *hòngsrüübbæ*, K 251; *òngsrüübbæ*, K 251; **ijsgras**: *ijsgras*, L 180b; *éjsggràas*, ijsgras, zeker hard gras dat als onkruid bij de boeren erg gehaat is, hane-poot (Echinochloa crus galli), De Bont; **snijgras**: *snééjgras*, snijgras, zeker scherp snijdend gras, De Bont; **hengst**: K 179a; **momgras**: *momgras*, K 179a; **dravikgers**: *draavikgés*, K 291; **kamgers**: *kamgés*, K 291; **krophaangers**: *króphaan-gés*, K 291; **trekgers**: *tréëkgéés*, P 66; **vogelvoet**: *vogelvoet*, eene grassoort die als onkruid in de hoven groeit, in de wetenschap *Oplismenus Crus-galli* Kunth. genaamd, Corn. Vervl.; **grof gers**: *gróf gés*, K 330; **fijn gras**: *fijn gras*, K 193a; **bles**: *blés*, K 241; *blésj*, K 241; **tuk**: *tuk*, K 178*; *tjuuk*, K 174a; **ossetuk**: *ossatuk*, K 160; *ossentuik*, eene grassoort die in de wetenschap *Nardus stricta* L. heet, Corn. Vervl.; [**lipsæ**]: *lipsæ*, K 349; [**raoat**]: K 254.

WEIGRAS

(N 14,89b; N 14,88a)

[Gras, bestemd om afgegraasd te worden.]

gras: *graos*, K 318; **gers**: *gés*, K 304, 330, O 165, P 85; **wei**: L 148, 184, 263; *wééjæ*, O 153; *wòj*, K 316; *waaj*, K 204c, 235, 276; *waa*, K 331; **weigras**: K 174, 175a, L 145, 149, 160, 180b, 241; *wèjgras*, L 263; *wèèjgras*, K 165, L 235; *wajgras*, K 208; *waajgras*, I 57a, K 102*, 133a, 137, 143, 163, 179a, 185, 191, 192, 193a, 205, 207, 244; *wàajgras*, K 240, 241; *wagras*, K 249; *wéégras*, K 274, 307; *wèègras*, K 281a; *wáajgrás*, K 314; *wéégrààs*, K 357; *wáajgras*, K 184; *wajgras*, L 150; *wééjgròs*, K 307; *wajgròs*, K 204, 210, 237; *wòjgròs*, K 241; *woajgròs*, K 212; *woajgròs*, K 211, 312; *woojgròs*, K 240; *wéégròs*, K 307; *wègròs*, K 268, P 48; *waagròs*, K 346; **weigers**: *wijgers*, P 77; *wééjægés*, O 158; *wòjgès*, P 139; *waagés*, O 158, 161; *wéjgés*, K 291; *wééjgés*, K 291; *woagés*, K 254, 287; *wòogés*, O 63a; *wèègés*, K 301; *waagés*, I 268, K 295, 324, 332, 348, 349, P 16, 18, 60, 69b, 70, 128; *wààGés*, K 283, P 60a; *woagés*, P 5; *wagés*, P 70; *wágés*, P 76; *waagéés*, K 341; *wagéés*, P 66; **maigras**: L 180b; *majgròs*, K 237; **maai-gras**: *megééjs*, O 153; **stouwgras**: K 188a; **toergras**: *tòèrgròs*, K 346; **verse wei**: *véssa waa*, O 288; **weierij**: *wæjèrij*, K 160; *waajèrij*, K 133a; *wòæraj*, K 241; **wei-eten**: *wáájééta*, K 291; **graswei/graaswei**: L 148; *graoswaaj*, K 225; *graoswáaj*, P 104; *graoswójæ*, K 335; *graswéé*, P 44; *graoswéé*, P 41a; *graoswaa*, P 41; *grooswaa*, P 27; *gròswaa*, O 173; *gròwaswao*, P 95; *graoswòo*, K 335; *grààs-wà*, I 220; *gerswei*: *gèswaa*, P 133; *gèswao*, I 275; **grasweide/graasweide**: *gròswééjda*, O 63a; *graoswajda*, K 245; **weiland**: *waajlant*, K 146, 220; *waajlaant*, K 178*; *waajláánt*, K 160; *wòælaant*, K 248; *waalont*, P 198; **beestenwei**: P 77; **koewei**: *kōéjwaa*, P 25; **weitip**: *wawitip*, K 241; **gras om af te weiden**: *gras om af tæ waajæ*, K 124a; (**gras**) **om te weiden**: [*gras*] *um tæ wijæ*, L 200a; [*gras*] *om tæ waajæn*, K 109; *um tæ wijæ*, L 200a; de volgende opgave is een voltooid deelwoord: *gæweejæ*, K 174.

HOOIGRAS

(N 14,89a)

[Gras, bestemd om gemaaid en gehooïd te worden.]

hooi: *hooj*, K 276; *houj*, K 241; *hwój*, L 200a; *hōēj*, K 312b; *hōēj*, K 318; *ōējæ*, P 85; **hooigras**: K 102*, 137, 174, 175a, 179a, L 145, 180; *hoojgras*, K 143, 146, 163, 178*, L 148, 241; *hójgras*, K 179a, L 153, 263; *højgras*, L 177c, 184, 235; *hojgras*, L 160, 180b; *hwoojgras*, K 188a; *haojgras*, L 149; *hoiejgras*, K 133a; *hōiejgras*, K 208; *hōējgras*, K 191, 192; *hōēwajgras*, K 191; *hoewaojgras*, K 193a; *hōēwægras*, K 274; *hōēgras*, K 307; *oojgras*, K 157, 160; *aojgras*, I 57a; *woojgras*, K

174a, 176; *ðejgras*, K 248; *ðejgras*, K 207; *ðejgras*, K 249; *wðejgras*, K 205; *hówajgràs*, K 240; *hðejgràs*, K 241; *hðewajgràs*, K 314; *hoojgraas*, K 185; *hójgraas*, K 165, 184; *hðejgraas*, K 276; *hðewajgràas*, K 357; *hwòjgraos*, L 150; *hðewajgraawas*, P 105; *hoojgròs*, O 63a; *hoowajgròs*, K 276; *hðwi-jgròs*, K 240; *woojgròs*, K 192, 201; *hðejgròs*, K 316; *hðejgròs*, K 210, 212; *hðejgròs*, K 237, 241; *hðewajgròs*, K 211, 312; *hðewagròs*, K 268, 307; *hðewagròs*, K 346; *hðegròs*, P 48; *hðegròs*, P 44; *wuigròs*, K 204; *hðejgròòs*, P 145; *ðejgréés*, K 245; *hòjgras*, hooigras, Elemans; **hooigers**: *hoojgers*, P 77; *wðejgurs*, K 204c; *hðejgas*, K 330; *ðejgas*, K 281a; *hðewagas*, P 95; *hoojges*, P 16; *ðejgès*, P 139; *ðégès*, I 275, O 158, 161; *hðegès*, K 295, 304, P 5, 84; *hðewagès*, K 301, 348; *hðewagès*, K 310, 332, 349; *heugès*, O 165; *oojgès*, K 287; *ðejgès*, K 291, 330; *ðejagès*, K 335; *ðewagès*, K 324; *ðégès*, P 67, 68, 70; *ðèGès*, K 291; *ðegès*, K 283, 335, O 62a, 73, 153, P 16, 18, 27, 70; *ðégès*, P 4, 69b, 76; *ðégès*, K 254, 291, 331, P 70, 128; *üügès*, P 60; *üügès*, O 173; *ðègis*, P 198; *hðegèés*, K 341, 341a; *ðègèés*, P 66; *hooigers*, (uitspr. *hoeëgàs*), te Antw. hooigars en in 't N. en Z.-O. der Kemp. ook hooigaars (uitspr. in 't N. *hoeigaors*, in 't Z.-O. *hoeëgoas*), gras dat nog te wassen staat, dat nog niet afgehooid is, Corn. Vervl.; **gershooi**: *gèsòe*, P 133; **weihooi**: *waaòê*, P 76; **hooiwas**: *hðewòs*, P 25; het volgende type geeft aan, welke grassoort voor hooi gebruikt wordt: **Engels gras**: *ingals gròs*, K 210; het volgende type geeft aan, dat de eerste snee afgegraasd en de tweede gehooid wordt: **etgers**: *ét-chés*, I 268; het volgende type wordt zowel voor hooigras als voor af te grazen gras opgegeven: **weigers**: *waagès*, K 324; het volgende type vertoont een afwijking van de normale betekenis (gekweekt in plaats van wild): **kweekgras**: *kweekgras*, K 244; de volgende typen duiden naast het gewas zelf ook de ondergrond aan: **hooitip**: *hðewjtip*, K 241; **beemd**: *bémt*, K 331; het volgende type duidt alleen de ondergrond aan: **hooiland**: *hoojlaant*, K 146; *hðejlaant*, K 133a; *hðèlònt*, K 310.

VOEDERGRAS

[Gras, bestemd om gemaaid en opgevoerd te worden.]

voeder: *vojər*, K 349a; *vójər*, K 315; *vujər*, K 310.

ONDERGRAS

[Het korte gras dat dicht bij de grond onder andere langere grashalmen groeit.]

ondergers: *ondergers* (Kemp. -gès), ondergras, Corn.

ONDERGEWAS

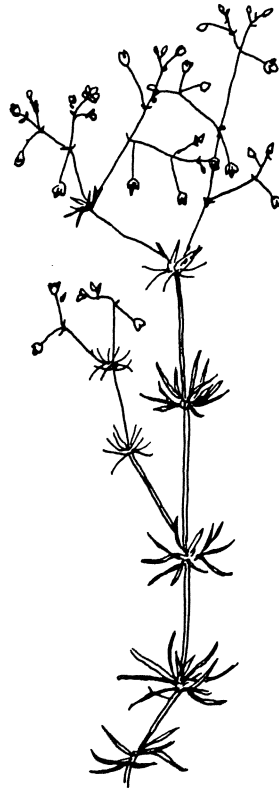
[Algemene benaming voor een gewas dat onder een hoger groeiend gewas gezaaid wordt en na de oogst van het hogere gewas tot ontwikkeling komt.]

ondergers: *ondergers*, de kleinere voederplanten zoals klis- en steenklaver, die tussen het gras der weiden groeien (K.), Corn. Vervl.

SPURRIE (zie tekening)

(N Q,2; znd A1,245; Roukens 3,28; Go 1b; Alaers; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[*Spergula arvensis*, plantensoort van de orde der muurachtigen, met vliezige steunblaadjes, als veevoeder gekweekt, o.a. op zandgronden voorkomend.]

spurrie

spurrie: I 57, 78, 79, 212, K 125a, 128, 131, 133a, 135, 136a, 143, 145a, 146, 147, 152, 158, 159, 160, 161a, 161b, 163, 164, 164a, 172, 174, 175, 178, 179a, 179b, 180, 181, 182, 183, 184, 186, 188a, 197, 202, 215, 216, 276, 348, L 144, 145, 146, 148, 152, 154, 157, 159, 178, 178a, 179, 180, 180b,

1.1.1.3

182, 183, 199, 200, 201, 202, 207a, 208, 224a, 227, 235, 237, 241, 243, 244, 260, 263a, 264, P 25; *spurie*, K 136a, L 100, 184, 285; *spurië*, K 191, 201, 216, 237, 241, 247, 277, 314, 316, 318, 352, 358, L 280; *spuriěj*, K 237, 245, 318; *speurie*, I 57, K 217, L 205, 207; *spëurie*, L 262; *spëurië*, K 189b; *spurěj*, K 277; *spörie*, I 102a, 118, K 127a, 157a, 161, 173a, 176, 177b, 178*, 179b, 183, 190, 190a, 217, L 160, 162, 184, 190, 239, 240, 241, 255, 257, 262, 283; *spörië*, K 165, 177, L 187, 285; *spöriëj*, L 153; *spöriěj*, K 205, 212; *spöri-j*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; *spuruj*, K 353; *spëwrie*, L 205, 206; *spuïrie*, K 188; *sperie*, K 179b; *sporie*, I 79; *speuri*, I 57; *spurrå*, I 220, 268, K 226, 231, 232, 244, 246, 249, 251, 253, 267, 268, 274, 281a, 291, 293, 295, 307, 310, 327, 329, 333, 335, 342, 348, 349, 351, O 70, 74, 165, 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 18a, 25, 26, 29a, 30, 33, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 59, 60, 61, 62, 63, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 84, 86, 88, 96a, 105, 125, 126, 127, 129, 131, 133, 135, 137a, 139, 161, 171, 198, 199; *speurå*, K 230, P 14; *spörrå*, I 268, 275, K 246, 249, 254, 282, 303, 308a, 339, O 239, 290, P 10, 60a, 61, 69b, 82, 83, 130, 131, 133, 136, 137a, 145, 198, 199; *spëura*, P 97; *spërrå*, K 322, 339, O 68, P 23, 26, 29, 29a, 30a, 86, 88, 89, 157a; *sparrå*, P 145; *spïërrå*, O 68; *spüürrå*, K 250, P 127; *spörran*, K 302; *spörrn*, K 302; *spëur*, K 352; *spujår*, K 312, 314; *spojår*, K 315; *parôo*, P 86; *sprurie*, K 174; *spurråch*, K 357; *spurcht*, L 205, 206; *spör*, P 132, 135; *spörrie*, spurrie (Huisseling), Elemans; *spörrie*, spurrie (Zeeland), Brabantius; *spörië*, spurrie, De Bont; *spärrie*, spurrie, Corn. Vervl.; **bamisspurrie**: *bamisspörrie*, najaarspurrie (K.), Corn. Vervl.; **muur**: *möër*, K 284; **wikke**: K 128; **wilde zurkel**: *wiëlda zierkål*, P 88; **[róchtüëng]**: *róchtüëng*, I 180.

VOEDERMAIS

paardentand: *pèèrdentand*, soort van maïs, dienende tot veevoeder, Corn. Vervl.

ROGGE (zie kaart en tekening)

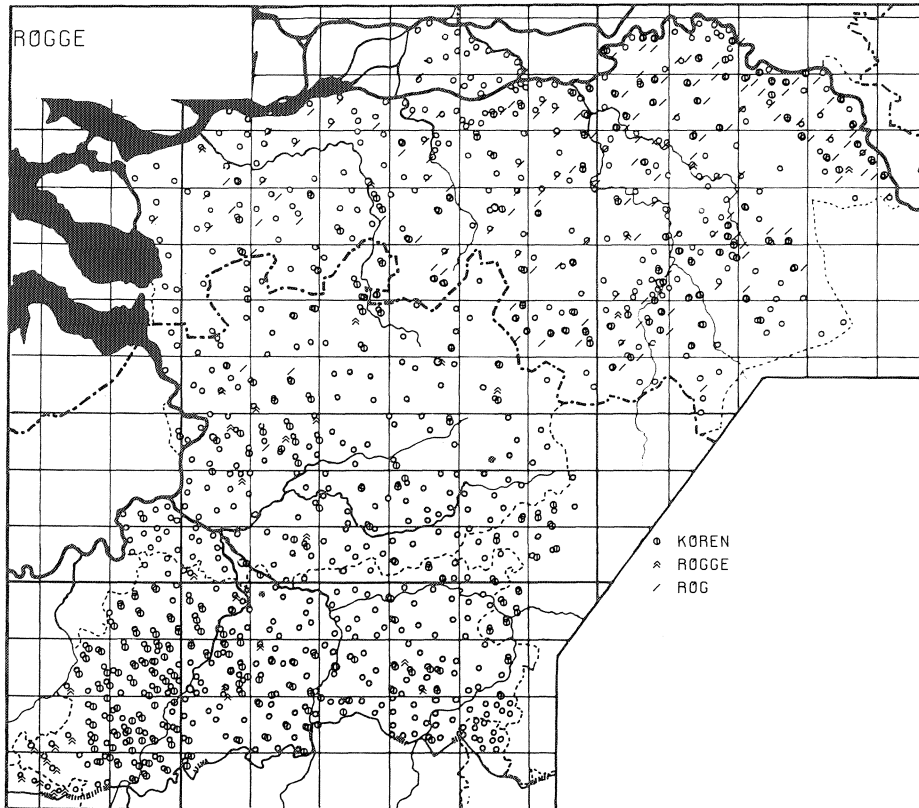
(N 15,1a; znd 1a-m; Go 1b; Alaers; Ceusters; Elst; Eylenbosch 19; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel; Weijnen BN 9,6)
[*Secale cereale*, graangewas van de familie der grassen.]

koren: K 136a, 141, 149, 150, 161, 164, 164a, 174, 176, 179, 182, 182b, 183, 186, 188, 195, 197a, 199, 216, 218, 304, L 91, 93, 100, 109, 112, 144, 145, 145a, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 180b, 202, 204, 205, 208a, 213, 226, 228, 235, 237, 239, 255b, 261, 262, 264, 268, 279; *koorån*, K 216, 241, 314, 315, 316, 318, 357, O 67, 70, 73, 74, 164, 168, 169, P 3, 59; *koorå*, K 148, 153, 179b, 180, 181, 189a, 190a, 191, 192, 193, 193a, 195, 195a,

rogge

204, 205, 207, 208, 213a, 214, 215, 218a, 221, 226, 228, 229a, 240, 244, 258, 274, 300a, 301, 318, 330, 332, 333, 349, 349a, 350, 353, 356, 358, L 94, 145, 153, 162, 186, 190, 233, 237, 256, 260, P 2, 13, 44, 45, 46, 48, 80, 82, 94, 95, 102, 106a, 107, 112, 130, 132, 133, 135, 179, 198; *korran*, L 154a, 205, 206, 240, 264; *kaorån*, K 220, L 184, O 247; *koowrå*, K 330, P 36; *kaowrån*, O 163, 165, 166, 167, 170, 171, 172, 174, 176, 177, 238, 239, 240, 244, 245, 247b, 249, 250, 250a, 252, 253, 254, 277, 278, 290, P 4, 60, 61; *kaowrn*, O 160a, 178, 237, 243, 246, 254a, 256; *kaowrå*, K 295, 335, O 173, 251, 255, 286, 286a, 287, P 10, 60b, 62, 63, 66, 69, 69a, 69b, 105, 125, 126, 127, 133, 199; *korå*, K 168, 171, 205, 210, 217, 218, 245, L 100, 102, 104, 109, 144, 148, 150, 152, 153, 159b, 179, 187, 199, 207, 208, 236, 237, 242, 244, 257, 260, 261, 264, 279, 280; *körrå*, L 229; *körrå*, O 285, 286, 290, P 198, 199; *kourå*, K 244, 257, O 178a, 286, P 88, 99; *köwrå*, K 229, 252, 253, 254, 257, 261, 262, P 83, 131, 136, 137a; *kówrå*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *kawrå*, K 250, P 154; *kåwrå*, P 86; *kaorå*, L 159b, 189, 255, O 173; *kôðrå*, O 70, 74, 165, 178, 250, 255, 287, 288, 289, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, 126; *koojrån*, O 67; *koojrå*, P 25, 47, 76, 96; *kaojrå*, P 76; *kôêrån*, O 69, 154, 155, 156, 162, 162a; *kôerån*, I 180, K 273, O 71; *köërrån*, O 69a, 72, 153; *köërn*, O 68; *kôêrån*, O 157, 161; *keurån*, O 160; *kôera*, I 220; *kouårån*, K 305; *kaor*, L 154, 155, 185; *kor*, L 158; *kåoorå*, K 219; *koorå*, rogge (Hooge Mierde); *kôðrå*, koren, „Getreide”, hs Mischgofsky L 95; *koorå*, koren, Goemans; *körre*, rogge, graan (Huisseling), Elemans; *koren*, heeft den beperkten zin van Rogge (ook in Brab. en Limb.), Corn. Vervl.; *korå(n)*, koren, rogge,

De Bont; *koren*, rogge (Kempen), hs 1229a; *koren*, rogge, Corn.; *korran*, koren (Zeeland), Brabantius; *koren*, rogge, Hoeufft; **rogge**: K 151, 160, 207, L 180, 201, P 5, 104; *rogga*, L 255; *røggā*, K 237, 241, 324, 333, O 158, 232, 241, 242, 272, 273, 274, 275, 281a, P 67, 68, 70, 95; *røggā*, K 225, 227, 243, 255, 257, 281a; *roGā*, L 186; *røëggā*, O 281; *rogā*, rogge, Goemans; *reugā*, rogge, Goemans; **rog**: I 78, K 124a, 125, 125a, 127, 128a, 129a, 131, 133a, 136a, 142, 145a, 146, 147, 150, 153, 154, 155, 157, 161, 161a, 162a, 163, 165, 167, 168, 170, 171, 172, 173, 173a, 174, 175a, 175a*, 177b, 182b, 183, 183b, 184, 185, 186, 187, 188, 194, 195, 197, 197a, 199a, 216, 218, 219, 220, L 91, 93, 94, 99, 100, 102, 104, 109, 112, 144, 145, 145a, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 151a, 152, 154, 154a, 155, 157, 158, 158a, 159, 159b, 160, 162, 177, 177c, 178, 178a, 179, 180, 180a, 180b, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 187a, 188, 189, 200, 201, 203, 203b, 204, 205, 206, 208, 208a, 212, 224, 228, 229, 237, 241, 242, 244, 256, 257, 258, 260, 279, 280, 285; *roch*, K 148, 171, 215, L 109, 148, 152, 153, 158; *ròch*, K 228, 256; *ròch*, K 179b, 181, 195a, 221a, L 186, 190, 200, 208; *rooch*, L 189; *srowch*, L 151; *rouk*, L 100; *rongk*, L 148;

ròch, rogge (Huisseling), Elemans; *ròwk*, rogge (Oss e.o.), Elemans; *ruggē*, komt in veel samenstellingen voor in de plaats van Rogge, Corn. Vervl.; *ròch*, in Geffen zegt men: *ròwch*, roug, in Berghem: *rouk*; meer dan *den rog* hoort men in Oerle: *et koòre(n)*, De Bont; *rog*, rogge, Corn.; *rog*, rogge, hs Kapteijns L 177; *ròch*, rogge, hs Mischgofsky L 95; *rogge* (noordwestelijke kleistreek); *koren* (in alle zandstreken), Weijnen EV 8; **graan**: *grôôn*, O 159, 274a; *grôên*, O 276, 277; **korengraan**: *kaowrangrôôn*, O 289; **heikoren**: *heikoren*, gewone inlandsche rogge, welke men in de Kempen zaait, Corn. Vervl. A.; **wroeter**: *vrüütər*, P 63.

HAYER

(N 15,1a; DC 2,31; Alaers; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[*Avena sativa*, plantengeslacht van de familie der grassen.]

haver: I 79, K 148, 149, 150, 168, L 91, 91b, 93, 95, 96b, 99, 100, 104, 144, 144a, 145, 147, 148, 149, 150, 152, 153, 157, 157a, 159, 160, 177c, 178a, 180, 185, 186, 188, 190, 200, 201, 209a, 237,

1.1.1.3

263, 264; *haavør*, K 149, 150, 168, 172, 187, K 357, 358, L 93, 94, 96, 99, 103, 110, 145, 146, 147, 148, 149, 151, 151a, 158, 160, 161, 162, 177, 180a, 185, 186, 187, 199, 202, 208, 226, 235, 237, 240, 242, 244, 259, 260, 263, 264, P 44, 46, 48, 105; *håävør*, K 255, 258, 262, L 208; *haaævør*, K 150, 152, L 259, 260; *haovør*, I 78a, K 100, 100a, 101a, 102, 107a, 109, 110, 110a, 127a, 128, 129, 129a, 130, 131, 132, 133, 133a, 133b, 133c, 133d, 134, 135, 136a, 137, 138, 142, 143, 145a, 146, 147, 148, 148a, 150, 158b, 161, 161a, 162, 163, 164, 164a, 165, 166, 167, 170, 175, 175a, 176, 179, 181, 182, 183, 183a, 183b, 184, 184a, 185, 186, 190, 190a, 193a, 194, 195, 197, 214, 217, 218, 220, 237, 240, 295, 303, 314, 315, 316, 318, 333, L 91, 96, 101, 154, 180, 180*, 180b, 182, 200, 201, 203, 203b, 204a, 205, 206, 207, 208a, 234a, 236, 239, 241, 242, 244, 255, 258, 259, 261, 262, 263a, 279, 280, 281, 283a, P 45, 67, 68, 95; *hòðvør*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; *hoovør*, K 101, P 36; *haoævør*, K 137, 163c, 186, 216a, L 280; *haævør*, K 101b; *havvør*, K 138, 150, 163b, L 97, 99, 112, 145a, 150, 156, 177, 178a, 179, 183, 184, 208, 283, 285; *håvvør*, L 97, 112, 145a, 147; *hòvvør*, K 101, 135, 163b, L 201; *hovvør*, L 201; *aavør*, I 79, K 153, 154, 157, 173*; *àävør*, K 221, 225, 226, 227, 228, 229, 229a, 243, 245, 252, 253, 254, 256, 261, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 59, 60; *aovør*, I 57, 78, 78a, 102a, K 124a, 125a, 153, 155, 157, 158b, 158c, 161, 173, 173a, 173b, 174, 175, 176, 281a, 324, 335; *òðvør*, K 221a, 257, O 178, 250, 255, 287, 288, 289, 290, P 8, 10, 61, 62, 66, 72, 82, 125, 126, 129, 131, 133, 135; *oovør*, P 86, 127; *aovævør*, K 175, P 69b; *òvvør*, K 158c, 175; *òävør*, K 175, O 173, P 133; *aovvør*, P 76; *awvør*, P 75, 76, 78, 81; *òvvør*, K 204c; *aevør*, L 186; *èèvør*, K 157, L 186; *èèävør*, K 157; *òèvør*, P 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *haavà*, L 180b; *haaver*, haver (Huisseling), Elemans; *haavør*, haver, hs Mischgofsky L 95; *òèvør*, haver, Goemans; **havertje**: *hèèverke*, havertje (Huisseling), Elemans; **evene**: *eevàn*, L 244; *eevå*, L 178, 178a, 179, 180, 180b, 182, 200, 202, 203b, 226.

EVIE

(Go 1b; Alaers; Ceusters; Elst)
[*Avena strigosa*, schrale haver.]
evie: *eevië*, K 179b, 191, 192, 193, 207, 208, 314, 315, 353, 357, 358; *éevie*, K 316, 318; *heevie*, K 180, 181, 195, 195a; *evie*, soort haver, Sassen (Eersel); **evene**: *eevå*, L 179, 235, P 44, 45, 46; *éevå*, L 178, 200, 202, 203a, 226; *éjvå*, P 47; *éve*, bepaald soort haver van fijner korrel en veel lichter, Van Dam 4; *ééevå*, even, bepaald soort haver (Huisseling), Elemans; *éjvå(n)*, even, lichte haver, De Bont; *eve*, soort haver, Lat. *avena*, Van de Biezen; **rouwevie**: *ròweevie*, K 190a, 205; *rouwevie*, soort van haver, die veel in de zandige

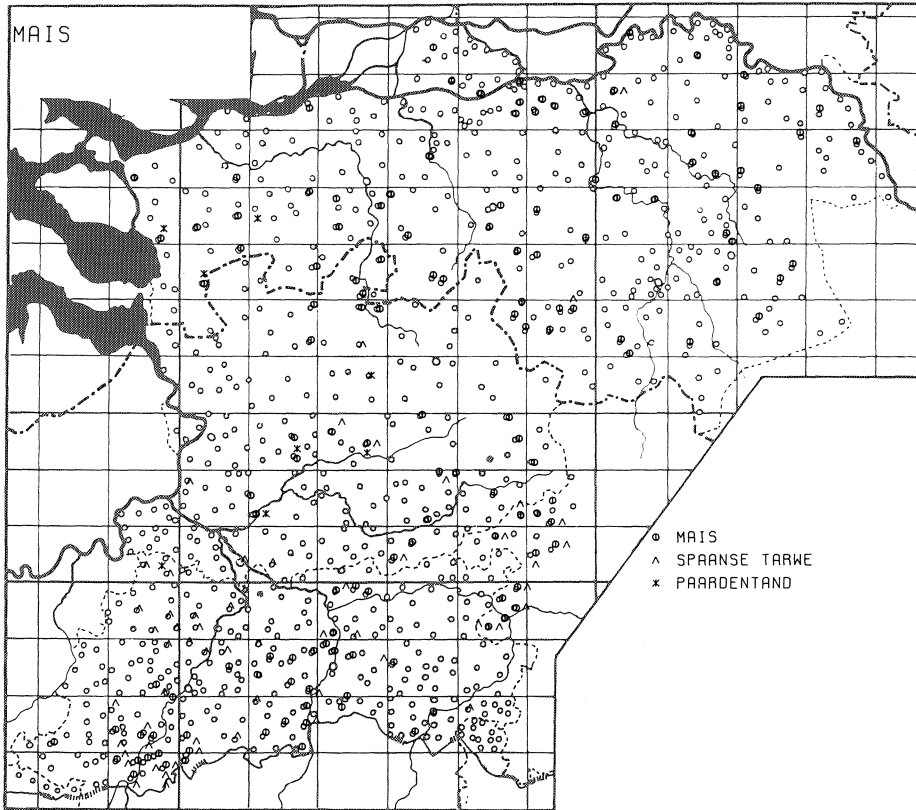
gronden der Kempen gezaaid wordt, Corn. Vervl.; *rouwevie*, ruwe haver, *avena strigosa*, Corn.; **rouwevene**: *råweevå*, K 221a, 225, 226; *råwéjvå*, K 255; *råwééjvå*, K 221; *ròwéjvå*, K 262; *rówéjvå*, K 257; *råwéjvå*, K 227, 229, 229a, 243, 245, 253, 254; *råwééevå*, K 228; *råwéevvå*, K 258.

MAIS (zie kaart)

(N P,22; Go 1b; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[*Zea mays*, hoog opgroeiende graansoort met bloeikolven die talrijke platronde zaadkorrels bevatten.]

mais: K 172, 178*, 215, 293, 307a, L 187, P 94; *majs*, I 57a, K 128, 135, 136a, 143, 145a, 147, 150, 163, 172, 174, 179a, 183, 184, 186, 187, 197, 198, 214, 215, 216, 264, 276a, 277, 307, 310, 358, 359, L 91b, 144, 148, 157, 160, 180, 182, 183, 184, 187, 199, 200, 205, 206, 207a, 243, 258, 262, 264, O 177, 290; *måjs*, I 79; *maajs*, K 124a, 133a, 146, 188a, L 244; *máájs*, K 153; *majås*, I 79, K 102*, 173b, 174, 184, 318, *majis*, K 267, 271, 275, 262, 284, 307, 348, 353, L 180b, O 241, 253, P 22, 23, 24, 84, 85, 145, 152, 176, 211; *majés*, K 312; *maajås*, K 188, 215; *maojås*, K 188; *maajés*, K 293; *ma-is*, K 206; *ma-iēs*, K 176, P 29a; *majjēs*, K 315, 316, 357, P 45, 46, 47, 48, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 129, 131, 133, 135; *måjijēs*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; *måjijēs*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 82, 125, 131, 132, 133, 135, 136, 137a, 198, 199; *majjēs*, O 253, P 86; *mujz*, K 275; *mujis*, K 314, 349; *mujjēs*, P 44; *mijz*, K 217, L 262; *mèjs*, L 100, 153; *mèjs*, K 145a, 218, 218c, 257; *mèèjs*, L 153; *mèéjs*, L 280; *majst*, L 241; *máájst*, K 153; *majs*, resp. *mèjs*, *mais*, De Bont; *mèjs*, *maïs* (Huisseling), Elemans; *maoiers*, *mais*, Weijnen EV 7; **spaanse tarwe**: K 217, O 245, P 94; *spaanse tarwå*, P 8; *spunså taarwå*, P 84; *sponså terw*, L 144; *spaanse terw*, L 144; *sponså térvå*, K 349; *speunså térvå*, K 349; *spéns térvå*, P 23; *spajnså tarf*, P 157a; *spòngsjikå téarf*, O 255, 288, 289, P 125, 198, 199; *spòngsjikå tárf*, O 250, 285; *spaanse terf*, K 307; *spojnså terf*, P 4; *speunså terf*, I 275, K 334; *spaanse térf*, K 210; *spònsån térf*, P 127; *spònså térf*, P 126; *spòænså térf*, P 62, 127; *spojnså térf*, P 70; *spongså térf*, O 69; *spòngsjikå térf*, O 178, 286, 287; *spòngsjikå térf*, O 290; *spònsjikå térf*, O 253; *spunså térf*, K 330; *spaanse térf*, K 264; *spòænså térf*, I 274; *spaanse térf*, K 314; *spanså térf*, K 353, P 45; *spajnså térf*, P 46; *spònså térf*, P 83, 130; *spòjnså térf*, K 358, O 70, 73, 74, 165, P 3, 4, 8, 48, 59, 60, 62; *spòjnså térf*, P 47; *spònså térf*, K 318, 357; *spunså térf*, P 30; *spunså térf*, K 267; *spunså térf*, K 279; **prinsentarwe**: *prinsåterwå*, P 26; **hennentarwe**: *hènnåterf*, P 44; **turkse tarwe**: *kurråkå terf*, P 161; **turkse weit**: L 184, 187; *tòrkså wèjt*, L 153; **paardentand**: K 188a, 232; *pèèrdåtant*, I 79; *per-*

rōtaant, K 175a*; *pīērəntant*, K 262; *pjээрəntant*, K 267, 293; *pi-jээрəntant*, I 275; **rode top**: *rōējən tōp*, K 293.

WINTERGRAAN

wintergraan: *wintergroan*, graan, dat in den herfst gezaaid wordt, Corn. Vervl.

GRAANGEWAS IN HET ALGEMEEN

(znd 1a-m; Go 1b; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans)

graan: K 210, 213, 268, P 2; *graan*, K 239, 330, 353; *gràn*, O 70, 74, 165, P 1, 3, 4, 59, 60; *graon*, I 220, K 189a, 204, 205, 213a, 241, 244, 245, 250, 257, 273, 274, 300a, 305, 314, 315, 316, 356, P 13, 80, 94, 95; *gròdn*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208, P 82; *groun*, K 332, 350, O 162; *graan*, O 67; *groom*, P 102, 129; *grèen*, P 99, 106a, 107, 154; *grèen*, K 357, 358, P 44, 45, 46, 48, 96, 112; *gréean*, K 318; *grawn*, I 180, K 304; *groen*, O 286, P 88; *grōen*, O 178, 178a, 250, 255, 285, 286, 287, 290; *gròen*, P 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *grojn*, O 274; *gròjn*, O 288, 289, P 125, 198, 199; *greejn*, P 99; *gròn*, K 244; *grèun*, P 25; *grōen*, graan, Goemans; **koren**: K 204; *koora*, K 349a; *kòdòrə*, P 2, 8.

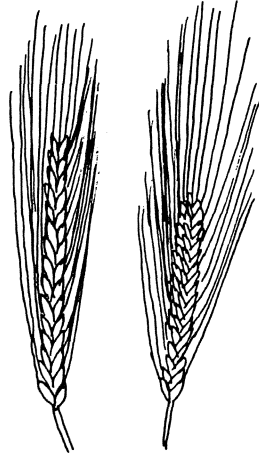
GERST (zie tekening)

(znd 1a-m; znd A1,127; sgv; Roukens 3,24; Alaers; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[Hordeum, graansoort van de familie der grassen.]

gerst: K 153, 161b, 175, 179b, 180, 213, L 162, 257, 260, P 102; *gèrst*, K 179b, 180, 190a, 193, 204, 205, 207, 208, 231, L 285, O 238; *gèrst*, I 220, K 243, 249, 252, 253, 274, 357, 358; *chèrst*, K 244; *gèarst*, K 245; *gèèrst*, K 212, 218, L 285; *gijrst*, K 210; *gèjrst*, K 205; *garst*, I 57, 57a, 78, 118, K 126, 127, 131, 135, 148, 164a, 168, 190, 201, 202, 204, 244, 245, 246, 247, 249, 251, 253, L 91, 94, 100, 102, 104, 109, 144, 145, 146, 147, 148, 150, 153, 154, 154a, 155, 158, 159, 159b, 162, 177, 178, 178a, 179, 184, 185, 186, 187, 190, 199, 200, 212, 224, 239, 241, 285; *gàrst*, K 245; *gaarst*, K 165, 166, 169, 170, 171, 183, 183b, 184, 185, 186, 197,

1.1.1.3

gerst

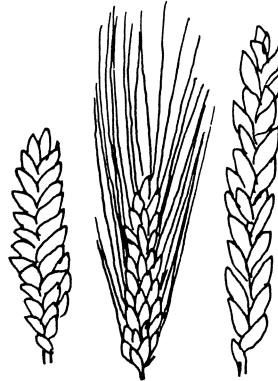
197a, 214, 215, 216, 217, 218, 220, 242, 244, L 152, 157, 162, 182, 183, 189, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 224a, 227, 229, 233, 235, 236, 237, 240, 241, 242, 244, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 264, 279, 280, 281, 283; *gáárst*, K 217, 221a; *garstā*, K 244; *gorst*, L 93; *gest*, K 268, 304, O 286, P 29a; *gést*, K 225, 226, 228, 229, 229a, 249, 254, 255, 257, 258, 261, 262, 277, 281a, 282, 286, 291, 295, 303, 305, 307, 314, 315, 316, 318, 322, 329, 333, 339, 349a, 353, O 70, 74, 158, 165, 239, 276, 290, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 13, 25, 29a, 30, 30a, 33, 39, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 69, 69b, 70, 72, 76, 78, 80, 81, 86, 88, 96, 102, 106a, 127, 131, 133, 136, 137a, 145; *gèst*, I 275, K 191, 192, 205, 221, 250, 254, 256, 257, 300a, 302, 308a, 330, 332, 342, 350, 352, 356, O 178, 178a, 250, 255, 285, 286, 287, 290, P 10, 18a, 60a, 62, 80, 86, 94, 95, 97, 99, 105, 106a, 107, 112, 154, 166, 198, 199; *geest*, P 125, 199; *géést*, K 237, P 198; *gèèst*, K 232, 239, 241; *gijst*, K 189a, 213a, O 67; *gèjst*, K 277, P 2; *gèjst*, O 288, 289; *gèéjst*, K 273; *gèást*, K 339; *gèéást*, P 75, 96a, 127, 198; *gèèást*, P 126, 129, 133, 135; *geesta*, O 274; *gèsta*, K 330, P 88; *gast*, I 57, K 125a, 152, 157a, 159, 161a, 173a, 174, 176, 177, 177b, 178, 179b, 181, 251, P 161, 171; *gást*, K 227; *gàst*, K 181, 195, 195a; *gaast*, K 163, 182, L 280; *gjest*, I 268, O 68; *gjèst*, O 162; *gie-èst*, I 180; *giest*, K 160; *gist*, K 335; *gjast*, K 251; *jést*, P 75, 82, 83, 86, 88, 89, 130, 131; *jèjst*, P 132, 135; *gort*, K 157a, 164, L 205; *gaarst*, gerst, hs K 133a; *garst*, gerst, Brabantius; *gaarst*, gaarst, garst, gerst, De Bont; *gerst*, gerst, Corn. Vervl.; *garst*, gerst (Huisse-ling), Elemans; *gèst*, gerst, Goemans; **schokke-loen**: *skòkkalòèn*, O 239; **zomergerst**: *zàwmər-gèst*, P 86.

PARELGERST

parelengerst: *pèrelegerst*, gerst in ronde korrels, gelijk perels, Corn. Vervl.

TARWE (zie kaart en tekening)

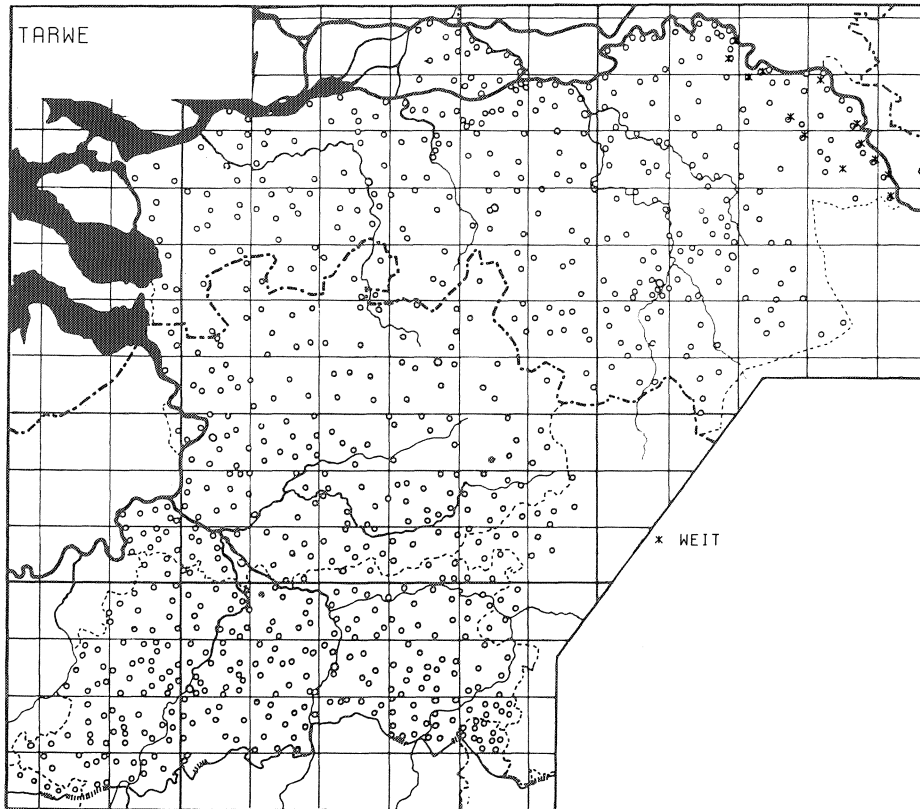
(znd A1,81; znd 7,75; sgv; Alaers; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel) [Triticum, graansoort van de familie der grassen.]

tarwe

tarwe: K 191, 206; *tèrwā*, L 150, 179; *térwā*, P 39; *tèèrwā*, L 236; *tèèrvā*, L 256; *tarw*, L 104; *terw*, K 171, 220, L 93, 100, 147, 151, 154, 199, 279; *tèrw*, L 91, 94, 144, 145, 152, 153, 162, 255, 257, 259, 260, 264, 285; *tèrraw*, L 150, 237; *teerw*, K 219, L 205, 206, 261; *tàròëw*, K 180, 190a, 195; *tèròëw*, K 179b, 181; *tarf*, K 244, O 276, P 198, 199; *tàrf*, O 250, 255, 285, 288, 289, P 125, 198, 199; *tàrf*, K 243; *taarf*, K 201, 226, 244; *táarf*, K 228, 229; *terf*, K 148, 168, 196, 197a, 214, 215, 218, 272, 276, 302, 324, 330, P 41, 43, 92, 164, 198; *tèrf*, I 275, K 170, 188a, 215, 216, 262, 267, 277, 300a, 302, 305, 308a, 310, 330, 332, 333, 334, 340, 342, 352, 353, L 144, 145, 177, 229, P 14, 18, 18a, 25, 60a, 105, 166; *tèrf*, I 268, K 206, 274, 295, 303, 307, 315, 318, 330, 333, 339, 352, O 68, 158, 178, 238, 239, 286, 287, 290, P 10, 25, 29a, 45, 62, 63, 65, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 86, 126, 127, 128, 129, 131, 133, 133a, 135, 136, 161, 171, 198, 199; *tèrf*, P 145; *tèèrf*, K 205, P 145; *téèrf*, K 254, 286, 304, 325, P 2, 33, 88; *teerf*, K 213, P 171; *tìrf*, K 319, P 4; *taøruf*, K 244; *téaruf*, K 339, P 69b; *tééaruf*, K 280; *tèèaruf*, K 184, L 244; *tijrf*, K 201, 204, 210, 296; *tèjrf*, P 16; *tèjrf*, K 268, 295, 330; *teejrf*, P 88; *tarraf*, K 244, 245, 251; *tàrraf*, I 180, K 245; *tárraf*, K 243; *terraf*, K 301, 353; *tèrraf*, K 208, 212a, 231, 241, 273, 281a, 287, 292, 305, 307, 330, P 10, 61, 85, 86, 95, 96a, 97, 99, 112; *térraf*, K 237, 245,

277, 307, 314, 315, 316, 318, 322, 329, 335, 339, 349a, 353, 356, 357, 358, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 13, 25, 27, 30, 30a, 36, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 59, 50, 61, 62, 69b, 70, 75, 80, 82, 83, 86, 88, 96, 99, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a, 161; *tèrraf*, P 88; *taaraf*, K 227, 246, 247, 249, 253; *táaraf*, K 221, 225; *tâaraf*, K 226, 227, 229a, 245, 252, 253, 261; *taaaraf*, K 246; *téerav*, K 291; *teerav*, L 148; *tèèraf*, K 191, 192, 193, 195a, 205, 207, 208, 212, 221a, 232, 244, 246, 249, 254, 257, 258, P 89, 95, 145, 154; *téerav*, K 206, 237, 250, 255, 256, 257, 268, 286, 291, P 88; *tèèraf*, P 145; *teerav*, K 185; *tijraf*, K 296, 331; *tèjraf*, P 89; *tijraf*, K 293; *téjaraf*, K 282; *téjref*, K 258; *tèrw*, L 185; *tèrðew*, tarwe, hs Mischgofsky L 95; *tärrew*, tarwe (Schaijk); *tèraf*, tarwe, Goemans; *tèrw*, tarwe (Herpen en omgevende zandgronden), Elemans; *tarv*, tarwe, Corn. Vervl.; *tèrraw*, tarwe, De Bont; *tèrf*, tarwe, hs Kapteijns L 177; *terf*, tarwe, hs K 133a; *weit*: *wijt*, L 109, 158, 159, 162, 184, 186, 187, 190, 212; *wèjt*, L 104; *wèjt*, L 102, 153; *wèèat*, L 189; *wèèt*, tarwe, hs Mischgofsky L 95; *weit*, tarwe (Land van Cuijk, Ree, Berc.), Weijnen EV 8; *wèjt*, tarwe (Huisseling), Elemans; *weit*, tarwe (Cuijk), hs 1756; *weit*, tar-

we, Hoeufft; **toktarwe**: *tokteerf*, K 237; **zomertarwe**: *zàwmartèrraf*, P 86; *zomertèrf*, tarwe, die na de winter gezaaid wordt (Kl.-Br.), Corn. Vervl.; *zomertarwe*, tarwe in de lente gezaaid, Tuerlinckx; **zomerweit**: *zómmerwèjt*, zomertarwe (Huisseling), Elemans; **wintertarwe**: *wièntar-tèrraf*, P 86; *wintertèrf*, tarwe, die in de herfst gezaaid wordt, Corn. Vervl.; **winterweit**: *winterwèjt*, wintertarwe (Huisseling), Elemans; **zaadtarwe**: *zaaterf*, tarwe bestemd om gezaaid te worden, Corn.

WITAAR

[Tarwesoort met witte aren.]

witaar: *witaar*, tarwe met witte aren, Corn. Vervl. A.

GELDERSE RIJS

[Tarwesoort, die gemakkelijk de korrels laat vallen.]

gelderse rijs: *gèlderse ris*, bepaalde tarwesoort die gemakkelijk de korrel loslaat, Elemans.

1.1.1.3

SPELT

[Triticum Spelta L., nauw aan de tarwe verwante graansoort, waarvan de kafhuls bij het dorsen niet loslaat.]

spelt: *spèlt*, spelt, graansoort (Huisseling), Elemans.

MASTELUIN

(Alaers; Jacobs)

[Mengsel van rogge en tarwe, blijkens de toelichtingen bij de opgaven ook van gerst en haver of gerst en tarwe, terwijl de informant uit K 228 zelfs mededeelt, dat er soms wel 10 soorten door een gezaaid worden.]

masteluin: *mástalèùn*, K 221; *mástòlòn*, K 225; *mástalààn*, K 255; *mástalààn*, K 254, 257; *mástalòòn*, K 262; *mástalòòn*, K 243, 245, 258, 261; *mástalòèn*, O 70, 74, P 1, 2, 4; **mengeling:** *méngò-lièng*, K 228; **twewas:** *twièwás*, K 252, 256; **wit-graan:** *wúútgrààn*, O 165, P 2, 3, 4, 5, 9, 60; *wièt-gròòn*, P 8, 10, 62; **haver en gerst:** *ààvør én gárst*, K 227; **spelt:** *spòlt*, K 229, 253.

KLAVER

(znd 1a-m; znd B2,348; znd 20,10; sgv; Go 1b; Ceusters; Jacobs; Meulemans, Vanduffel)

[Trifolium, een verzamelnaam voor diverse gewassen uit de familie van de Vlinderbloemigen. Geteeld als groenvoer en als stoppelgewas na een hoofdgewas. De teelt is na 1950 sterk teruggelopen door de geringere behoefte aan vers groenvoer voor trekpaarden en de verbetering van de teelttechniek van het grasland. De soorten zijn in te delen naar kleur en groeiwijze.

Rode en witte klaver worden onder een dekvrucht (wintergerst, rogge, tarwe, haver, e.d.) gezaaid en komen pas goed op, nadat die dekvrucht in de herfst geoogst is. In het volgende seizoen wordt de klaver enkele malen gemaaid of geweid. Witte klaver (Trifolium repens) is een kruipend gewas, dat meer geschikt is voor weiden dan voor maaien en lagere eisen stelt aan de grond dan rode klaver (Trifolium pratense).

Bastaardklaver (Trifolium hybridum) staat in voorkomen en eigenschappen tussen de rode en witte klaver in, geeft minder opbrengst, maar kan wel 3 tot 5 jaar staan.

Inkarnaatklaver (Trifolium incarnatum) wordt in augustus gezaaid, levert in mei een flinke snee groenvoer op en wordt vervolgens ondergeploegd.

Andere vlinderbloemigen met gelijkaardige functie zijn rupsklaver (Medicago) en rolklaver (Lotus), die elk ook weer in verscheidene varianten voorkomen.

Deze verschillende vormen van wat klaver genoemd wordt zijn niet afzonderlijk afgevraagd,

maar onder de verzamelnaam. De scheiding is achteraf aangebracht met als criterium de kleur van de bloem. Daarbij zijn de opmerkingen en toelichtingen van de informanten gebruikt om andere dan kleurbenamingen te herleiden tot kleuren.

De benamingen die na die bewerking nog over waren, zijn verzameld in een restlemma OVERIGE KLAVERSOORTEN.]

klaver: K 224, 226, 255, 268, L 212, P 25; *klaavør*, K 210, 232, 263, 286, 291, 308a, 310, 316, 330, 353, 357, 358, P 45, 106a, 171; *klååvør*, K 268; *klååvør*, K 239; *klaavørø*, K 322, 330, P 2, 41, 99, 102, 105, 107, 112; *klaavørø*, K 358, P 44, 46, 47, 48; *klååvørø*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 5, 9, 60; *klaawvør*, O 69; *klaawøvør*, O 67; *klaawvørø*, I 271; *klawvør*, I 180; *klawvørø*, P 76, 78, 81; *klavvør*, K 279, 287, 335, P 166; *klavvørø*, K 333, P 145, 147, 154a; *klaavrø*, P 27; *klajvør*, K 214, 215; *klaovør*, I 220, K 180, 189a, 189b, 204, 205, 209, 210, 212, 231, 235, 241, 244, 245, 257, 267, 268, 269, 273, 274, 299, 300a, 301, 305, 312, 314, 315, 316, 318, 320, 332, 339, 348, 350, 356, O 250, 255, 276, 288, P 10, 29a, 30, 80, 94, 95, 125, 132, 133, 135 198; *klaovørø*, K 357, O 287, 289, P 8, 10, 13, 35a, 61, 62, 66, 72, 75, 80, 82, 94, 96, 102, 126, 129, 131, 144, 145, 154; *klaovørø*, O 178; *klaowvør*, P 41; *klouvør*, K 304, 332, 350, O 162; *kløvør*, K 348; *kløvvør*, K 244, 251, 277, 307, 339, P 32, 60a; *kløvvør*, O 290; *kløvvørø*, O 286, P 198, 199; *kløvvørø*, O 285; *kløvvørø*, K 251, P 37; *klaevør*, K 196; *kleevør*, K 148, 168, 170, 171, 184, 185, 213, 219, 220, 235, 276, 307, L 109, 147, 148, 151, 154, 155, 159b, 162, 179, 184, 185, 186, 187, 199, 240, 255, 260, 261, 280; *klêevør*, L 189, 285; *kleevør*, L 150, 257; *kleevørø*, L 208; *klêevør*, K 210, 237, 276, 316; *klêevørø*, K 357; *klêevørø*, K 318, L 152; *klêevørø*, K 197a, 213, 216, 218, 235, 240, L 93, 102, 154a, 157, 259; *klêevørø*, K 213, 215, L 229, 279; *klevvør*, L 91, 93, 94, 100; *klievør*, L 190; *klievørø*, K 188, L 144, 145, *klievørø*, L 153, 158, 283; *klievørø*, L 104; *klievørø*, L 233; *klivørø*, K 213a, 318, L 182, 205, 206, 237, 244, 264; *klêjvør*, L 236; *kljivørø*, L 256; *kløvvør*, P 25; *klêùvør*, K 349a, P 25; *kloovør*, I 180, K 244, 250, 256, 300, P 127, 129; *kløovørø*, K 273; *kloovørø*, K 247, O 286, P 86, 127, 129; *kloevørø*, P 88; *kløevvørø*, P 126; *kløevørø*, O 178a, P 131, 132, 133, 135; *kloevørø*, P 88; *kløevørø*, O 178, P 83, 130, 136, 137a; *chaløevvørø*, P 88; *klévver*, klaver (Huiseling), Elemans; *klèver*, klaver (N.O. der K.), Corn. Vervl.; *kaløevørø*, klaver, Goemans; *kleevør*, klaver, De Bont; *klêevørø*, klaver, hs Mischgofsky L 95; *klaver*, Frans(ch)e klaver, Corn. Vervl.; **klavertje:** *kløovørøka*, O 286; de volgende opgaven zijn meervoud: *klawjvørøkas*, O 67; *klêùvørøkas*, P 41, 198; *kaiovvørøkas*, P 89; **koekoe:** *koekoe*, O 274; *koko*, O 274; *kökö*, O 286; **koekoek:** *kökökök*, P 94; **steenklaver:** K 255, P 136; *stièn-klaavørø*, K 332; *stièn-klaovørø*, K

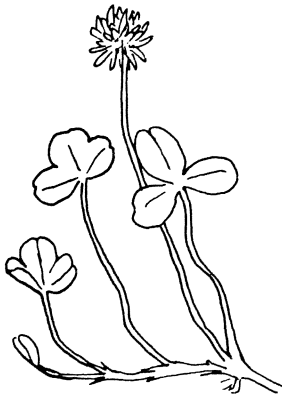
262; *stiên-klaovær*, K 299; *stiengklaovær*, P 129; *stiengklaovær*, P 80; *stén-klóovær*, K 273; *stîên-klowvør*, K 296; *stien-klowør*, K 294; *stîên-klèùvør*, P 25; de volgende opgaven zijn meer-
voud: *stien-klawvørs*, I 266; *stiejøn-klawvørs*, I 266; *steen-klaavøræn*, O 67; **steenklavertjes**: *steen-klaavørkæs*, O 68; **witte steenklaaver**: *witta stîên-klaavøræ*, P 96a; **wilde klaver**: *willa klaovær*, O 251; **straatklaver**: *stråotklåövør*, K 305; **beemdklaver**: *beemiklaavøræn*, O 67; **lam-metjesklaver**: *lemmakasklaovær*, K 307; **wittebol**: *wittænbol*, K 296; **stoppeklaver**: *toppalkloovøræ*, P 68; **gemene klaver**: *gæmjnæ klaavøræn*, O 67; **klaverbloem**: *klaoværbloem*, K 287; **klaverblad**: K 311; *klaoværblat*, K 301.

OOGSTKLAVER

[Klaver die na de oogst gezaaid wordt.]

oogstklaver: *oostklaver*, klaver na den oogst ge-
zaaid, Corn. Vervl. A.

WITTE KLAVERSOORTEN (zie tekening)

witte klaver

(N 14,83)

steenklaaver: K 151, 176, 248, 262, 332; *stêen-klaavør*, I 220; *steejn-klaavør*, K 287; *sti-jøn-klaavør*, K 357; *stîên-klaavør*, K 291; *stîên-klaavør*, K 283, 291; *stiejøn*[klaver], K 314; *stiejøn-klaavør*, P 5, 105; *stêen-klaavøræ*, I 268; *stîên-klaavøræ*, P 104; *stîên-klaovøræ*, P 67, 68; *stîên-klaovøræ*, P 18; *steen-klaovør*, I 57a, K 174, 175a*, 307; *stêen-klaovør*, I 220, K 225, 245, 251, 274, 295, 301; *stêên-klaovør*, K 160, 178*, 218a, 287; *stîên-klaovør*, K 349, P 76, 128; *stiejøn-klaovør*, K 324, P 16, 41; *stîên-klaovør*, K 249, 291, P 60; *sti-jøn-klaovør*, K 210, 274, 307; *steejn-klaovør*, K 274; *stiejøn-klaovør*, K 312, 324, 340; *stjeen-klaovør*, K 173b, 174a, 176, 188a; *sti-jên-*

klaovør, K 205; *sti-jeen-klaovør*, K 193a; *stjên-klaovør*, K 204; *stîên-klaovør*, K 316; *sténgklaovør*, K 348; *stiejngklaovør*, O 288; *sti-jøn-klaavør*, K 332; *stêen-klaovør*, K 331; *stîên-klaovør*, P 66; *stîên-klaavør*, K 331; *stîên-klòavør*, K 312b; *stîên-klaowvørn*, O 158; *stîên-klòövør*, O 173; *stîên-klòvvøræ*, P 28; *stêen-klòvvør*, K 207, 268; *stîên-klòvvør*, O 63a; *stjeen-klòvvør*, K 191; *stîên-klavvør*, K 244; *stêen-klòvvør*, K 201; *sti-jøn-klòvvør*, K 204c; *steen-kleevør*, K 109, 137, 146, 220, L 149; *stin-kleevør*, L 160; *stêen-kleevør*, K 237; *stêên-kleevør*, K 163b; *stêên-kleevør*, K 102*; *stin-klèévør*, K 184, L 153; *steer-klèévør*, K 186; *stén-klèévør*, K 241, L 184; *stin-klèévør*, L 183c; *stêen-klèévør*, K 212; *stiejøn-klèévør*, K 235; *stjên-klèévør*, K 241; *stêên-klèévør*, K 318; *stîên-klievør*, L 150; *stêen-klèvvør*, K 241; *stéjn-klèvvør*, K 240; *sti-jøn-klèvvør*, I 275; *stèn-klèjvør*, L 183; *stjen-klèjvør*, L 200a; *sti-jøngklèùvør*, P 25; *sti-jøn-klèùvør*, P 25; *stink-kleejvør*, K 165; *stink-klèévør*, K 183; *steenklaaver*, soort van wilde klaver met witte bloemen. Soms wordt die naam gegeven aan de klisklaver, Corn. Vervl.; *stéjn-kleevør*, steenklaaver, gele langs de grond kruipende klaver met kleine bloemhoofdjes, kleine klaver, De Bont; **steentjesklaver**: *stén-kæsklaovør*, K 346; *sténgkasklaovør*, K 346; **steenklaavertje**: *stîên-klaavørkæ*, P 104; *stîên-klaavørkæs* (m.v.), P 41a; **witte steenklaaver**: *witta stîên-klaovør*, K 341a; **witte klaver**: K 124a, 248, 331, 332; *wiëtta* [klaver], K 335; *witta klaavør*, K 244, 358; *witta klaavøræ*, I 268; *witta klaovør*, I 57a, K 151, 157, 188a, 204, 208, 249, 281a, 291, 307, 316, 346, 349; *wiætta klaovør*, K 176; *wiëtta klaovør*, I 220, K 178*, P 16; *wi?æ klaovør*, K 340; *wiëtta klòavør*, P 133; *weeta klòavør*, K 312b; *wiëtta klòvvør*, K 330; *witta klòvvør*, K 268; *wiëtta kloovør*, P 27; *wiëtta klòövør*, O 173; *witta klòvvør*, K 201, 204c; *witta klaovæ*, K 310; *witta kleevør*, K 102*, 137, 220, L 148, 177c, 180, 180b, 263, 264; *wiætta kleevør*, K 163b; *wiëtta kleevør*, K 237; *witta klèévør*, K 184, 186, L 184; *witta kleejvør*, K 165; *witta klèévør*, K 240; *witta klèévør*, K 143, 179a, 183c, 241; *witta klèévør*, K 318; *witta kljivør*, L 183, 233, 241; *witta kljivør*, L 200a; **witklaver**: *witklaovør*, K 287; **witte klavertjes**: *witta klavørkæs*, P 104; **wit-top**: *wiëttop*, P 85; *wiëtòppæ* (m.v.), P 133; **witte top**: *wittæn tòp*, P 128; *wiëtæn tòp*, P 16, 39; **witbol**: *witbòl*, K 205, 240, 268; *widbòl*, K 240; *witbol*, klaver met witte bloemen, steenklaaver (Brecht), Corn.; **witte bol**: K 262; *witta bøl*, K 207, 307; *wittæn bøl*, K 193a; *wittæn bøl*, K 301; *wittæn bøl*, K 274; *wittæn bøl*, K 235, 241, 254; *wiëtøm bøl*, K 235, 254; *witn bøl*, K 241; **bolklaver**: K 204c; *bolklaovør*, K 173b, 174, 175a*, 188a; *bòlklavør*, K 225, 249; *bòlklavør*, K 301; *bòlklòavør*, K 331; *bòlklavør*, K 331; *bòlklòvvør*, K 191; *bòlklèévør*, K 184, 186, L 180b; *bòlklèévør*, K 183c; *bòlklivvør*, K 241; *baolklèvvør*, K 240; *bolkljivør*, L 241;

1.1.1.3

bòlkléjvār, K 211; *bòlkleevār*, bolklaver, witte klaver, De Bont; **bol**: *bol*, K 314; **koekoek**: *kōē-kōēk*, O 63a; **koekoek**: *koekoe*, P 76; *kōēkōē*, P 28, 128; *kōēkōē*, P 41a; *kōēkōēw*, P 105; **witte koekoek**: *wiēttā kōēkōēk*, P 25; **koekoekklaver**: *kōē-kōēklaovār*, P 41; *kōēkōēklaovār*, P 16; *kōkoo-klaovār*, K 348; **koekoeksklaver**: *kōākaskléévār*, K 212; **wollen klaver**: *waolan kleevār*, L 180b; **wollemans**: *wollāmans*, O 73; **weiklavertjes**: *wōoklōwvarkas*, O 63a.

RODE KLAVERSOORTEN (zie tekening)

rode klaver

(N 14,83; Jacobs; Meulemans; Schrevens)

rode klaver: K 262, 331; *rooĵa klaavār*, K 109, 124a; *rōo klaavār*, K 291; *rōēĵa klaavār*, K 358; *rōe klaavār*, K 283; *rōē klaavār*, K 291; *rōe klaavārā*, I 268; [rode] *klaovār*, K 341a; *rooĵa klaovār*, K 160, 174, 175a*, 188a, 291; *rōōĵa klaovār*, K 178*; *raoĵa klaovār*, I 57a; *rōēĵa klaovār*, K 249, 281a; *rōēĵa klaovār*, K 225, P 133; *rōēĵa klaovār*, K 208, 316; *rwuĵa klaovār*, K 204; *rōēwā klaovār*, K 274, 301; *rōēwā klaovār*, K 312, 324; *rōe klaovār*, I 220, K 295, 349, P 16; *rōē klaovār*, K 254, 310, 346, P 128; *rōē klaawvārñ*, O 161; *rōē klōwvārñ*, O 158; *rōēĵa klavvār*, K 244; *rooĵa klōwvār*, K 157, 268, 330; *roĵa klōwvār*, K 201; *rwōĵa klōwvār*, K 204a; *rōēĵa klōwvār*, K 210; *rōe klōwvār*, O 153; *rōēĵa klōvār*, K 312b; *rōe klōvār*, P 133; *rōe kloovār*, P 27; *rāu klōvār*, O 173; *rōe kloovārā*, P 70; *roodā kleevār*, L 264; *rooĵa kleevār*, K 102*, 146, 163b, 220, L 148, 160, 177c; *roĵa kleevār*, L 263; *rōēĵa kleevār*, K 237; *rōōĵa klēévār*, K 184; *roĵa klēévār*, L 184, 186; *rooĵa klēévār*, K 143, 183c, 241; *rōēĵa klēévār*, K 235; *rōēĵa klēévār*, K 318; *rooĵa kleejvār*, K 165; *rowāĵa klēvār*, K 240; *roēĵa klēvār*, K 235; *roĵa klējvār*, L 183; *roowāĵa klījvār*, L 200a; *rooĵa*

klījvār, L 233, 241; *roĵa klījvār*, K 137; *rāu klōēvārā*, P 130; **rode klavertjes**: *rōe klaowvarkas*, O 63a; **rode [klaver]**: *rōēĵa*, K 335; *rōēwā*, K 314; *roe*, P 76; *rōe*, K 335; *roewooĵa*, K 193a; **roodtoppen**: *rōētōppā*, P 67, 68; *rōētōppā*, P 133; *rōētōppā*, O 70, P 3, 8, 60; *rāuētōppā*, P 10, 61, 62; **rode top**: K 248; *rōen top*, P 41a, 85; *rōēwan tōp*, P 25; *rōē tōp*, I 275; *rōen tōp*, P 76, 86, 128; *rāuūn tōp*, P 133, 137a; *rēun tōp*, K 340; *rōēn taop*, P 66; de volgende opgaven zijn meervoud: *rōe toppā*, P 5; *roĵa tōppā*, O 165; *rōēwā tōppā*, P 89, 95; *rōē tōppā*, P 104; *rāuū tōppā*, P 83, 136; *rōē taopā*, P 60a; **roodbol**: *rooĵbol*, K 174a; **rode bol**: *rōēĵa bōl*, K 207; *rōēn bōl*, K 241; *rōem bōl*, K 241; *rwōĵan bōl*, K 205; **maasklaver**: *maosklīēvār*, L 150; **rode roosendaalse klaver**: *rooĵa roosāndaalsā klaovār*, K 173b; **franse roodtop**: *fransā rootop*, K 262; **topklaver**: *tōpklaovār*, O 288, P 41; *taopklavārā*, O 165; *tōēpklaavārñ*, O 161; *tōēpklaavārñ*, O 158; *topklaver*, klaver met lange rode bloesems (KI-Brab), Corn.; **roodtopklaver**: *rōētōpklaāvārā*, P 1, 2; **toepmans**: *tōēpmōns*, O 63a; **inkarnaatklaver**: *in-karaatsklēévār*, K 179a; **russische klaver**: *rūūsīēssā klaovār*, P 16, 70; *rūūsāsā klaovārā*, P 18; *rūūsīssā kloovārā*, P 70; *rīēsiēssā kloovār*, P 86; **rus-senklaver**: *rūūsā klaovār*, P 16; *rūūsā klaowvār*, P 76; **rus**: *rōēs*, P 89; **franse klaver**: P 5; *fransā klaavār*, K 357, P 4; *frōnsā klaavār*, O 165; *fransā klaavārā*, P 60a; *frōnsā klaawvārñ*, O 161; *fransā klaovār*, K 348; *frōnsā klaovār*, P 48, 128; *fraansā klaovār*, K 274, 307; *frōnsā klaovār*, P 66; *frōnsā klaovārā*, P 18, 67, 68; *frōnsā klōvār*, K 331; *fransā kōloovārā*, P 85; *fransā klavvār*, K 244; *frōnsā klōwvār*, K 331; *frōnsā klēévār*, K 240; *fransā klēévār*, K 235; *frōnsā klēūvār*, P 25; **engels klavertje**: *ingālsā klōwvarkas* (m.v.), O 63a; **roosendaalse klaver**: K 179a; *roosāndaalsā klaovār*, K 174; *rōōsāndaalsā klaovār*, K 178*; *roozāndōlsā kleejvār*, K 165; **duitse klaver**: P 76; *dutsā kloovār*, P 86; *dōĵisā klaovār*, P 70; *dōitsā klaovār*, P 70; *dōētsā klaovār*, P 76; *dīētsā klaovār*, P 66; *dūūtsā klaovārā*, P 18; *dīētsā klaovārā*, P 60a, 67, 68; **duitse**: *dōĵisā*, O 70, P 1, 8, 10, 60, 61, 62; **inlandse klaver**: *inlantsā klāāvār*, P 41a; *inlōntsā klaavār*, O 165; *inlōntsā [klaver]*, P 48; **beemdklaver**: *bēmtklaovār*, K 304; **veldklaver**: *vēltklaavār*, K 357; *vēltklaovār*, K 346; **bruine klaver**: [bruine] *klaovār*, K 151; **mernos**: *mōrnōs*, P 132, 135; *mōrrānōs*, P 82, 131.

ZEVENJARIGE KLAVER

(Meulemans)

[*Medicago sativa*, klaver die slechts om de zeven jaar opnieuw gezaaid moet worden. Deze klaver bevrucht niet.]

zevenjarige klaver: *zējvājōērāĵā klōēvār*, P 137a; **zevenjaarsklaver**: *zējvājāorsklaavār*, P 41a; *zējvājāorsklaovārā*, P 133; *zēēvājāorskōloovārā*, P

85; *zeevajèursklèùvør*, P 25; *zeve(n)jaarsklaver*, gekweekte rupsklaver, *Medicago sativa* (Veerle), Corn.; **zevenjaarklaver**: *zeevajaarklaovør*, K 332; *zèéjvəjoorkloovør*, P 86; *zaajvəjoorklaovør*, P 104; **zevenjaarse klaver**: *zeevajaorsə klaovør*, K 274; **franse klaver**: *frànsə klòðvørə*, P 82; *frànsə klòèvør*, P 131, 132, 133, 135, 137a; *frànsə klòèvørə*, P 83, 130, 136; **franse**: *frànsə*, O 70, 74, 165, P 2, 3, 4, 8, 10, 60, 62.

VELDKLAVER

(Meulemans)

[Klaver die elk jaar opnieuw gezaaid moet worden.]

veldklaver: *vèltklòðvørə*, P 82; *vèltklòèvør*, P 131, 132, 133, 135; *vèltklòèvørə*, P 83, 130, 136, 137a.

GELE KLAVER

(N 14,83; Jacobs; Schrevens)

gele klaver: [gele] *kleevør*, L 180b; **luzerneklaver**: K 248; *lūüzérnəklaovør*, K 274; *lūüzernəklaovør*, K 274; *lūsérn-klièvør*, L 150; **luzerne**: *luzérnə*, P 104; *lūüzèrrən*, O 70, 74, P 2, 3, 4, 60; **schaapsklaver**: *schaapskleevør*, L 180b; **klisklaver**: *klisklaovør*, K 204; *klìèsklaovør*, K 208; *klésklòðvør*, K 276; *klisklòvvør*, K 191, 210; *klìèsklèèvør*, K 235; *klésklèèvør*, K 318; *klisklèvvør*, K 235; *klisklaver*, soort van klaver met gele bloempjes, die in de weiden groeit, Corn. Vervl.; *klisklaver*, ook: gehoornde roklaver, Lotus corniculatus, Corn.; **drijklaver**: *drūüklièvør*, L 150; **konijnenklaver**: *konojanəklèèvør*, K 235; *kònojanəklèèvvør*, K 235; **konijntjesklaver**: *kanijntjəsklaovør*, K 157.

VIOLETTE KLAVER

(N 14,83)

violetklaver: K 248; *vi-jòletklaovør*, K 332; *vieolétklòðvør*, P 133; *vìèðlétklaovør*, P 16; *vi-jòlétklaovør*, P 16; *vi-olétklaovør*, K 324; *fjòlétklaovør*, K 324; *vjòlétklaovørə*, P 18; *vjòlétklouvern*, O 63a; *vizlétklèèvør*, K 240.

BLAUWE KLAVER

(N 14,83)

blauwe klaver: *blèè klaovør*, K 287; **blauwtop**: *blaotòp*, I 275.

BASTAARDKLAVER

(N 14,83)

bastaardklaver: *bastərtklaovør*, K 254, 301; *bòstərtklaovør*, K 274; *bòstootkloovør*, P 27; *bastərtkleevør*, L 263; *bastərtkleevør*, K 220; *bòstərtklèèvør*, K 240; *baastərtklèèvør*, K 143, 241; **bastaard**: *bastərt*, K 304.

OVERIGE KLAVERSOORTEN

(N 14,83)

[Diverse benamingen voor klaversoorten, waarvan niet nagegaan kan worden, welke soort ze aanduiden.]

haasjes[klaver]: *haskəs*, K 314; **hazelklaver**: *haozəklèèvør*, K 241; **hazenklaver**: *haozəklaovør*, K 307, 348; *hazzəklavvør*, K 207; *hòzzəklaovør*, K 348; *haozəklèèvør*, K 241; **rolklaver**: *ròlkloovør*, P 27; **kruipklaver**: *kròjpklièèvør*, K 241; *ròlklèèvør*, K 241; **kleine klaver**: *klijnə klaovør*, K 193a; **lange klaver**: *langə klaovør*, K 254; *langə kloovør*, K 254; **merchtemse klaver**: *mèrchteməsə klaovør*, K 324; **merksemse**: *mèrkəmsə*, K 201; **krolklaver**: *kròlklèèvør*, K 241; **klaver van de vlaanderen**: *klòðvørə van də vlòndərə*, P 133; **vlaamse**: *vlòmsə*, O 165; **vlaanderse**: *vlòjndərsə*, O 70; **muurklaver**: *mìèrklaovør*, P 16; **hopperups**: K 124a; **hopperupsklaver**: *hopperupsklèèvør*, K 179a; **hoppeklaver**: *oppəklaovør*, K 173b; **warklaver**: *warklaovør*, K 157, 174a; **zomerklaver**: *zòwmərklaovørə*, P 133; **stoppelklaver**: *stoppeklaver*, klaver die vroeg in het jaar gezaaid wordt tussen de haver en na den oogst voortgroeit tussen de stoppelen, Corn. Vervl.; *stao-pəklèèvør*, stoppelkleeve, klaver die vroeg in het jaar gezaaid wordt tussen de haver en na den oogst voortgroeit tussen de stoppelen, De Bont; **groene klaver**: *grūünnə klaovə*, K 310; **straatklaver**: *straotklèèvør*, K 241; **echelkolen**: *echelkoolen*, waterklaver, Corn. Vervl. A.; **gewone klaver**: [gewone] *klaovør*, K 348; **dietsse**: *dìètsə*, P 10, 61, 62; **vierblad**: *vièrblat*, vierbladig klaverblad, De Bont; **passieklaver**: *passieklaver*, gevlekte rupsklaver, *Medicago maculata*, Corn.; **lupine**: *lūüpeenə*, P 66 (hoge klaveren met bloemen); **bamisklaver**: *bamisklaver*, klaver die in de lente onder de haver gezaaid en het volgende jaar gemaaid wordt, Corn. Vervl. A.; **hybride**: *hibrièt*, O 73 (franse klaver); **[minét]**: *minét*, O 73 (Duitse klaver); **[ranzə] klaver**: *ranzə klaovør*, K 348.

SERRADELLA

(N M,13; NQ,3; Roukens 3,29; Go 1b; Elst)

[Eenjarig cultuurgewas van de familie der vlinderbloemigen (*Ornithopus sativus*), verbouwd voor verbetering van de bodem.In dit lemma zijn tevens opgenomen de opgaven, vallend onder het type *serradella*, uit het lemma GROENMEST. Zie ook de toelichting aldaar.]

serradella: K 133a, 186, 197, 352, L 180, 263a; *seradéla*, K 216; *seradel*, I 268, K 174, L 182, 200, 262; *serradèlla*, L 207a; *serradel*, I 79, K 131, 242, L 262, 264, P 14; *serradèl*, L 157, 162; *sèrradèlla*, K 284, 357; *sèrradèl*, K 314, 315, 316, 348, P 44, 45; *siradel*, L 244; *sirrədèlla*, K 136a, 143, 146; *sirrədèlie*, L 240; *sirrədèl*, L 146; *saradel*, L 205,

1.1.1.3

206; *sarradel*, K 145a; *surradel*, K 190a; *surradel*, K 189b, 358, P 47; *surradel*, L 187; *sikkadela*, K 126; *sikkadella*, K 161; *sikkadel*, K 127, 158; *siëkkadél*, K 333; *siëggadél*, K 174; *sië'adèl*, K 310; *saradéla*, K 312; *sarajidella*, K 135; *saraadal*, L 285; *sieradel*, K 188a; *sieradél*, P 29; *sietadel*, I 212; *siëradel*, L 241; *siëkadél*, K 349; *séradélla*, K 250; *séradél*, K 241, 307, 318, 353, P 26; *saeradela*, K 180, L 178, 178a; *saeradella*, K 147; *saeradella*, L 204; *saeradel*, I 78, K 135, L 180b, 203; *saeradèl*, K 200; *seeradella*, L 177; *sradella*, K 183; *surélla*, P 149; *saedarel*, K 277; *sardél*, K 195a; *serdel*, I 79, K 166, 177, 197, L 144, 145, 157, 174, 179, 185, 200, 205, 241, 258, 280; *serdèl*, K 165, 185, 188a, L 183, 237, 241, 242; *sérdèl*, L 184; *surdèl*, L 279; *surdél*, L 280; *surdèl*, K 172; *sardela*, K 157a; *sardel*, K 190; *sandel*, I 102a; *sendandél*, P 46; *sedellà*, L 260; *sedelie*, L 235; *sedel*, I 118, K 217, L 154, 159, 190, 207, 208, 227, 243, P 26; *sedèl*, K 173a, 178, 179b, 181, L 152, 187, 202, 207, 244, 283; *sédèl*, K 174; *sédèl*, L 160; *sédéél*, P 23; *sadella*, K 202, L 255; *sadel*, L 284; *sadél*, K 180, 190a, 191, 192, 193, 205, 207, 208, 216; *sadael*, L 100; *radil*, L 257; *siedaela*, K 175a; *siedel*, I 102, K 159, 174, 175, 178*, 179a, 182, 183, 186, 215, 216, 217, 218, 219, 220, L 183, 224, 264; *siedèl*, K 184, L 224a; *siedel*, K 161a, 161b, 176, 177b, 179b, 182, 215, 217, L 153; *siédél*, K 179b; *sidél*, K 181, 195, 274, 348; *sudèl*, K 267, 268; *sudél*, K 191; *sudèl*, L 184; *suudèl*, L 244; *suddèl*, L 239; *fidèl*, K 163, 215; *fidèl*, K 165; de volgende opgaven zijn meervoud: *siradellàn*, K 136a; *sardellàn*, L 99; *serdèlla*, vlinderbloemige plant, wordt geteeld voor de kwaliteit van de grond, hs Van Bakel L 235; **serradellaklaver**: *fidèlkleevør*, K 165; **voeier**: *vøejør*, K 293; *vøejør*, P 88; **koebonen**: *koiejbaonà*, I 57.

BOEKWEIT (zie tekening)

(znd 1a-m; Go 1b; Roukens 3,26; sgv; Alaers; Elst; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

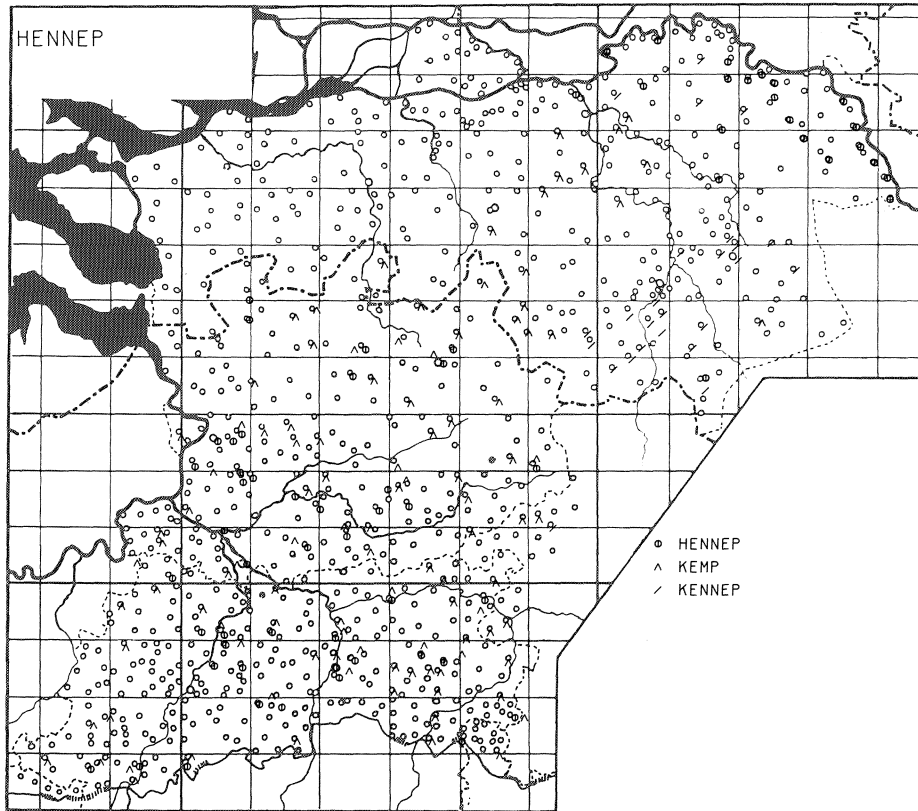
[*Fagopyrum esculentum*, eenjarig gewas met witte of roodachtige bloemen, om het zaad gekweekt. De plant zelf wordt gedroogd.]

boekweit: K 175, 180, L 212, 241, P 18, 25; *boekwijt*, L 159; *boekwèjt*, L 102; *böëkwajt*, K 244; *böëkwájt*, K 227; *boekwaajt*, K 213a; *böëkwájt*, K 226; *böëkwèæt*, L 189; *böëkwèt*, K 330; *böëkwét*, K 221; *böëkwáåt*, K 262; *boekwat*, K 245; *böëkwat*, K 244; *böëkwat*, K 250; *boekwij*, K 268, P 88; *böëkwij*, K 300a; *böëkwáj*, K 254; *boekwaaj*, O 178a; *böëkwaaj*, K 353; *böëkwaaj*, P 154; *böëkwéé*, K 274, P 44, 45, 46, 47, 48, 106a, 112; *böëkwèè*, K 257, 261, P 107; *boekwèè*, P 99; *böëkwè*, K 305; *böëkwaà*, K 356; *boekwa*, K 257, O 162; *böëkwá*, K 229, 252, 253; *böëkwà*, K 228, 245, P 86; *boekwaà*, O 67, P 2, 102; *böëkwaà*, I 220, K 304, 332, 349a, 350, O 286, P 13, 25, 80, 94, 95, 96; *böëkwàà*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81,

boekweit

82, 83, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *böëkwáá*, K 255, 256, 258; *boekijt*, I 78, 118; *boekant*, K 125a, 126, 148, 158, 165, 166, 167, 169, 170, 176, 183b, 184, 185, 186, 197, 197a, 214, 215, 216, 218, 220, L 93, 94, 102, 104, 145, 148, 150, 152, 154, 154a, 155, 157, 159, 159b, 162, 178, 178a, 179, 183, 184, 185, 186, 190, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 229, 233, 235, 236, 237, 239, 240, 241, 244, 255, 256, 257, 259, 260, 262, 264; *böëkkant*, L 100, 109, 144, 145, 153, 177, 182, 185, 244, 261; *böëkönt*, L 189; *böëkont*, L 152; *bokkant*, K 135; *bokkart*, K 161a, 161b, 179b, 181, 182; *bökkart*, K 179b, 180, 181, 195, 195a; *boekart*, K 159, 173a, 174, 177b, 178, 179b, 190, 202, 204, 210, 213, L 190; *böëkkart*, I 102, K 189a, 190a, 191, 192, 193, 204, 205, 207, 208, 221a, 225, 229a, 243; *boekæt*, I 57, 57a, 78, K 127, 131, 152, 157a, 161, 163, 164, 165, 177, 183; *böëkkæt*, K 164a; *boegant*, K 171, 172, 185, 200, 215, 216, 217, 218, L 94, 199, 200, 224a, 227, 242, 256, 263a, 264; *böëggant*, L 244, 255; *boegnt*, K 219; *boggant*, L 91, 146, 257, 262, 279, 280; *boogant*, L 177; *böëggart*, K 239; *boengant*, L 224; *bongant*, K 217, 220, 242, L 144, 145, 147, 151, 179, 258, 260, 279, 280, 281, 283; *bongat*, L 258, 284, 285; *böngat*, L 285; *bongt*, L 285; *boongt*, L 148; *boent*, K 214, 215; *boont*, K 219, L 148; *boogæt*, K 241, 273; *böëgië*, K 316, 318; *bogïë*, K 358; *bo'ïë*, K 314, 315; *bó-ïë*, K 357; *boojch*, K 358; *boekaa*, I 180; *boekert*, boekweit, Weijnen GR 12; *böekend*, boekweit, hs 1229a; *boekent*, boekweit, hs 1756; *bokkent*, boekweit, Hoeffutt; *boekent*, boekweit, Brabantius; *boekent*, boekweit (Huisseling), Elemans; *bokwei*, boekweit (Retie en omstr.), Corn.; *boggerd*, boekweit (Lichtaart en omstr.), Corn.; *boeherd*,

boekweit (Beerse, Retie), Corn.; *boëkwei*, boekweit, Corn. Vervl.; *boëkerd*, boekweit (K.), Corn. Vervl.; *boëgerd*, boekweit (Tielen), Corn. Vervl. A.; *boekent*, boekweit, hs Maas L 260; *boëkkant*, boekweit, hs Mischgofsky L 95; *boekend*, boekweit, Van Dam 4; *boekent*, boekweit, hs Renders L 226; *bongend*, boekweit (Rosmalen), W.; *boewgant*, boekweit, De Bont; *bongant*, wilde boekweit (*polygoum convolvulus*), De Bont; **roodbeen**: *roodbeen*, boekweit die onder aan den stam rood is, Corn. Vervl. A.; **witbeen**: *witbeen*, boekweit die van onder aan den stam wit is, Corn. Vervl. A.; **blom**: *blom*, K 160.

WINTERGERST

(Eylenbosch 18; Schrevens)
[Gerst die in de herfst gezaaid wordt en de winter op het veld doorbrengt.]
schokkeloen: *skòkkalöen*, O 232, 241; *skòkkalöen*, O 242, 272, 274, 274a, 275, 276, 281a; *skòkkalöen*, O 273; *sköëkkalöen*, O 281;
wintergerst: *wiëntargèst*, P 86; **gerst**: *gerst*, O 158; *gèést*, O 252, P 199; *gèèst*, O 255, 288, P 125; *gèst*, P 2, 61, 198; *gèst*, O 67, 68, 69, 69a, 70, 71, 72, 73, 74, 154, 155, 157, 160a, 161, 162, 162a,

163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 237, 238, 239, 240, 243, 244, 245, 246, 247, 247b, 249, 250, 250a, 251, 253, 254, 254a, 256, 277, 285, 286, 286a, 287, 289, 290, P 3, 4, 10, 59, 60, 60b, 62, 63, 66, 69, 69a; *gjèst*, O 160, 278, P 126; *gjèst*, O 153, 156, 159; *gjèèst*, P 133.

ZOMERROGGE

zomerkoren: *zómmerkórrè*, zomerkoren (Huisseling), Elemans; *zomerkoren*, rogge die na de winter gezaaid wordt (KI.-Br.), Corn. Vervl.

WINTERROGGE

winterkoren: *winterkoren*, rogge die men vóór den winter zaait, Corn. Vervl.; *winterkorre*, winterkoren (Huisseling), Elemans; **bamiskoren**: *bameskoren*, rogge, die rond Baafmis gezaaid wordt, Corn.

SNIJROGGE

snijkoren: *snééjkorra(n)*, snijkoren, rogge die voor groenvoer bestemd is of gebruikt wordt, De Bont.

1.1.1.3

HENNEP (zie kaart)

(znd 1,87; znd A1,91; znd 1a-m; sgv)

[*Canabis sativa*, eenjarige plant; van de vezels maakt men touw en grof linnen voor zeilwerk. De zaden zijn oliehoudend.]

hennep: K 189a, 213a, L 91, 94, 104, 154, 159b, 162, 184, 185, 212, O 286, P 25, 128; *hennap*, K 295; *hènnap*, K 148, 210, 231, 245, 277, 291, 302, 303, 333, 339, L 283, P 18a, 29a, 199; *hènnap*, K 308a, L 109, 145, 152, 153, 158, P 96a, 97; *hannap*, K 251; *hèènnap*, L 190; *henip*, L 150, 182, 187; *hènip*, L 154a; *henöp*, L 189; *hènép*, K 245; *ennap*, K 244, 330; *énnap*, I 275, K 201, 244, 246, 249, 251, 281a, 282, 325, 330, O 276, P 29a, 41, 61, 63, 86, 88, 89, 161; *ènnap*, K 244; *éénap*, P 88; *énép*, K 237, P 10, 60a, 166, 199; *innap*, P 4; *inüüp*, P 127; *hennip*, hennep (Zeeland), Brabantius; **kemp**: I 266, 269, K 191, 196, 204, 205, 206, 213, 237, 239, 258, 272, 292, 296, 300a, 315, 332, 350, O 67, 162, 274, 277, 286, P 2, 10, 25, 41, 43, 88, 102, 133a, 145, 171; *kemp*, K 167, 170, 184, 185, 197a, 214, 215, 216, 218, L 147, 179, 199; *kémp*, I 268, K 210, 215, 226, 237, 241, 273, 274, 286, 296, 305, 307, 314, 329, 330, 339, 349a, O 68, 238, 239, 290, P 13, 25, 27, 30a, 35a, 41, 48, 86, 88, 94, 95, 96, 99, 106a, 107, 145, 161, 171, 198; *kèmp*, I 180, K 171, 250, 257, 277, 304, 342, 352, 356, P 14, 18, 47, 80, 85, 96a, 97, 99, 105, 112, 145, 154; *kèmp*, K 212; *kéamp*, K 339; *kimp*, K 253; *keemp*, K 307, 312a; *kéémp*, K 212a, 254, 276, 352; *kèèmp*, K 206, 232; *kèèamp*, L 148; *kjèmp*, K 300a; *kjèmp*, P 75; *kémpj*, K 245; *kéémpj*, K 276; *kemmat*, L 264; *kèèmp*, hennep (Langstraat), hs 1756; *kemp*, hennep, Weijnen GR 12; *kèmp*, kemp, Goemans; *kemmet*, hennep (Someren), W.; *kemp*, hennep (Zevenbergen), Brabantius; *kemp*, hennip, Hoefufft; *kemp*, vrouwelijke hennip, Weijnen EV 7; **kennep**: *kennap*, L 100, 151, 157, 205, 206, 260, 262, 279, 280, 285; *kènnap*, K 318; *kènnap*, L 236; *keenap*, K 219; *kèènip*, L 233; *kenip*, K 220, L 208, 229, 237, 244, 255, 256, 259, 261; *kènip*, L 144, 257; **kempzaad**: *kempzäöt*, P 72; *kémpsaot*, K 254.

MANNELIJKE HENNEPPLANT

(znd A1,91)

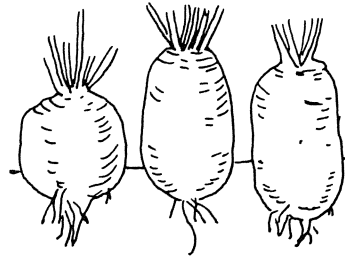
kempin: *kémpin*, P 88, 89; *kempin*, mannelijke hennepplant (Wouw), Vos; *kempin*, de mannelijke hennep, Weijnen EV 7.

BIETEN (zie tekening)

(N 12,38; Go 1b; Ceusters; Elst; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[Beta, benaming voor bieten in het algemeen, ongeacht kleur, vorm of doel.]

bieten: *biētān*, K 353; *biētn*, O 178, 250; *biēʔān*, K 314, 315; *biēta*, O 255, 285, 286, 287, 288, 289,

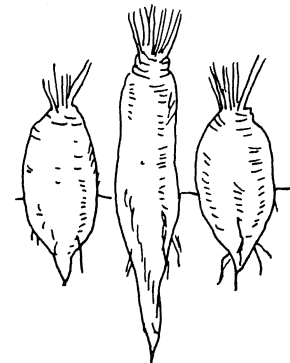
voederbiet

290, P 46, 125, 198, 199; *biēta*, K 316, 318, 357, 358, P 45, 47, 48; *biēta*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208, P 44, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 82, 83, 86, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *biēt* (e.v.), P 86; *pitte*, bieten (Huisseling), Elemans; **beten**: *bēet* (e.v.), K 331; *beet*, beetwortel, Corn.; *beet*, wordt gebruikt als collect. stofnaam, beet zaaien, Corn. Vervl.; **beetwortel**: *beetwōrtal*, beetwortel, beet, De Bont; **pee**: *peej*, biet, mangelwortel, suikerbiet, hs K 133a; **poot**: *poot*, wortel, pee, peen (Z.-O. der K.), Corn. Vervl.

VOEDERBIETEN (zie tekening)

(N 12,38; N 12A,1; znd 43,4b; Jacobs)

[Algemene benaming voor bieten (geslacht Beta), die gekweekt worden om aan het vee gevoerd te worden. Vorm en kleur kunnen verschillend zijn.]

voedersuikerbiet

voederbieten: P 99; de volgende opgaven zijn enkelvoud: K 307; *vōēdarbiējat*, K 268; **voeierbieten**: K 150; *vojārbietān*, K 353, P 147; *voejārbietān*, I 275, O 262; *vōējarbiētān*, O 63a; *vōējarbiētān*, P 147; *vōējarbiētān*, I 274, P 28; *vōējarbiētān*, P 147; *vujārbietān*, K 274; *voejārbietān*, O 243, 244; *vōējarbiētān*, O 243; *vojārbietān*, K 310; *voejārbietā*, K 220; *voojārbietā*, O 255, P 137;

vojarbieta, P 198; *voejarbiëttā*, P 88; *vōējārbiëttā*, O 153, 165, P 76; *vojarbiëttā*, P 67, 80; *vōjarbiëttā*, P 67, 68, 198; *vōojarbiëttā*, O 173; *vōwarbiëttā*, O 288; *voejarbiëttā*, P 16; *vōējārbiëttā*, P 4, 10, 16, 18, 77, 80, 129; *vōējārbiëttā*, P 89; *vojarbiëttā*, K 192; *voojarbiëttā*, K 357; *vaoojarbiëttā*, P 70; *vōējārbiëttā*, K 248; *voojarbiëttā*, P 69b, 125; *vōējārbiëttā*, K 249, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 32, 59, 60, 61, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 82, 83, 85, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *vōējārbiëttā*, P 133; *vōējārbiëttā*, P 171; *vōējārbiëttā*, P 86, 94, 133; *vōējārbiëttā*, P 89; *voojarbiëttā*, P 163, 164; *vojarbiëttā*, K 274; *vujārbiëttā*, I 221a, K 249; *veujārbiëttā*, K 208; *vōējārbiëttā*, O 63a; *vōjarbiëttā*, P 25; *vōējārbiëttā*, K 211, 324, 335, P 5, 16, 41, 84; *voejārbiëttā*, K 265; *vōējārbiëttā*, I 275; *vojarbiëttā*, P 106a; *vōjarbiëttā*, P 39; *vōjarbiëttā*, K 237; *vujārbiëttā*, K 191, 205, 210, 274; *vōjarbiëttā*, K 346; *vōjarbiëttā*, K 310; *vōujārbiëttā*, K 307; de volgende opgaven zijn waarschijnlijk enkelvoud: *vōējārbiëttā*, K 201; *vōajrbiëttā*, P 198; *voejārbiëttā*, K 210, 352, P 24; *vōējārbiëttā*, K 245, 281a, 291; *vōajrbiëttā*, I 268; *vojarbiëttā*, K 352; *vōjarbiëttā*, K 295; *vujārbiëttā*, I 220, K 274; *vojarbiëttā*, P 35a; *vujārbiëttā*, K 274, 301; *veujārbiëttā*, K 269; *voejārbiëttā*, K 238; *voejārbiëttā*, K 268, 274; *vōējārbiëttā*, K 324; *vojarbiëttā*, K 339; *vujārbiëttā*, K 274; *vōujārbiëttā*, K 268; *vujārbiëttā*, K 307; **voerbieten**: *vōerbietan*, P 103; *vōerbietan*, K 201; *vōurbietan*, K 272; *voerbietan*, P 171; *vōōrbietan*, P 70; *vōerbietan*, P 10; *vōōrbietan*, P 76; de volgende opgaven zijn waarschijnlijk enkelvoud: *vōerbietan*, O 69; *vōurbietan*, K 346; *vōurbietan*, K 305; **voerbieten**: *vujārbeeetan*, K 274; *veujārbeeetan*, K 310; *voojārbeeetan*, K 241; *voojārbeeetan*, K 241; *voojārbeeetan*, K 241; *vōējārbeeetan*, P 78; *vuiarbeeetan*, K 262; *vōējārbeeetan*, K 241; *vijārbeeetan*, K 249; *vōējārbeeetan*, K 240; *vujārbeeetan*, K 235; *vujārbiëttā* (e.v.), K 301 (rode en witte); **voerbieten**, *voerbiet*, collect., beetwortels tot veevoeder dienende. Hij is rood of geel, Corn.; **koeibieten**: P 99; **koeibieten**: *koejbietan*, P 37, 138; *kōējbiëttā*, K 310; *kōējbiëttā*, P 111; *kōējbiëttā*, P 111; *koejbietan*, P 38, 137; *koejbietan*, K 310; *kōējbiëttā*, P 145; *koejbietan*, P 146; *kōējbiëttā*, K 225, P 44; *kōējbiëttā*, P 104; *kōjbietan*, K 341; *koejbietan*, P 36; *kōējbiëttā*, P 137a; *kaojbiëttā*, P 139; *kōējbiëttā*, P 48; *kōējbiëttā*, P 41a; *kōjbietan*, P 95, 105; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *kōējbiëttā*, K 346; *kujbietan*, K 304; *koejbietan*, K 274; **koeibieten**: *koejbietan*, P 137; **koeibieten** (e.v.): *koejbietan*, K 287; **koeibieten**: *kōējbeeetan*, I 268; *kōējbeeetan*, P 110; *koejbietan*, P 98; *kōjbeeetan*, K 221; *kujbietan* (e.v.), K 307; **bieten**: K 240, 291, 295, O 241, 285, P 35a, 76, 77, 81; *biëttā*, I 220; *biëttā*, K 341, O 69, P 25; *biëttā*, I 268, 274, K 235, 237, 269, 274, 296, 305, 307, O 160a; *biëttā*, K 330, 359, L 180, 200a, P 79; *biëttā*, P 41; *biëttā*, K 209, 251, 253, 276, 353, P 27, 89, 99; *biëttā*, K 291, 330, O 286a, 289; *biëttā*, K 191, 212, 236, 237, 274, 283,

286, 291, 307, 344, P 32, 37, 89, 94; *biejatan*, K 277a; *biëttā*, K 241, 275; *biejatan*, K 193a (lange dunne en korte dikke), 236; *biëttā*, K 265, 316, 332; *biëttā*, K 307; *biejan*, K 352; de volgende opgaven zijn enkelvoud: K 331 (roze kraag, groene kraag); *biejt*, O 256; *biet*, K 205, 243, 254, 331, 341a, P 25, 32, 87; *biët*, K 250, 330; *biët*, I 265, K 189, 230, 265, 286, 301, 304, P 14; *biëttā*, K 332, 340; **beten**: *beeetan*, K 195a, 196, 241; *beejatan*, K 306, O 67; *bëetan*, K 274; *beeta*, I 220, K 275, 279; *bëetta*, K 235; *beejatan*, K 240; *bi-jata*, K 231; *bëjatan*, K 240; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *beet*, K 308a, 348; *bëjt*, K 287; **rode beten**: *rōë bëetan*, I 180; **rode beten**: *roo biëttā*, P 171; **roze beten**: *rōōza biëttā*, P 133; **mangelwortels**: K 133a, 176, 178, L 149, 201, 263; *mangalwörtals*, K 165; *maagalwörtals*, K 220; *mangalwörtals*, K 187; **mangelwortelen**: K 187, L 200; *mangalwörtalā*, K 146, 170, L 150, 153, 180, 180b, 200a, 235, 241, 242, 263; *mangalwörtalā*, L 207; *mangalwörtalan*, K 143; de volgende opgaven zijn enkelvoud: L 156 (rode biet), 180; *mangalwörtalā*, K 341a; **mangelwortelen**, **bieten** (Meierij), Cuijpers 2; *mangalwörtal*, mangelwortel, biet, De Bont; **mangels**: K 102*, 124a, 163, 165, 166, 170, L 150, 159, 160, 183, 244, 261; *màngals*, L 183; *mangal*, mangelwortel, hs Mischgofsky L 95; *mangels*, mangelwortelen, Elemans; **mangelen**: *mangalā*, L 153, 184; **mangelpeëen**: *mangalpeejan*, K 170; *mangalpeejā*, I 57, K 151, 165, 166, 174, 178, 179a, 183, 184, 186; *mangalpeejā*, K 157; **peëen**: *peejā*, K 276a, 307, L 145, 148, 149, 150, 159, 177c, 180b, 233, P 27; *peejā*, K 204; *peejā*, K 188a; *peej*, mangelwortel, hs Mischgofsky L 95; **voerpeëen**: K 176; *voerpeejā*, K 124a, 174; *vōerpeejā*, K 173b; **voerpeëen**: *voejarpeejā*, K 133a, 163; *voejarpeejā*, K 188a; **betteraven**: *batraavan*, O 157; *batrouvan*, O 157; **bette fourragère**: *bōtfoes*, P 171; *batvōēs*, P 171; **veldpeëen**: *vëltpeejā*, K 268; **groene langhals**: *grūūnā lōnghaals*, K 312; *grūūnā lōnghaals*, K 312; **groene hals**: *grūūnnā als*, K 244; *grūūnnā als*, P 2; **groenhalzen**: *grūūnaalza*, P 70; *grīēndlza*, P 88; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *grūūnhals*, K 348; *grūūnhōls*, K 318; **halve groene kraag**: *alvā grūūnā kraoch*, K 291; **groene kraag**: *grūūnā krāoch*, O 74, P 1, 59, 60; *grūūnā krōoch*, P 8, 62; *grūūnā krōoch*, K 331; *grūūnnā krach*, K 291; **groenkoppen**: *grūūnkōppā*, K 332; **groene nekken**: *grūūn nēkkā*, K 332; **lange groene kraag**: *langā greunā krōch*, K 330; **rode kraag**: *rōēj krāoch*, K 276; **rode hals**: *rōējā hōls*, K 318; **rode koppen**: *rōë kōppā*, K 332; **roze hals**: *roozan als*, P 2, 10; **halve voerbiet**: *ōlvā vōējārbiëttā*, K 287; **halfsuikerbieten**: *halfsojkarbiëttā*, P 67; *hōlfsōjkarbiëttā*, K 237; *hōllāfsēukarbiëttā*, K 211; **halve suikerbiet**: K 331; **halve suikerbeten**: *hōlvā sujkarbiëttā*, K 212; **krotten**: *kroowdā*, L 149; *kroewāin*, K 314; **rapen**: *rēūwpā*, O 153; **la trappe-peëen**: *latrap-peejā*, K 207; **paardspeëen**: *peerspijan*, K 226; **jaapje-**

1.1.1.3

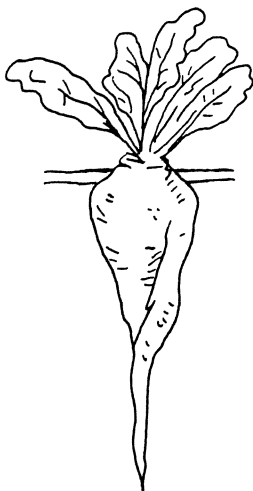
peeën: *jaopjapêêjə*, K 157; **tonnetjesbiet:** *tónnakasbiēt*, K 201; *tónnakasbiējat*, K 204c, 348; **tonnetjes:** *tónnakəs*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a (korte dikke); **lange biet:** *langəm biət*, K 248; **sloorbieten:** *slôërbîēta*, P 41; **randers:** *randərs*, O 275; **bietwortelen:** *biēt-wörtəla*, K 243; **wortelen:** *wöttəla*, K 330; **witte roze:** *wiēttə rooza*, K 291; **roze nek:** *ròðzə nék*, P 132, 135; **roze kraag:** *rooza kràäch*, P 1, 8, 10, 59; *rooza kròäch*, K 331; *ròðzə kròëch*, P 131, 136; **eichendorf:** *ëkkandòrrəf*, P 1, 2, 10; *ààkandòrrəf*, P 8, 59; *ëkkaldòrrəf*, P 62; *ëkkardolf*, K 330; *elchardorf*, K 331 (soort voederbiet met groot watergehalte – vroeger –); **peragis:** *pèràgiēs*, O 70, P 1, 2; *pèr-giūs*, P 59.

SUIKERBIETEN (zie tekening)

(N 12,37; N 12A,2; N 12,38; znd B2,361; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[Een vorm van *Beta vulgaris* var. *rapa*, waarvan de wortel een belangrijke hoeveelheid suiker (saccharose) bevat. De suikerbiet wordt geteeld om er beetwortelsuiker uit te winnen.

De suikerbietenteelt is zeker niet algemeen in de zandige Kempen. De invullers uit K 235, 254, 274, 276, 316, 318, L 150, 177c, 180b, 183 en P 77 vermelden, dat suikerbieten in hun regio niet, niet vaak of pas sinds enkele jaren verbouwd worden.]

suikerbiet

suikerbieten: L 150, 180b, 200, P 77, 99; *suikərbîēta*, K 133a, 150, 186, 187, L 148, 177c, 180, 200a, 233, 242, 263; *sèukərbîēta*, K 165, 166, 184, 220; *sòjkərbîēta*, L 183, 235; *sojkərbîēta*, L 207, 241, 244; *suukərbîēta*, L 160, 184; *sukkərbîēta*, L 261; *sèùwkərbîēttən*, O 63a; *sòjkərbîēttə*, P 67, 68, 198; *soojkərbîēttə*, P 76; *süüjkərbîēttə*, O 165;

sèukərbîēttə, P 145; *sèùwkərbîēttə*, O 153; *saokərbîēttə*, K 330; *saowkərbîēttə*, K 287; *soowakərbîēttə*, P 69b; *saojkərbîēttə*, P 125; *sòjkərbîēttə*, P 133; *soojkərbîēttə*, K 237; *saøjəkərbîēttə*, P 85; *sòëjkərbîēttə*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *sòəkərbîēttə*, K 276, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *saoəkərbîēttə*, K 244, 249, 283; *sòokərbîēttə*, K 248; *sòòkərbîēttə*, P 89; *sòòkərbîēttə*, P 82, 131, 132, 133, 135; *saokərbîēttə*, K 291; *sèukərbîēttə*, K 191, 208; *sèëkərbîēttə*, P 83, 130, 136, 137a; *sòëakkərbîēttə*, P 133; *sòòkərbîēttən*, O 158, 161; *saøjkərbîēttə*, P 104; *sòëjkərbîēttə*, P 4; *sòəkərbîēttə*, K 241, 248, P 18, 27, 70; *saoəkərbîēttə*, K 349, P 16, 70; *saokərbîēttə*, K 330; *sòəkərbîēttə*, P 88; *sòëkərbîēttə*, P 89; *sò-wòkkərbîēttə*, K 346; *sèukərbîēttə*, K 276; *seukərbîēttə*, K 318; *sèukərbîēttə*, K 192, 225, P 44; *sòəkərbîēttə*, P 5; *suikərbîēttə*, K 193a; *saowajkərbîēttə*, K 312; *sèukərbîēttə*, P 41a, 48; *sòəkərbîēttən*, O 63a; *sòəʔərbîēttən*, K 241; *sòjkərbîēttə*, K 237; *sòjəkərbîēttə*, K 312b; *soojəkərbîēttə*, K 335; *sòëjəkərbîēttə*, K 324; *sòəkərbîēttə*, P 16, 39; *saokərbîēttə*, P 84; *sòwakərbîēttə*, K 276a, 307, P 41; *sòwòkkərbîēttə*, K 307, 346; *sòwakkərbîēttə*, K 348; *saowakkərbîēttə*, K 274; *saowòkkərbîēttə*, K 310; *soowòkkərbîēttə*, K 274; *sòëwakərbîēttə*, K 324; *sòëkərbîēttə*, I 275; *sòëòkkərbîēttə*, P 25; *sèukərbîēttə*, K 191, 204c, 205, P 95; *sèùwkərbîēttə*, K 210; de volgende opgaven zijn waarschijnlijk enkelvoud: *sòëkchərbîētt*, P 88; *sòjkərbîētt*, O 178; *sòəkərbîētt*, P 60a; *saokərbîētt*, P 10; *saokərbîētt*, K 291, 330; *saokərbîētt*, P 198; *sòjkərbîētt*, K 237, 244, 245, 333; *sujʔərbîētt*, K 277; *sòəkərbîētt*, I 220, 268, K 251, 268, 322, 335, 341a, 348, P 30, 127; *saoəkərbîētt*, I 220, K 254, 304, P 29a; *sòokərbîētt*, I 180, P 37; *saəkərbîētt*, K 268, 308a; *sèukərbîētt*, K 231, 247; *saokərbîētt*, K 274; *seukərbîētt*, K 189, 201; *suikərbîētt*, P 147; *sajkərbîētt*, P 166; *soojkərbîētt*, P 86; *seujkərbîētt*, K 318; *sòəkərbîētt*, K 307, P 35a; *sòòkərbîētt*, P 41; *saaəkərbîētt*, K 232; *saowakkərbîētt*, K 267; *sawkərbîētt*, P 171; *sèukərbîētt*, P 105, 107; *sòkkərbîētt*, K 358; *sèukərbîētt*, O 276; *saokərbîētt*, P 144; *sòjkərbîēttə*, K 245; *sòəjʔərbîēttə*, K 340; *sòəkərbîēttə*, K 339; *saokərbîēttə*, P 145; *sòwòkkərbîēttə*, K 268; *saowəkərbîēttə*, K 332; *sakkərbîēttə*, P 154a; *saowərbîētt*, O 288; *saøjkərbîēttə*, K 312; *sòwakkərbîēttə*, P 25; *saowəkərbîēttə*, K 332; **suikerbeten:** *sòʔərbèēttən*, K 241; *sòʔərbèēʔn*, K 241; *sòëkərbèēttə*, P 78; *sujkərbèēttə*, K 212; *sòjkərbèēttə*, P 10; *sòəkərbèēttə*, K 281a; *sòokərbèēttə*, K 276; *sòëkərbèēttə*, O 173; *saøjkərbèēttə*, K 235; *soojʔərbèēttə*, K 240; *sòëwəkərbèēttə*, P 89; *sèùwkərbèēttə*, K 316; *sowakkərbèēttə*, K 265; *seujʔərbèēttə*, K 240; *sèukərbèēttə*, K 207; *sukkərbèēttə*, K 204; de volgende opgaven zijn waarschijnlijk enkelvoud: K 307; *saokərbèet*, K 287; *sòəkərbèet*, K 295; *saoəkərbèet*, K 320, 331; *sookərbèet*, K 291; *sojkərbèet*, P 27; *sèukərbèet*, K 291; *sojkərbèet*, P 27; *sèukərbèet*, K 291; *sojkərbèet*, P 27; *sèukərbèet*, K 291;

beejət, K 212; *suikərbi-jət*, K 226; *sowəkərbi-jət*, K 274; *sowakkərbi-jət*, K 301; *saojkərbjət*, K 210; *sèukərbjət*, K 210; *sòəʔrbjət*, K 240; *suiker-beet*, suikerbiet, Corn.; **suikerpeeën**: K 163, 176; *suikarpèèn*, K 143; *suikərpeejan*, K 146; *suikər-peeja*, K 124a, 178, 179a, 183, L 149; *sèukərpeeja*, K 165, 166, 183; *sòkkərpeeja*, K 174; *suukərpeeja*, I 57, K 173b; *sukkərpeeja*, K 174; *suikarpèè*, L 153; *suikarpèèja*, K 157; *suikarpèèja*, K 188a; *suikarpija*, L 145; de volgende opgave is waarschijnlijk enkelvoud: *suikərpeeja*, L 159; *suiker-peeij*, suikerbiet (Zeeland), Brabantius; **bieten**: *bieta*, K 184, L 180; *biëtta*, K 358; *biējata*, K 211; *biējəʔn*, K 314; de volgende opgaven zijn waarschijnlijk enkelvoud: *biët*, K 279, 286, 331; **beten**: *béjət* (e.v.), K 307; **peeën**: *peeja*, K 102*, 151, L 159, 177c, 184; **fabrieksbieten**: *fòbriksbiējata*, P 105; de volgende opgaven zijn waarschijnlijk enkelvoud: *fabriëksbiët*, P 107; *fabriëksbiējat*, P 41a; **fabrieken**: *fəbriëkka*, P 139; **beetwortels**: *beetwòrtals*, K 170; **bietwortels**: *bietwòrtals*, L 201; **rode biet**: *ro biët*, P 171; **sloorbiet**: *slòèrbiët*, K 357; **suikerpreien**: K 170; **preien**: L 201; **knollen**: *knolla*, L 159; *knoln*, K 314; **halve suikerbiet**: *halləvə sowəkərbijət*, K 268; *halləvə sowakkərbijət*, K 274; *òlləvə saoukkərbiet*, K 331.

GELE VOEDERWORTELEN

(N Q,6b)

gele voederwortelen: L 244; **gele voeierwortelen**: *geel voejarwortalan*, L 200; *geel voejarwortala*, K 136a; **gele voeierpeeën**: *gajl voejarpeejan*, K 128; **gele wortelen**: *gèl wortalan*, L 187; *geel wortala*, L 180; *gèèl wortala*, L 241; *gèèl wòrtala*, L 183; **gele wortels**: *geel wortals*, L 180; *gèèl wòrtals*, L 183; **gele peeën**: K 188a; *geela peejan*, K 186; *geel peeja*, K 184; *gèèl peeja*, K 165; *gijl peeja*, I 220; *geel péjə*, P 23; *geel péja*, K 342; *gèèl péja*, K 133a; **gele veldpeeën**: *gèèl veltpèèn*, K 267; *gijl veltpija*, I 268; **gele mangelppeeën**: *geejla mangal-peeja*, K 124a; **gele mangels**: *geejla mangals*, K 124a; **gele veldpoten**: P 143a; **gele poten**: *geèl pòəwata*, K 351; **voederpoten**: K 277; **paardevoederwortels**: K 135; **voeierwortels**: *voejarwortals*, L 160, 262; *voejarwortal* (e.v.), K 102*, 136a, 143; **voeierwortelen**: L 205, 206, 243; *voejar-wortala*, L 100, 144, 160, 184, 199, 205, 206; *vòèjarwoortala*, L 187; **voeierpeeën**: *vòèjarpèè*, K 293; *voejarpeeja*, K 184; *veujərpéja*, K 191; *vojərpéa*, K 333; **voerpeeën**: I 57, K 157a; *voerpeeja*, K 173a, 179a; **veldwortelen**: L 280; *veltwtuttala*, P 127; **veldpeeën**: K 307; *veltépèè*, K 348; *veltpeeja*, K 268, P 26; *veltépéja*, K 348; **veldpoten**: *velt-pòètta*, P 161; *veltépòèta*, P 88; *veltépòèwtə*, P 149; *veltépòèta*, P 29; *veltépòèta*, P 84; *veltépèuta*, P 89; *veltépüütta*, P 137a; **koewortelen**: L 257; *koewortala*, L 153; het volgende type is waarschijnlijk enkelvoud: **koeiwortel**: *koejwòrtal*, K 215; **koeiwortelen**: L 262; **paardewortelen**: *pjéèrə-*

wuttalən, O 238; *pjéèrəweutala*, K 327; **paarde-peeën**: *pèèrdəpeeja*, K 161; *péjarrapéja*, K 348; *pjèèrəpiējən*, K 310; *pjiərapijən*, P 26; **paards-peeën**: *pjètspéjan*, K 241; **paardepoten**: *pjéèrə-pòèta*, P 139; **paardspoten**: *pètspòèwata*, K 312; **mangelppeeën**: K 163; *mangalpeejan*, I 57; *mangal-peeja*, I 79, 102a, K 137a; **winterpeeën**: *wentər-peejan*, K 197; **braakwortelen**: I 212; **korenwortelen**: *koerəwòrtala*, L 264; **jaapjespeeën**: *jop-kəspèèn*, K 157a; **uitkijfers**: K 145a; **bieten**: *bietən*, O 158; *biëtən*, O 158; *biējata*, K 284; **beten**: *beetan*, K 215; **wortelen**: L 148; *wortala*, L 157; *wuttalən*, O 70; *wuttala*, K 329; **peeën**: *peejan*, L 201; *peeja*, K 268; *péjə*, K 188a; *péja*, K 349; **poten**: K 352; **betteraven**: *bətrəngən*, O 158; de volgende typen hebben waarschijnlijk betrekking op raapkolen: **stoppelwortelen**: K 145a, L 280; *stoppalwortala*, L 182, 262; **gele stoppelppeeën**: *geejla stoppalpeeja*, K 174; *gèèl stoppalpee*, K 183; **stoppelppeeën**: K 215, 230; *stoppalpeeja*, K 174; *stóppalpéjə*, K 250; **stoppelppeetjes**: *stóppal-peejkas*, K 189b; **stoppelpoten**: *stóppalpòèwata*, K 351; **rutabaga**: *ruddəbaggə*, K 190a; **barres**: K 188.

HOP

(Schrevens)

[*Humulus Lupulus*.]

hop: *òp*, P 86; *hop*, hop, Corn. Vervl.; *hoëp*, hop (Z. der K.), Corn. Vervl. A.; *op*, hop, Goemans.

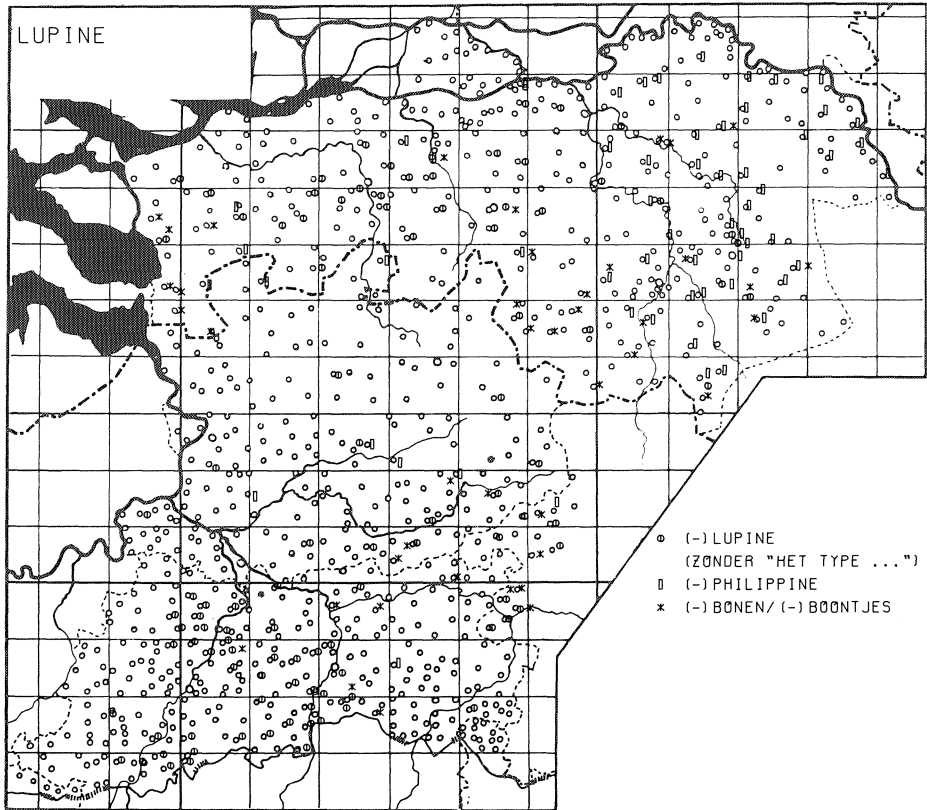
LUPINE (zie kaart)

(N M,13; N Q,4a; Roukens 3,30; Go 1b; Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[*Lupinus luteus*, vlinderbloemige plant; de soort met gele bloemen wordt gebruikt voor groenbemesting.]

lupine: I 268, K 125a, 131, 133a, 136a, 143, 145a, 146, 157a, 160, 164, 164a, 175, 179b, 180, 182, 183, 190, 197a, 215, 217, L 179, 205, 206, 224, 227, 257, 260, 263a, 279, 280, O 70; *lүүpiënnə*, K 358, O 238, 255, 285, 286, 288, 289, P 125, 198, 199; *lүүpiëna*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *lupiëna*, K 314, 318, 353; *lupiëjna*, P 47; *lupiëjna*, P 48; *lүүpinna*, I 220, K 250, P 157a; *lүүpeena*, K 268, 348, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 82, 83, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 137a; *löpeena*, P 131, 136; *lүүpééna*, P 127; *lapiëna*, I 79, K 157a, 159, 165, 173a, 174, 177, 179, 179b, 182, 183, 184, 190a, 230, L 241; *lapiënnə*, K 174, 178*; *lapiëna*, I 57; *lapiëna*, K 165, 176, P 18a, 23, 84, 89; *leupiëna*, K 310; *lépiëna*, L 205, 206; *liepiëna*, L 242; *lipien*, K 161a; *lapien*, K 161b, 164, 177b, 178, L 285; *lapijə*, P 44; *lupéjna*, P 46; de volgende opgaven zijn meervoud: K 147, 172, 174, 186, 215, 277, L 200, P 14; *luupienən*, L 148; *lapienən*, K 136a, 158, 181, 241; *lapiënan*, K 219; *lүүpinna*, K 250,

1.1.1.3

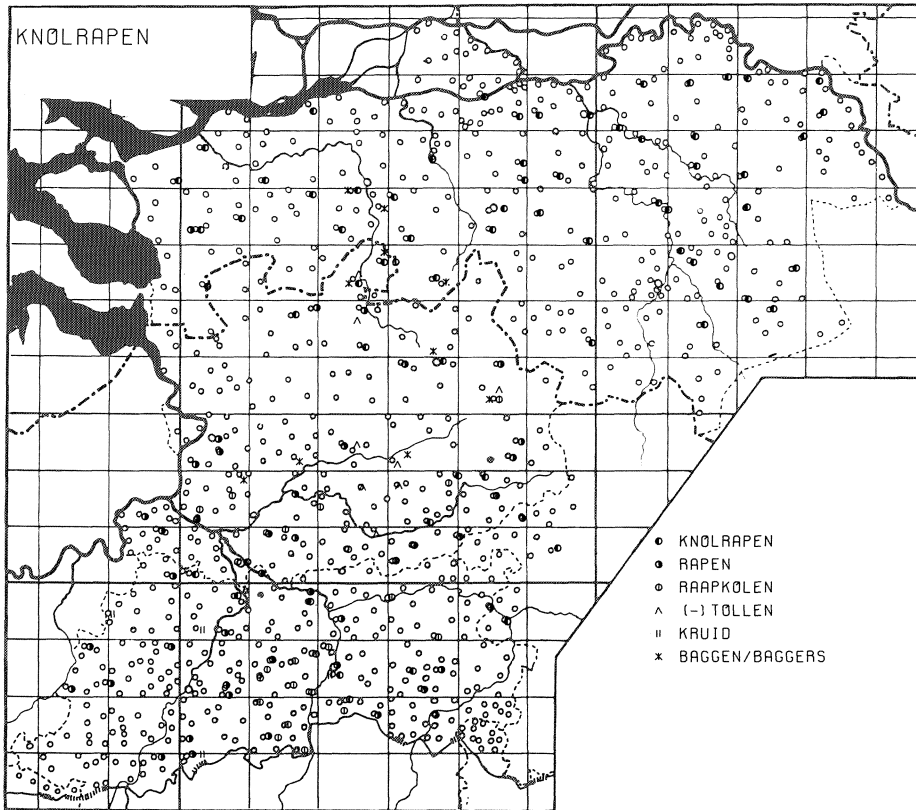

333; *lapinnən*, K 241; **lupelein**: *lūppalējn*, O 290; *lūppalōjn*, O 178, 250, 287; **mestlupine**: *méstlūpiēnə*, K 342; *méstlapīēnə*, K 312, P 84; **zoete lupine**: *zūūtə lapīēnə*, K 348; **philippine**: *fielapiēnə*, L 146, 183, 235; *fielapiēnə*, L 100, 144, 153, 157, 160, 162, 177, 179, 180, 182, 183, 184, 185, 200, 204, 205, 206, 240, 241, 262; *fiēllapiēnə*, K 163, L 145, 154, 187, 190, 207, 241, 262, 284; *fiēllapiēnə*, K 174; *fiēllapiēnə*, K 161; *fiēltēpiējnə*, K 284; *fielapiēnə*, L 159; *flipiēnə*, K 274; *flūūpiēnə*, K 274, P 94; *flapiēnə*, K 188a; *fullapiēnə*, K 316; de volgende opgaven zijn waarschijnlijk enkelvoud: *fielēpien*, L 239; *fielapien*, K 161; *fiēllapiēn*, L 283; de volgende opgaven zijn meervoud: *fieliepienən*, K 188a, L 208, 224a, 230*; *fielapienən*, K 135, 163, 188, 307, L 152, 157, 180b, 200, 207a, 237, 243, 244, 257, 262, 264; *fielapiēnə*, L 152; *fillapienən*, L 187, 202, 255; *flapiēnə*, K 189b, 191; *fielapienəs*, K 197; **mesphilippine**: *mésflūūpiēnə*, K 267; **boontjes**: K 215, 242, L 152, 280; *bontjəs*, K 183; *beuntjəs*, K 307; *bōējn-kəs*, P 45; *bōēnnəkəs*, K 357; *bōjnʔəs*, K 315; **philippinebonen**: *fiēliepienəboonən*, K 202; **koffiebonen**: *kofieboona*, L 178, 178a; **koeibonen**: *koejbōōnən*, I 102a; *koejboon* (e.v.), I 118; **koeiboontjes**: *koejboontjəs*, I 78, K

173; *koejbōontjəs*, I 79; *koejwoontjəs*, I 102; **mestboontjes**: *méstbōentjəs*, K 348; *méstbōnkəs*, K 348; *méstbungkəs*, K 348; *mézdboēn-kəs*, P 44; *mézdboējn-kjəs*, P 46; **mollebonen**: *molləboonən*, L 235; *molləbonnə*, L 244; **molleboontjes**: L 224a, 264; *mollənboontjəs*, L 242; **paardebonen**: *paardəboonən*, K 163; *paardənboonən*, K 197; *piéerəbōēnə*, P 139; *péjrəbūūnnə*, P 137a; **paardeboontjes**: *pertsboontjəs*, L 285; **paardsbonen**: *pétsbōēwənə*, K 312; **pillebonen**: *pilləboonə*, K 217; *pieləbōnnə*, K 217; **pilleboontjes**: *pieləboontjəs*, K 200, 217; *pilləboontjəs*, K 218, L 257; *pieləbōjntjəs*, K 217; **schaapeboontjes**: *schaapənboontjəs*, K 215, 216; **schaapsboontjes**: *schōpsbōntjəs*, K 216; **vetbonen**: *vetbōēnə*, P 26; *vétbōənə*, K 349; *vétbōēnə*, P 29; *védbōēwənə*, K 351; *vétbēūnə*, P 26; **vetboontjes**: *vajtboēngkəs*, P 62; **groen**: *grūūn*, P 161.

VELDERWTEN

velderwtten: *velderten*, erwten, die in het veld gezaaid worden, Corn. Vervl.

VLAS

(znd 1,87)

[Linum, plantengeslacht uit de familie der vlasachtigen, met name het gewone vlas *Linum usitatissimum*, waarvan het zaad het bekende lijnzaad is en de stengelvezels het linnen opleveren.]

vlas: P 128; *vlòs*, P 47; *vlàs*, vlas, hs Schrevens P 86; *flàs*, vlas (Huisseling), Elemans; **lijnzaad:** *lèjnzòdt*, vlas (Huisseling), Elemans.

lòéf, O 154, 157; *lúuf*, O 159, 160, 160a, 232, 237, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 272, 273, 274a, 275, 276, 277, 278, 281, 281a; **rapen:** *raopə*, P 10, 60b, 61, 62, 63, 66; *roopə*, P 69a, 125.

KNOLRAPEN (zie kaart en tekening)

(N 12,39; Elst; Meulemans; Vanduffel)

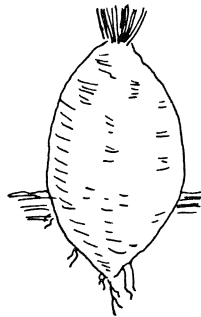
[*Brassica oleracea*, koolraap als gewas, koolsoort met een ronde half boven de grond groeiende knol, alsook de knol zelf.]

RAPEN

(Eylenbosch)

[Het gewas raapkool als soort. De hieronder vermelde gegevens zijn gehaald uit de vraag naar „rapen zaaien“.]

kruid: *kròjt*, O 69, 161, 171; *kraojt*, O 166; *kroojt*, P 60; *kròdt*, O 70; *kraaət*, O 162; *kraoət*, O 67, 68, 69a, 71, 72, 73, 164, 174, 178, 251, 252, 255, P 2; *kroot*, O 165; *kròot*, O 169, 250a; *kròdt*, O 74, 163, 167, 168, 170, 172, 173, 175, 176, 177, 247, 247b, 250, 256, 287, 288, P 3, 4, 59, 61, 63, 69, 69a, 125, 126, 127, 133; *kreut*, O 66a, 285; *krêut*, O 238, 246, 249, 253, 254, 254a, 286, 286a, 289, 290, P 198, 199; **loof:** *lòdf*, O 153, 155, 158;

barresbiet

1.1.1.3

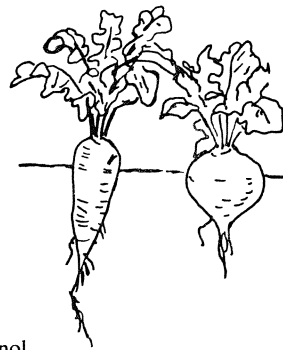
knolrapen: K 176, P 5; *knolraapə*, K 163; *knòl-raapə*, K 358, P 48; *knolraopə*, K 133a, 151, 166, 174, 184, 186, 188a, P 16; *knòlraopə*, K 183, 195, 237, 310, 324, 330; *knulraopə*, K 204; *knòlròwpə*, K 307; *knòlroopə*, P 95; *knòlròppə*, K 210, 312b; *knòlròppə*, K 330; *knòlròppə*, P 89; *knoldəraapə*, K 166, L 153; *knoldəraopə*, K 143, 170, 220, L 180; *knòldəraopə*, K 165, L 235; *knondəraapə*, K 150; *knoraopə*, I 57, K 124a, 157, 174; *knòraopə*, K 173b; *knòlraovə*, K 191; *knolraovə*, K 179a; *knoraovə*, K 178; *knòraovə*, K 180, 181, 192; de volgende opgaven zijn enkelvoud: K 307; *knol-raop*, K 183; *knòlləraop*, L 207; *knoldəraap*, K 146, L 145, 149, 150, 159, 160, 177c, 184, 207; *knoldər-raap*, L 148; *knoldəraop*, K 187, L 180, 180b, 200, 200a, 233, 241, 242, 244, 261, 263; *knòldəraop*, L 183; *knooldəraop*, L 263; *knòl-dəraap*, knolraap, „Steckrübe”, hs Mischgofsky L 95; *knorraope*, knolrapen (Klundert), W.; *knorraovə*, knolrapen (Nispen), W.; *knòldə-raop*, knolraap, De Bont; *knòldəraap*, koolraap, hakvrucht met grote knollen (Huisseling), Elemans; *knoldraop*, knolraap (As), Weijnen EV 7; *knolraven*, knolrapen, AG K 157; **rapen:** *raapə*, I 220, 268, P 99; *rāapə*, K 276; *raopə*, I 220, K 173b, 205, 207, 235, 240, 244, 248, 249, 265 (dikke gele rapen), 276, 276a, 287, 312, 335, 346, 349, O 165, 288, P 16, 41a, 67, 68, 104, 125, 139, 145; *raopn*, K 314; *raowpan*, O 158, 161; *raowpə*, P 76; *ròapə*, K 331, P 10, 133; *roopə*, K 248, P 27, 88; *raapə*, K 332; *rappə*, K 291; *rèèpə*, I 275; *rèùpə*, P 198; *rèùwpə*, O 153; *raop* (e.v.), K 348; **ronde rapen:** *rònnə raoəpə*, P 85; **platte rapen:** *plòttə raapə*, P 70; *plòttə roopə*, P 70; **lange rapen:** *lòngə ròp* (e.v.), O 63a; **sloorrapen:** *slùùròðpə*, P 126; *slùùròèpə*, P 133; **toprapen:** *tòpraopə*, P 69b; **voeierrapen:** *vòèjəraopə*, P 18; **stoppelrapen:** *stòppəl-ròapə*, K 331; **zomerrapen:** *zoomə-ròapə*, K 331; *zòmmər-ròapə*, K 331; **boterrapen:** *baotəroopə*, K 248; **koolrapen:** *kòeltraopə*, K 245; *kòèlròppə*, K 225; *kòèlròèpə*, P 83, 130, 131, 132, 135; *kùùlròðpə*, P 131; *kòèldəraopə*, K 192, 205; *kòldəraopə*, K 254; *koeldəraopə*, K 265, 268 (dikke gele rapen); *kòldəraop*, koolderaap, koolraap, De Bont; *koolderaap*, Kemp, ook *kòldə-raop*, soort van knolplant voor het vee, Corn. Vervl.; **raapkolen:** K 341a; *ròpkòðlə*, K 287; *raapkòèlə*, K 283; *rapkòèlə*, K 295; *ròpkòèlə*, K 191, 241, 283, P 25, 84; *ròpkòèlə*, P 39, 82, 133, 136, 137a; *ròpkəowlə*, K 330; *ròwpkòèwələ*, K 332; *ròðpkùùlə*, P 75, 78, 81, 131, 133, 135; *rawp-kùùlə*, P 72, 76; *roopkùùlə*, P 127; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *rapkòèl*, K 307; *rapkòèwl*, K 307; *ròpkòèwəl*, K 307; **tolkolen:** *tòl-kòèwələ*, K 211; **tollen:** *tòln*, K 241, 340; *tòllə*, K 192, 207, 268; *tòl* (e.v.), K 301; **raaptollen:** *rop-tollə*, K 304; *ròptòllə*, K 268 (dikke gele rapen), 274; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *rap-tol*, K 301; *ròptol*, K 241; *raptòl*, K 241; *raaptol*, koolraap, eene voederplant, Corn. Vervl.;

kruid: *krèùt*, P 198; *kròət*, O 63a; *kraoət*, P 89; *kròèjt*, P 4; **knollen:** *knollə*, K 102*; *knòllə*, K 201, 204c; **raapknollen:** *ròpknòllə*, O 173; **koeknollen:** *koeknollen*, knolrapen (Breda e.o.), Hoeufft; **raapbeten:** *raapbeet*, koolraap, een voederplant, Corn. Vervl.; **rutabaga:** *ruttə-baggə*, K 193a; *ruttəbággə*, K 191, 193, 207, 208; *ruttəbòggə*, K 190a; *rüüttəbaga*, P 126, 127, 129, 131; *rüüttəbaggə*, K 208; *rüüttəbaggə*, K 191; *rüüddəbòjə*, K 210; *ruddəbòjə*, K 212; *rabbətàà*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81; *tabbəgassə*, P 133; *rutte baggə*, knolrapen (Zundert), W.; **baggen:** *baggə*, K 178, 191, 237; *bággə*, K 192; *bòggə*, K 179b, 195a, 274, 281a; *bagge*, knolrapen (Beek), W.; *bag*, knolraap (Wagenberg), W.; **baggers:** *baggərs*, K 241, 262; *bagger*, koolraap, rutabaga, Corn. Vervl. A.; **ruta:** *rüüttə*, K 281a; **witte baggers:** *wièta bagas*, P 133; **sloorbieten:** *slòerbietə*, P 44; **groen:** *greun*, P 105; **blauwkopjes:** *blauw-kopkens*, zekere soort van rapen met blauwachtige koppen, Corn. Vervl. A.; **roodkopjes:** *rood-kopkens*, rapen die van boven roodachtig zijn, Corn. Vervl. A.

STOPPELKNOLLEN (zie kaart en tekening)

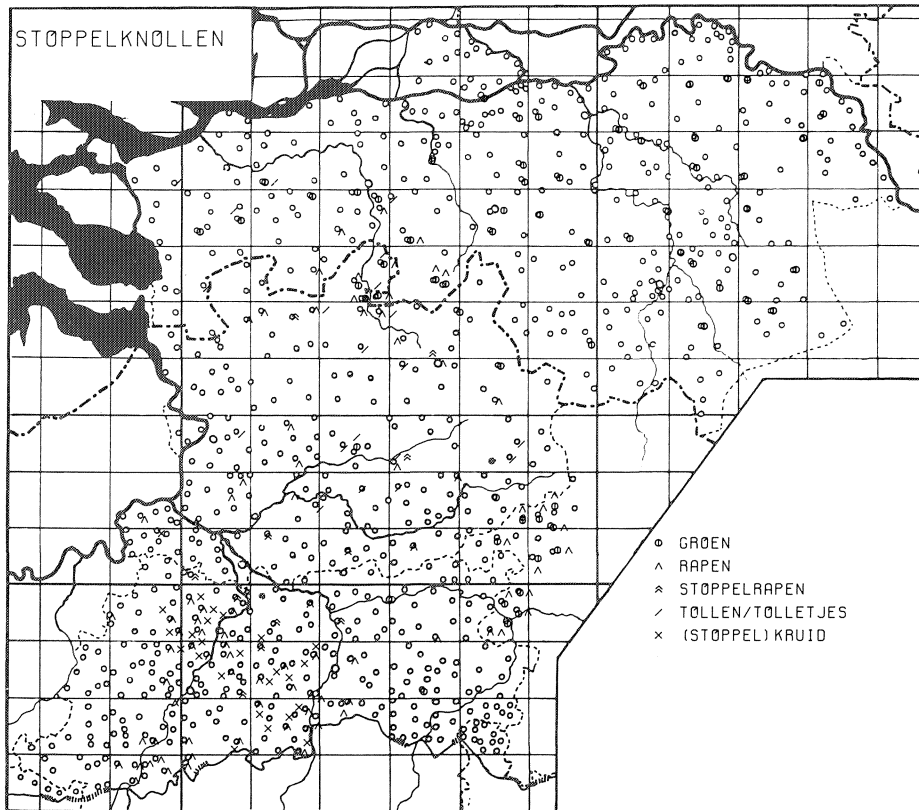
(N 12,40; Go 1b; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[Brassica rapa, koolraap, gewas dat na de oogst gezaaid wordt of tegelijk met het graan gezaaid wordt. In het laatste geval gaat het gewas zich pas ontwikkelen, zodra het graan geoogst is. Stoppelknollen worden geplukt voor groenvoer of, indien de vorst het gewas aangetast heeft, ondergeploegd als groenbemesting.]

stoppelknol

groen: K 157, 173b, 174; *gròèn*, K 240; *gruun*, K 133a, 143, 146, 163, 165, 166, 170, 176, 178, 183, 184, 186, 187, 193a, L 145, 148, 149, 150, 153, 180b, 200a, 201, 233, 241, 263; *grüün*, K 179, 181, 191, 192, 193, 195, 195a, 220, 268, 312, 314, 315, 316, 318, 353, L 159, 160, 177c, 184, 207, 242, 261, P 25; *grüün*, K 211, 318, 358, P 44, 48;

gruijn, L 180, 235, 263; *grüijn*, P 44; *greujn*, L 244; *gruijn*, K 357; *grojn*, P 89; *grujan*, L 183; *grun*, P 104; *gruwn*, P 45, 46; *et chruu.n.*, de stoppelknol, met kleine knollen, die in het na-jaar als nagewas verbouwd wordt (Huisseling), Elemans; *grüüwn*, gruu, groen, knolraap, De Bont; *gruun*, stoppelknollen (Zeeland), Brabantius; *gruun*, raaploof, ook schietgruu genaamd, Corn. Vervl.; **knolgroen**: *knolgruun*, K 170, 183, 184; *knòlgruun*, K 166; **schietgroen**: *schiet-chrüün*, K 241; *schietgruun*, raaploof dat laat in het jaar gezaaid wordt, Corn. Vervl.; **zetgroen**: *zétchrüüwn*, zetgroen, knolraap die men in de herfst verplant en waarvan men te zijner tijd zaad trekt, De Bont; **rapen**: P 77; *raapə*, I 220, K 237, 262, 283, 330; *ràapə*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 59, 60; *raopən*, K 193a, 241, 315, 353; *raow-pən*, O 63a; *raopn*, K 241, O 178, 250; *raopə*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208, 212, 254, 274, 291, 314, 316, 318, 348, 358, O 165, 173, 255, 287, 288, 289, P 8, 10, 16, 61, 62, 82, 125, 133; *ràopə*, K 281a; *ròapə*, K 287, P 133; *roopən*, P 47; *ròwpə*, K 307; *roupə*, I 220; *roopə*, K 316, 318, P 39, 44, 45, 46, 47, 48; *ròdopə*, K 357; *ròppə*, O 285, 286, 290, P 198, 199; *ròppə*, K 201, 204c; *ròepə*, P 83, 130, 131, 132,

135, 136, 137a; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *ràap*, P 62, 66, 72, 81, 126, 129, 131, 133, 135; *raop*, K 307; *rawp*, P 75, 76, 78; *roop*, P 44, 86, 127; **groene rapen**: *gröèn rääpə*, K 276; *gruun raopə*, K 188a; **stoppelraap**: *stoppalraapə*, P 5; *stoppalrääpə*, P 70; *stòppalraopə*, K 204, 237, 274, 324, 341a; *stòppalraoapə*, P 18, 69b; *stòppal-ròapə*, K 331; *stòppalraowpə*, P 76; *stòppalroopə*, P 78; *stòppalroopə*, P 27; *stòppalròepə*, P 89; *stòppalròepə*, P 133; **oogstrapen**: *wòchstraopə*, K 207; **veldrapen**: *vèlthroopə*, P 88; **ronde rapen**: *rònna raap* (e.v.), O 63a; **koolrapen**: *küülròdop*, O 178, 255, 289, P 125; *küülròp*, O 290, P 199; **knollen**: *knòln*, K 241; *knolla*, K 183, L 153; *knòllə*, K 183; *knol* (e.v.), K 235; *knòl*, knol, de bekende veldvrucht, De Bont; **knolletjes**: *knòlləkəs*, K 124a, 163, 178; *knòlləkəs*, L 207, 241; **stoppelknollen**: K 150; *stoppalknòllə*, L 145, 180, 180b; *stòppalknòllə*, I 275, K 291, 331; – (e.v.), K 307; **groenknollen**: L 201; *gruun-knòllən*, L 200; *gruunknòllə*, K 102*; *grüün-knòllə*, L 159; **pisknolletjes**: *pisknòlləkəs*, L 159 (kindertaal); **tollen**: K 193a; *tòllə*, K 191, 205, 208, 235, 245, 268, 274, 295, 301; *tolla*, K 179a; *tòl* (e.v.), K 268; **tolletjes**: *tòlləkəs*, I 57, K 157, 174, 188a, 304; *tòlləkəs*, K 210, 265; *tulləkəs*, K

1.1.1.3

276, 276a; **stoppeltollen:** *stoppältòlla*, K 268; **bo-tertollen:** *bootartòlla*, K 235; **raapkolen:** *ràap-kùula*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 59, 60; *raop-kòela*, K 248; *ròòpkòela*, P 8, 10, 61, 62; *ròòp-kùul*, O 178, 287, 288; *ròòpkùul*, O 250, 285, 286; **sloorbieten:** *slòèwərbìeta*, K 346; *slòèwərbìejata*, K 310, 346; *slòèwərbìejat*, K 348; **tolletjesbiet:** *tòllaʔəzbiējat*, K 340; **stoppelpoten:** *stoppal-pòewata*, P 99; *stòppalpòewata*, P 41; **stoppel-peeën:** *stòppalpeeja*, K 244; *stòppalpeja*, K 249; **kruid:** *kroojat*, P 76; *kròèjt*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 59, 60; *kròet*, I 268; *kròat*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **stop-pelkruid:** *stòppalkraoat*, P 70; *stòppalkròèjt*, P 4; **braakkruid:** *bréèkrèut*, P 198; *bréèkraoijt*, P 125; **bietkoppen:** *bìetkaopən*, O 161; **stoppelvoeier:** *stòppalvòejər*, K 287; **schietvoeier:** *schìètfòjər*, I 268; **voeier:** *voejər*, L 235; **pluksel:** K 176; **loof:** *lòef*, O 153, 158; **rutabagas:** *rùüttábágás*, P 198; **vraag:** *vraag*, raap die tusschen haver en klaver gezaaid wordt (K.), Corn. Vervl.

EEN VELD STOPPELKNOLLEN

(znd 41,2)

[Een veld begroeid met stoppelknollen.]

een veld rapen: *ən velt raapə*, K 329; *ə velt rawpə*, P 41; **een veld mee rapen:** *ə velt maj raopə*, K 250; **een stuk rapen:** K 224, 320, 330, 341, O 73, 251, 275; *ə stùük raopən*, O 238, 239, P 18, 80, 129, 133, 137, 137a; *ən stik raopən*, P 88; **een plek rapen:** I 274, K 272, 274, 307, 344, 347, P 23; *ən plək raopən*, P 26; *ən plékkə roupən*, O 232; **een stuk groen:** *ə stuk grun*, K 276, P 38; **een plak groen:** *ən plak gròèn*, K 277; **een stuk loof:** *ə stik lòef*, O 157, 239; *ə stùük lùuf*, O 160a, 274, 286; **een plek loof:** *ən plék lùuf*, O 160a; *ən plèk lùuf*, O 158; **een stuk kruid:** *ə stuk kruut*, P 81; *ə stuk kròijt*, P 128; *ə stuk kròet*, K 329; *ə stùük kròot*, P 80 (als de rapen nog klein zijn), 83, 129.

KEELTJES

(N 12,41)

[Koolraap, die heel jong met blad en (nog nauwelijks ontwikkelde) knol door de mens gegeten wordt als groente of in stampot verwerkt.]

De opgaven in dit lemma zijn het resultaat van de vraag naar de betekenis die de invullers gaven aan het woord „ruube”. Slechts 1 invuller gaf een andere betekenis: „halve suikerbiet” voor K 346.]

rubetjes: *rùübbəkəs*, K 241, 248, 249, 283; *reubəkəs*, K 304; *ribbəkəs*, K 274, 301, 341a; *ribbəʔəs*, K 240; *rupkəs*, L 200a; **rube:** *ruubə*, K 192, L 160, 180b, P 76; *rùübbə*, K 254, 274, 291; *rùubə*, K 245; *ròbbə*, K 174; *rubbə*, K 207, 235, 268, 276, 276a, 307; *ribbə*, K 301; **rubben**, jong raaploof, dat men als moes eet (ook in Brab.); in het N. der Kempen zegt men: *kelen*, Corn.

Vervl.; **stekrube:** *stekruubə*, K 170; **varkensru-ben:** *verkensrubben*, steelmoes, jong raaploof (Z. der K.), Corn. Vervl.; **rutabaga:** *rùüttáboga*, P 78; *rùüddábogò*, P 70; *rutòbògò*, P 88; *rùüt*, P 133; *tabagas*, P 133; **schietgroen:** *schìètchrùün*, K 283; **raapkolen:** *ròpkèula*, P 88; **kelen:** *kelen*, jong raaploof, zonder knollen, dat men in het voorjaar als moes eet (N. der K.), elders *Rubben* gen. (ook in Limburg), Corn. Vervl.; *keela*, groen, koolzaad, dicht gezaaid voor het oogsten van het blad, hs Mischgofsky L 95.

KOOLZAAD

(Ceusters; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[Het zaad van *Brassica napus oleifera*, ook wel van *Brassica rapa*, waaruit raapolie wordt geperst. De benaming wordt in dit geval gebruikt voor het gewas.]

koolzaad: *kùulzàat*, O 70, 165, P 59; *kòèlzawt*, P 75, 76, 78; *kòèlzòòt*, P 10, 61, 62; *kòèlzòòat*, P 62, 81, 129; *kùulzòòat*, P 66, 126, 131, 133; *kòèlzoot*, P 86; *kùulzòèt*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 290; *kùulzòèt*, P 83, 130, 131, 132, 133, 135; *kùulzòjt*, O 288, 289, P 125, 198, 199; *kòlzòòt*, koolzaad (Huisseling), Elemans; **groenzaad:** *grùünzaot*, grunzood, groenzaad, zaad van de knolraap, De Bont; **raapzaad:** *raapzaad*, het zaad van de raap. In Holland betekent het Koolzaad, waarvoor wij sloorzaad zeggen, Corn. Vervl.; *ròòpsòòt*, raapzaad (Huisseling), Elemans; **sloorzaad:** *slòèrzàat*, O 74, P 3, 4; *slòrzòòt*, L 183, *slorzaot*, sloorzaad (winter) koolzaad, De Bont; **sloorzaad**, koolzaad, Corn. Vervl.; **slorenzaad:** *slùürəzòat*, P 135; *slòrrezòòt*, L 235; *slorrazaod*, koolzaad, hs Maas L 260; **sloren:** *slòèra*, O 165, P 1, 2, 8, 59, 60, 72, 76, 127; *slùürə*, P 82, 136, 137a; *slùürn*, O 250, 285; *sloor* (e.v.), K 176; *sloorre*, Van Dam 4; *sloren*, planten van koolzaad, hs K 183; *sloor*, koolzaadplant, Corn. Vervl.; *slorra(n)*, slòoren, kolen van een variëteit koolzaad, De Bont; **sloorplant:** *sloorplant* (Kemp. sloeërplaat), koolzaadplant, Corn.; het volgende type geeft het jaargetijde aan waarin koolzaad gezaaid wordt: **zomersloren:** *zomer-slooren*, slooren (koolzaad) die na den winter gezaaid werden (R.), Corn.

KOOLRAPEN

(Go 1b)

[*Brassica napus*, var. *napobrassica*, variëteit van het koolzaad die als groente gegeten wordt.]

sloorbieten: *slòèrbieʔən*, K 315; *slòèrbìeta*, P 46; *slòèrbìeta*, K 316, 357, 358; *slòèrbìeta*, K 318, 353, P 44; *slòèrbìeta*, P 45; *slòèrbìetja*, K 314; **bietkolen:** *bìètkùula*, P 47; **broccoli:** *brèkkanië*, P 48; *brakkaniëjs*, P 47.

STOPPELWORTELEN

(N 12,40)

stoppelwortelen: *stoppalwòrtala(n)*, stoppelwortelen, tussen de rogge gezaaide veldwortelen, die zich voorgoed ontwikkelen nadat de rogge gemaaid is, De Bont; **stoppelpeeën:** K 191; *stoppelpeeën*, peeën of wortels die onder de rogge gezaaid worden en na de oogst tussen de stoppelen voortgroeien, Corn. Vervl.; **stoppelpoten:** *stoppelpooten*, peeën of wortels die onder de rogge gezaaid worden en na de oogst tussen de stoppelen voortgroeien, Corn. Vervl.

MERGKOOL

(Jacobs)

[*Brassica oleracea* var. *medullosa*, kool met dikke vlezige stengels, als veevoeder gewonnen.]

mergkolen: *mèrrachkòèla*, P 8, 10, 61, 62; *mèrrachkùùla*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 59, 60.

INGEZAaid, GEZEgd VAN EEN AKKER

(N M,25)

[Wat men zegt van een akker, wanneer alle bewerkingen tot en met het inzaaien zijn verricht. De typen *ingedekt* en *ingeëgd* geven aan, dat het zaad bovendien ondergeëgd is.

Het moet, gelet op een aantal bijvoegingen bij de antwoorden, een hele opluchting zijn geweest, als de akker eenmaal ingezaaid was. Daarvan getuigen opmerkingen als: *at zit ar in* (K 133a, 137, L 244), *at staat ar in* (K 330), *at stikt ar ièn* (K 292), *at zit ar galéék in* (L 148, 242), *ik hép dè stuk arin* (L 184), of *dò hēj at sèn* (P 171). De akker is onderwerp in de uitdrukking *hij zit er in* (L 262). Tevredenheid spreekt uit de opmerkingen *at és ièn ordār* (P 4) en *haa lee schōēwān* (K 342) en besef van menselijke onmacht uit *ik hoop dèt goet uitvalt* (K 150).]

ingezaaid: I 79, K 100a, 188a, L 180; *in-gəzæjt*, L 144, 180, 199; *in-gəzèéjt*, L 241; *in-gəzèèjt*, L 157; *in-gəzjīt*, K 187; *in-gəzaojt*, K 215; **gezaaid:** K 348, 350, O 69; *gəzaowæt*, P 33; *gəzōē-ōt*, K 310; **bezaaid:** O 69; *bazaot*, K 268, 309; *bəzūt*, P 94; *bsojt*, P 145; – grond: K 290; **opgezaaid:** *ōēp-gəzaot*, I 268; **ingemaakt:** *in-gəməkt*, L 100, 153, 159, 160; *in-gəməkt*, O 177; *ien-gəməkt*, L 184, 187; **opgemaakt:** *opgəməkt*, K 167, 169; **afgewerkt:** K 135, L 243, 263; *afgəwərkt*, L 237; *afchəwərrəkt*, P 88; **ingewerkt:** *in-gəwərkt*, K 322; **bewerkt:** K 333; **volzet:** P 18a; **ingedekt:** *ièn-gədékt*, P 136a; **ingeëgd:** *ièn-gəéjcht*, P 84; **onderzaaid:** *ondər zaat*, I 221a; **in het zaad:** *in at zaat*, K 266; *in at zaot*, K 175a; *in het zaot*, K 173a; de akker is – K 188a; *in at zaat*, K 174; *in at záát*, I 79; *in at zaot*, K 147, 153, 178*, 179a, 184b, 190a, 197a, 219, 220, L 200, 202, 203, 222; *én at zaot*, K 241; *in at saot*, K 274; *in at zoojt*, K 176; de akker

zit – K 163; *in at zaot*, L 180; *in at saot*, K 124a; de akker ligt – I 57a, P 32; de akker staat – *int zaot*, K 136a, 143; **goed in het zaad:** *goet in at zaot*, K 174; de volgende typen zijn bijvoeglijke naamwoorden: **klaar:** K 145a, 320, L 99; *klaor*, K 137, 145a, 146, 164, 178, 187, 188, L 159, 180b, 200, 205, 206, 241; *klaor*, K 100a; *kloor*, K 215, L 179; *klòr*, L 263; *kli-jr*, P 86; **zaaiklaar:** *zaaj-klaor*, K 100a; *zaojklaor*, I 57; *zaoklaor*, L 262; **zaaiensklaar:** *zaojəsklaor*, K 216; **gereed:** K 237, 250, 312, 348; *gəriējət*, P 22; *gəriēt*, O 250; *gəriēt*, P 149; **verrig:** L 180b, 263; *vèrrach*, L 159; *vèrch*, L 280; **vol:** K 135; 163, 164; *vòl*, P 60a; **dicht:** K 164; **toe:** *tōē*, O 244; *tōē*, K 307; **af:** K 189.

-1.2.1.1. Wijzen van zaaien, e.d.

MET DE VOLLE HAND ZAAIEN

(Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Het zaad rijkelijk (met een handvol) uitstrooien op de akker.]

met de vol hand zaaien: *mèttəvòlànt zōējə*, P 137a; *mèttəvòlànt zéə*, P 83, 130, 136; *mèttəvòlànt sòðə*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 10, 60, 61, 62; *mèttəvòlànt zòðə*, P 82, 131, 132, 133, 135; *mi te vól haant zèèje*, met de volle hand zaaien (bij granen), (Huisseling), Elemans; **mee de vol hand** -: bij de volgende opgaven werd het werkwoord weggelaten: *mèjdəvòlant*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **met (het?) vol hand zaaien:** *mètfòlànt sòðə*, P 59; *mètvòlànt zōēn*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287; *mètvòlànt zōjn*, O 288, 289, P 129, 198, 199; **met de greep:** bij de volgende opgave werd het werkwoord weggelaten: *mèttəgrééəp*, P 8.

MET DE HAND ZAAIEN

(Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Met de hand (in tegenstelling tot met de zaaimachine) zaad (uit)strooien op de akker.]

met de hand zaaien: *mètànt zòðə*, P 82, 131, 132, 133, 135; *mètànt sòðə*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *mètànt zōēn*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287; *mètànt zéə*, P 83, 130, 136; *mètànt zōējə*, P 137a; *mètànt zōjə*, O 288, 289, P 125, 198, 199; *mèéjdànt zoo*, hs Schrevens P 86; **mee de hand zaaien:** bij de volgende opgaven werd het werkwoord weggelaten: *mèjdant*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135.

MET DE MACHINE ZAAIEN

[Met de zaaimachine (in tegenstelling tot met de hand) zaad (uit)strooien op de akker.]

1.1.1.3

met het machien zaaien: *méejt mäsjiën zoo*, hs Schrevens P 86.

OP EN AF ZAAIEN

(Ceusters, Meulemans, Vanduffel)

[Iemand die zowel links- als rechtshandig kan zaaien, stapt de akker op en af tijdens het zaaien. Zie verder ook de toelichting onder -1.2.1.0.]

op en af zaaien: *óppanáf zōēn*, O 178, 285; *óppanáf zòjn*, O 289; **op en af gaan:** *òpénáf gòdn*, P 130, 131, 132, 133, 135, 136; *òépénáf gòè*, P 83; *òépénáf gòēn*, P 130, 136, 137a; **op en af -:** bij de volgende opgaven werd het werkwoord weggelaten: *òpénáf*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **met gangen zaaien:** *mè gángə zōēn*, O 255; **weg en weer zaaien:** *wèggənwèjr zōēn*, O 250, 286, 287, 290; *wèggənwèjr zòjn*, P 125, 198, 199; **tegeneen zaaien:** *tèjgəniējawn zòəə*, P 72, 75, 78, 81; **tegeneen aan -:** bij de volgende opgaven werd het werkwoord weggelaten: *tèjgəniējòdn*, P 129; *tèjgəniējoon*, P 127.

RONDGAAN /RONDZAAIEN

(Ceusters; Vanduffel)

[Iemand die enkel links- of rechtshandig kan zaaien, moet zaaien terwijl hij rond de akker gaat. Zie verder ook de toelichting onder -1.2.1.0.]

rondgaan: *ròntchòə*, P 62, 66, 72, 127, 133; *ròntchaw*, P 75; **rondzaaien:** *ròntzòəə*, P 76, 78, 81, 129, 131, 135; *ròntzōēn*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287; *ròntzòjn*, P 125, 198, 199, 288, 289; *ròntzòwə*, P 126.

OP STAP ZAAIEN

(Ceusters; Jacobs; Vanduffel)

[Om een zekere regelmaat te hebben in de verspreiding van het zaad zorgt de rechtshandige zaaier ervoor, de zaaibeweging uit te voeren gelijktijdig met het zetten van de linkervoet. Tijdens het zetten van de rechtervoet maakt hij de voorbereidende beweging. Aldus zaaien noemt men op stap of op maat zaaien. De handelingen van de linkshandige zaaier zijn analoog. Zie verder ook de toelichting onder -1.2.1.0.]

op stap zaaien: *òp stàp zòəə*, O 74, P 3, 4; **op uw stap zaaien:** *òp ààə stàp sòəə*, P 60; **op stap smijten:** *òp stàp smààəə*, P 10, 61; **op stap -:** bij de volgende opgaven werd het werkwoord weggelaten: *òp stàp*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 133, 135; **op de stap -:** bij de volgende opgave werd het werkwoord weggelaten: *òbdə stàp*, P 131; **op de voet zaaien:** *òp də vōēt zōēn*, O 290.

IN STROKEN ZAAIEN

(Vanduffel)

[Het zaad onregelmatig – in smalle stroken – op de akker uitstrooien.]

mee strepen zaaien: *mée stréepə zòə*, P 62, 129, 131; *mèj striépə zòə*, P 133; *mèj stréjpa zòə*, P 72, 75, 76, 78, 81, 135; *mèj striépə zòwə*, P 127; *mé stréepə zów*, P 66.

DOOREENZAAIEN

(Ceusters; Meulemans; Vanduffel)

[Het dooreen zaaien van verschillende gewassen (b.v. gras en klaver) op dezelfde akker.]

dooreenzaaien: *dòjriēzòəə*, P 82; *dòrtiēzòəə*, P 133; *dòriēzòəə*, P 131, 132, 135; *dariēzòəə*, P 62, 72, 75, 76, 78, 81, 129, 131, 133, 135; *dariēzòwə*, P 127; *dòwiēzòwə*, P 126; *dariēzòw*, P 66; *dəuwiēnzōēn*, O 285, 286, 290; *dòjtēzòəjə*, P 137a; *dòjtēzəə*, P 83, 130, 136; **mengelen:** *mīēngəln*, O 178, 250; *mīēngəə*, O 255, 287, 288, 289, P 125, 198, 199.

NAZAAIEN

(Meulemans)

[Het na de winter zaaien van een gewas (b.v. klaver) tussen een vóór de winter gezaaid gewas (b.v. rogge of haver).]

nazaaien: *nòəəzòəə*, P 82, 132, 133, 135; *nòēzòəjə*, P 137a; *nòēzəə*, P 83, 130, 136; **achteraan zaaien:** *àchtəəòēn zòəə*, P 131.

HERZAAIEN

(Ceusters; Elst; Jacobs; Vanduffel)

[Een akker waarop het gewas slecht schiet of te dun staat opnieuw (dus een tweede maal) bezaaien.]

herzaaien: *hèrzòəjə*, K 190a, 195a; *èrzòə*, P 62, 72, 75, 76, 78, 81, 129, 131, 133, 135; *èrzòwə*, P 126, 127; *èrzòəə*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *èrzōēn*, O 286; *àrzòjn*, O 288; *àrzōēn*, O 255, 287; *àrzòw*, P 66; *èrzoo*, hs Schrevens P 86; **opnieuw zaaien:** *òpnòēw zàjə*, K 180; *òpnòēw zòəjə*, K 179b, 191, 192, 193, 205, 207, 208; **verzaaien:** *vərzàjə*, K 195; *vərzòəjə*, K 181.

INWERKEN

(Meulemans)

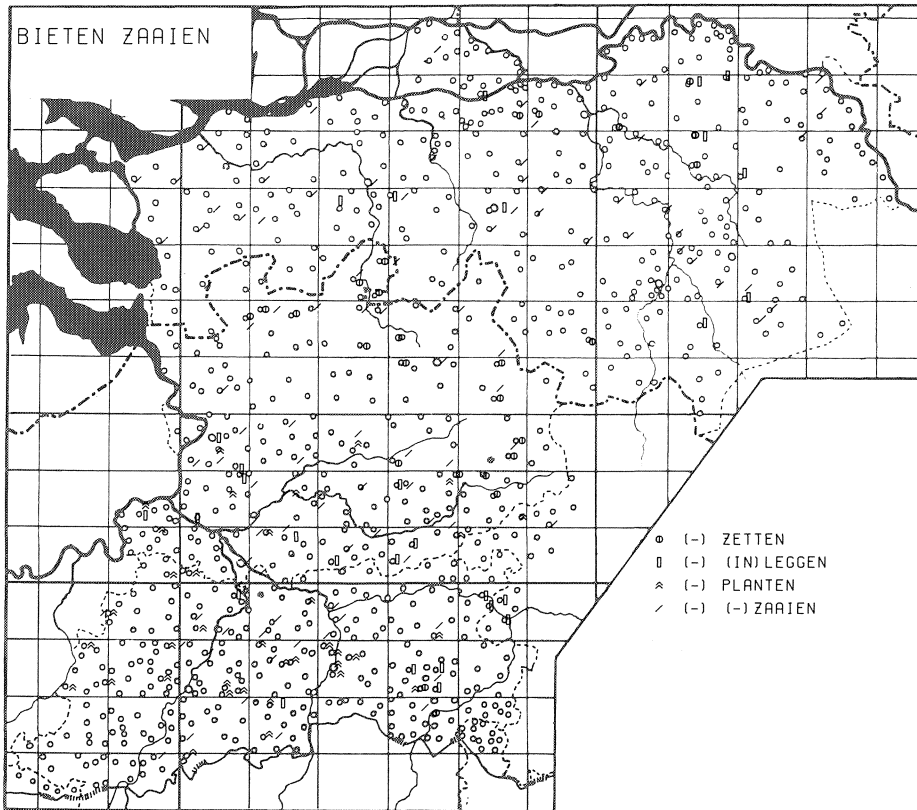
[Met een hark zaad in de grond werken.]

gritselen: *grīētsəəə*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a.

BIJZAAIEN

(Ceusters; Jacobs)

[Een akker waarop het gewas plaatselijk slecht

schiet of te dun staat, of waar bij het zaaien een plek vergeten werd, plaatselijk bijzaaien.]

bijzaaien: *baazòdà*, O 70; **nazaaien:** *nōēzòjn*, O 289, P 125, 198, 199; *nōēzōēn*, O 178, 250, 285, 290; **inzaaien:** *iēnzoo*, hs Schrevens P 86; *iēnzòdà*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; **insmijten:** *iēnsmààtə*, P 60.

DE RANDEN ZAAIEN

(Meulemans)

[De randen van de akker zaaien (waarbij men rondom de akker loopt).]

rondzaaien: *ròntsòdà*, P 131; *ròntséə*, P 130, 136; **zomen:** *zûumə*, P 83, 137a; *ziēmə*, P 133; **opzomen:** *òpziēmə*, P 82, 132, 135; **de boorden strooien:** *də boorə strûū*, P 131.

DE NAVRUCHT ZAAIEN

(Ceusters; Meulemans)

[Na een eerste oogst en nog vóór de winter een tweede gewas zaaien. Zie verder ook de toelichting onder -1.2.1.0.]

de navrucht zaaien: *də nòdàvrûucht zòdà*, P 82; *də nòēvrûuch zòdà*, P 133; *də nòēvrûucht zòdà*, P

132, 135; *də nòēvrûucht zéə*, P 83, 130, 136; *də nòēvrûucht zòējə*, P 137a; *də nòdòvrucht zòjn*, P 125; *də nòēvrucht zòjn*, P 198, 199, 288; *də nòdòvrucht zōēn*, O 178; *də nòēvrucht zōēn*, O 250, 255, 285, 286, 287, 290; **de nateelt zaaien:** *də nòētiēlt zòjn*, O 289; **het nagewas zaaien:** *ət nòēgəwəs zòdà*, P 131.

RAPEN ZAAIEN

(Alaers)

[Raapzaad (uit)strooien, zaaien op de akker.]

groen zaaien: *grûūn zààjə*, K 221a; *grûūn zòojə*, K 225; *grûūn zòò*, K 221; **rapen zaaien:** *rààpə zòojə*, K 243, 245; *rààpə zójə*, K 226; *rààpə zòo*, K 227, 228, 229a, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 261, 262.

BIETEN ZAAIEN (zie kaart)

(N 12,43; N 15,1c)

[Bieten (suikerbieten, mangelwortels) worden in rijen, in smalle en ondiepe voren of in kuiltjes gezaaid. Nadat de plantjes opgekomen zijn, worden ze uitgedund om de knol de nodige ruimte te geven.]

1.1.1.3

zetten: *zétan*, K 241, *zétŋ*, K 241; *zetta*, K 143, L 148; *zétta*, K 192, 204, 204c, 210, 212, 235, 276, 276a, 307, 312, 312b, P 104; *setta*, K 201; *zéeta*, K 312; **bieten zetten:** *bietan zétan*, K 241; *bietan zéʼan*, K 241; *bieta zétta*, P 104; *biétta zétta*, P 145; *biējata zétta*, K 191, 210; *béeta zétta*, K 212; *bjét zétta*, K 204; *biejata zetta*, K 193a, L 180; *piitta zetta*, L 149; *biējata zittā*, K 274; **beten zetten:** K 191; *béjata zétta*, K 240; *beejata zétta*, K 235; **peezaad zetten:** *peezaot zetta*, K 146; **leggen:** *leggā*, I 220, K 179a, L 242; *lèggā*, K 178*; *lèggā*, K 183, 244, 341, 349, P 44, 48, 95; *liggā*, K 251, P 41; *lijgā*, L 149; *luggā*, K 281a; **zaad leggen:** *zaot leggā*, L 183; **peezaad leggen:** *peezaot leggā*, K 133a; **bietzaad leggen:** *biétsaot leggā*, K 287; [bietzaad] *leggā*, L 180b; *béétsaat liggā*, K 287; **bieten leggen:** *biējata lèggā*, P 25, 41, 95; *biējat lèggā*, P 41a; *biét lèggā*, K 304; *piétta lèggā*, K 287; *piitta lèggā*, L 150, 183, 261, P 5; *biējata lééjgā*, P 105; *biējata lajgā*, P 99; *bieta léē*, P 128; **beten leggen:** *bééta liggā*, K 287; **bietplanten leggen:** *bietplòntā lèggā*, I 220; **inleggen:** *iènliggā*, K 332; **bieten inleggen:** L 150; **bietzaad inleggen:** *biējat-saot iènlèggā*, K 348; **planten:** K 291, P 77; *planta*, I 220, K 324, P 4, 16, 89, 104; *plàntā*, P 86; *plòntān*, O 63a; *plòntā*, I 268, 275, K 346, O 173, P 16, 25, 85; *plàntā*, K 268, 307, P 16, 78; *plaanʼn*, K 314; *plāātā*, K 248; *plaontā*, K 331; de volgende opgave is een voltooid deelwoord: *gāplānt*, P 86; **bieten planten:** *bieta planta*, I 220, P 4; *biéta planta*, K 283; *biējata planta*, K 324, P 133; *bietān plòntā*, O 161; *biétta plòntā*, O 165, P 67, 68, 70, 198; *biējata plòntā*, O 63a, P 25, 39, 84; *biéta plòntā*, P 69b; *biéta plòntā*, P 89; *bieta plòntā*, P 70, 88, 128; *biétta pleentā*, P 67, 68; **betteraven planten:** *batrèùwvā plòntā*, O 153; *pātròvvnā plòntā*, O 153; *pātraowgā plòntā*, O 158; **zaaien:** K 146, L 242; *zaajān*, L 233, O 63a; *zaaja*, I 79, K 136a, 183, 211, L 145; *zèjā*, L 263; *zèjējā*, K 165, 183, 184, 240, L 177c, 184, 200a, 235, 241; *zèjējā*, L 203b, 241; *zaojā*, K 151, 173b, 191, 192, 205, 207, 208, 245, 249, 262, 330; *zaojā*, K 249; *zaoān*, K 241, 304; *zaoā*, K 331, P 26, 27; *zao*, P 76; *zaowā*, K 332; *zaown*, O 288; *zōān*, K 341a; *zōā*, P 18; *zōwōn*, K 346; *zōwā*, K 307, P 133; *zōjā*, K 205, 225, P 3; *zoojā*, K 254; *zōojā*, K 276; *zōôjā*, P 104; *zoowō*, K 274; *zōjā*, K 248; *zōā*, K 281a; *zōjā*, K 201; *zōjējā*, P 125; *zōē*, P 78; *zōējān*, P 125; *zēu*, P 5; *zija*, L 145, 264; **bieten zaaien:** *bieta zaaja*, K 160, 184; *bieta zaaja*, K 318; *biéta zaoā*, P 76; *bieta zaoā*, P 70, 76; *biéta zaoā*, K 291; *biétta zaoā*, P 70; *biējata zaoā*, P 39; *biétā zao*, P 60; *biétta zaojā*, P 145; *bieta zaojā*, K 248; *bieta zaojā*, K 249; *biējata zaojā*, K 237; *biétta zaown*, O 288; *biétta zaoon*, O 165; *biéta zaowā*, P 69b; *biējata zaowō*, K 310; *biējat saoon*, K 340; *biet saon*, K 295; *biējata zowan*, K 301; *biéta zōā*, P 10, 84; *biējata zōā*, P 39; *biējata zōjā*, K 335; *biéta zōôjā*, K 248; *biējata zōjā*, K 204c; *biējat zōwō*, K 268; *bietān zèjējā*, L 160; *bietān zija*, L 201; *piitta*

zèjējā, *lègge*, bieten zaaien (Huisseling), Elementans; **beten zaaien:** *bi-jatā zèjā*, K 240; **planten zaaien:** *plantā zēu*, K 291; **beetplanten zaaien:** K 191; **peeën zaaien:** K 176; *peejan zaajān*, I 57a; *peejā zaajan*, K 163, 174, 174a; *pèēn zaaja*, K 175a*; *peejā zaaja*, K 102*, 124a, 157, 163, 173b, 174, 183; *pèjējā zaaja*, K 157; *peejā zaojā*, I 57, 57a, K 151; *paejā zaojā*, K 188a; *pijā zèjējā*, L 177c; **poten:** *pootā*, L 153; *puttā*, K 211; **bieten poten:** *piitta pootā*, L 153; **plaatsen:** *plutsā*, K 281a; **steken:** *steekā*, K 268; **bietzaad steken:** *biet-saot stéjka*, K 295; de volgende typen hebben betrekking op mangelwortels: **mangels zaaien:** *mangāls zèjējā*, L 159; *mangāls zèjējān*, K 185; **mangelwortelen zaaien:** *mangālwortālā zèjējā*, L 199, 235; **mangelwortelzaad zaaien:** *mangālwortālā zettā*, K 220; **mangelwortelen zetten:** *mangālwortālā zetta*, L 180b; de volgende typen hebben betrekking op suikerbieten: **suikerpeeën zaaien:** *suikārpèejā zaojā*, K 179a, 188a; *sèukārpèejā zèjējā*, K 166; **suikerbieten zaaien:** *suikārbietā zaaja*, K 186; *sōkkārbietā zōjā*, K 225; *saōkārbietā zaoā*, P 70; *saōjkarbieta sōwā*, K 349; *suikārbietā zijān*, K 187; *suikārbietā zèjējān*, L 160; *suikārbietā zèjējā*, L 200a; **suikerbieten planten:** K 324, P 69b; *sōjkarbieta planta*, P 133; *sōēwākārbīējat plantā*, K 324; **suiker zetten:** *sōjʼar zétŋ*, K 241; **suikerbieten zetten:** *suikārbietā zetta*, K 220, L 180; *sōwākārbīējata zétta*, K 274; **suikerbeten:** *sooʼarbiējata zétta*, K 240; het volgende type geeft aan, dat het zaaien met een machine gebeurt: **mee een machien bieten planten:** *méjā masjiēn biéta plàntā*, P 86.

MAIS ZAAIEN

(N 15,1b; N Q,25)

[Vroeger werd mais wel eens op de akker gestrooid, gezaaid. Het is echter veel gebruikelijker om de maiszaden één voor één of in gering aantal in een rij op enige afstand (in kuiltjes) in de grond te leggen, te poten.]

maïs/mais zetten: K 215; *mōās zétan*, K 241; *mājs zetta*, K 146, 157, 163, 174, 175a*, 193a, L 180, 180b, 263; *mājas zette*, K 185; *mijis zetta*, K 220; *mājs zétta*, L 183; *mājiēs zétta*, P 69b, 76, 95; *mājiēsétta*, K 191, 301, 348; *mōjiēsétta*, K 237; *mōjsétta*, P 76; *mōjs zitta*, K 287; *mōjiēsitta*, K 335; *mējs zétte*, maïs zaaien (Huisseling). Elementans; **zetten:** L 242; *zétan*, K 241, 304; *zétŋ*, K 241; *zetta*, K 136a, 143, 178*, 179a, 188a, 208, L 148, 149, 177c, 200a, 203b, 233, 241, 264, P 5; *zétta*, K 192, 204, 204c, 210, 212, 235, 251, 274, 307, 312b, 331, 349, L 183, P 16, 48; *setta*, K 201; **inzetten:** *iēnzétta*, K 341a; **planten zetten:** *plàntā zétta*, K 191; **maïs/mais planten:** P 161; *mājiēs plantā*, K 283, 291, 324, 330, P 133; *maājas plàntā*, I 57a; *mōjiēs plòntā*, O 161; *mājiēs plòntā*, P 25, 36; *mōjs plòntā*, K 287, 333, O 288;

mòjis plòntə, K 310, 316, P 128; *mujis plòntə*, K 240; *mòjiēs plontə*, P 70; *majs plantə*, K 291; *majis plantə*, P 84; **spaanse tarwe planten:** *spòngsjkə térf plòntn*, O 158; **planten:** P 77; *plantə*, I 220, K 244, 262, 324, 332, 341a, P 4, 16, 23, 41a, 89, 104; *plaantə*, K 208, 225, 249, 254, 268, 274, 307, P 3; *plòntn*, O 63a; *plòntə*, I 220, 268, K 346, 358, O 153, 173, P 25, 44, 78, 85, 89, 104; *plāāntə*, K 248; *plāātə*, K 248; *pléntə*, K 245; **mais/mais zaaien:** *majs zaajə*, K 102*, 124a; *mòjəs saajə*, K 318; *majjēs zaojə*, K 330; *maajjēs zaoə*, P 84; *mòjis zò*, P 60; *maajjēs zaowə*, P 69b; *majjēs saon*, K 295; *majs zèjə*, L 199; *majjēs zèjə*, K 240; *majs zèè-iejə*, L 180; *mijs zijən*, L 257; **zaaien:** K 174a; *zaajən*, O 63a; *zaajə*, I 79; *zaoən*, I 220; *zaon*, O 165; *zòən*, I 220; *zoon*, I 275; *zaojə*, K 151, 205, 207, 225; *zaoəjə*, K 276; *zaowə*, K 332, *zaoə*, K 331; *zao*, P 27; *zòə*, I 220; *zòojə*, K 276; *zòjə*, K 276a; *zòjə*, P 125; **mais poten:** L 150; *majs pootə*, L 160; *mijs poowtən*, L 262; **poten:** L 242; *pootə*, K 183b, L 145, 235; *poowtə*, K 183c; *paotə*, L 184; **mais leggen:** *mòjiēs lééjə*, P 105; **leggen:** *leggə*, K 179a; *léggə*, I 220, K 183c; *liggə*, P 41.

ROGGE ZAAIEN

(N 15,1a)

koren zaaien: K 143; *koorən zaajə*, K 102*; *koora zaajə*, K 174, 220; *koorə zaojə*, K 316; *koora zaoə*, K 291; *kòjəjə zòjə*, K 312b; *kaowrə zòə*, P 128; *kórrə zijə*, L 263; *kòwrə zaow*, P 66; *kòjəjə zaowò*, K 310; **graan zaaien:** *graon zaajə*, K 157; *graon zaojə*, K 291; *graan zaoə*, K 283; *graan zò*, P 4.

HAYER ZAAIEN

(N 15,1a)

haver zaaien: *haovər zaajə*, K 220; *aovər zòə*, P 128.

-1.2.1.2. Zaaigoed

ZAAD

(N M, 22; Go 1b; RND 111; Jacobs; Vanduffel) [Hoeveelheid kiemen (uit de vrucht afgezonderd), waaruit een nieuwe plant van dezelfde soort kan groeien, bestemd om uitgezaaid te worden.]

zaad: K 320, 353, L 237; *sàat*, I 222, 271, K 329, 330, 335, P 4, 5, 5a, 7, 8; *sáát*, I 268, 268a, 269, K 327, P 59, 60; *sààt*, K 291, 319, 320, 321, 322, 326a, 328, P 33, 35a, 70; *sááat*, O 73, 74, 169, 173; *sááót*, I 275, K 326, O 165; *sààót*, I 221, 221a, 221b, 267, O 171; *zaoət*, K 174, 199a, 210, 216, 223, 224, 226, 237, 242, 347, 349, 352, 355, 357, 358, L 102, 144, 150, 156, 158a, 159, 159b, 160,

182, 183, 184, 186, 190, 200, 205, 206, 228, 235, 240, 241, 255, 256, 261, P 24, 38, 39, 39a, 40, 45, 94, 95, 96a, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107a, 108, 109, 111, 112, 113, 115, 138, 143, 144, 147, 149, 150, 152, 154, 155, 157a, 159, 161, 161a, 166, 167, 169, 171, 172, 174, 175, 211, 212, 214; *zaoət*, K 220, 283, 284, 287, 293, 306, 325, 325a, 331, 332, 333, 334, 336, 337, 338, 339, 341, 342, 345, 346, 348, 350, 351, 353, 354, 356, L 110, 187, 189, 212, O 68a, 162, 166, 173, 174a, 285, P 14, 15, 16, 18, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 35, 41, 42, 43, 44, 45, 48, 67, 69, 69a, 72, 73, 76, 79, 81, 84, 85, 132, 133, 151, 198, 199; *zaoət*, I 57, 78, 118, 119, 149, 221a, K 100, 101, 102*, 110, 128, 129, 133a, 135, 137, 141, 143, 147, 150, 152, 153, 154, 156, 158a, 159, 160, 161, 163, 164, 164a, 165, 173a, 176, 177b, 177c, 178*, 181, 182, 188a, 190, 191, 192, 195, 196, 197, 198, 200, 202, 206, 212a, 218, 225, 232, 234, 235, 237a, 238, 240, 243, 244a, 256, 266, 273, 276, 278a, 282, 285, 307, 312, 312a, 314, 315, 317, 318, 333, 352a, L 92, 93, 96, 99, 100, 159, 160, 179, 180, 184, 200, 204, 204a, 205, 206, 207a, 241, 258, 260, P 18a, 29a; *saot*, I 273, K 204a, 246, 247, 255, 257, 259, 263, 264, 265, 269, 270, 273a, 281a, 286, 289, 297, 302, 307a, 311, 312a, 316, 324, L 159, 209a, O 174; *zaoət*, K 194, 195a, 222, 239, 258, 267, 274, 305, 309, 310; *zaoət*, K 209, 279, 281; *zao-èt*, P 168; *zaowt*, L 203; *saowt*, I 272, P 13; *zaoəwt*, L 207; *zwoət*, L 264; *zat*, K 309; *zaət*, I 220; *zèèt*, I 79; *seuwt*, O 63a, 67, 153, 155, P 1, 2, 3; *sèùt*, I 270, 274, 275a, K 323, O 69a, 70, 70a, 70b; *zòèt*, O 178, 244, 250, 255, 285, 286, 287, 290; *zòèt*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 136, 137a; *sòèt*, O 173a, 232, 238, 239, 241, 242, 244, 272, 274, 274a, 275, 281, 282; *zòèt*, O 250; *zoot*, I 102a, K 125, 126, 129a, 131, 132, 133a, 150, 155, 157, 158, 161a, 168, 169, 170, 173, 180, 183, 183b, 185, 186, 187, 188, 189, 193, 204, 205, 207, 214, 228, 236, 241, 242b, 254, 272, 275, 308, 316, L 147, 151, 152, 179, 180b, 199, 201, P 29, 88; *soot*, I 180, 219, 220, 260a, 262, 264, 264a, 265, 265a, 266, K 102, 229, 244, 245, 247a, 248, 249, 251, 252, 253, 260, 262, 280, 290, 294, 299, 301, 303, 304, 307, 340, O 62, 63, 156, 157, 158, 161, P 10; *zoot*, K 221, 268, 277, 292, 298; *šoot*, K 300; *zòòt*, K 241, 352, L 183, P 35, 84, 135; *zòòd*, P 60a; *zòòt*, K 172, 189a, 201, 202a, 203, 208, 211, 212, 227, 230, 231, 233, 271, 278, 313, 318, L 145, 146, 148, 149, 157, 177, 178, 180, 202, 237, 279, 281, 281*, 284, P 36, 44, 46, 47, 48, 50, 93, 137, 139, 143a; *sòòt*, K 213, 250, 261, 288, 295, 296, 314, 357, 358, O 60, 61, 175, 177, 178, 178a, 245, 247, 248, 250, 251, 253, 255, 256, 285, 287, 288, 289, 290, P 31, 60a, 61, 62, 63, 64, 65, 65a, 65b, 65c, 66, 66a, 68, 69, 74, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 122, 122a, 123, 124, 124a, 125, 126, 127, 130, 135, 136; *zot*, P 145; *zót*, K 217; *zòət*, L 162, 187a; *zò-at*, P 145, 148; *zaoət*, K 167, 169, L 182, P 147; *zoo-òt*, L 225; *soo-ót*, I 263; *zoowt*, L 157; *soowt*, O 58, 68; *zòòwt*, P 149;

1.1.1.3

zówæt, P 98, 112; *zòjt*, O 288, 289, P 125, 198, 199; *zààt*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 59, 60; *zawt*, P 72, 75, 76, 78, 81; *zòt*, P 8, 10, 61, 62, 66, 126, 127, 129, 133, 135; *zówt*, P 131; **zaadgoed**: I 79, K 135, 188a; *zaoichòèt*, K 330; *zaoigoet*, I 57a, K 136a, 143, 145a, 146, 174, 188, L 180; *zaoigòèt*, K 164; *zaoigoet*, L 243; *zòtìgòèt*, K 312; *zaoigoet*, K 187; *zatchòèt*, K 163; *zatgoewt*, L 280; *zaitgoe*, L 262; *zàtchòè*, L 262; *sàtchòèt*, K 315; *zootgoet*, K 136a, 143; *zootgoewt*, L 242; *zotgoet*, K 184b, 188a, 190a, 197a; *zotgòèwt*, K 216; *zótgoewt*, L 263; *zòtchòèt*, K 175; *zétgòèt*, P 23; *zutgoet*, K 290; *zutchòèt*, K 318; *zutgùút*, P 22; *zotchòèwt*, zaadgoed, zaad dat voor de voortplanting dient, De Bont; **zaaigoed**: K 100a, 145a, 176, 215; *zajgoet*, K 174; *zàajgoet*, I 79, K 124a; *zàajgòèt*, K 189; *zaojgoet*, I 57, K 137, 175a*, 179a, 215, L 199; *zaoigoet*, K 147; *zòajgòèt*, K 276; *zòjgòèt*, K 243; *zòòjgòèt*, K 237, 238; *zòòagòèt*, K 250; *sooagòèt*, K 274; *zoagòèt*, P 94; *zòògòè*, I 268, K 322; *zòògòèt*, K 295; *sòògòèt*, K 334; *zòèagùút*, K 310; *zijgoet*, L 144, 180; *zòègòèt*, Ceusters O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 290; *zòjgòèt*, O 288, 289, P 125, 198, 199; **zaaizaad**: *zaojzaat*, K 178; *zaojzaot*, L 205, 206; *zèjzòat*, L 187; **zaaierij**: *zojəraj*, L 244; *zèjəréj*, L 183; **zaadsel**: *zòtsjal*, P 199; *zòtsal*, P 127; *sòòətsal*, O 177; *zòjtsal*, P 62; **gezaai**: *gazij*, L 200, 202, 203, 228; **zaailing**: *zojlink*, P 137a.

ZAADKORREL

(Ceusters; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)
korrel: *kòrrəl*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 83, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 137a; **boontje**: *bòèngtjə*, O 285, 286; *bòèngtsjə*, O 250, 287; **graantje**: *grònjtjə*, P 198, 199; *gròngtsjə*, O 178, 289, 290; *gròngkə*, O 255, 288, P 125; *grònkə*, P 82; **kiem**: *kéjn*, P 136; **zaad**: *zoot*, P 86.

ZAAIGRAAN

(Go 1b; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)
[Graan, bestemd om uitgezaaid te worden.]
zaaigraan: *zàjgròòn*, K 180, 195; *zòjgròòn*, K 179b, 181, 190a, 191, 192, 193, 195a, 205, 207, 208; *zòògrààn*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 59, 60; *zòògròòn*, P 8, 10, 61, 62; *zòòəgròèn*, P 131, 132, 133, 135; *zòòəgròòən*, P 82; *zòòwgroon*, P 127; *zòjgròjn*, O 288, 289, P 125, 198, 199; *zòwgròòn*, P 66, 126; *zòəgròòn*, P 62, 72, 129, 131, 133, 135; *zòəgrawn*, P 75, 76, 78, 81; *zòèjgròèn*, P 137a; *zòègròèn*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 290; *zèəgròèn*, P 83, 130, 136; *zoogroon*, hs Schrevens P 86; **zaaigraan**, graan, bestemd om gezaaid te worden, Corn. Vervl.; **zaadgraan**: *zòòtchrèén*, P 47, 48.

ZAAIGERST

(Vanduffel)

[Gerst, bestemd om uitgezaaid te worden.]
zaaigerst: *zòəgèst*, P 62, 72, 76, 78, 81, 131; *zòəgèast*, P 126, 129, 133, 135; *zòəgèst*, P 75; *zòw-gèst*, P 66; *zòw-gèast*, P 127.

ZAAITARWE

(Vanduffel)

[Tarwe, bestemd om uitgezaaid te worden.]
zaaitarwe: *zòàtèr*, P 62, 72, 75, 76, 78, 81, 129, 131, 133, 135; *zòwtèr*, P 66, 126, 127; *zaaiterf*, tarwe, bestemd om gezaaid te worden, Corn. Vervl.

ZAAIKOREN

(Ceusters; Elst; Vanduffel)

[Rogge, bestemd om uitgezaaid te worden]
zaaikoren: *zàjkoora*, K 180, 195; *zòjkoora*, K 179b, 181, 190a, 191, 192, 193, 195a, 205, 207, 208; *zòòakówrə*, P 62, 72, 75, 76, 78, 81, 129, 131, 133, 135; *zòjkòòrə*, O 285, 288, P 125; *zòjkòrrə*, P 198, 199; *zòwkówrə*, P 66, 126, 127; *zòèkòòrə*, O 150, 178, 255, 287; *zòèkòrrə*, O 285, 286, 290; **zaaikoren**, rogge, bestemd om gezaaid te worden, Corn.; *zoojkorra(n)*, zookoren, zaadkoren, rogge die als zaaizaad moet dienen, De Bont; *zèèjkorra(n)*, zeikoren, rogge om te zaaien, De Bont; **zaaikoren**, rogge, bestemd om gezaaid te worden, Corn. Vervl.; **zaadkoren**: *zòt-kòrrə*, zaaigraan (Huisserling), Elemans; *zot-korra(n)*, zaadkoren, zaaierogge, De Bont.

ZAAIHAYER

(Ceusters; Vanduffel)

[Haver, bestemd om uitgezaaid te worden (in tegenstelling tot voederhaver).]
zaaihaver: *zòəawvər*, P 75, 76, 78, 81; *zòjòòvər*, O 288, 289, P 125; *zòəòòvər*, P 62, 72, 129, 131, 133, 135; *zòjòòvər*, P 198, 199; *zòwòòvər*, P 66, 126; *zòwoovər*, P 127; *zòèòòvər*, O 178, 250, 255, 287; *zòèòòvər*, O 285, 286, 290; **zaaihaver**, haver, bestemd om gezaaid te worden, Corn. Vervl.; *zèèjhaovər*, zeihaver, zaaihaver, haver om te zaaien, De Bont; *zaojhaovər*, zoihaover, zaadhaver, haver die als zaaizaad moet dienen, De Bont.

HENNEPZAAD

kempzaad: *kènnəpsaot*, kennepzaad, hennepzaad, De Bont.

ZAAIGRAAN ONTSMETTEN

(N M,24a)

[Het zaaigoed wordt ontsmet om ziektekiemen te bestrijden. Daarvoor bestaan diverse middelen, die veelal niet met naam en toenaam bekend waren. In de meeste gevallen werd een of ander poeder onder het zaaigoed gemengd; besproeiing werd minder vaak toegepast. In dezelfde sfeer valt ook het bijmengen van onsmakelijke of zelfs giftige stoffen om vogelvraat te voorkomen.]

ontsmetten: K 124a, 135, 137, 145a, 163, 215, 250, 268, 292, 320, 333, 348, 350, L 180, 189, 241, 255a, O 69, P 1, 4, 23, 32, 33; *ontsmettæn*, K 137, 145a; *ontsmetn*, K 310; *ontsmetta*, I 220, 221a, K 102*, 133a, 164, 174, 179a, 188, 188a, 190a, 309, L 180b, 199, 200, 262, O 174a, P 18a; *óntsmetta*, L 184; *óntsmèttā*, L 159, 183; *óntsmétta*, K 266, 274, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *óntsmétta*, K 216, 351, P 22; *ontsmittā*, K 295, P 136a; *óntsmittā*, I 268, P 29, 35, 60a, 86; *óntsmette*, ontsmetten (gezegd van zaaigoed) (Huissseling), Elemans; **smetten:** *smetta*, L 280; **kalken:** *kalkā*, P 127; *kelkā*, K 307; **in het zaaigroen doen:** *in at zaaigruun doen*, K 100a; **verven:** *verwā*, L 180; **teren:** *tèrā*, P 88; *tierān*, L 205, 206; **een beetje teren:** *an bietja taarsā*, L 144; **poeieren:** K 137, 175a, P 149; *poejārān*, I 57, 57a; *poejārā*, I 57, K 146, 153, 173a, P 171; *pōējārā*, P 137a; *pójārā*, P 35a; *pōerā*, P 136a; **schonen:** *schōdōnā*, K 174; **zwarten:** L 205, 206.

ONTSMETTINGSMIDDEL

(N M,24b)

[Het bij het ontsmetten van zaaigraan gebruikte ontsmettingsmiddel.]

ontsmetting: I 221a; **ontsmetsel:** K 190a; **ontsmetselstof:** K 266; **ontsmettingstof:** K 268, 292, 309; **ontsmettingmiddel:** K 124a, 164, 174, 188a, 216, 250, L 180; **zuiveringsmiddel:** K 164; de volgende typen zijn aanduidingen van specifieke middelen: **kalk:** P 127; *kōlk*, O 174a, P 4; **kalksel:** *kalksāl*, P 35; *kelksāl*, K 307; **kalkarsenaat:** *kāl-lākārsənoot*, hs Schrevens P 86; **poeder:** K 135; *pōer*, P 136a; **poelier:** I 57, 57a, K 137, 146, 175a*; *poejār*, I 57, K 173a; *pōējār*, P 14a; *pōējār*, P 137a; *pójār*, P 35a; **vergif:** K 175a*, 274; **sproei-stof:** L 262; **zaaigroen:** *zaaigruun*, K 100a; **blauwsteen:** *blaastiējān*, P 35a; **blauwe aluin:** *blaavān alōen*, O 174a; *blāāvān āloon*, hs Schrevens P 86; **verf:** *verw*, L 180; **teer:** *taar*, K 320; *tur*, L 205, 206; *taars*, L 144; **kopersulfaat:** P 171, *kāwpār-sūūlfoot*, hs Schrevens P 86; **germisan:** L 257; **cerezan:** P 18a, 33; *siērrāson*, P 1; **lood:** *lōēt*, hs Schrevens P 86; **DDT-poelier:** *dēéjédééjtēéjpōējār*, hs Schrevens P 86.

SUIKERBIETZAAD

(N 12,42)

[Zaad van (de) suikerbiet(en).]

suikerbietzaad: *saokārbietsaot*, K 251; *saojkār-biētsaowt*, O 288; *saokārbietsaot*, I 220; *sōākār-biējtzaot*, P 84; *sōākārbiējtzaowt*, O 63a; *sōākārbietsaat*, I 220; *sōwakkārbiējtzaot*, K 274; *sōōkārbiētsoot*, P 89; *sōkkārbiētsōt*, K 225; *sōēkārbitzōāt*, O 173; *sōējākārbiējtzaot*, K 324; *sōēwakārbiējtzaot*, K 324; *sujkārbiētzaot*, K 212; *seukārbiētzōt*, K 201; *sēūkārbiējtzaot*, K 204c; *sēūjkarbiētzaot*, O 63a; *sēākārbiētsēet*, K 295; **sui-kerbietenzaad:** *suikārbiētzaot*, K 220, L 200a; *suikārbiētzaao*, L 263; *saokārbiētzaao*, P 70; *saojkārbiētzaōēji*, P 125; *sōjkārbiēttaot*, P 67, 68; *sōjkārbiētzaaoat*, P 133; *sūūkkārbiētzaot*, L 160; **bietzaad:** *biētzaot*, I 268, K 291; *biētzaot*, K 245, 248, 291; *biētzaaoat*, P 104; *biētzaowt*, O 161; *biētsaooat*, P 85; *biētsōt*, K 341a; *biētzaot*, P 10; *biētsōāt*, K 331; *biētsōot*, K 281a; *biētzaot*, K 208; *biējtzaot*, K 312; *biējtsōēt*, P 48; *biētzaot*, K 330, O 165, P 145; *biētsaot*, K 287, P 198; *biējtzaot*, K 210, 241; *biējtzaot*, K 191, 340, P 16; *biējtzaot*, K 312b; *biējtzaot*, K 205, 268; *biējtzaot*, P 39; *biējtzaooat*, P 99, 105; *biējtzaōwat*, P 95; *biējt-sēūt*, P 25; *bi-jētzaot*, K 307; *bi-jētzaot*, K 204; *beejtzaot*, K 235; **bietenzaad:** *biētzaot*, K 184, 187; *biētzaot*, P 18, 70; *biētzaot*, P 88; *biēta-zōēt*, P 133; *biētazōēt*, P 89; *biētazōōt*, K 248; *biēttaot*, P 76; *bējtzaot*, K 240; **zaad:** *zaot*, K 183c, 240, 244, 301, P 4; *zaooat*, P 69b; *zoot*, P 27; *zōot*, P 44; *zēēt*, I 275; **zaad van de suikerbieten:** *zaat fōn dā sōjkārbiētja*, K 237; **suikerpee-zaad:** *suikārpēējzaot*, K 188a; *sōkkārpeejzaot*, K 174; **suikerpeeēnzaad:** K 176; *suikārpeejzaot*, K 179a; *sēūkkārpeejzaot*, K 166; *suukārpeejzaot*, K 173b; **peezaad:** *peezaot*, K 133a, 146, 151, 183; *peejzaot*, I 57, K 124a, 157, 174, 178*; *peejzēt*, K 163; **betteravezaad:** *bātrēūwvāzaot*, O 153; *pā-traowjzaowt*, O 158; **groenhals:** *grūūnnān-hōls*, K 346; **pitten:** *pittā*, L 145, 149, 150, 153, 180, 242, 261; *piētta*, K 287; *puttā*, L 180b; **pitjes:** *pittākās*, P 5; **korrels:** *kōrrās*, L 200; de volgende typen geven aan, dat het zaad van de voederbiet (mangelwortel) bedoeld is: **mangelzaad:** *mangāl-zaot*, L 159; **mangelwortelenzaad:** *mangālwortā-lāzaot*, L 235.

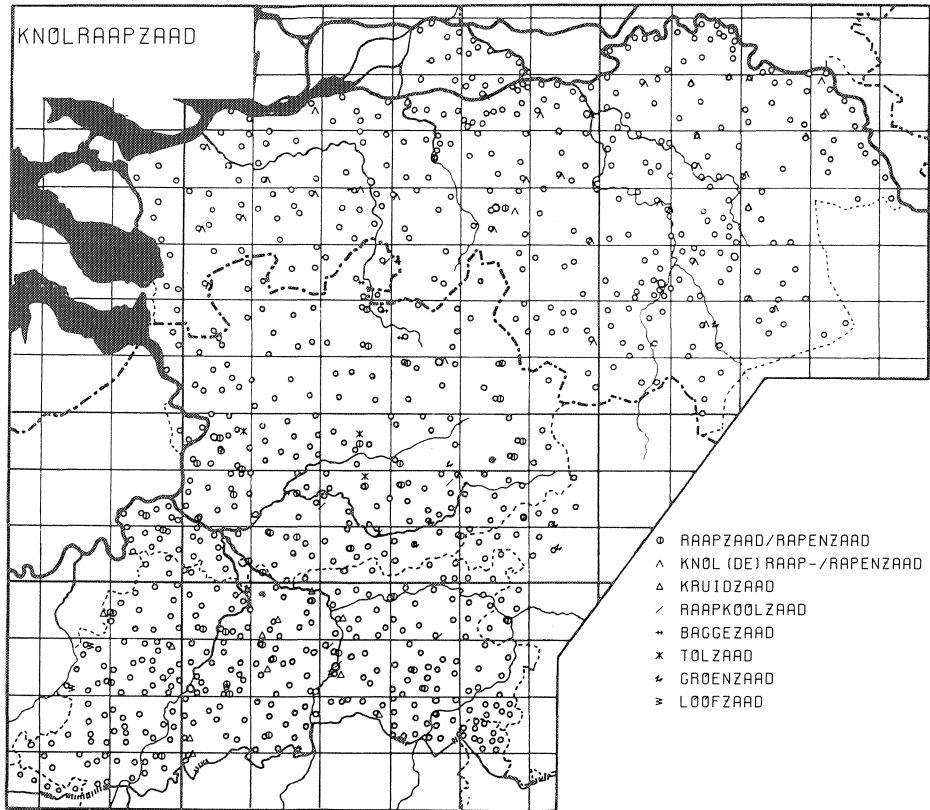
KNOLRAAPZAAD (zie kaart)

(N 12,49)

[Zaad van de raapknol. Er zijn verscheidene variëteiten raapknollen, waarvan de fijnere soorten door de mens worden gegeten, en de grovere (de stoppelknollen; zie het lemma STOPPELKNOLZAAD) als veevoeder dienen.]

raapzaad: *raopzaot*, K 163, 183, 244, 274; *raop-saot*, K 235, 314, 335, P 16; *rōpzaot*, K 207, 210, 249; *rōpzaot*, K 241, 304; *rōpsaot*, I 220, K 240,

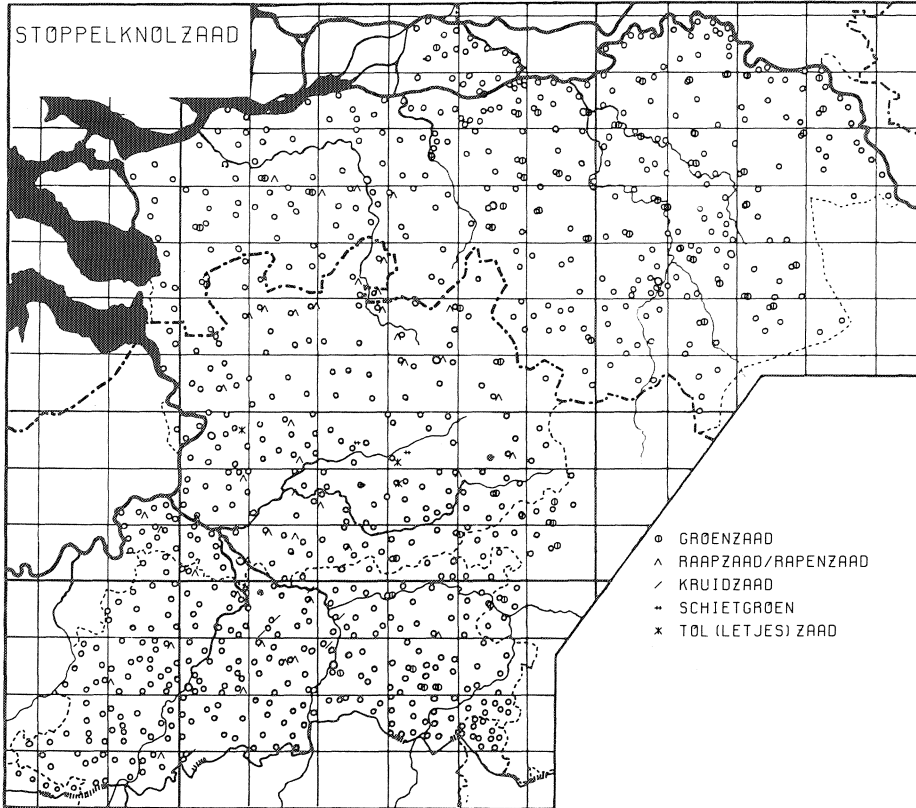
1.1.1.3

287, 346; *raapsaot*, K 240; *raapzaot*, K 276, 276a; *raoapzaoet*, P 10; *repsaot*, K 341a; *raapzaat*, K 291, 330, P 4; *raapsaat*, K 276, 283; *ropzaat*, I 268; *ropsaat*, I 220; *ropzaat*, K 331; *ropzot*, K 248; *ropzot*, K 268; *ropsot*, K 251; *ropsoot*, K 301; *raapzaawt*, O 161; *raopzaawt*, O 288; *raowpzaawt*, K 332, O 63a; *raopsowet*, P 95; *raopsowet*, P 48; *ropsuut*, P 25; **rapenzaad**: *raapzaot*, P 70; *raopzaot*, P 67, 68; *roopzaot*, P 145; *raoapzaoet*, P 104; *raoapzaoet*, P 85; *raowpzaawt*, P 76; *roepazotet*, P 133; **raperijzaad**: *raapraazoot*, P 78; **zaad van de knolraap**: *saot fon de knolraop*, K 237; **knolraapzaad**: K 307; **knolrapenzaad**: K 176; *knoldraopzaat*, K 166; *knoldraopzaot*, K 174, 184; *knoldraopzaot*, K 183; *knoldraovazaot*, K 179a; *knoraopzaot*, K 124a; *knoraopzaot*, K 173b; *knoraopzaot*, K 151, 157, 174; *knoroopzaot*, K 188a; *knoraovazaot*, K 178; **knolderaapzaad**: *knolderaapzaat*, L 145, 180b, 261; *knolderaapzaot*, K 150, 170, L 159, 160, 180, 184, 207; *knolderaopzaot*, K 146, 187, 220, L 200, 200a; *knolderaopzaot*, L 183, 235; *knolderaopzoot*, L 149, 150; *knolderaopsoot*, L 153; *knolderaopzoo*, L 263; *knolderaopzoo*, L 242; **knolderapenzaad**: K 133a; **kruidzaad**:

kruitzaot, O 165; *krèutsaot*, P 198; *kraojtzaot*, P 70; *kraatzzaot*, P 139; *kraatsaot*, P 16; *kròtsaot*, P 18; *kròtzoot*, P 27; *kraoitsoot*, P 89; *kròtzowt*, O 63a; *kraoitsaawt*, P 76; *kroojtsowet*, P 125; **raapkoelzaad**: *raapkoelzaat*, P 5; *raopkoelzaot*, P 84; *rapkòelzaot*, K 307; *rapkòelzaot*, K 307; *ropkòelzaot*, K 191; *rupkòelzaot*, K 295; *ropkòelzaawt*, K 307; *ropkòelzoot*, P 39; *ropkèulzoot*, P 88; *ropkèulzotet*, O 173; **baggezaad**: *baggezaot*, K 178, 191, 192, 208; *boggezaot*, K 212; *baggazaot*, K 291; **tolzaad**: *tòlzaot*, K 340; *tòlzoot*, K 301; *tòlzot*, K 245; *tòlzut*, K 268; **groenzaad**: *gruunzaot*, L 261; *gruunzaot*, K 348; *Grüunzaot*, K 318; *Grüunzaot*, K 310; *Grüunzowt*, K 307; *grüunzowet*, K 358; **zaad**: K 235; *zaot*, L 241; *zotet*, P 133; *zèet*, I 275; **knollenzaad**: *knollzaot*, K 102*; **knolzaad**: *knolzaat*, K 201; *knolzaot*, K 204; *knolzotet*, K 312b; *knolzotet*, K 204c; **raaptolzaad**: *raptolzaot*, K 241; *roptolzaot*, K 241, 274; **koolraapzaad**: *kòelraopsoot*, K 225; *kwòelropzaot*, K 205; **loofzaad**: *lòefsawt*, O 158; *lòefsoot*, P 89; *lòefsowet*, O 153; **koolzaad**: *kòelzaat*, K 237; *kòelzaot*, P 16; **kruid**: *kraat*, P 139; **topraapzaad**: *tòpraopzaot*, P 69b; **tolkollenzaad**: *tòlkòewelzaat*, K 211; **bollenzaad**: *bòl-*

læzaat, O 63a; **sloerbietenzaad**: *sløerbietæzôot*, P 44; **raapbietzaad**: *raabiëtjætsaot*, K 312; **knolrapen**: *knor-raapən*, K 176.

STOPPELKNOLZAAD (zie kaart)

(N 12,50)

[Zaad van de stoppelknol. De stoppelknol is een gele of witte, ronde of halflange grove raapknol die, na de oogst van het graan, in het stoppeland wordt gezaaid en als veevoeder dient (zie ook het lemma KNOLRAAPZAAD).]

groenzaad: *gruunzaat*, K 133a, L 180, 201; *grüünzaat*, L 261; *grüünzaat*, L 180b; *grunzaat*, K 211; *groenzaot*, K 157, 173b; *grøëjnzaot*, K 240; *gruunzaot*, K 102*, 143, 146, 150, 163, 165, 166, 170, 176, 183, 184, 186, 187, 188a, L 148, 160, 183, 184, 200, 200a, 233, 235, 244; *grüünzaot*, K 220, 312, 314, 346, 349, L 159; *Grüünzaot*, K 318; *grüünzaot*, L 207; *gruijnzaot*, L 180, 241; *greunzaot*, P 104; *gruunzao*, L 242, 263; *gruunzoot*, L 145, 149, 150, 153, 177c, 263; *grüünzoot*, K 316; *grüünzoot*, K 346; *gruijnzoot*, L 263; *grüünzooowæt*, P 41a; *Greunzoowæt*, P 105, *grüünzòwæt*, K 358; *greunzòwæt*, P 95; *grüünzòæt*, P 44; *greenzòt*, P 89; *grüünzèùt*, P 25;

raapzaad: *raapzaat*, K 237, 291, 330, P 5, 77; *ròpzaat*, I 268, K 211; *ròpsaat*, I 220, K 201, 276; *rupzaat*, K 331; *raapzaot*, K 176; *raopzaot*, K 157, 179a, 188a, 193a, O 165; *rapzaot*, K 241, 307; *ròpzaot*, K 204, 205, 208, 241; *ropzaot*, K 178, 262; *raopsaot*, K 225, 235, 237, 254, P 16; *ropsaot*, K 281a; *ròpsaot*, I 220, K 191, 192, 212, 287, 324; *reepsaot*, K 212, 341a; *raapzaawt*, O 161; *raopzaawt*, O 288; *raoepzaawt*, P 69b; *raowpzaawt*, K 332; *ròpzaawt*, K 287; *rupsaot*, K 295; *raopzoot*, P 39; *ròpsout*, K 324; *ropzòt*, K 241; *ròpsòt*, K 204c; **rapenzaad**: *raapæzaot*, P 70; *raapæzoot*, P 78; **kruidzaad**: *krèùtsaot*, P 198; *kraojtzaot*, P 70; *kròðtsaot*, P 18; *kròðtzoot*, P 27; *kraotzaot*, P 84; *kraaatsaot*, P 16; **schiëtgroen**: *schiëtgrüün*, K 274, 301; *schiitgrüün*, K 268; **zaad**: K 235; *zòæt*, P 133; *zèèt*, I 275; **tolzaad**: *tólzaot*, K 304; *tòlzaot*, K 274; *tòlzòt*, K 245; **knolzaad**: K 151, 235; *knolzaot*, K 170; **bollenzaad**: *bòllæzaat*, O 63a; **raapkoolzaad**: *raopkòèlzaot*, K 248; **loofzaad**: *lòèfsaawt*, O 158; **tolletjeszaad**: *tollækæzaot*, K 174; **sloerbietzaad**: *sløewèrbjëtsaot*, K 348.

1.1.1.3

ZAAD VAN VOEDERMAIS

(N Q,25)

paardetand: *péarəntant*, K 348; *pjurrəntant*, P 26.

LIJNZAAD

(sgv)

[Vlaszaad. In de volksmond wordt dezelfde term gebruikt om het gewas zelf aan te duiden. Het is dus mogelijk, dat enkele opgaven niet specifiek het zaad aanduiden.]

lijnzaad: *lijnzaot*, K 148, 171, L 91, 93, 94, 102, 150, 255, 256, 259, 260, 279; *lijnzoot*, L 104, 109, 153; *lijnzət*, L 244, 264; *lijnzənt*, K 171, 218, L 100, 151, 152, 153, 171, 177, 233; *lienzaot*, L 212; *lienzaot*, L 154, 154a, 159, 185, 187; *liēnzaot*, L 189; *liēnzənt*, L 157; *lijzənt*, K 168, L 280; *lèènzənt*, K 219; *lenzaot*, K 214, 215; *lènzaot*, L 179; *leenzaot*, K 216; *lenzoot*, L 257; *leenzət*, L 145; *lenzənt*, L 144; *linzənt*, L 184; *linzət*, L 162; *lingzət*, L 205, 206; *lingzənt*, L 158, 183, 190, 208; *lèèzənt*, L 199; *leezənt*, K 170, 220, L 280, 285; *lezzənt*, L 261; *lijnzend*, lijnzaad, Van de Biezen; **lijnzaadzaad:** *lijzəntzaot*, L 229; *linzəntsaot*, L 236; *lingzəntzaot*, L 155, 158, 186, 237; *lingzəntsaot*, L 236; *laezəntzaot*, L 283; *leezəntzaot*, K 197a, 184, 185; *lèèzəntzaot*, L 148.

GRASZAAD

graszaad: *gràszaot*, L 207; *gràssoot*, L 151; **zaadgoed:** *zətchōët*, L 200.

ZWART ZAAD

zwart zaad: *zwart sòt*, bedorven zaad, zaad zonder kiemkracht (Huisseling), Elemans.

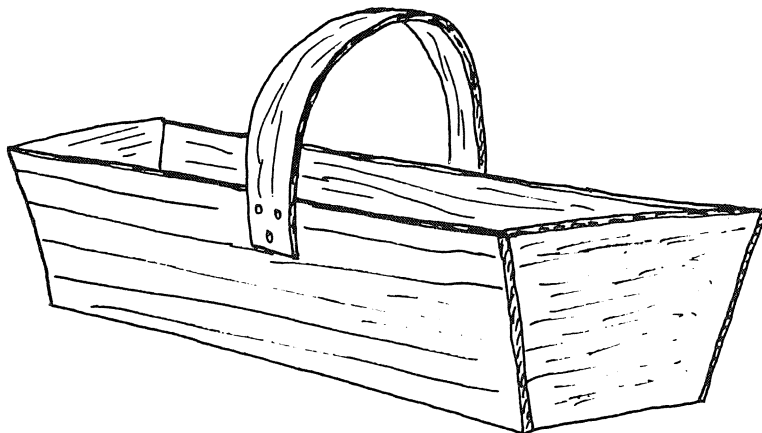
-1.2.1.3. Zaaigereedschap, e.d.

ZAAIBAK (zie tekening)

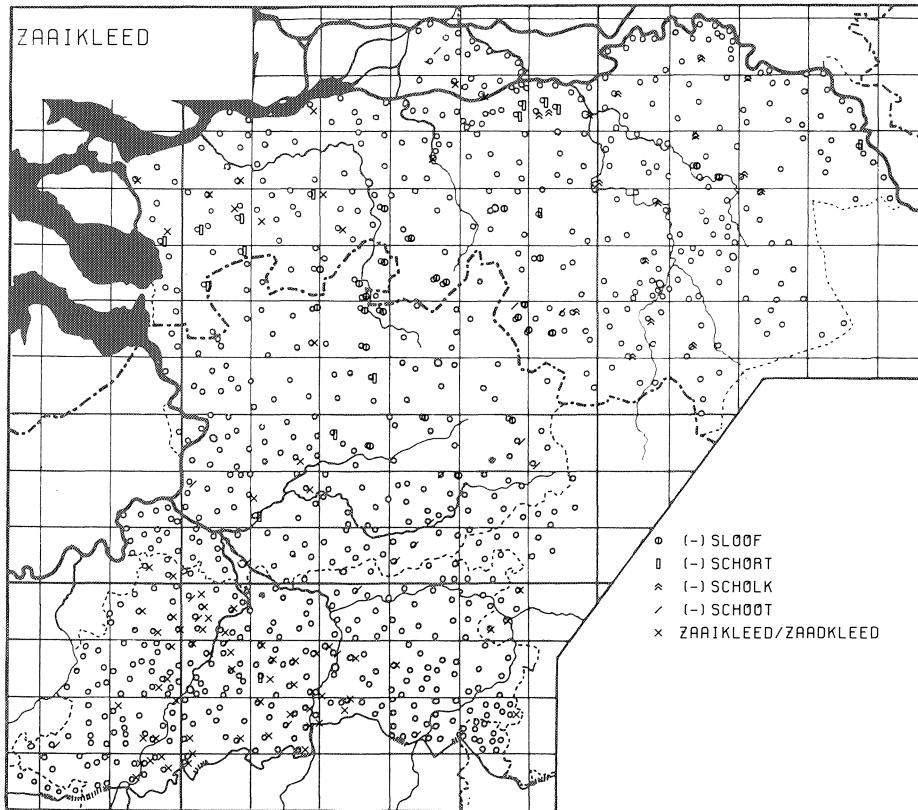
(N 18,109; N 18,110; Ceusters; Elst; Meulemans; Vanduffel)

[Houten of metalen (zinken) bak waarin de zaai-er het zaad draagt dat hij uitstrooit. Zie verder ook onder -1.2.1.0.]

zaaibak: K 124a, 125a, 135, 146, 173b, 174, 176, 333, 342, P 30, 60a, 137; *zaajbak*, K 141, 157, 174a; *zájbak*, K 180, 195; *zæjbak*, K 102*, 143, 145a, 163, L 144, 145, 153; *zaojbak*, K 157, 178*, 179a, 183, 188a, 190, 193a, 216; *zaojbák*, K 191, 192, 193, 195a, 205, 207, 208, 238; *zaojbòk*, O 288; *zaaəbòk*, P 84; *zaobak*, K 266, O 177; *zao-bòk*, O 177, P 1, 70, 76; *zaoəbak*, O 69, P 35; *zaoəbák*, P 35a; *zaoəbàk*, P 82, 131, 132, 133, 135; *zaoəbòk*, O 73, P 22, 128; *zaowjbak*, K 352; *zaowjbòk*, P 149; *zèəjbak*, K 165, L 148, 160, 183, 184, 200a; *zèjbak*, L 180b; *zèébak*, P 46; *zèəbák*, P 83, 130; *zèəbaak*, P 136a; *zjbak*, L 150, 157, 241; *zoobák*, O 285; *zòobak*, O 63a, P 25, 27; *zòobòk*, P 18; *zòəbák*, P 70; *zòbak*, P 5; *zòəbak*, K 350, P 62, 72, 75, 76, 78, 81, 99, 129, 131, 133, 135; *zòəbaak*, P 33; *zòəbòk*, P 29, 39, 69b; *zòebak*, K 310, P 88; *zòebòk*, P 86, 89; *zòəbòk*, P 94; *zòəjbak*, K 276; *zojbòk*, P 169; *zòjbak*, P 25; *zòjbák*, K 179b, 181, 190a; *zòjbòk*, K 243; *zòjbòk*, P 169; *zojbòk*, O 173; *zòwbak*, P 66, 126, 127; *zòwabak*, P 25; *zòwabak*, K 309; *zowəbak*, P 24, 41; *zòwəbòk*, P 23; *zòwəjbak*, K 276, P 145; *zoowòbòk*, K 348; *zoewəbòk*, P 131; *zòəwəbòk*, P 48; *zùbòk*, P 60; **zaadbak:** *zaotbak*, K 141, P 139; *zaotbòk*, P 171; *zootbòk*, P 88; *zòetbòk*, P 133; *zòetbòk*, P 48.

zaaibak

ZAAIKLEED (zie kaart)

(N 18,109; N 18,110; N P,19; Go 1b)

[Een door de zaaier aangebonden kleed, voorschoot of scholk, waarin hij het zaad draagt dat hij uitstrooit. Zie verder ook -1.2.1.0.]

sloof: K 183, 198, L 148, 180, 182; *sloef*, K 214, 215, 218; *slöëf*, K 210, 216, 267, 271, 275, 307; *slöëf*, K 179b, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208, 275; **zaaisloof:** *zòòjstlöëf*, K 193; **schort:** K 145a, 232; *schórt*, K 293; **zaaischort:** K 136a, 143, 147, 174, 186, 188; *zaaischort*, K 174; *zaaischört*, K 176; *zaaischört*, K 188a; *zaaischurt*, K 173b; *zààjschurt*, I 79; *zoaschort*, K 293; *zòòwäschöërt*, K 264; *zòòschurt*, P 72; **baalschort:** *baelschort*, L 187; **baalzak:** *baolzak*, K 187; **zaaischortel:** *zèèjschortal*, L 160; **scholk:** K 146, 150, L 100, 200, 230*, 257, 280; *schòlk*, L 207a; *skolk*, K 172, L 148; *skólk*, L 148; **zaaischolk:** K 217; L 200, 262; *zaaischolk*, K 145a; *zaejscholk*, L 144; *zaejschollak*, L 153; *zèèjschöllak*, L 183; *zijašskolk*, L 180b; **schoot:** *schöët*, K 330; *schaöët*, K 279; *schut*, K 349; **zaaischoot:** *zòäschut*, K 310; **voorschoot:** *veurschoot*, K 102*; *veurschówt*, K 218c; *veurschoat*, K 215; *vuschöët*, K 276a; *vuschöët*, K 277, 307a; *vuschut*, K 349;

vuschöëwat, P 152; *vuschöët*, P 23; **zaivoorschoot:** *zoavuschöët*, P 85; *zòòävöschüüt*, P 131; *zoavuschöëwat*, K 310; *zòòvuschöët*, P 1, 3, 61; *zòòvuschöët*, K 348; *zöevuschüüt*, O 241; **zaaikleed:** I 57a, 79, K 128, 163, 174, 175a*; *zaajkleet*, K 174; *zaajklèët*, K 173a; *zaajklîët*, K 133a; *zààjkleet*, K 124a; *zààjklèët*, K 176; *zààjklèët*, K 153; *zæjklîet*, O 177; *zàjklîët*, K 180; *zòjklîët*, O 288, 289, P 125, 198, 199; *zooklîët*, P 86; *zookleejæt*, I 274; *zaoklîet*, P 161; *zaoklîet*, P 1; *zòàklîët*, P 62, 75, 76, 78, 81, 129, 131, 133, 135; *zoaklîet*, P 4; *zoaaklîëët*, K 262; *zooklîëjæt*, O 69; *zòòklîed*, P 8; *zòòklîet*, O 73, P 84; *zòòklîët*, O 74, 165, P 2, 3, 4, 8, 10, 70; *zòòàklîet*, K 206; *zòòàklîët*, P 82, 132, 133, 135; *zòòàklîëjæt*, P 84; *zòòwàklîet*, K 206; *zoowàklîëjæt*, K 284; *zòòklîet*, I 275; *zòoklîet*, K 292; *zooklîët*, P 48; *zoojklîet*, O 173; *zòëjklîët*, P 83, 130, 136, 137a; *zoeklîet*, O 245; *zòëklîët*, O 178, 250, 255, 286, 287, 290, P 94; *zówklîet*, P 66, 126; *zuwklîët*, O 290; **zaadkleed:** *zààtklîët*, O 70, P 59, 60; *zòòtklîët*, P 62; *zootklîet*, P 47; *zòòtklîët*, P 45; *zòàtklîët*, P 62; *zutklîët*, P 72, 127; **strooikleed:** K 174; **zaailaken:** K 135, 137; *zawàlaakə*, P 157a; *zówajláákə*, P 145; **slob:** K 184; **zaaislob:** *zaojslob*, K 179a; **schommelaar:** *schommäléër*, K

1.1.1.3

276a; *schömmalээр*, K 312; **zak**: K 348, L 262; **zaiazak**: K 188a; **zoazak**, K 334; **plagger**: L 205, 206, 241, 244; **slip**: L 91b, 180; **sleur**: K 267.

ZAAIKORF

(N 18,109; N 18,110; N P,19; Go 1b; Ceusters; Elst; Meulemans)

[(Biezen) korf (met hengel) waarin de zaaier het zaad draagt dat hij uitstrooit. Zie verder ook onder -1.2.1.0.]

zaikorf: K 146, 174, 342; *zaajkörf*, K 135, 141, 157, 173b, 174, 176; *zaajkurf*, K 136a, L 243; *zaajkërräf*, K 174a; *zaajkërräf*, K 318; *zàj-körräf*, L 182; *zaejkorf*, K 143; *zaejkörf*, L 200; *zaejkurf*, L 144; *zaejkërräf*, L 153; *zaejkurräf*, L 200a; *zaajäkurräf*, K 351; *zajkurräf*, K 316; *zawäkurräf*, K 351; *zaojkörf*, K 193a; *zaojkörf*, K 178*, 179a, 183; *zaojkeuräf*, K 314, 315, 353; *zaoäkerräf*, P 22; *zaoäkërräf*, P 44; *zaekörf*, K 163; *zaekurf*, L 206; *zaojkörf*, K 188a; *zaoäkurf*, P 35, 35a; *zoakurf*, K 266; *zoakërräf*, P 27; *zoowäkurräf*, P 41; *zoowökurräf*, K 348; *zówäkurräf*, P 23; *zókërf*, P 29; *zòjkurf*, K 238, O 288; *zòjkurräf*, K 237; *zòjkërräf*, K 195a; *zòðwjkurf*, P 149; *zòðäkërräf*, P 44; *zòðäkurräf*, P 70; *zòðkurf*, O 177, P 76; *zòðwiëkurf*, K 352; *zòðkeuräf*, P 44; *zowäkörf*, K 309; *zòwajkurf*, K 276; *zòajkurf*, K 276; *zòjkurf*, O 288, 289, P 125, 198, 199; *zòäkërräf*, P 99; *zòäkurräf*, K 350, P 25; *zòäkërräf*, P 39; *zeejkurf*, L 145; *zéékurf*, K 359; *zéékëuräf*, K 357, 358; *zéékërräf*, P 46; *zèjkkörf*, K 165, L 148, 160, 183, 184, 235, 263, 263b; *zèiekörf*, L 180; *zèjkkörf*, L 199; *zèjkkörf*, L 180b; *zijkurf*, L 201; *zèjkurf*, K 187; *zijkörf*, L 187a, 241, 263; *zijkurf*, L 200; *zijkurräf*, L 201; *zijkërräf*, L 150; *zèekurf*, L 187; *zèäkërräf*, P 136; *zòjkkërräf*, P 137a; *zòekurf*, O 178, 250, 255, 286, 287, 290; *zòèökurf*, K 310; *zòèwäkurräf*, P 48; *zòèwäkurf*, P 131; *zòèwäkurräf*, P 131; *zòekarräf*, P 86; *zòekürf*, P 88; *zòèkërf*, P 88; **zaadkorf**: *zòetkkörf*, P 48; **biezen korf**: *béézä kërräf*, P 88; **strokokorf**: *strokokorf*, L 242.

AANSTAMPPLANKJE

(N P,20)

[Plankje waarmee men na het zaaien de aarde aanstampt.]

plank: *plaank*, K 307a; **plankje**: *plankskə*, K 348; *plangskə*, P 23; *plenkskə*, L 148; **plak**: I 57a, K 102*; **plakker**: K 135, 173a; *plékkər*, K 267, 271, 349; **dammer**: K 307, P 84; **dampër**: *dampər*, K 262, O 290; **stamper**: I 275, K 128, 145a, 147, 267, 279, L 199, 207a, 243; *stáámpər*, K 178*; *stampər*, L 258; **stampertje**: *stáámparkə*, K 206; *stáámparkə*, K 206; **stomper**: *stoempər*, K 334; *stòempər*, K 312, P 8; *stòòmpər*, K 275, 276a; **trap**: L 244; **trapper**: P 72; **aantrapper**: K 218; **klopplank**: L 262; **plankstamp**: *plangkstamp*, K

284; **klopper**: K 293; **zaadklopper**: *zaotkloppər*, K 184; **berd**: *bét*, O 241; **plakbord**: *plékkört*, P 22; de volgende typen geven aan, dat hiervoor de schop gebruikt wordt: **schup**: K 214, 215; *schup*, K 348; **bats**: K 214, 215.

ZAAIMACHINE

zaaimachien: *sèjmesien*, zaaimachine (voor graan), (Huisseling), Elemans.

PLETROL

(N P,20)

[Zware rol (cilinder) waarmee men na het zaaien de aarde aandrukt.]

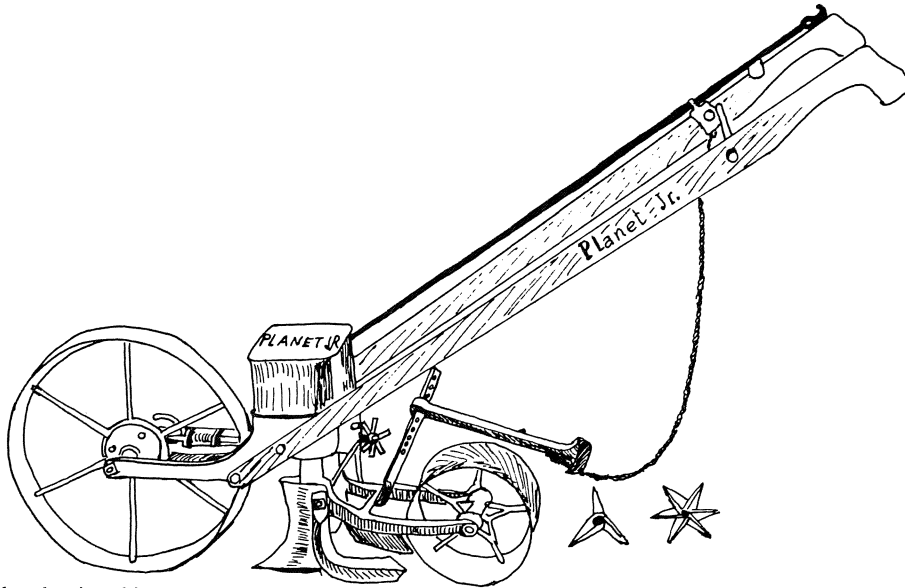
wel: K 277, 307, 348, L 182; *wél*, K 206, 293, L 187, P 22, 24, 84; *wil*, P 152; **welboom**: *wélbóm*, L 187; **rol**: L 207a, O 69; **landrol**: K 174; **rolblok**: K 124a; **stenen bol**: O 177; het volgende type duidt mogelijk een plat voorwerp aan: **handsleep**: *ànt-sleejp*, I 79.

HANDZAAIMACHINE (zie tekening)

(N J,8c; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Kleine machine die met de hand voortgeduwd wordt, ingericht om in rijen bieten, wortelen, witloof enz. te zaaien. Ze heeft vooraan een vrij breed ijzeren wiel, met daarop een tandrad. Hierdoor wordt via een lange draaiende as in de zaadbak een trommeltje in beweging gebracht, dat het zaad uit de vergaarbak door een klein gaatje laat ontsnappen. De grootte van dit gaatje wordt geregeld door een schroef op de berrie. Een scherpe ijzeren neus maakt een groef in de grond waarin het zaad valt. Deze groef wordt door een paar schuin naar binnen geplaatste ijzeren stangen weer dichtgesleept en een breed ijzeren wielje achteraan drukt de aarde weer vast. Bij het rijden trekt een puntig hamertje, dat van de linkerkant van de machine naar de rechterkant kan worden verplaatst, een groefje in de grond waardoor de plaats van de volgende rij aangeduid wordt. Op die manier kan men een vaste afstand bewaren tussen de rijen. Van deze machine bestaan varianten, afhankelijk van de fabriek waar de verschillende modellen gemaakt worden. Zie verder Vanduffel 167-171.]

handzaaimachien: K 135; *hantzæjmasien*, L 262; *haantzæjmasjen*, K 179a; *hantsaoëmäsjin*, K 350; *aantsaajmasjen*, K 174; **handzaaimachientje**: *hantzèjmasientjə*, L 153; **zaaimachine**: I 57a, K 202a, O 69; *zòejmäsjiënnə*, P 137a; **zaaimachien**: K 186, 290, 320, P 171; *zæjmasjen*, K 137; *zæjmòsjin*, P 22; *zæjmasien*, K 174; *zæjmasien*, K 187; *zæjmasjing*, K 251; *zæjmasjiën*, K 329; *zæjmasjiën*, K 225; *zæjmasjiën*, K 317, O 74; *zæjmasjiën*, K 237, 238; *zæjmòsjien*, K 358;

handzaaimachine

zājmasjiēn, K 180, 195; zaomachien, K 268; zaomasjiēn, I 268, 268a, K 267; zaomāsjiēn, K 291; zaomasjiēn, P 12; zaomasjeen, K 331; zaomasjeen, K 336; zaomōsjeen, P 60; zaoamasjin, K 304, 349; zaoamasjiēn, K 283; zaoamasjiēn, K 295, P 35a; zaoamasjiēn, K 296; zaoamasjiēn, K 249; zaoamasjiēn, K 266; zaoamōsjiēn, K 287, O 175; zaowjmasjin, P 149; zaowamāschin, P 33; zōdōmasjiēn, P 66, 75, 76; zōdōmāsjiēn, P 82, 131, 132, 133, 135; zōdōjmasjiēn, K 179b, 181, 190a, 191, 192, 193, 195a, 205, 207, 208; zōjmāsjiēn, O 288, 289, P 125, 198, 199; zōdōmasjiēn, P 62, 75, 76, 78, 129, 131, 133; zōdōmāsjiēn, P 72, 81, 135; zēmāsjin, P 46; zējmasien, L 180, 242; zėjmuschin, P 83; zijmasien, L 261; zéamōsjiēn, P 83, 130, 136; zèjmasien, L 189; zoomasjiēn, K 322; zoomasjiēn, P 7; zōomasjiēn, P 29; zōomōsjiēn, O 165, P 88; zōomīsjiēn, P 35; zōdōmaasjiēn, K 310, P 66; zōdōmōsjiēn, K 310; zōdōmāsjiēn, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; zōdōwaamaasjiēn, K 309; zoowēmaasjiēn, K 348; zoowamasjiēn, P 74; zōwamōsjiēn, K 342; zōwamasjin, K 349a; zawamasjiēn, K 346; zōwmasjiēn, P 66, 126, 127, 133; zōwmasjiēn, P 62, 127; zōwmaosjiēn, O 177; zōwmōsjiēn, P 127; zōēmasjin, O 241; zōējmaasjeen, P 60a; zōējmasjiēn, P 137; zōējmosjiēn, P 137a; zōemōsjin, O 174a; zōemōsjiēn, O 273; zōēmasjing, O 244; zōēmaasjiēn, O 238; zōēmāsjiēn, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 290; zōēmasjiēn, O 286a; zoemasjiēn, O 250; zōdōmasjiēn, I 221a; zōdōmasjiēn, P 35; zōdajmasjin, K 354; zōjmasjiēn, K 241; zōjmōsjiēn, K 352a; zōjmasjiēn, K 309; **zaaimachientje**: K 163, L 243, P 23; **zaajmāchientjə**, K 151; **zaajmāsientjə**, L 180b, 280; **zaomasjiēntjə**, I

268; **zaojmāsientjə**, I 57, K 188a, 214; **zaojmāsjiēntjə**, K 210; **zaojmāsjeejngən**, K 241; **zaoomasjiēntsja**, K 283; **zaoomasjiēntsja**, K 225, 225a; **zaoomasjchienkə**, K 309; **zèjmasientjə**, K 165, L 182, 183, 184; **zējmasientjə**, L 157; **zōdōmasjiēngkə**, K 336; **zōdōmasjiēntsja**, K 295; **zōdōmasjiēntsja**, K 270, 295; **zōomasjiēntən**, I 273; **zōomōsjiēnkə**, K 292; **zōomōsjiēntən**, O 68; **zoojmasjiēngtsja**, K 245; **zōajmasiēngtsja**, K 243; **zōjmāsientjə**, K 215; **zōwmōsiēnkə**, O 170; K 348; **zoowamasjiēntsja**, K 274; **bietenmachien**: **biētamasjiēn**, P 48; **biētāmōsjiēn**, K 307; **biētēmasjin**, K 215, P 46; **zaaimachinetje**: **zōdōmaschiēnnəkə**, P 29; **zōwamasjiēnnəkə**, P 41; **bietenmachinetje**: **biējətamasiēnnəkə**, P 94; **biētāmōsjiēnnəkə**, K 318; **bietmachien**: **biētmasjiēn**, K 255; **biētmasjiēn**, P 35a, 35b; **biētmasjiēng**, K 244; **bietmachientje**: **biējətmāsienngkə**, K 348; **bietmachinetje**: **biējətmāsjiēnnəkə**, K 351; **bietenplanter**: **biētoplōntər**, P 136a; **bietenlegger**: **biētəligger**, P 44; **biētəligger**, P 44; **bietwagentje**: **biējətwoogəkə**, P 88; **plantwageltje**: **plōntwaogalkə**, P 84; **planter**: P 18a; **eenrijig zaaimachientje**: K 163.

INWERKHARK

(Meulemans)

[Hark, gebruikt om zaad in de grond te werken.]
gritsel: **grīetsəl**, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a.

1.1.1.3

–1.2.2. Het poten

–1.2.2.0. Algemeen

AARDAPPELKELDER

(Schrevens)

[De kelder waarin de aardappels bewaard worden, hetzij voor consumptie, hetzij als pootgoed.]

patattenkelder: *pàtâtækéldar*, P 86.

POTERS SELECTEREN

(Schrevens)

[Geschikte poters zoeken in de opbrengst van het vorige seizoen.]

plantpatatten uitrapen: *plântpâtâtâ ootroopa*, P 86.

VOORKIEMEN

(N M,16b)

[De aardappels op een daarvoor geschikte plaats in bakken laten voorkiemen, zodat er al kleine uitlopers aan zitten, als ze gepoot worden. Het zetten van voorgekiemde aardappels heeft het voordeel, dat ze beter tegelijk opkomen, zodat het ook eerder opvalt, als er slecht groeiende struiken tussen zitten.]

voorkiemen: I 57a; K 137; *veurkiemæn*, L 152, 180; *vörkiæn*, L 160; **aardappels voorverkiemen:** K 145a.

KIEMBAK

(Ceusters; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[Bak waarin aardappels scheuten krijgen, voorgekiemd worden.]

bakje: *bakskæ*, O 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 125, 126, 127, 129, 131, 133, 135, 198, 199; *bakskn*, O 178, 250; **kiembakje:** *kiëmbåkskæ*, P 86; *keembåkskæ*, P 82, 130, 132, 133, 135, 136, 137a; *kiëmbåkskæs* (m.v.), O 70, 74, 165, P 3, 4, 8, 60, 62; **schietbakje:** *sjeetbåkskæ*, P 131; *schïëtåkskæs* (m.v.), P 1, 61; **scheutenbakje:** *sjöwtåbåkskæ*, P 83; de volgende typen zijn meervoud: **patattenbakje:** *pâtâtåbåkskæs*, P 2, 59; *pâtâtåbåkskæs*, P 61; **patatenkasjes:** *pâtaatkåkskæs*, P 10.

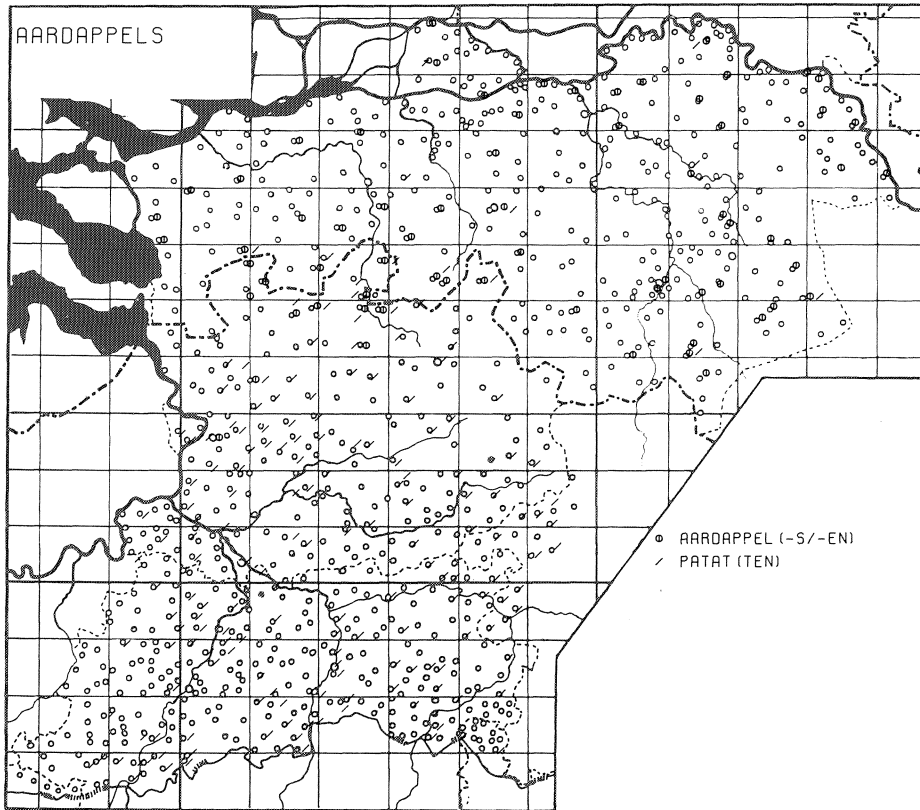
AARDAPPELS (zie kaart)

(znd 1,120; znd 1,a-m; znd B2,354; Go 1b; DC 23,17a; DC 23,17b; DC 23,17c; Alaers; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans)

[Algemene benaming voor aardappels, als gewas en als produkt. In principe zijn de opgaven in het meervoud, doch het woordtype aardappel kan in

de „erpel-varianten” zowel enkel- als meervoud zijn.]

aardappelen: K 226; **aardappels:** *aerpals*, K 189; *èerpals*, K 183; *èrrapals*, K 153, 182; *errapals*, I 79, K 188; *erpals*, K 197; *èppals*, L 144; *èrrapal*, K 191, 193; *érpæl*, K 179b, 180, 181, 190a, 195, 195a, 205, 207, 208; de volgende opgaven zijn mogelijk enkelvoud: *erdappæl*, L 151; *eerappæl*, L 240; *ajrappæl*, K 204; *aeræpæl*, K 189a, L 112; *erræpæl*, K 158a, 177b, L 145, 160, 190; *èrræpæl*, K 101a, 164, 173*, L 159, 190, 283; *eerpæl*, L 229a; *éérpæl*, K 189, 189b, 210, L 244; *èèrpæl*, K 205, L 283a; *erpæl*, I 78, K 100a, 133a, 143, 148, L 96a, 152, 162, 204, 204a, 262, 263; *èrpæl*, K 148, 155, 191, 196, 217, L 150, 180* *, 186, 208, 228, 240, 263a; *érpæl*, K 133a, 208; *èrpæl*, K 204; *ajrpæl*, K 204; *èèrpæl*, L 148; *éérpæl*, L 145; *aajpæl*, K 145; *jertappæl*, K 244; *jeerappæl*, L 264; *jerpæl*, L 280; *jérpæl*, L 241; *ellæpær*, L 180* *, 190; *èèrpæl*, aardappel, hs Mischgofsky L 95; **patatten:** I 266, K 101a, 161b, 188, 190, 196, 212a, 268, 272, 283, 292, L 96, 96a, P 25, 41; *patattæn*, K 244, 296, 307, P 14; *påtattæn*, K 237, 272, 315, O 277, P 171; *pætétñ*, K 352; *påtæatan*, K 206; *patatta*, K 231, 291, 296, 312a, O 238, P 72, 128, 171; *pætattæ*, I 269, K 258, 307, P 88; *pitattæ*, P 41; *patátta*, P 99; *pætátta*, K 227, 276; *pâtátta*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 59, 60; *patóttæ*, P 18; *paatóttæ*, K 325; *patotta*, P 145; *pátóttæ*, P 145; *pætétta*, P 48; *pitétta*, P 47; *pætétta*, K 333, P 43; *pataatæ*, P 89, 133a, 199; *pataatæ*, P 27, 35a, 85, 88; *pâtååtæ*, P 10, 61, 62; *påtååtæ*, K 221, 228, 229, 229a, 252, 254, 255, 258; *påtååtæ*, K 225, 226, 227, 243, 245, 253, 256, 257, 261, 262, *pætèètæ*, K 191, 192, 193, 195a, 205, 207, 208; *pætèètæ*, K 221a; *patawtæ*, O 286; *pætijtæ*, K 210; de volgende opgaven zijn enkelvoud: K 279, 286, 287, 307, 308a, 330, 358, L 180, 263a, 283a, O 162, 276, P 2, 41, 95, 102; *patat*, K 213a, 304, 320, 330, 358, O 67, 70, 74, 165, 178, 285, P 1, 3, 4, 59, 112, 166, 198; *pætata*, I 220, K 183, 208, 210, 226, 232, 237, 239, 241, 244, 245, 267, 268, 274, 291, 304, 305, 318, 322, 335, 339, 348, P 41, 88; *pótata*, P 25; *patât*, K 273; *pátát*, K 276; *pætát*, P 147, 171; *påtôt*, K 330, P 96, 105, 144, 145, 154, 154a; *põtôt*, K 330; *pætaæt*, P 107; *pætèt*, I 180, K 277, 332, 356, P 106a; *pætét*, I 180, K 247, 314, 315, 316, 318, 332, 353, 357, P 44, 45, 46, 47, 48, 107; *påtöt*, K 312; *pataat*, K 351, O 178, 178a, 250, 255, 286, 287, 288, 289, 290, P 10, 27, 60a, 125, 127, 198, 199; *pótaat*, P 25; *pætaat*, K 204, 212, 231, 244, 245, 257, 349a, 350, P 13, 29a, 30, 35a, 37, 80, 88, 94; *påtåát*, P 10, 62; *patåát*, P 132, 133, 135; *pætåát*, K 221, 228, 229, 229a, 252, 254, 255, 258; *pötåát*, P 82, 83, 130, 131, 136, 137a; *påtåát*, K 225, 226, 227, 243, 245, 253, 256, 257, 261, 262; *pætaæt*, K 250, 251; *pætæot*, K 300a; *pætèèt*, K 221a; *ptaat*, K 205; *pataat*, en *patat*, aardappel, Corn. Vervl.; **patatters:** *patattærs*, L 100; **patrassen:** K 196, 213; *pætrassæn*, K 237; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *pætras*, K 239,

241; *ptas*, K 240; *pətraas*, K 215; **patappel**: *patappal*, K 268; *pətapal*, K 267; **piepers**: K 100a, 151, 161b, 164a, L 201; de volgende opgaven zijn enkelvoud: L 151, 152, 153, 159, 180a, 204, 204a, 205, 206; *piepar*, K 173a, L 99, 185, 187; *piëppər*, L 185; de volgende typen zijn enkelvoud: **patatje**: *patatjə*, O 286; **taat**: *taat*, aardappel in de kindertaal, Corn. Vervl.; [**perappəl**]: *perappəl*, K 268; [**pətak**]: *pətak*, O 274.

AARDAPPELLAND

[De akker waarop de aardappels gepoot worden of zijn.]

aardappelland: *èèrpəláánt*, aardappelland, hs Mischgofsky L 95.

VOREN TREKKEN

(Jacobs)

[Met een anaarder een voor maken waarin de pootaardappels gelegd worden.]

voren rijden: *voorə rááə*, P 8; **holvoren rijden**: *òlvooə rááə*, O 165; **voortjes trekken**: *vòjrkəs trèkkə*, P 10.

RIJ

(Meulemans)

[De rij waarin de pootaardappels gelegd worden.]

root: *ròwt*, P 83, 130, 132, 133, 135, 136, 137a; *ròdt*, P 82, 131.

DE GROND GELIJK LEGGEN

(Van Hoof)

[Het effen leggen van de grond na het poten, maar voor het uitkomen van de aardappels.]

bovenaf rijden: *boovənaf réjən*, K 313; *boovənaf réjə*, K 209, 231, 276, 277, 307, 312, 315, 320, 353; *boovənaf raajə*, K 238; *boovənaf raaən*, K 273; *boovənaf raawən*, K 241, 275.

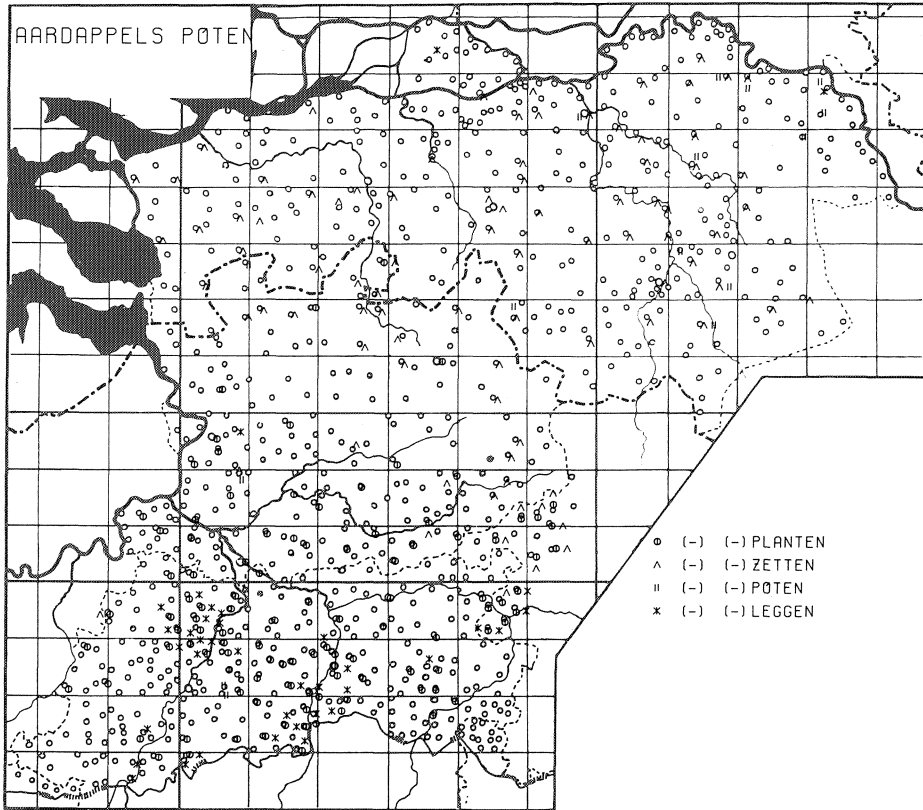
KUILTJE

(Ceusters; Elst; Meulemans; Vanduffel)

[Het met de schop, hak of pootstok gemaakte kuiltje waarin de poters gelegd worden.]

kuiltje: *kòltjə*, K 179b, 180, 190a, 191, 192, 193, 195a, 205, 207, 208; **kuil**: *kòjl*, O 178, 250, 287, P 125, 198, 199; *kèùwl*, O 285, 286, 290; **kot**: *kòt*, P 133; **kotje**: *kòkkə*, P 131, 132, 135, 137a; **gaatje**:

1.1.1.3

gàtjə, K 181, 195; *gòkkə*, P 82; **putje**: *putjə*, K 205; *püütakə*, P 1, 36, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 83, 126, 127, 129, 130, 131, 133, 135; *püütəkə*, O 255, 288; **plantgat**: *plantgat*, het gat in de grond door de plantboor of den plantstok gemaakt, en waarin een aardappel wordt gepoot, Corn.; **aardappelkip**: *eerpelkip*, rij kuilen, als de aardappelen gezet worden, of eene rij aardappelstruiken, dwars over het gewent (O. der K.), Corn. Vervl. A.

INLEGGER

(Schrevens)

[De persoon die de pootaardappels in de kuiltjes of in de voor legt.]

inlegger: *iènléəʔər*, P 86; *inléggər*, zij (hij) die bij het zetten van aardappelen deze in de gemaakte kuiltjes werpt, De Bont.

AARDAPPELS POTEN (zie kaart)

(N 12, 10; N 12,14; N 12,15; N M,18a; N M,18b; Go 1b; Ceusters; Jacobs; Meulemans; hs Schrevens P 86; Vanduffel)

[Aardappels zetten, heel in het algemeen.]

patatten planten: K 333; *patattən plantən*, P 77; *pataatən plantən*, P 77; *patattən plantə*, K 283; *patatta plantə*, K 324, O 250; *patattə plantə*, I 220, K 291, 324, 330, 348; *paatattə plantə*, P 4; *pataatə plantə*, P 133; *patəotə plantə*, K 295; *patəotə plantə*, K 301, P 99; *patətə plantə*, K 333; *patétə plantə*, P 41a; *pətaətə plaantə*, P 69b; *patattə plaantə*, K 248, 274; *patòttə plaantə*, K 274; *pətaatə plaantə*, K 249, 254, P 16; *patāātə plāāntə*, K 248; *patéʔə plāānʔn*, K 314; *pətòttə plòntn*, O 63a; *patattə plòntə*, K 335; *patattə plòntə*, K 349, P 84; *pətòttə plòntə*, I 275, K 287; *patòttə plòntə*, I 220, K 287, 310, 318, 331, O 153, P 104, 105; *pətaatə plòntə*, O 288, P 25, 27; *pətaatə plòntə*, P 70, 78, 88, 89; *pətaotə plòntə*, P 39; *patəoʔə plònʔn*, K 340; *patétə plòntə*, K 316; *patéētə plòntə*, K 332; *patēetə plòntə*, P 198; *peeteetə plòntə*, O 165; *pətaatə plèèntə*, K 254; **plantsoen planten**: *plònsōèn plòntn*, O 158, 161; **putten planten**: *püüttə plòntə*, P 16; **planten**: K 320, P 32, 147; *plāntən*, K 315; *plantə*, K 237, 291, 301, 314, 316, 341a, P 5, 44, 45, 46, 47, 48, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 89, 99, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *plāntə*, P 16; *planʔən*, K 353; *plāntə*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, 82, 83, 86, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *plòntə*, I 268,

K 330, 346, 358, P 10, 16, 18, 41, 48, 78, 85, 95, 125, 145; *plòngtə*, P 76; *plaaŋtə*, K 191, 205, 237, 244, 307, 318, 358; *pláaŋtə*, K 225, 357; *pláánʷn*, K 314; **inplanten**: *inplaaŋtə*, K 274; **aardappelen zetten**: K 137, L 263a; **aardappels zetten**: L 201; *èèrpəl zettən*, K 143; *errapəl zettən*, K 193a; *érrapəl zettən*, L 150; *erpəl zettən*, K 163, 186, L 180; *èrpəl zettən*, K 146, L 261; *érpəl zettən*, K 184; *errepəls zettən*, K 150, 188, L 201; *erpəls zettən*, K 176, 178; *aerəpəls zettən*, I 57a; *èèrapəls zettə*, K 179a; *aerəpəls zettə*, I 57; *eerəpəls zettə*, K 183; *èèrapəls zettə*, K 174; *errapəls zettə*, K 157; *èèrpəls zettə*, K 173b, 188a; *èrpəls zettə*, K 124a; *érpəls zettə*, L 149; *éèrpəl zettə*, K 178*; *erpəl zettə*, K 187, 190a, 220, L 153, 180, 180b, 200a, 241, 263; *eerpəl zettə*, K 184; *èrlpəl zettə*, K 133a; *èèrpəl zettə*, L 177c; *éèrapəl zettə*, K 166; *éèrpəl zettə*, K 165; *èrpəl zettə*, L 183; **patatten zetten**: *patatta zettə*, K 207; *patòttə zettə*, K 210, 212, 240, 268, 307; *patéttə zettə*, K 313a; *patəatə zettə*, K 204c, 251; *patèèttə zettə*, K 192; *patééttə zettə*, K 204; *patòttə zééttə*, K 310; **patrassen zetten**: *patròssən zettən*, K 241; *patrassə zéttə*, K 241; *patròsn zéttə*, K 241; *patrassə zéttə*, K 240; **plantsoen zetten**: *plòntsòèŋ zettən*, O 63a; **zetten**: I 79, K 174, 175a*, 197, 215, L 179; *zettən*, L 148; *zétən*, K 241; *zétŋ*, K 241; *zettə*, K 124a, 146, 151, 174, 179a, L 100, 145, 199, 200, 202, 203, 228, 257, 263; *zétttə*, K 183c, 191, 201, 208, 235, 240, 276, 276a, 307, 312, 314, 315, 316, 318, 353, 357, 358, L 207, 235, P 44; *zuttə*, K 211; **aardappels poten**: *errapəls pootən*, K 150; *errapəl pootən*, L 150; *èrpəl pootən*, L 261; *èrpəl pootə*, L 180; *erpəl pootə*, L 153; *èrrapəl pootə*, L 160; *èrrapəl pootə*, L 159; *elləpər pootə*, L 184; *èrpəl pootə*, aardappelen poten (Huisseling), Elemans 194; *èrpəl pootə*, aardappelen poten, (Huisseling), Elemans 197; *airpl pootə*, aardappels poten, hs Mischgofsky L 95; **poten**: *pootə*, L 233, 241; *pootə*, K 189; *pòéttə*, P 67, 68; *pòetə*, K 281a; *pùutə*, K 281a; **oppoten**: K 215; **inpoten**: *inpaotə*, L 159; **aardappels leggen**: *èèrpəl leggə*, K 102*; **aardappels inleggen**: *èrpl inléggə*, pootaardappels in de kuiltjes werpen, hs Mischgofsky L 95; **inleggen**: *ienlégn*, O 250; *inléggə*, K 245, L 159, P 46, 47, 48, 84; *ienléggə*, P 82, 133; *ienléggə*, O 70, 74, 165, 286, 290, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, 198, 199; *inlajgə*, P 99; *ienléjə*, P 83, 130, 131, 132, 135, 136, 137a; *inlè*, P 88; *ienlèè*, P 88; *inléggə(n)*, inleggen, 1.) bij het krukken of kuilen aardappels in de kuiltjes werpen: ik zal gátjes maoke, gé moet inlegge, De Bont; **leggen**: *léggə*, P 45; **insmijten**: *iəŋsmájŋtŋ*, O 178; *iəŋsmájŋtə*, O 255, 287; **inwerpen**: *iwurrəpə*, K 314, 353; *iənwurpə*, O 285, 288, 289, P 125; **ingooien**: *igojəŋ*, K 315; *igojə*, K 316, 318, 358; **gooien**: *gōējə*, K 357; *gōējə*, P 44; **patatten putten**: *pətaatə pūüttə*, P 70; **stompen**: *stōēmpə*, K 312b; **schieten**: *schīējtə*, K 245; **winnen**: *wiēŋnə*, P 139; **kuilen**: *kōwlə*, L 183.

–1.2.2.1. Wijzen van poten, e.d.

KUILTJES MAKEN

(Jacobs; Schrevens)

[Met de schop, hak of pootstok ondiepe kuiltjes maken waarin de pootaardappels gelegd worden.]

putten kappen: *pūüttə kàppə*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; **putjes maken**: *piēttəkəs mookə*, P 86; **holvoren kappen**: *òlvoora kàppə*, O 70, 165, P 59.

KUILTJES DICHTGOOIEN

(Ceusters; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[De kuiltjes van de vorige rij waarin al pootaardappels gelegd zijn, dichtgooien met aarde. Het dichtgooien geschiedt in de regel met een schop of hak.]

dekken: *dékŋ*, O 178, 250; *dékkə*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 82, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *dèkkə*, O 70, 74, 165, 286, 290, P 2, 4, 10, 59, 62; **toedekken**: *teudékkə*, P 137a; **toedoen**: *tōēdōēŋ*, P 1, 8, 60; *teudōē*, P 83; *teudeu*, P 131; **de putjes toedoen**: *də piēttəkəs tōēdōēŋ*, P 86; **toekappen**: *tōēkàppə*, O 255, 285, 287, 288, 289, P 125, 198, 199; *tōēkàppə*, O 70, P 2, 8, 10, 59, 61; **toeschieten**: *tōēschiēttə*, P 3; **toesmijten**: *teusmééttə*, P 136; *teusmàətə*, P 133; *tōēs-mààətə*, P 61; **de putjes toesmijten**: *də pūüttəkəs toosmàətə*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **toekrabben**: *tōēkràbbə*, P 61; **toetrekken**: *teutrèkkə*, P 130, 132, 135.

AARDAPPELS BEDEKKEN MET DE PLOEG

(Vanhoof)

[Met een ploeg de pootaardappels met grond bedekken.]

onderuit rijden: *oondəròt rējə*, K 209, 231, 312, 313, 315, 353; *oondəròdət rējə*, K 276, 277, 307; *oondəròtraajə*, K 238; *oondəròt raaən*, K 273, 310; *oondəròt raawə*, K 241; *oondəròdət raawə*, K 275; **aardappels inploegen**: *èrpəl inploegə*, L 235.

KUILTJES DICHTGOOIEN MET DE PLOEG

(Jacobs; Schrevens; Vanduffel)

[Indien de grond zeer ondiep omgeploegd wordt om onkruid onder te ploegen, worden in de omgeploegde grond met een schop of hak kuiltjes gemaakt. Die worden dan met de ploeg dichtgewerkt.]

toeploegen: *tōēplōēgə*, P 86; **toerijden**: *tōēràáə*, O 74, 165, P 1, 3, 8; **patatten inrijden**: *pətàttən*

1.1.1.3

iēnràà, P 75, 131, 133; **patatten onderrijden**: *pətààtən òndəràà*, P 72.

KUILTJES DICHTEGGEN

(Jacobs; Vanduffel)

[Indien het hele veld gespit of geploegd is en de pootaardappels in de kuiltjes liggen, kan men de kuiltjes met een eg dichtwerken. Dat gebeurt dan met een op de rug gelegde eg of met de „botte” (achterstevoren gelegde) eg.]

toeslepen: *tōēslēpə*, P 8, 10, 61; **de putjes toeëggen**: *də pūūtəkəs too-ēggənə*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135.

AARDAPPELS INLEGGEN MET DE HAND

(N 12,11; Ceusters; Schrevens; Vanduffel)

[De pootaardappels met de hand in een kuil of voor leggen.]

inleggen: K 170; *inleggə*, K 163, 183, 184, 186, 187, L 153, 160, 180, 233, 241, 244, 263; *inléggə*, K 166, 183c, 211, 237, 307, 346, L 159, 184, P 44, 48; *énléggə*, K 310, 312b; *iēnléggən*, O 63a, 158, 161; *iēnléggə*, I 268, 275, K 244, 248, 251, 291, 341a, O 173, P 10, 16, 25, 62, 66, 72, 84, 88, 95, 125, 126, 127; *iēnliggə*, K 281a, 287, P 41a; *inlélégə*, P 145; *iēnlélégə*, P 89; *iēnleegə*, P 39; *inlējgə*, P 105; *inlajgə*, P 99; *énléngn*, K 314; *iēnléjə*, P 131, 133; *inleejə*, P 78; *iēnléléjə*, P 27, 85; *iēnléə*, P 18, 76; *iēnléé*, P 70; *iēnléé*, P 75, 76, 79, 81, 129, 135; *inlèè*, P 88; **aardappels inleggen**: *erpəl inleggə*, K 220; *èrpəl inleggə*, L 261; **patatten inleggen**: *patattən inleggən*, P 77; *patattə iēnléggə*, K 324; *patattə iēnléggə*, K 324; *patòttə iēnléggə*, K 307; *pətaatə iēnléggə*, P 69b; *patòttə inlaajə*, P 104; *patààtə iēnléléə*, P 86; *pətaatə inlā*, P 89; **plantgoed inleggen**: *plantgōēt iēnléggə*, P 4; **leggen**: *léggə*, I 220; **patatten leggen**: *pəteetə liggə*, P 198; **inzetten**: *inzétta*, K 212, 358, L 207; *iēnzéʹn*, K 340; *iēnzétta*, K 237, 341a, P 139; *iēnzittə*, K 274; **aardappels zetten**: *èèrpəl zettən*, K 143; *éèrpəl zettə*, K 178*; *erpəls zettə*, K 176; *èèrpəls zettə*, K 173b; *èèrpəls zettə*, K 174; *errəpəls zettə*, K 157; **patatten zetten**: *patòttə zétta*, K 210, 268; *patattə zétta*, K 207; *patèètə zétta*, K 192; **patrasen zetten**: *patròsn zétn*, K 241; *pətròssən zéttən*, K 241; **zetten**: L 148; *zéttən*, K 241; *zétn*, K 241; *zettə*, K 124a, 151, 179a, L 145; *zétta*, K 191, 201, 208, 235, 276, 301, 307; **patatten poten**: *pətaatə pūūtə*, P 70; **poten**: L 150; *pōéttə*, P 67, 68; *puttə*, K 245; **patatten planten**: *patattən plantə*, K 283; *pətaatə plantə*, K 295; *pòtòttə plòntn*, O 63a; *pətatə plòntə*, K 349; *patòttə plòntə*, K 331, O 153; *patòttə plaantə*, K 274; *pətaatə plaantə*, K 254; *pətaatə plèèntə*, K 254; **planten**: *plantn*, O 178, 250; *plantə*, I 220, O 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *plòntə*, I 220, 268, P 41; *plaantə*, K 191, 237, 304; *plāāntə*, K 225; **aardappels kuilen**: *èèrpəls kuilə*, K 188a; **kuilen**: L 150;

inkuilen: K 146, 193a, L 201; *in-kuilə*, K 174; *in-kéülə*, K 184; *in-kaolə*, L 149; *in-kouwlə*, L 200a; *in-kullə*, K 205; **aardappels ingooien**: *erpəl in-goojə*, L 180b; *èrlpəl in-gòdjə*, K 133a; **patatten ingooien**: *patòttən in-gòè*, K 318; **ingooien**: *in-goojə*, K 166, L 177c; *in-gójə*, L 183; K 316; *iēn-gòējə*, K 249; *in-gwòjə*, L 150, 235; *in-gwujə*, K 204; **patatten inwerpen**: *patòttə inwòjtə*, K 240; **inwerpen**: *iwèürapə*, K 346; *inwóʹtn*, K 240; **in-smijten**: *ismajtn*, K 241; *iēnsmaoʹn*, K 340; *i-sméétə*, K 312; de volgende typen geven aan, dat de aardappels in een kuiltje gelegd worden: **in kuiltjes leggen**: *in kuiltjəs lèggə*, K 157; **in een put planten**: *iēn nə put plòntə*, O 165; **inkotteren**: *ikòttərə*, K 276a; **mee de schup zetten**: *mėj də schup zétta*, K 191; **inspaden**: *inspaajn*, L 201; de volgende typen geven aan, dat de aardappels in een voor gelegd worden: **achter de ploeg inleggen**: *áchtər də plōēch iēnlègn*, O 250; *áchtər də plōēch iēnlèggə*, O 286, 288, 289, 290, P 199, 199; **achter de ploeg leggen**: *achtər də plōēch légn*, O 178; *achtər də plōēch lèggə*, O 255, 285, 287, P 125; *achtər də plooch lèggə*, P 62, 66; **in de voor leggen**: *iēn də vówr lèggə*, P 62, 66, 126, 127; *iēn də vōër lèggə*, O 288; *iēn də vówr lééə*, P 72, 75, 76, 78, 81, 129; *iēn də vówr lèə*, P 131, 133; **achter de ploeg zetten**: *aachtər də plōēch séttə*, K 191; **achter de ploeg planten**: *achtər də plooch plantə*, P 75, 76, 78, 126, 135; **mee de wroeter planten**: *mėj də vreutər plantə*, P 81, 127, 129; **in de voor planten**: *iēn də voor plantə*, P 89; **in de voor steken**: *iēn də vówr stéjkə*, P 135; **inploegen**: *in-ploogə*, K 205; **inteulen**: *inteulə*, L 207; **ineren**: *inèèrə*, L 200a; **patatten inwroeten**: *pətaatə iēn-vreujtə*, P 133; *pətaatən iēn-vreujtə*, P 133; **onder-ruilen**: *ondər-ruilə*, K 174.

AARDAPPELS POTEN MET DE SCHOP IN AFZONDERLIJKE KUILTJES

(N 12,15)

[Met de schop of de vateur worden rijen kuiltjes gemaakt, waarin de poters gelegd worden. Bij het maken van de volgende rij worden de kuiltjes van de vorige rij dichtgegooid. Om rechte rijen te krijgen, wordt wel gebruik gemaakt van een (hof)draad.]

aardappels zetten mee het schupje: *erpəl zettə mi-jt skupkə*, L 180b; **patatten zetten mee de schup**: *patòttə zétta mėj də schup*, K 212; **patatten zetten mee een vateur**: *patòttə zétta mi-j nə vateur*, K 210; **petrasen zetten met de schup**: *pətrassə zétta mitta schup*, K 240; **met de schop zetten**: *mít də schop zettə*, K 179a; **met de schup zetten**: *met də schup zettə*, K 188a; **mee de schup zetten**: *mėj də schup zétta*, K 191; **op rijen zetten**: *ōēp raan zétta*, K 346; **in het spit zetten**: K 191; **patatten planten met de schup**: *patòttə plantə méttə schüüp*, K 295; *patòttə plòntə méttə schup*, K 318; *pòtòttə plòntə méttə schüüp*, O 165; **patat-**

ten planten mee de schup: *pətattə plantə méjta schiëp*, K 324; *pətəttə plaantə mé da schup*, K 268; *pətòðʷə plòntə meeʷə schiëp*, K 340; **planten met de schup:** *plòntə méttə schüüp*, P 25; *plantə méttə schiëp*, K 324; **patatten planten op rijen:** *pətəttə plòntən òëp raan*, K 346; **aardappels poten met de schup:** *érrəpəl pòðta mit da schup*, L 160; **inkappen:** *in-kappə*, K 274; *iën-kòppə*, K 201; **inkippen:** *in-kippə*, K 157; **inkuilen:** K 146, 170, 173b, 193a; *in-kuilə*, L 263; *in-kèülə*, K 165, 183c, 192; *ingkèülə*, K 191; *in-kojlə*, L 207, 241; *ikòðjln*, K 241; *ikòðjln*, K 241; *in-kòwla*, L 235; *in-kèülə*, K 184; *in-kullə*, K 205; *iën-kòðlə*, P 27; *in-kòðlən*, K 241; *in-kòðln*, K 241; *ikòðln*, K 241; *in-kaolə*, L 149; **aardappels inkuilen:** *erpəl in-kuilə*, K 187; *erpəl in-kouwla*, L 200a; **patatten kuilen:** *pòtaotə kòðlə*, P 39; **kuilen:** *kuilen*, K 163, 176, 186, L 150; *kuilə*, K 174; *kèülə*, K 211, 358, P 48; *kèüwla*, O 153; *kòllə*, K 204; *kòðlə*, P 27, 70; *kòwəla*, L 183; *kòðlə*, O 173, P 5; *kèülə(n)*, 2.) **aardappels poten met behulp van een schup (schop):** op regelmatige afstand van het daartoe klaargemaakte aardappelveld worden met een schop aardappels worden geworpen, waarna de gaten weer worden gedicht. [Er bestaan in Oerle vier methoden van aardappels poten: ze inploegen, ze inspaden, ze (in)kuilen en ze (in)krukken], De Bont; **inhakken:** *inháʷn*, K 314; **inputten:** *inpüüttə*, P 76; **inspaden:** *inspaajən*, K 191; *iënspòðə*, K 287; **uitspaden:** *utspòjə*, K 276; **patatten putten:** *pətaatə püüttə*, K 251; **putten:** *püüttə*, K 254; **inkotteren:** *ikòttərə*, K 276a; **kuilen maken en inleggen:** *kòëjla makkə én inléggə*, P 4; de volgende typen hebben betrekking op het maken van kuiltjes: **kuilen maken:** *kòllə maokə*, K 225; *kòðlə mòkkə*, P 10; **kuiltjes maken:** L 180; *kòwilkəs mèèkə*, I 275; **kotten maken:** *kòttəs mòðkə*, P 139; *kòttərs mòðkə*, K 304; **kotjes maken:** *kòttəs mòðkə*, K 208; **een kot maken:** *ə kòt mòðkə*, K 312b; **putjes maken:** *piëttəkəs mòkkə*, O 153; **putten kappen:** *püüttə kappə*, K 248; *püüttə káppə*, K 291; *piëttə kappə*, K 341a; **putten slaan:** *püüttə slòðgə*, K 281a; **putten steken:** *püüttə steekə*, I 220, 268; *püüttə stééjkə*, P 69b, 89, 133; **putjes steken:** *piëttəs steekən*, O 63a; *piëttəkəs steekən*, O 158, 161; **kotten steken:** *kòttə stééjkə*, P 89.

AARDAPPELS POTEN MET DE HAK

(N 12,12)

mee een hak planten: *méj ən òk plòntə*, P 88; **inkappen mee een hak:** *ingkòppə méj ən òk*, O 288.

POTEN MET DE POOTSTOK (zie kaart)

(N 12,12; Vanduffel)

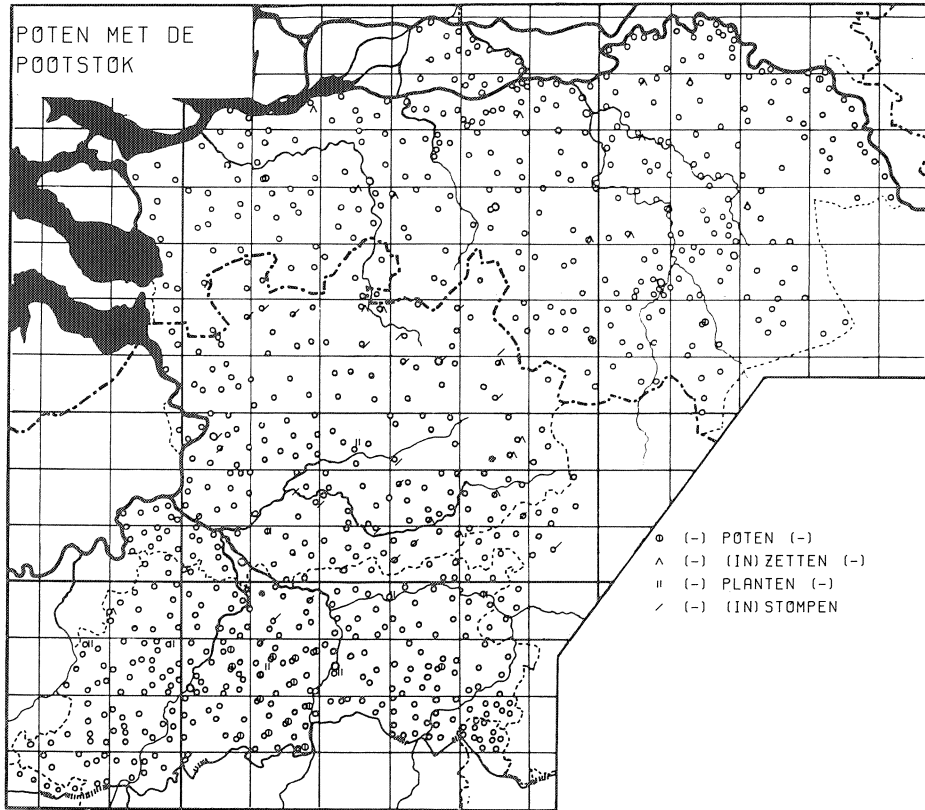
poten mee een pootstok: *pootə mè nə pootstok*, L

261; **aardappels poten:** *érrəpəl paotə*, L 159; *erpəl pòðta*, K 220; **poten:** *pòðta*, K 157; *pòðta*, P 99; *pòttə*, P 76; **aardappels zetten mee een pin:** *érpəls zettə mè nə pin*, L 149; **met de pootstok aardappels zetten:** *met da pòðstok erpəl zettə*, K 187; **met de pootstok zetten:** *me da pootstok zettən*, L 200a; **met de stomper zetten:** K 207; **aardappels zetten:** *aardappəls zettə*, L 201; *èèrpəls zettə*, K 188a; *èèrpəl zettən*, K 143; *éèrpəl zettə*, K 178; *èèpəl zettə*, L 177c; **patatten zetten:** *patattən zettən*, K 240; **inzetten:** *iënzéttən*, O 63a; **zetten:** *zétta*, K 276, 276a, 310, 312, 346, L 207; *zettə*, K 124a, 179a, L 145; *ziittə*, K 208; **planten met de stok:** *plòntə méddə stòk*, O 165; **planten met de kruk:** *plantə met da kruk*, P 76; **patatten planten:** *pətəttə plòntə*, K 331, O 153; *pòtaatə plòntə*, P 25; *pətəttə plaantə*, K 268; **planten:** *plòntə*, P 41, 89; **met de pot planten:** *méddə pòt plantə*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **patatten stompen:** *pətəttə stówmpə*, K 212; *pətaatə stòèmpə*, K 248, 291; *pətaatə stòèmpə*, K 204c, P 70; *pətəttə staompə*, K 211; *pətaoʷə stumpn*, K 340; **putten stompen:** *püüttə stòèmpə*, K 295, P 16; **kotten stompen:** *kòttə stòmpə*, K 358; *kòttə stòèmpə*, K 210, 235; *kootə stòèmpə*, K 348; *kootə staompə*, K 211; *kòttərs stòèmpə*, K 307; *kuttər stòèmpə*, K 240; **instompen:** *iënstòèmpə*, K 274; **stompen:** *stòmpən*, K 241; *stòmpə*, P 18; *stòmpʷn*, K 241; *stòèmpə*, K 201, 204, 244, 274, 287, 304, 349; *stòèmpʷn*, K 314; *stòèmpə*, K 237; **putten stampen:** *püüttə stampə*, P 16; **instampen:** *i-stampn*, K 241; **patatten inwroeten:** *pətaatə invreutə*, P 69b; *pataatən iënvreujtə*, P 133; **aardappels inboren:** *erpəls inboorən*, K 176; **inkrukken:** *in-krukkə*, K 183c, L 233; *in-krikkə*, P 5; **inpulsen:** *inpulsə*, K 184; **pulsen:** *pulsə*, K 174; **inkotteren:** *ikòttərə*, K 276, 276a; **inkuilen:** K 193a; *in-kojlə*, L 241; de volgende typen duiden alleen het maken van de putjes aan: **patattenkotten slagen:** *pətattəkòðtə slaogə*, K 291; **kotten maken:** *kòttə maokə*, K 318; **putten maken:** *püüttə maokə*, K 281a; **putten slagen:** *püüttə slaogə*, K 249, 254; *puttə schlòggə*, K 245; bij de volgende typen is mogelijk sprake van een ander instrument: **putten kappen:** *püüttə kappə*, K 249, 295; **kappen:** *kappə*, K 281a; bij de volgende typen ontbreekt het werkwoord: **met de kruk:** K 335; **mee een stomper:** *mènnə stòèmpər*, K 268.

AARDAPPELS POTEN IN EEN VOOR

(N 12,14)

[Met de schop wordt een vrij ondiepe voor gemaakt waarin de poters gelegd worden.] **aardappels zetten mee het schupje:** *erpəl zétta mi-ji skupkə*, L 180b; **in het spit zetten:** *in ət spit zettən*, K 193a; *int spiët séttə*, K 191; **patatten zetten met de schup:** *pətaatə zétta méj da schup*, K 212; **zetten mee een schup:** *zétta meej ən schüüp*, K 301; **met de schop zetten:** *mit da schóp zettə*, K

179a; **met de schup zetten:** *met dā schup zettā*, K 188a; bij het volgende type is het werkwoord niet vermeld: **met de schup:** *mētā schūūp*, K 335; *met dā skup*, L 148; **patatten planten met de schup:** *pataata plāntā mētā schūūp*, P 133; *pōtōttā plōntā mētā schūūp*, I 275; *pōtōttā plaantā mēddā schup*, K 268; **patatten planten met de schietschup:** *pōtōttā plantā mētā schietschūūp*, K 295; **met een schup patatten planten:** *mut ən schup pōtōttā plōntā*, O 153; **mee de/een schup planten:** P 76; *mēj dā schūūp plōntā*, P 84; *mēj ən schūūp plōntā*, O 288; **planten met de schup:** *plōntā mētā schūūp*, P 69b; **planten met de patattenkapper:** *plāntā mētā pōtōttākāppār*, K 291; **aardappels inspaden:** *ērpāl inspaaja*, L 235; *ērpāls inspaaja*, L 261; **erinspaden:** *ērispōwān*, K 301; **inspaden:** *inspaaja*, K 102*, 163, 170, L 180, 200a, 207, 235; *inspaaja*, K 165, 183, 183c, 184, 186, 187, 193a, 240, L 241; *inspōdaja*, K 191, 192, 210, L 183; *inspoja*, L 233; *inspōdaja*, K 211; *ēnspōdaja*, K 312b; *ispōdaja*, K 276a; *inspaoa*, L 180; *inspōdā*, K 291; *iēnspōdōwān*, K 304; *iēnspōdā*, K 287, P 16; **uitspaden:** *utspōdaja*, K 276; **spaden:** *spōdaja*, K 208; **inkuilen:** K 146, L 150; *in-kaola*, L 149; **kuilen:** L 150; *kōdōjln*, K 241; *kōllā*, K 204; **aardappels in-kappen:** *ērpāls in-kōppār*, K 176; **inkippen:** in-

kippār, K 157; **inschuppen:** *iēnschūūppā*, P 5; **schuppen:** *schūūpā*, P 10; **holvoren:** *ōlvōwra*, O 165; **putten steken:** *pūūtā steekā*, I 268, K 248; **putten kappen:** *pūūtā kāppā*, K 248; **kotten kappen:** *kōotā kōppā*, K 349; het volgende type geeft aan, dat de voor met een ploeg gemaakt wordt: **inploegen:** *inploegā*, K 174; *imploegā*, K 166.

AARDAPPELS VER UITEEN POTEN

(N M, 18b)

wijd uiteen zetten: *waat uiteen zettān*, K 309; *wijt uutin zettā*, L 280; **wijd uitereen zetten:** *wijt ojtārīn zettān*, L 242; **wijd uiteen planten:** *waat aotīn plōntā*, P 22; **aardappelen wijd uiteen zetten:** *erpāl wijt uutin zettā*, L 263; **wijd vaneen zetten:** *wōjt vōnīējn zettān*, K 241; **wijd van mekaar zetten:** K 167, 169; *wijt van mēkōorā* [zetten], K 190a; **ver vaneen planten:** *vēēr vōnīējā plōntā*, P 84; **ver uit de slag planten:** *ver uit dā slach plantā*, K 124a; **wijd uit de slag planten:** *wijt uit dā slach plantā*, K 124a; **dun bijeen zetten:** *dun baaiēn zētīn*, K 310; **wijd zetten:** L 99; *wijt zettān*, K 145a, L 205, 206; *wijt zettā*, K 100a, 175, L 180b, 237; **wijd poten:** *wijt pōotān*, L 180; *wiet pōōtā*, L 160; **wijd uitpoten:** *wēt uitpōojtā*, K 164; **wijd planten:**

weet plantən, P 149; **dun zetten**: I 79, 221a, L 262; *dun zettə*, K 173a, 188, 216, L 262; *düün zettə*, P 94; *düün zettä*, K 266; **dun planten**: K 268, 352, P 33, 127; *düün plantən*, I 268; *düün plòntə*, P 1; *düün plaantə*, K 274; **dun potten**: *dun paotə*, L 159; **ruim zetten**: *ruim zettə*, K 133a, L 200; *ruum zettən*, L 160; **ruim potten**: *ruim pootə*, K 133a; **breed zetten**: *braet zettə*, K 188a; **locht zetten**: *lòecht settä*, K 351; **locht potten**: *locht paotən*, L 184; **royaal zetten**: K 292; **vaneen planten**: *vanéjn plantə*, O 244; **potten in wijde voren**: *pootən in wijə voorən*, K 215; **niet op mekaar zetten**: *nie op mækaor zettə*, L 200; bij de volgende typen is het werkwoord weggelaten: **wijd uitereen**: *wijd uttējən*, K 348; *wét éjtīē*, P 137a; **te wijd uiteen**: *tə waat ojtīen*, K 342; **wijd uit mekaar**: *wijt uit mækaarə*, L 144; *wijt ut mækaarə*, K 150; *wiet uut mækaor*, L 187; **wijd vaneen**: *waot vaniējən*, P 29; *wèēt fanīēn*, K 295; **te wijd vaneen**: *tə wéēt vaniēn*, P 145; **ver vaneen**: *véēr vaniējən*, K 322; *veer vaniēn*, P 29a; *véēr vaniē*, P 60a; *véēr vaniē*, P 60a; *vèēr voniē*, P 136a; **uitereen**: *uitarén*, L 153; **van mekaar**: *van bækaraə*, K 136a, 143; **ruim**: *ruum*, L 184; *rüüm*, L 159; **wijd**: *wijt*, L 182; **dun**: K 188a, 237; *deun*, L 244; **locht**: *loocht*, L 184; het volgende type geeft de stand aan: **ruime stand**: K 135.

AARDAPPELS DICHT BIJEEN POTEN

(N M,18a)

dicht bijeen zetten: *dīecht baiējən zettä*, K 309; **dicht bijeen planten**: *dīecht baaiēn plantə*, P 22; **dicht in de slag planten**: *dicht in de slach plaantə*, K 124a; **dicht zetten**: K 145a, L 99; *dicht zettə*, K 100a, L 180b, 237, 262; **dicht potten**: L 180; *deecht paotən*, L 184; **dik bijeen zetten**: *dék baaiēn zétn*, K 310; **dik zetten**: I 79, K 313a; *dik zettə*, I 221a, K 173a, 216, L 262; *dīēk zétn*, K 266; *dīēk zettä*, K 322, P 86, 94; **te dik zetten**: *tə dék zettä*, K 342, 351; **haardik zetten**: *haordik zettä*, P 35; **dik planten**: K 188a, 268, P 33, 127; *dik plantə*, I 268, P 1; *dik plaantn*, K 352; *dik plaan'n*, K 352; *dīēk plaantə*, K 274; **dik potten**: K 188a; *dik paotə*, L 159; **aardappels dik potten**: *errəpəl dik pootə*, L 160; **kort bijeen zetten**: *kut baoiēn zettä*, P 35; *kut bōāte zettä*, P 136a; **kort bijeen planten**: *köt ba-oijen plantə*, P 29a; *két baoiējə plòntə*, P 84; **kort op mekaar zetten**: *kort op mækaarə zettə*, K 164; **kort zetten**: K 188a; *kjat zettä*, P 145; **nogal kort op mekaar zetten**: de aardappels worden – *nogal kort op mækaarə gəzət*, K 150; **patatten kort planten**: *patōttə kut plòntə*, P 149; **bijeen planten**: *bajijn plantə*, O 244; **eng zetten**: *ingt zettən*, L 160; **nauw potten**: *naaw pootə*, K 133a; **potten in dichte voren**: K 215; **uitplanten**: *aojtplantə*, P 18a; *owətplantə*, P 23; **repiqueren**: *rəpikaerə*, P 18a; bij de volgende typen is het werkwoord niet vermeld: **dicht**: *dicht*, L 182; **dicht bijeen**: K 237; *dicht bijēn*, L 153; *dicht bèjēn*, L 159; *deecht bijin*,

L 263; *dīēcht bèiēn*, K 295; **dicht bij mekaar**: K 167, 169; **dik**: L 244; **kort bijeen**: *ket baoiējən*, P 29; *kort bèjīn*, L 242; *kut bajīē*, P 60a; *kut bé-īē*, P 137a; **kort opeen**: *kört opēn*, L 187; **kort op mekaar**: *kort op mækaarə*, L 144; **op korte afstand**: *ōēp kuttə ōfstōnt*, K 348; **bij mekaar**: *bè bækaraə*, K 136a, 143; **op de voet**: K 153; de volgende typen duiden de stand aan: **dichte stand**: K 135; **kleine slag**: *klijnə slāch*, K 153; **gezaaid staan**: men zegt spottend: *zə staon gəzəajt*, K 174.

BIJ HET POTEN EEN VOOR OVERSLAAN

(N M,19)

[De aardappelen worden gepoot met een bepaalde tussenruimte in de rijen. Tussen de rijen dient eveneens een dergelijke afstand te zijn. Als de aardappelen met de schop gepoot worden, kan men die ruimte onbewerkt laten, maar als men met de ploeg de voren trekt, moet er telkens een voor ongebruikt blijven. Later kan die ruimte verdiept worden met de aanaarder om de afwatering te bevorderen, meer grond boven de aardappels te brengen of onkruid in de rijen te bedekken. De opgaven *ondərgrōndə* in L 200, 202, 203 en 222 geven aan, dat dit met de ondergronder gebeurt. De opgave *de schij* uit K 173a duidt waarschijnlijk de ruimte tussen de rijen aan, terwijl de opgave *beddə* uit K 350 slaat op de verhoogde rijen.]

een voor overslaan: L 159; *ən voor oovərslaon*, L 144; **een voor overslagen**: K 312; *ən voor oovərslaogn*, K 310; *ən vōēwər oovərslaogə*, K 309; *[een] vōwr ōwvərslaogə*, K 292; **een voortje overslagen**: *ən vorkə oovərslaogə*, K 188a; **een root overslagen**: *aen rot oovərslaogən*, K 312; *[een] root oovərslaogə*, K 322; *ən raowt ōjvərslaogə*, P 149; **een voor laten**: *ən voor laotə*, K 274; *ən vovr lōotə*, P 23; **een voor openlaten**: *[een] vaor oopənlaotən*, K 145a; **een voor tussenlaten**: *[een] veur tussəlōotə*, P 29a; **een paadje maken**: *ən patjə maokə*, K 175a*; **overschieten**: *oovəršchiētə*, I 79; **over de anderste voor aardappelen zetten**: *ovvər dən andərstə voor erpəl zettə*, L 182; **over deen anderste voor zetten**: *oovər də andərsə voor zettən*, L 262; *oovər ən andərsə voor zettə*, L 200; **overandere snee zetten**: *oovərāndərə snee zettə*, K 174; **om de vananderste rij zetten**: *om də vanaentəstə rj zettən*, L 99; **vananderste voor zetten**: *vanaantsə voor zettə*, L 100; bij de volgende typen is het werkwoord niet vermeld: **overandere voor**: *ōwvərōndərə vōwr*, P 84; *ōwvərāndər vōwr*, P 94; **overandere voor**: *oovərāndərsə voor*, K 215; **over de anderste voor**: *oovər dandərstə voor*, L 159, 205, 206, 244; *oovər nandərstə voor*, L 160; **overanderlijkse voor**: *oovərāndərərləksə voor*, L 257; **overandere root**: *ōv-vərāndərə rōt*, P 29; *ōwvərāndər rōwt*, P 137a; **om de andere**: *om dən aandərə*, K 146; de volgende typen duiden aan, dat er tevens een verlaging

1.1.1.3

gemaakt wordt: **een voor maken:** *an voor maokə*, K 342; *an vòwr mæəkə*, P 22; **watervoor maken:** *waatarvoor maakən*, K 268; **watervoor spaden:** *wottarvòwr spòon*, K 292; de volgende typen geven aan, dat de aardappelen in een verhoging gepoot worden: **patatten op bedden planten:** *patatta oep bérrəs planta*, P 18a; **in bedden planten:** P 33; **op bedjes planten:** *òep béédəkəs planta*, P 35a; **in een pand planten:** P 32; de volgende typen geven waarschijnlijk aan, dat de tussenliggende grond gebruikt wordt om de rijen aan te hogen: **aardappelbedden dichtrijden:** *aerəpəlbeddān dichtrijən*, I 57a; **aardappelbedden rijden:** *aerəpəlbeddān rijən*, I 57a; **aardappelen inploegen:** *erpəls inploegen*, L 225a; **inrijden:** *iēnraa*, P 35; **opsteken:** K 135.

IN VERBAND POTEN

[Bij het poten van aardappels de kuiltjes te aanbrengen, dat de achter elkaar liggende kuiltjes niet op een en dezelfde lijn komen te liggen.] **in het verband poten:** *in et ferbant poote*, bij het aardappels poten de kuiltjes te aanbrengen dat de achter elkaar liggende kuiltjes niet op een en dezelfde lijn komen liggen, Elemans; **schrikkelēn:** *schriēkəla(n)*, schrikkelēn, bij het poten van aardappels de gaatjes anders schikken om een goed verband met de vorige rij te krijgen, De Bont.

-1.1.2.2.2. Pootgoed

POOTAARDAPPELS

(N M,15; N M,22; N 5,92; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

zetaardappels: *zetaarpəl*, K 145a; *zetarpəl*, K 163; *zetèrpəl*, K 146, L 237; *zètèrpəl*, L 183; *zeterpəl*, K 219, 220, L 99, 152, 180, 244, 262; *zétèrpəl*, K 180, 190a, 191, 193; *zetèrrapəl*, K 147; *zeterrapəl*, L 180b; *zetèrrapəl*, K 100a, L 262; *zeterpər*, L 99; *zetelpər*, L 99; *zètèllapər*, L 183; *zetijpəl*, L 144; *zetèèrpəl*, zetpataat (N. der Kemp.), Corn.; **zetpatatten:** K 237; *zetpataat*, plantaardappel, ook: zetter, Corn.; **zetpatrasen:** *zetpətraasə*, K 216; **zetpoters:** K 100a; **patrasen:** *pòotrassən*, K 241; **zettars:** I 57, 57a, 79, K 135, 136a, 143, 163, 174, 175a*, 176, 178, 178*, 179a, 184b, 187, 188, 188a, 190a, 197a, 215, 216, 237, 290, 312, L 99, 100, 177c, 199, 200, 202, 203, 205, 206, 222, 242, 255a, 257, 263; *zettars*, K 174, 292, L 207a; *zèttars*, K 179b, 180, 181, 189, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208, 243, L 148, 153; *settars*, L 182; *zètər*, pootaardappel, aardappel van middelmatige grootte die gezet d.i. gepoot wordt, De Bont; *zetter*, plantaardappel, Corn.Vervl.; *zètters*, pootaardappelen, Elemans; **zetgoed:** K 237, 312; *zétgòēt*, K 238; **poot-**

aardappels: *pootarpəl*, K 163; *pootéèrpəl*, K 133a; *pootèrpəl*, L 280; *paotèrpəl*, K 102*; *pootéèrpəl*, L 153; *pootèrrapəls*, K 164, 215; *paotèrrapəls*, L 187; *póterpəl*, L 244; *poojtèrrapəls*, K 164; *pootèppəl*, L 179; *pootèrpəl*, de pootaardappelen, Elemans; **pootpatatten:** *pòetpatòttə*, K 276; **pootpatrasen:** *pootpatraasən*, K 215; **pootgoed:** K 173a, L 157; *pootgoet*, K 153; *pootgoewt*, L 241; **poters:** K 133a, 136a, 137, 143, 145a, 164, L 153, 180, 243, 262; *pootərs*, K 135, 145a, 153; *pòttərs*, I 57; *poowtərs*, K 124a; *paotərs*, K 102*, L 187, 207a; *pòttərs*, L 159, 160, 189; *pèttərs*, L 159, 184; *pootər*, pootaardappel, hs Mischgofsky L 95; *pówtər*, poter, pootaardappel, De Bont; *pootərs*, de pootaardappelen, Elemans; **plantpatatten:** K 268, 333; *plantpatattə*, K 266, 330; *plantpəttəttən*, K 320, P 32; *plantpatattə*, I 221a, K 309, 350, P 18a, 29a, 72, 81, 112, 126, 127, 129, 133, 135; *plāntpətəttə*, P 88; *plòntpətəttə*, I 269; *plantpətəttə*, P 137a; *plāantpətəttə*, K 307; *plantpətəttə*, P 145; *plòntpətəttə*, K 295, P 149, 171; *plòntpòttəttə*, O 174a, P 1; *plāāntpətētən*, K 352; *plantpətētətə*, K 334; *plantpataatən*, P 33; *plantpataatə*, O 250, P 60a; *plantpataatə*, P 23, 29, 35, 35a, 127; *plòntpətaatə*, O 177, P 22, 84; *plāantpətaotə*, P 86; *plòntpətaotə*, K 342, P 94, 136a; *plāantpətaatə*, K 292; *plantpataatə*, P 10, 61, 62, 66, 75, 76, 78, 131; *plòntpətootə*, K 295; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *plantpatat*, O 178, 285; *plantpataat*, O 250, 255, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *plāntpətāat*, P 132, 133, 135; *plāntpòttāat*, P 83, 130, 136; **plantgoed:** K 312; *plāāntgòēt*, K 238, 250; *plòntgòet*, P 86; *plāntchòēt*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 59, 60, 86; *plāantchòēt*, K 274; *plantgòē*, I 268; *plòntgòē*, I 220; *plāntgeut*, P 82, 131, 137a; **plantsoen:** *plāntsòēn*, O 69; *plantsòēn*, O 285, 286; *plant-sòēng*, O 290; *plantzòēng*, O 244; *plantsóng*, O 250; **planters:** P 4, 18a; *plantərs*, P 62, 76, 129; *plāntərs*, P 10; *plòntərs*, K 348; *plāantərs*, K 292; *planter*, pootaardappel, ook: zetter, Corn.; *planter*, plantaardappel, Corn. Vervl.; **plantje:** *plantjə*, K 322; **aardappels:** *ijrapəls*, K 150; *aerpəl*, K 167, 169; **patatten:** *patattən*, P 147; *pətòttən*, K 241; *pòttəttə*, O 287; *pətétətə*, P 98; **legpatat:** *légpataat*, O 287; **kleine patatten:** *klaewən pətaatə*, K 351.

OUDE AARDAPPELSOORTEN

(N 12,1; Schrevens)

[Op de vraag naar oude aardappelsorten zijn veel benamingen binnengekomen, die onderling niet vergelijkbaar zijn. De benamingen voor bekende rassen zijn allereerst opgenomen, ingedeeld in de groepen *vroeg*, *middelvroeg* en *(middel)laat*. Vervolgens zijn de typische fabrieksaardappelrassen opgenomen.

Een groot deel van de resterende benamingen vermeldde een kleur of kon op grond van ver-

helderende toevoegingen in de vragenlijsten nader ingedeeld worden in groepen, die de kleur van de schil als criterium hebben.

Waar geen kleur vermeld was, is als criterium vroeg, middelvroeg of laat aangehouden.

Ook de vorm van de knol heeft zegslieden geïnspireerd tot benamingen. Zelfs de vorm van het blad van de plant heeft een speciale benaming opgeleverd.

Sommige aardappelrassen, vooral die met grote knollen en een hoog zetmeelgehalte, werden in het bijzonder geteeld voor veevoeder.

Van enkele rassen is bekend, dat ze in kleigrond goede opbrengsten vertonen.

Geografische en persoonsnamen komen terug in aardappelrassen, al is niet eenvoudig te achterhalen, wat het verband is tussen het gewas en de vermelde naam.

Tenslotte worden ook de andere benamingen vermeld die ongetwijfeld op een bepaalde soort betrekking hebben. Doordat er te weinig of geen aanknopingspunten zijn over het aangeduide, kan niet aangegeven worden, of de benamingen onderling vergelijkbaar zijn.]

1. Erkende vroege rassen:

eersteling(en): P 99; *urstalinga*, L 159; *jerstalinga*, K 207; *iestalienga*, P 85; *iestalienga*, K 249, 291, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *iestalienga*, P 86; *iestalienga*, O 165, P 16, 139; *iejstalienga*, P 16; *iejstalienga*, K 274; *iejstalienga*, K 310; *jestalinga*, K 240; *jistalienga*, P 25; *ejastarlinga*, K 346; *iejastarling*, K 268; *justarlinga*, K 295; *oestarlinga*, K 332; *aestaling*, K 262; *i-jstarlieng*, K 331; *iejastarlieng*, K 301; *ee(r) stelingen*, soort van zeer vroege aardappelen, Corn.; **witte eerstelingen**: *wiëttā iëstarlienga*, K 330; **rode eersteling(en)**: *rooj eerstalienga*, K 201; *rooj aestaling*, K 262; *rōej iëstarlienga*, K 330; *rwōej iëstarlienga*, K 204c; **saskia**: *saskja*, O 165; **saaskiëjò**, K 331; **ideaal(s)**: *iëdi-jal*, K 248; *ie-daeals*, K 341a; *iëndeol*, O 63a; **doré**: *doree*, I 220; *dorée*, I 220; *dureejs*, K 124a;

2. Erkende middenvroege rassen:

eigenheimer(s): K 102*; 133a, 173b, 183, 187, 193a; L 148, 201, P 95; *ejganhëjmars*, K 212; *aaganhaamars*, K 346; *éegahëémars*, P 44; *aoaganëémars*, I 275; *éejganëémars*, P 89; *oaganëémars*, P 84; *oajgarëjmars*, P 76; *ijganëmmars*, K 178*; *oaganòamars*, P 89; *oajganóajmars*, K 335; *aoajganëémars*, P 85; *éjganëéjmars*, K 210; *égganëémars*, K 210; *oaganòamars*, O 63a; *éjganëjmer*, nieuw ras aardappelen, Elemans; **bintje(s)**: K 178*, 184; *bintjas*, K 124a; *beentjas*, K 187; *bientjas*, K 281a; *bintsjas*, K 210, 237; *biëntsjas*, K 287; *bientsjas*, K 237; *biëntsjas*, K 331; *binjkas*, P 99; *biëntja*, K 274; *bëntja*, K 211; *bintje*, nieuw ras aardappelen, Elemans; **hollandse bintjes**: *hò-lansā biëntsjas*, P 133;

3. Erkende middenlate rassen:

industrie(s): K 173b; 178*, 191, 241, 262, 283,

335, L 150, 159, 177c, 180, 200a, 263, P 95; *iëndüüstriëjs*, P 41a; *iëndüüstriës*, P 16; *ëëd-astriës*, P 16; *iëddāstriës*, P 85; *éëndüüstriës*, P 84; *iëndüüstriës*, P 89; *ëdüüstreejs*, P 125; *iëndüüstrees*, P 133; *iëndüüstrees*, P 67, 68; *industrees*, P 78; *iëndāstrees*, P 70; *industri-j*, K 191, 212; *iëndāstreej*, P 70; *industriëj*, K 191, 210; *iëndāstriëj*, K 208, P 39; *ejndustrie*, K 193a; *industrië*, K 268, 307, 316; *iëndustrië*, K 235, O 63a, 158, 161; *ëdustrië*, K 237; *indāstrië*, K 346, P 105; *iënd-astrië*, P 18; *indüüstrië*, K 207; *iëndüüstrië*, K 331, P 25; *ëndüüstrië*, K 248; *ëjëndüüstrië*, K 331; *ëdiëstrië*, K 324; *iëndāstrië*, K 340, O 63a, P 5, 86; *indüüstrië*, K 281a; *iëndüüstrië*, I 220, 268, K 301; *ëllāstrië*, K 276; *striëssas*, K 254; *striëjsā*, P 41a; *industrie*, een ras aardappelen voor de zandgrond, die een hoge opbrengst van lage kwaliteit oplevert, Elemans; **industrieapatten**: *indāstrië-patëtta*, K 312; *iëndüüstrië-patātā*, K 249; **poole industrie**: *poolsā iëndiëstrië*, K 341a; **gineke(s)**: *gienakās*, K 184; *giënnakās*, K 204c; *ginnakās*, K 178*; *gënnakā*, K 211; **ijsselster**: L 244; *ééjzāstér*, K 210; *éézāstér*, K 210; *oazāstéér*, I 220; *aazāstéér*, I 220; *éézāstéér*, K 201; *éézāstéér*, K 204c; *ëëzāstéèr*, K 301; *aazāstér*, K 346; *éjselstèr*, nieuw ras aardappelen, Elemans; **bevelander(s)**: K 102*, L 153, 244; *bovvalaander*, L 150; *béévarlandārs*, K 225; *bevelander*, nieuw ras aardappelen, Elemans; *Beverlanders*, zekere aardappelsoort (Polders), Corn.; **alpha(s)**: *alfas*, P 86; *oivas*, K 331; *oifös*, P 198; **wilpo**: *wilpoo*, K 346; **rode star**: *rōewā staar*, K 268, 310, 346, P 25; *rōe staar*, K 251, 254; *rooj staar*, K 220; *rōej staar*, K 248; *rōej staar*, K 241; *rōej staara*, K 225; *rōe stāār*, K 291; *roojā star*, K 173b, L 177c; *rooj star*, K 174, L 263; *rōej star*, K 245; *rooj stār*, K 193a; *roodā stōr*, O 63a; *roodā ster*, K 176, L 201; *roja ster*, K 178*; *rooj ster*, K 133a, 187; *rōede stér*, P 84; *rooj stér*, L 159; *rōejā stér*, K 312b; *rōe stér*, K 331; *rōej stér*, K 210, 212; *rwōë-ōj stér*, K 205; *rōe stérrā*, P 27; *rōe stèèr*, K 283; *rōewā stèèr*, K 301; *rōewā stéér*, K 324; *rōe stéér*, P 39, 69b, 89; *rōe stéér*, I 220, 268, O 63a, P 16; *rōej stéér*, K 204; *rō stéér*, P 4; *rōëōj stéér*, K 207; *rōejā stéér*, K 335; *rōe stééjr*, K 332; *rōejā stééjr*, K 335; *rūū stééjr*, O 173; *rōe stééjrs*, P 16;

4. fabrieksaardappels:

voran: *voorōn*, K 201, 204c, 310, 346; *voorōng*, I 220; *voorang*, I 220; *vaowrangā*, P 16; **record(s)**: P 99; *rékōrt*, K 237; *rākōrt*, K 346; *rākór*, P 86; *rakaor*, I 220, K 204c, 291, O 158, 161; *rakoor*, O 153; *rakaors*, P 16;

5. witte aardappelrassen:

witte: *wiittā*, K 316; *wiëttā*, K 254; **thomasjes wit (te)**: *tummāskās wīt*, K 184; *tüümmākās wiëttā*, K 244; *tummeskes witte*, oud ras aardappelen met blanke schil, Elemans; **rosmalene witte**: L 145; **vroege witte**: *vrūūgā wiëttā*, K 330; **platte witte**: L 183, 200a, 235, 241, 242, 244; *plōttā wiëttā*, K 330; *plat wittā*, L 180; *platte wīt*, K 184; *platā wita*,

1.1.1.3

platte witte, (oudtijds) benaming voor zekere aardappels, die plat van model zijn, De Bont; **witte tenen:** *wiëttā tīnā*, K 331; **hollanders:** L 207, 244; **raaskoppen:** *raaskoppā*, L 235;

6. witte vroege rassen:

witte muizen: *wiëttā maozā*, K 330; *wiëttā moow-ōzā*, K 274; **witte muisjes:** *wittā muiskās*, L 150; **wittebloem:** *wittebloem*, zekere aardappelsoort (Westmalle), Corn.; *wittebloem*, wittebloem, zekere soort van witte aardappelen met witte bloemen, zeer geprezen om hunne goeden smaak, Corn. Vervl.;

7. witte rassen met blauwe putjes:

blauwputten: K 176; *blaawpūttā*, K 207, 225; *blaawputta*, K 174; *blawpeutā*, K 146; *blaapūttā*, K 332; *blaopūttā*, K 281a; *blaapiëttā*, P 89; *blawpittā*, L 177c; *blaopiēt*, K 340; **blauwputters:** *bloupittārs*, L 180b; *blaatputtār*, K 307; *blawputters*, soort van witte, eironde aardappelen met blauwe putjes (K.), Corn. Vervl.; **blauwputjes:** K 102*, 150, 170, 186, 187, 193a, L 160, 180, 200a, 201; *blaawputjās*, K 124a, 133a, 157, 173b, 179a, 191, 192, 237; *blouputjās*, K 183, 184; *blawpuʹjās*, K 241; *blaapūtsjās*, K 244; *blaopūttākās*, K 335; *blaopiëttākās*, P 85; *blaapūtkās*, P 76; *blèuwputjās*, *blauwputjes*, „eene soort van witte aardappelen met blauwe putjes”, ook *blèuwputtārs* en *blèuwkōllākās* genaamd, De Bont; *blōōwputjes*, oud ras aardappelen met blauwe kiemen, Elemans; **blauwputjes:** *blaapūintsjās*, K 251; **blauwkuiltjes:** L 242; *blawkuilkās*, L 263; *blaawkeulkās*, L 263; *blawkojlkās*, L 241; *blaawkojlkās*, L 244; *blèuwkōwlkās*, L 235; *blāwkōwlkās*, L 183; **bloemetjes:** *bleumāʹās*, K 241; *blummāʹās*, K 241; **doornputten:** K 102*;

8. grauwe aardappels:

grauwe patatten: *graa pātaotā*, K 341a; **grauwe:** *graa*, K 331, P 18;

9. gele aardappels:

gele: *gēél*, K 254; **geeltjes:** *gilkāš*, L 263; **kleine gele:** *kléén gēél*, K 304; *klāa geel*, K 340; **bergse gele:** *bèrgsā gēél*, K 146; **lierse gele:** *liērsā gēél*, K 283;

10. rode aardappelen:

rode: *roojā*, K 179a, L 180; *rōwi-j*, K 240; *rōe*, I 220, O 153, 158, 161, P 18; *rōēj*, K 191; *rōēwāj*, K 358; *rūū*, P 10; *roo*, roode aardappelen (Kemp.), Corn.; **roodjes:** *rōekās*, K 295; **rode muizen:** *rooj muizan*, P 99; *rōej mèūzā*, K 210; *roojwā maojzā*, K 240; *rōej mèūwzā*, K 210; *rōój mūūs*, L 160; *rōe maozā*, K 330; *roe maowzā*, O 288; *rōē mōēzā*, I 275; *rēu mōēzā*, P 88; *roe:j mōws*, oud ras aardappelen, rood van kleur en platronde van vorm, Elemans; **rode muisjes:** *rōój mōškās*, K 184; *roej muiskās*, L 150; **rode gelderse muizen:** *rōē gēldārsā moozā*, P 86; **lange rode:** *langā roojā*, K 157; *laang roojā*, L 242; *lang rooj*, K 186; *lōngā rōe*, K 330; *lang rooj*, zekere langwerpige rode aardappels, De Bont; **vroege rode:** *vriūggā rōe*,

P 18; **grove rode:** *groof rōwie*, L 183; **fijne rode:** *faeng rōwie*, L 183; **kleine rode:** *klījn rooj*, K 146; **gele rode:** L 148; **pruisische rode:** *prōwasasā rōēj*, K 276a; **brusselse rode:** *brūūssālsā rōē*, P 105; **luikse rode:** *luiksā rooj*, L 153; *lōksā rōōj*, K 184; *lōjksā roe:j*, oud ras aardappelen dat laat rijp wordt, Elemans; **venlose rode:** *venloosā rooj*, L 153; *venloosā roej*, L 150; **roomse rode:** *romsā roej*, L 150; **rucphense rode:** *rikkāvunsā rōēj*, K 318; **thomasjes rode:** *tummāsā rōōj*, K 184; *tummeskesroe:j*, oud ras aardappelen met rode schil, Elemans; **pastoors rode:** *pāstoors roojā*, K 174; **[aeremse] rode:** *[aeremse] rooj*, K 146; **rode putters:** *rōe pūūttārs*, K 251; **rode patatten:** *rōe pātattā*, K 291; **rode broekse:** *rōōj broeksā*, L 200a; **rode zeeuwse:** *rooj zeuwsā*, L 149; **rode witbloem:** *rooj wītbloem*, K 183, L 241; **rode wittebloem:** *rōēwā wīttablōēm*, K 346; **rode kiemen:** *roe:j kējne*, oud ras aardappelen met rode kiemen, Elemans; **pruisische:** *prōāsāsā*, K 248; *Pruisis(ch)e*, Pruisise roō, variëteit van roode aardappelen, Corn.; **pruisen:** K 193a; *Pruisen*, soort van aardappelen, Corn. Vervl.; **saksers:** L 183, 200a; **saksen:** *saksā*, K 166, L 177c, 235, 244, 261, 263; **rode blauwputten:** *rāu blaapūttā*, P 133; **rozen:** *roozā*, L 207; *rōēwāzā*, K 211; **roosjes:** K 170, L 235, 241; *roowsjās*, K 165, 166; *reuskās*, K 187; *ruskās*, K 184, L 183; *reujskās*, L 242; *reujskās*, L 200a; *ruu:skes*, oud ras aardappelen met roodbonte schil, Elemans; **uilen:** *uulā*, K 174; **advokaten:** K 283; *avvakotta*, L 153; *af-fākaotā*, L 150; *affākootā*, L 150;

11. bleekrode aardappelen:

bleke rode: *bleekā rooj*, K 183, 187; *blaekā rooj*, K 165, 166, 183; *blēekā rooj*, K 170; *blaekā rōōj*, L 200a; *blēekā rōōj*, K 184; *bliējaka rōēwāj*, K 191; *blōēkkā rōēwā*, K 251; *bliēkā rōe*, P 85; *bliējaka rōē*, I 275; *bliēkka rōē*, K 330; *bliēkā rōēj*, K 244; *blējk rōwiē*, L 183; *bleekā reuj*, blekereui, blekerode, zekere soort aardappels met bleekrode kleur, De Bont; **proosten:** *proostā*, K 174; *proowstā*, K 174; **potters:** *potters*, bleekrode, zeer grote aardappelen, welke maar vier of vijf knollen aan een struik voortbrachten. Deze soort bestaat niet meer, Corn. Vervl.; **[rāzeesā]:** *rāzeesā*, K 186;

12. blauwe aardappels:

blauwe: *blaow*, K 358, L 207; *blaā*, P 69b; *blaa*, K 307; *blāáf*, K 314; **blauwtjes:** *blaawkās*, K 166, 179a; **blauwe patatten:** *blāa pātōttā*, I 220, K 312b; *blāa pātaatā*, P 16, 88; *blāā pātattā*, I 220; *blāo pōtaatā*, O 288; **vroege blauwe:** *vroegā blaawā*, K 174; **blauwknotters:** *blaawknōtsārs*, L 263; **blauwe barons:** *blāa bōrōngs*, O 63a; **zee-landse blauwe:** *zaelānsē blaawā*, K 157; **chaamse blauwe:** K 176; **blauwe star:** *blāa staar*, K 310, 346; **blauwe odenwalders:** *blēē oodānwāldārs*, K 301; **blauwe krugers:** *blō kriūggārs*, K 248; **blauwe tenen:** *blāā tīnā*, K 331; **blauwe bloem:** *blāawā blōm*, K 237; **paarsputjes:** *pāersputjās*, K

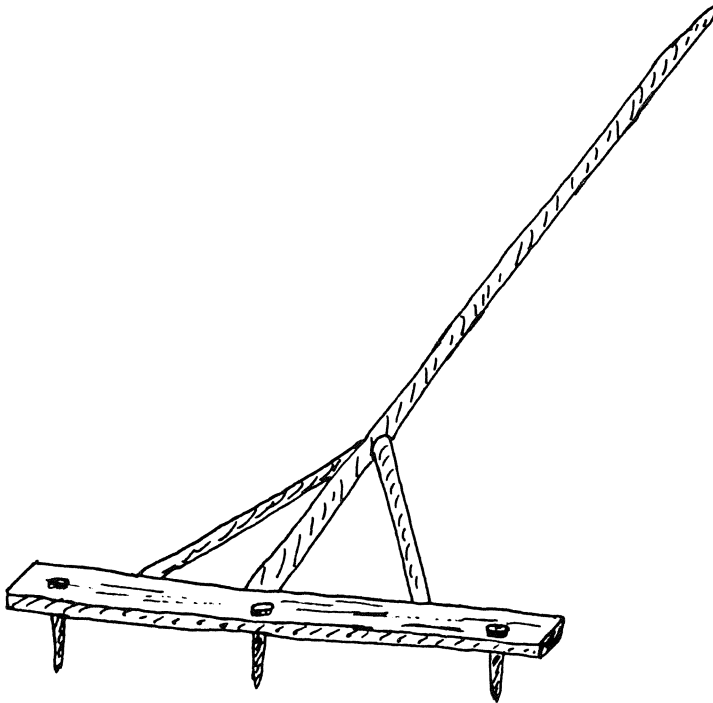

1.1.1.3

soort van dunne, langwerpige aardappelen (K.), Corn. Vervl.; **pilletjes**: *pillakəs*, K 191; 23. andere vormen: **oortjes**: *ûûrakəs*, K 331; *ûûrakəs*, O 288; **nieren**: L 149, 180, 180b; 24. bestemd voor veevoer: **varkensaardappels**: *vèrrəkəsèrpəl*, K 170; **rijk-makers**: *réékmaokərs*, K 312; *réémaokərs*, K 304; **rijkmakers**, soort van grove aardappelen die veel opbrengen en hoofdzakelijk als veevoeder benuttigd worden, Corn. Vervl.; **keizerspatatten**: *keizerspatatten*, soort van aardappelen, tot veevoeder dienende (Hulshout), Corn.; **keizers(e)**: *kéézərs*, K 304; *kaozərsən*, K 340; *keizers(ch)e*, soort van groote witte aardappelen, Corn. Vervl. A.; 25. kleiaardappels: **kleiaardappels**: *klèèjèrpəl*, een ras aardappelen voor de kleigrond, Elemans; **polderpatat**: *pol-derpatat*, polderpataat, zware aardappel in de polders gewonnen, Corn. Vervl. A.; **bravo**(’s): K 102*, 151, L 150, 153; *bròvoos*, P 78; **zeeuwse jannen**: *zeeuwsche jannen*, zekere aardappelsoort, (polders), Corn.; 26. blad lijkt op notenbladeren: **notenblad(eren)**: *nootəblaajar*, K 191, 192, 193a; *nootəblaara*, K 179a; *nootəblaora*, K 208; *notenblad*, soort van aardappelen, waarvan het loof op notenbladeren gelijkt, Corn. Vervl.; 27. in verband gebracht met geografische namen: **achelse**: L 242; **amerikaanders**: L 153; **brusse-laars**: *Brusselèèrs*, zekere aardappelsoort, welke niet meer gepoot wordt (St. Amands, Weert), Corn.; **haarlemmers**: K 174; **hammenaars**: *Hammenèèrs*, zekere aardappelsoort (Weert), Corn.; **oosterlingen**: *Oosterlingen*, zekere aardappelsoort (Berlaar), Corn.; **reuselaars**: *rojsəlaars*, K 241; **roomse**: *romsə*, L 153; *rómsə*, L 183; *roomsə*, K 146; **sardeense**: *Sardeens(ch)e*, zekere aardappelsoort. Wordt niet meer gepoot (Rijmenam), Corn.; **savoye**: *sòvòèwə*, K 307; **waaltjes**: *wòlləkəs*, K 254; *waljas*, K 240; *Waaljtjes*, zekere aardappelsoort, welke thans niet meer verbouwd wordt (Arendonk), Corn.; 28. in verband gebracht met persoonsnamen: **edelmannen**: *aedəlmannə*, L 183; **mesman**: *mès-man*, K 240; **homanneetje**: *hoomannəkə*, K 301; **sint-janspatatten**: *Sint-Janspatatten*, aardappelsoort, die thans niet meer gepoot wordt (Rijmenam), Corn.; 29. zonder verdere aanknopingspunten: **Lori**: *looriè*, I 220; *looré*, I 220; *lòriè*, K 237; **avewalder**: *aavəwaldər*, K 324; **odenwalder**: K 241; **grata**: *graata*, K 237; **baron**: *baròn*, P 89; **mulders**: *muldərs*, K 314; **pastoortjes**: *pastoor-kes*, aardappelsoort, die thans niet meer geplant wordt (Kl.-Brabant), Corn.; **schoolmeesters**: K 102*; **capucijntjes**: *kappəsientjəs*, K 184; **drie-ling**: K 133a; **smouters**: *smòwtərs*, K 244; **half-**

lands: P 99; **keutelaars**: *keutelèèrs*, zekere aardappelsoort (Borsbeek), Corn.; **elzemotten**: *elze-motten*, aardappelsoort van gemeene hoedanigheid (Schelle, Weert), Corn.; **hoeten**: *hoeten*, aardappelsoort, die thans niet meer geplant wordt (Meerle), Corn.; **toten**: *tùujətə*, K 312; **putjesaardappels**: *putjasèèrpəl*, K 183; **schippersaardappels**: *schippərserpəl*, L 263; **roosjesaardappels**: *ròskəsèrpəl*, L 263; *reuskəz-èèpəl*, reuskesaepel, rooskensaardappelen, De Bont; **roosjespatatten**: *ròskəsəpətòttə*, K 346; **kruipers**: K 193a; **potvliegen**: *pòtvlièggə*, K 225; **potvliegers**: K 157; *potvliegen*, zekere aardappelsoort (polders), Corn.; **tegenroepers**: K 186; *tege(n)roepers*, zekere aardappelsoort, die niet meer gepoot wordt (Meerle, Poppel), Corn.; **magnum bonum**: K 283; **patrones**: *patroonés*, I 220; *pòtrónés*, I 220; **jefkes**: *jéfkəs*, P 105; *zjéfkəs*, P 16, 89; *zjévkəs*, P 18; *zjééfkəs*, K 341; Jefkes (uitspr. zjefkes), zekere aardappelsoort die niet meer gepoot wordt (Schriek, Rijmenam), Corn.; **keien**: *kijə*, L 261; **keitjes**: *kijkəs*, L 200a; *kééjkəs*, O 63a; *kèèjkəs*, L 235; *kòəkəs*, O 63a; **sneeuw-witjes**: K 174; **putjes**: K 166; **roilingen**: *ròe-lièngə*, P 78; **rode leetjes**: *roojlaejkəs*, L 145; **thomasjes**: *tømməskəs*, L 153; **pekstenen**: *peksti-jnə*, K 193a; *pékstiènə*, K 191; **rotzakken**: *ròtzaakə*, K 276, 276a; *rotzakken*, zekere zwerven aardappelsoort (Desschel), Corn.; **zwartloof**: *zwartloof*, zwertloof, zekere aardappelsoort (Schooten), Corn.; **piepers**: L 159; **putters**: *putters*, zekere aardappelsoort. Men onderscheidt *blauwputters* en *rooputters*, Corn.; **blinkers**: *blièngkərs*, P 18; **bonken**: *bonkə*, K 178*; **juweeltjes**: *jəwiltjəs*, K 184; **juwelen**: *jewie:le*, oud ras aardappelen dat moeilijk rijp wordt, Elemans; **kletterse**: K 283; **kletters**: *klèttərs*, I 268; *kletters*, zekere aardappelsoort die niet meer geplant wordt. Er waren roode en blauwe kletters (Rijmenam en Kl.-Brab.), Corn.; **jannen**: *jannə*, K 157, L 153; **zandjannen**: K 176, L 201; *zaant-jannə*, K 174, 179a, 183, 188a, 191, L 150; *zāant-jannə*, K 178*; *zandjannen*, zekere aardappelsoort, die thans niet meer verbouwd wordt (Meerle), Corn.; **gekke**: L 153; **zaaiers**: *zaaiers*, soort van aardappelen, Corn. Vervl.; *zaaiers*, Hoppel zaaiers, aardappelsoort die niet meer geplant wordt (Westerloo), Corn.; **zaailingen**: *zaailingen*, soort van fijne aardappelen, welke vóór de ziekte veel geplant werden, maar sedert bijna uitgestorven zijn. Er zijn roode, witte en bonte zaailingen, Corn. Vervl. A.; **weldoeners**: *weldoenders*, zekere aardappelsoort die niet meer verbouwd wordt (Bouwel), Corn.; **[koksə] aardappelen**: *koksə* [aardappelen], K 176; **kralen**: *kraalə*, L 145, 148, 153, 180b, 235; *kraolə*, K 143, 157, 165, 170, 178*, 183, 184, 186, 220, L 183, 200a, 241; *kraalə*, oud ras aardappelen, dat vroeg rijp is en veel bessen (kralle) aan het loof heeft, Elemans; **kraaltjes**: *kroltjəs*, K 184; **wol-**

rijentrekker, smethark

kammer(s): K 146, 170, L 145, 200a, 241, 263; *wólkammærs*, K 165; *wolkaemærs*, L 180b; *vol-kammær*, K 143; *wolkammers*, bepaald aardappelsoort, Van Dam 4; *wólkammers*, oud ras aardappelen, Elemans; **lange wolkammers:** K 133a; **zeepzak:** *zeepzak*, zeeper, soort van vassen, vetten aardappel (ook te Gent), Corn. Vervl.; **krankvrij:** L 200a; **kringen:** *kringə*, K 248; **kringer:** *kréngər*, O 173; [*liëjéj*]: *liëjéj*, K 205.

POTERS ZONDER SCHEUT

dodekoppen: *doe(de)koppen*, zoo noemt men de aardappelen waar men geene scheuten of kieren aan ziet, Corn. Vervl.

-1.1.2.2.3. Pootgereedschap

RIJENTREKKER (zie tekening)
(N 18,96; Jacobs)

[Om evenwijdige rijen te kunnen maken zonder telkens touwen te moeten gebruiken, wordt gebruik gemaakt van een rijentrekker, een smethark of een uitzetter aan een zaaimachine. Een smethark is een brede hark met 2, 3, 4 of meer tanden, waarmee evenwijdige lijnen getrokken worden. Een uitzetter aan een zaaimachine trekt tijdens het zaaien automatisch de volgende lijn. De rijentrekker wordt blijkens enkele opgaven

ook voor andere werkzaamheden gebruikt, terwijl voor andere werkzaamheden bedoelde gereedschappen ook als rijentrekker gebruikt worden.]

vorentrekker: K 102*, 146, 176, 287, 333, L 148, 160, 201, 206, 241, P 77, 127; *voorántrékkær*, I 271, 275, K 205, 225, 248, 276, 324, 348, P 25, 44, 136a, 139; *voorántréʔær*, K 241; *voorntreʔær*, K 241; *voorántréékær*, K 191, 276b; *voorántrikkær*, P 25; *voorántriékkær*, K 339; *voorátrekkær*, K 136a, 141; *voorátrékkær*, K 165, 183, 204, 208, 235, 266, 276, 307, 318, 357, 358, P 48; *voowrátrékkær*, K 244, P 1; *vorrántrékkær*, L 263; *vórrántrékkær*, L 263b, P 4; *vórrántrikkær*, K 350; *vórrátrékkær*, K 281, P 41; *vórrátrékkær*, K 206; *vòwrántrékkær*, O 177, P 29, 60, 69b, 84; *vòwrátrékkær*, P 72, 145; *vawrántrékkær*, P 104; *vòðwrántrékkær*, K 249, O 177, P 16, 69b, 70, 99, 128; *vòðwrátrékkær*, K 251, P 76, 149, 166; *vaawrántrékkær*, O 255; *vòwárantréʔær*, K 352; *vòwrántrékkær*, P 39; *vòwátrékkær*, P 89; *vèùwrántrékkær*, P 88; *vèùrantrékkær*, K 243, 294; *vèùrátrékkær*, P 29; *vórrántrikkær*, P 88; *vòerrátrikkær*, K 309; *vòewárantrékkær*, K 274; *vüürántrékkær*, O 286; *vóorátrékkær*, K 243; **voortrekker:** P 88; *voortrikkær*, P 5; *vòátrékkær*, P 133; **voortjstrekker:** *voorakástrékkær*, K 307; *vorkástrékkær*, K 179a; *vurjastréʔær*, K 314; **trekker:** P 33; *trékkær*, P 70, 139; **geulentrekker:** *geulátrékkær*, K 307; **hoftrekker:** *òftrékkær*, O 73; **lij-**

1.1.1.3

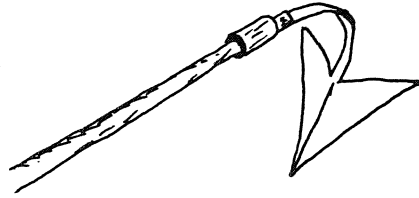
nentrekker: *lééjnántrékkær*, O 173; *lájánan-tríkkær*, K 245; *lòanántrékkær*, K 320; *liēnán-trékkær*, P 89; *laanántrékkær*, P 41; *laanántríkkær*, P 41; **lijntrekker:** *lòðántrékkær*, K 287; **metentrekker:** *meetántrékkær*, I 275, O 69; **rijntrekker:** *réé-trékkær*, K 260; **rijtjestrékker:** *rójkastrúkkær*, P 60a; **rijentrekker:** K 193a; *rééjantrékkær*, L 235; *reejantrékkær*, K 245; *ròðántrékkær*, K 287; *raon-trékkær*, K 287; **rotentrekker:** *rootántrékkær*, P 131; *ròwtántrékkær*, K 245, P 48; *ròwtátrékkær*, P 48, 95; *ròttántrékkær*, P 35; *ròetantréjkær*, I 275; **schrabbentrekker:** *skròbbántrékkær*, P 169; **gritsel:** *gríetsal*, K 349, P 152; **bietgritsel:** *bíejätgrítsal*, K 358; **hofgritsel:** *höfgròetsal*, P 86; *öfgròetsal*, P 86; **puingritsel:** *poojmgríetsal*, K 238; **zaaigritsel:** *zòðgríetsal*, K 346; *zòðagríetsal*, P 17; *zòwò-gríetsal*, K 346; **rijhark:** *zrijhark*, L 180b; **smet-ark:** K 204c, 237, 274, 287; **bladerenkrab:** *blòðràkròp*, K 295; **zetkrab:** *zétkráp*, K 330; *zit-kráp*, K 330; **bietenreek:** *biējatréék*, K 276a; **houten reek:** *awtá rééjk*, O 165; **patattenreek:** *patat-taréék*, O 63a; *patátaréék*, O 165; **blokkrijf:** K 124a, 133a, 135, 174a; *blòkkrààjf*, P 125; **hofrijf:** *öfrééf*, K 244; **peerrijf:** *péjraaf*, K 210, 235; **smetrijf:** *smétrááf*, K 250; **zaairijf:** *zaojrijf*, K 178*; **hofegje:** *öféjchskæ*, P 171; **mal:** K 125a, 151; **markeur:** L 200a; **planter:** *plòntær*, O 288; **rittenmaker:** *rittamaokær*, K 157; **schudkammetje:** *schüüjatkemmaʔan*, K 241; **schrijver:** *schrééjvør*, K 307; **viertander:** *vièrtònnør*, P 22; het trekken van lijnen met een rijntrekker wordt genoemd: **planten trekken:** P 137; de volgende typen wijzen op het gebruik als hark: **strooiselrijfje:** K 124a; **strooiselrijfje:** K 291; *strootjalsrijfjæ*, K 291; *strussalrèfkæ*, K 212; **bladerenrijfje:** *blaar-rijfjæ*, K 291; *blaor-refjæ*, K 173b; *blòrrarífjæ*, K 291; **hark:** *hèrik*, L 150; **haak voor schudstro:** *hààk vø schuststròewø*, K 274; **schudgritsel:** *schüütgríetsal*, P 35a; **hooggritsel:** *òaggríetsal*, O 174a; **hovensgritsel:** *hövvnìers-chrietsal*, P 35a; **schuurreek:** *skìeréék*, O 68a; **oogstreek:** *òòwàs ʔsk*, K 276a; *aowtrèéf*, K 250, 281; **dekreek:** *àékreek*, K 307.

VORENTREKKER (zie tekening)

(N 18,43; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[Hak met pijlpuntachtig blad, gebruikt om voren te trekken. In een kleine uitvoering geschikt om zaadvoren te trekken, in een grotere uitvoering geschikt om plantvoren te trekken of planten aan te aarden. Uit de antwoorden valt af te lezen, dat de informanten ook gedacht hebben aan meer-voudige hakken, die alleen met paardenkracht te gebruiken zijn.]

vorentrekker: K 102*, 127, 141, 143, 174, 176, L 144, 153, 160, 180b, 241, 242, 243; *voorán-trékkær*, K 183, 205, 276, 324, 339, P 2, 18, 82, 131, 136a; *voorántréʔær*, K 241; *voorántréékær*, K

vorentrekker

276b; *voorántríkkær*, K 287, 330, 350, P 25; *vòðrántrékkær*, L 184; *voowrántrékkær*, P 1; *voowrántríkkær*, P 22; *voorátrekkær*, K 157, 174, 179a; *voorátrékkær*, K 165, 266, 276, 307, 309, 320; *voorátréékær*, K 307; *vòðrántrékkær*, K 349; *vorrántrékkær*, L 200; *vorrántrékkær*, L 182; *vórrántrékkær*, L 150, 263; *vórrántrékkær*, L 183; *vòrrántrékkær*, L 263b; *vòwrántrékkær*, K 245, 330, P 99, 152; *vorrátrekkær*, L 263; *vòwra-trékkær*, P 60a; *vòwratrékkær*, P 127, 145; *vowra-trékkær*, O 165, P 104; *vawrántrékkær*, P 70; *vaawrántrékkær*, O 255; *vaorántrékkær*, P 35, 131; *vaowrántréékær*, K 249; *vaowrántrékkær*, K 251, O 173, 177, P 17, 69b, 70, 86; *vaowarántréʔær*, K 352; *vaowrátrékkær*, P 149; *vaowátrékkær*, P 72; *veurántrékkær*, P 86; *vòðrántrékkær*, K 294; *vòwrántríkkær*, P 88; *vòrrántrékkær*, P 88; *vòwra-trékkær*, P 89; *vèuwrántríkkær*, P 88; *vüürán-trékkær*, O 286; *voerantrékkær*, L 185; **vórrétrékker**, instrument waarmee men thans aardappelen poot, Elemans; **voortrekker:** *vòwtrékkær*, P 83, 136, 137a; *vaowátrekkær*, K 245; **vorentrekkertje:** *vorrántrékkærkæ*, I 275; **voortjestrékker:** *vòrkas-trékkær*, O 177; *vòèrkas-trékkær*, O 288; *vòrkas-tríkkær*, K 287; **rotentrekker:** *rootántrékkær*, K 244, 287, P 1, 3, 4, 8, 25, 59, 60, 62, 95, 133; **schrabbentrekker:** *skròbbántrékkær*, P 169; **trekker:** K 193a; *trekkær*, P 77; *trékkær*, P 10, 39, 60, 61, 62, 66, 69a, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 135; **patattentrekker:** *patattántrékkær*, O 70; **ganzevoetje:** *gansøvuutjæ*, L 187; **wroeter:** *vròètær*, P 35a; *vrüütær*, P 25; **wroet:** *vrüüt*, K 191; **krabber:** *kròbbær*, P 88; *krèbbær*, P 137; **hak:** *hòk*, K 281; *ák*, K 248; *ak*, K 225, P 41; *òk*, I 271, K 281, P 4, 41, 84; **hakje:** *akskæ*, K 250, 281; **haak:** *haak*, K 276a, 292; *ook*, K 245, P 88; **eenhaak:** *ìejànèèk*, I 275; **cultivatorhaak:** *kultie-vaatarhaok*, L 235; **planthak:** *plantak*, K 244; **voorhak:** *voorak*, P 5; **kleine hak:** *klaajn ak*, K 243; **kleine hakker:** *klaənən òkkær*, K 210, 235; **puinhakker:** *pinhakkær*, K 312; **aardappelhak:** *éèrpálhak*, K 133a; **ploegje:** *plòèchskæ*, K 346, 348; **handploeg:** *hanplòèch*, K 336; **aardappelploeg:** K 291; **aardappelploegje:** *erpálploechjæ*, K 151; *éèrpálpplòèggaskæ*, K 178*; **patatploeg:** *pátát-plòèch*, K 238; **patattenploeg:** *pátattanplòèch*, K 311; *pátattaplòèch*, K 274; *pátattaplòèch*, K 249; **patattenploegje:** *pátòttaplòèchskæ*, K 307; *pátattanplüüchskæ*, K 311; **patrasploeg:** *pétrás-plòèch*, K 241; **enkelploeg:** *iènkálpplòèch*, P 86;

aardappelschopje: *errapalschupkə*, L 160; **preihakje:** *pəròə-akskən*, O 63a; de volgende typen geven aan, dat de vorentrekker gebruikt wordt als aanaarder: **preiaanhoper:** *paròənéùpər*, P 88; **aanaarder:** *aanaardər*, K 274; *aonéjərdər*, K 346; *aonjaardər*, K 274; *aonjéerdər*, K 249; *aonjeerər*, K 307; **aanaardertje:** *aanaardərkə*, K 274; **aardappelaanaarder:** *èèrapəlaanèèrdər*, K 174a; **patattanaoneèrdər**, K 204; **bietenaanaarder:** *biètə-aonjeerdər*, K 307; **aanaardploeg:** *aanéjərploëch*, P 33; **aanaardploegje:** *aonjéértplöëchskə*, K 248; **aanaardhak:** *òwnjéèròk*, K 320; **aardappelaanruggen:** *erpəlaanruggər*, K 163; **aankuiler:** *aankòelar*, O 73; **aanhoper:** *oonhòèpər*, P 29; *aoniējəpər*, K 324; **hoper:** *úùpər*, P 94; **waltrekker:** L 153; **hakmachien:** *hakmasjien*, K 295.

HOFKOORD

(Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Het koord dat gespannen wordt om een rechte rij te kunnen aanhouden bij het zaaien of planten.]

hofkoord: *òfkòwt*, P 83; *òfkòwr*, P 130, 133; **plankkoord:** *plànkòòr*, P 82, 133; *plànkòwr*, P 131, 132, 135, 136, 137a; **koord:** *kòwr*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **hoftouw:** *hòftòw*, K 207, 208; **reetouw:** *rijtòw*, K 179b, 180, 190a; *ritòw*, K 195a; *riètòw*, K 181, 191, 192, 193, 195, 205; **hofdraad:** *ovdraot*, K 281a; **draad:** *dràat*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 59, 60; *dròt*, P 8, 10, 61, 62; **maat:** *mawt*, P 75, 76, 78, 81; *mòòt*, P 62, 66, 72, 126, 129, 131, 133, 135; *moot*, P 127.

KRUK, POOTHOUT

(N 12,13; Go 1b)

[Werktuig waarmee men aardappels poot. In de primitieve uitvoering is het een dikke stok, aan de bovenkant voorzien van een dwarsgeplaatst handvat. In het gemaakte gat wordt de aardappel gelegd. Deze stok heeft het nadeel, dat de grond aangedrukt wordt, hetgeen de groei niet bevordert. Een verbeterde vorm is die met onderaan een holle buis, waardoor de grond weggehaald wordt.]

aardappelpin: *erpəlpin*, L 145, 180b; *èrpəlpin*, L 149; *èrpəlpin*, K 102*, 143, 170, L 233; *éèrpəlpin*, K 165; *éèrpəlpin*, K 166, 183c; *eerpəlpin*, K 184; *èèrpəlpin*, K 183, L 150, 159; *èèpəlpin*, L 177c; *èrlpəlpin*, K 133a; *èppəlpin*, L 148; *eerpəlpinnə* (m.v.), K 146; *èrpəlpin*, instrument dat gebruikt wordt bij het aardappels potten; bestaande uit een zware korte steel met boven een breed dwarsstuk (kruk), en onder een pinvormige verdikking, waarmee een gat in de aarde wordt gedrukt, Elemans; **aardappelboor:** *erpəlboor*, K 176; *èrpəlboor*, K 170; *èèrpəlboor*, K 188a; **aard-**

appelhout: *éèrpəlhout*, K 178*; **aardappelkruk:** *errapəlkruk*, K 193a; **aardappelpoter:** *errapəlpootər*, K 150; *èrpəlpootər*, L 244; **aardappelzet:** *èèrapəlzət*, K 179a; **patattenplanter:** *pətattəplàntər*, K 283; *pòtaatəplòntər*, P 25, 27; *pətaatəplòntər*, P 70; **patatstok:** *pətàtstòk*, K 281a; **patatstomper:** *pətàtstòmpər*, K 212; *pətàtstòèmpər*, K 235; **patattenstomper:** *pətattəstòèmpər*, K 251; *pətàttəstòèmpər*, K 248, 274, 291; *pətòttəstòèmpər*, K 341a; *pətaatəstòèmpər*, K 251, 254; *pətéʹəstòèmpər*, K 314; **patattenputstomper:** *pətəttəpùùstòèmpər*, K 331; **patattenpoter:** *pòtaatəspòjtər*, P 67, 68; **patattenslager:** *pətaatəslaagər*, K 262; **patattenstok:** *pətaatəstòk*, K 251; *pətèttəstòk*, K 245; **patattenzet:** *pətəttəzət*, K 346; **patattenzetter:** *pətəttəzètər*, K 310; **planter:** *plòntər*, P 89; **plantstok:** *plàntstòk*, K 324; *plòntstòk*, P 88; *plòntstak*, P 95; **plantstek:** *plòntstèk*, P 99; **plantboor:** *plàntboor*, werktuig, waarmee men gaten in de grond maakt, om de aardappelen te planten (Berlaar), Corn.; **pot:** *pòt*, P 85; **poostok:** K 187, L 180, 200a, 241, 261, 263; *pòòtstòk*, K 157, L 160; *pòèttstòk*, K 220; *paotstòk*, L 263; *pooststòk*, L 207, 235; **poter:** K 186; **puls:** K 174; **pulser:** K 184; **puttenstomper:** *pùùttəstòèmpər*, K 295, P 16; *pùùttəstòmpər*, P 16; **puttenslager:** *pùùttəslaagər*, K 287; *pùùttəslaogər*, K 249, 281a; *pùùttəslóggə*, K 248; **sriet:** K 188a; **stamper:** L 184; *stəmpər*, P 45; *stòmpər*, K 207, P 18; *staəmpər*, K 208, 318, 357, 358; *stòèmpər*, K 211; *stémpər*, P 89; **stok:** *stòk*, K 358, O 165; **stomper:** K 193a; *stəmpər*, K 314, 315, 316, 318; *stòmpər*, I 275, K 241; *stòèmpər*, K 276; *stumpər*, K 340; *stòèmpər*, K 201, 204, 204c, 208, 240, 244, 268, 276, 276a, 287, 301, 304, 307, 316, 348, 349, 353, P 44; *stòèmpər*, K 225; *stòèmpər*, K 205, 237, 312; *stoəmpə*, K 274; *stómʹər*, K 241; *stommər*, K 241; *stəmper*, stomper om gaten in de grond te maken, in welke men de aardappelen poot (Weelde), Corn.; **kottenstomper:** *kòttəstòèmpər*, K 210; **zetstomper:** *zètstòèmpər*, K 240; **zetstok:** K 163; **zet:** *zèt*, K 307, 346, O 63a; **wroeter:** *vreutər*, P 69b; *vrèutər*, P 133; **kruk:** L 201, 233; *kruk*, P 41; *kruük*, K 335, P 76; *kriëk*, P 5, 89; *kruk*, werktuig voor het potten van aardappels, bestaande uit een vrij dik hout, waarop een kruk is bevestigd, De Bont; **blok:** *blok*, K 291; **pin:** *pin*, instrument waarmee men vroeger aardappels pootte, Elemans; **boor:** K 124a; de volgende typen duiden de uitvoering met een buis aan: **patattenbuis:** *pətàttəbaos*, K 291; **handbuis:** *handbuis*, werktuig dienende om ronde gaten te maken, in een rij, soms in verband; in de gaten worden de pootaardappelen gelegd (Meerhout), Corn.

HANDVAT VAN HET POOTHOUT

[Het dwarsstuk boven op de steel van de pootstok.]

1.1.1.3

kruk: *kruk*, breed dwarsstuk op de steel van de erpelpin, die gebruikt wordt bij het aardappels poten, Elemans.

SCHOP, GEBRUIKT BIJ HET POTEN

(N 18,21; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel; Go 1b)

schup: *schup*, K 191, 192, 193, 205, 207, 208, 314, 315, 316, 318, 353, 357, 358, P 44, 45, 46, 48; *sjup*, P 47; *schüüp*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 82, 86, 125, 127, 130, 131, 132, 133, 135, 137a, 198, 199; *sjüüp*, P 83, 131, 135, 136; *sküüp*, O 250, 285, 290; **vapeur:** *fâpeur*, K 192; **bot:** *bôt*, K 179b, 180, 190a; **turfeschup:** *törrafschup*, K 181, 195, 195a; **plantschup:** *plòntschüüp*, P 25; **aardappelschup:** *èerpelschup*, spade, schop die gebruikt wordt bij het poten van aardappelen (Merksplas), Corn.

HAK, GEBRUIKT BIJ HET POTEN

(N 12,10; N 12,15; Go 1b; Schrevens; Vanduffel)
[Een soort spade, vastgemaakt in een hoek van 90° aan een steel.]

puttenkapper: *puttækappər*, K 341a; **kapper:** K 348; **hak:** *ak*, P 72, 126, 133; *àk*, P 86; **hakker:** *hakkər*, K 316.

MAND, GEBRUIKT BIJ HET POTEN

(Go 1b; Ceusters; Elst; Jacobs)
[De mand, waaruit de pootaardappels genomen worden bij het inleggen.]

mand: *man*, K 314, 315, 353; *maan*, K 316, 318, 357, 358, P 44, 45, 46, 47, 48; **mande:** *mànnə*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *mànnə*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; **korf:** *kurrəf*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; **schietkorf:** *schütkörrəf*, K 179b, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; **hengelkorf:** *həngəl-körrəf*, K 180.

EMMER, GEBRUIKT BIJ HET POTEN

(Jacobs)
emmer: *îëmər*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62.

POOTMACHINE

(N 11,88; Jacobs)
[De machine waarmee aardappels gepoot worden.]

plantmachien: *plàntmàsjiën*, O 165, P 3, 4; **patat-tenmachien:** *pətòttəmòsjeën*, O 158.

PATATPLOEG

patatploeg: *pataatploeg*, *patatploeg*, bijzondere ploeg om aardappelen te planten, Corn.

-1.2.3. Het planten

-1.2.3.0. Algemeen

[Planten in de zin van „afzonderlijke plantjes al dan niet handmatig in de grond zetten om daaruit grote planten te winnen” was een niet veelvuldig voorkomende bezigheid in de akkerbouw. Veel- eer bleef het planten beperkt tot de moestuin, zodat het buiten het gezichtsveld van de hier behandelde akker- en weidebouw valt.

Enkele koolsoorten werden bij gelegenheid gebruikt om gaten in rijen van bepaalde gewassen (bieten, e.d.) op te vullen.

In de vragenlijsten is hieraan geen aandacht besteed.]

VERSPENEN

(N M,18b)

[Het uitplanten van dicht opeen gezaaide gewassen.]

planten verspenen: *plaañtə vərspaenən*, K 145a.

-1.2.4. Verzorging van de opgroeiende gewassen

-1.2.4.0. Algemeen

PERSOON DIE WIEDT

(Schrevens)

wieder: *wiër*, P 86.

VERDUNNERS

[De personen die bieten verdunnen en op een zetten.]

verdunners: *vərdiënnərs*, verdunners, hs Schrevens P 86.

-1.2.4.1. Wijzen van verzorging

AARDAPPELS AANAARDEN

N 12,23; N 12, 24a; znd B 2,294; BN 18,19; Go 1b; Alaers; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

De aardappelstruiken aan de voet met aarde bedekken om te voorkomen dat de zwellende knollen aan het zonlicht blootgesteld worden. Het aanaarden kan op verschillende manieren gebeuren.]

anaarden: K 170, 176, L 145; *anaerdan*, K 143; *aonaerdā*, K 125; *anaerdā*, K 173b, 176, L 186, 228; *aanèrda*, K 220; *aonèrda*, K 179a, 183, 193a, L 200a; *aenèrda*, L 233; *anèrda*, L 241; *ànèrda*, L 241; *ònèrda*, L 177c; *ònèrda*, L 183, *onèrda*, K 197; *ènèrda*, L 235; *aonéerda*, K 189, 191, 192, 207, 212, 237; *ònéerda*, K 165, 183; *ónéerda*, K 237; *aonéearda*, K 189b; *aonéjrdā*, K 245; *aaneerda*, K 226; *aonèerda*, K 187; *oneerda*, K 184; *aanèrdan*, K 170; *aonèrdan*, K 186, L 148; *aanèrda*, L 261; *aonèrda*, K 124a, 133a, 146, 148, 157, L 148, 179; *anèrda*, L 243; *aonèrda*, K 195, L 149; *aonjardā*, K 244; *onjirdā*, K 184; *aonéerān*, K 314, 315; *ānaarā*, K 274; *aanèerā*, K 226; *ān-èerā*, K 243; *aonèerā*, K 173b, 174, 188a, 240; *aanéerā*, K 353, 357, P 45; *ānèerā*, K 221, 221a; *ānèerā*, K 225; *aonéerā*, K 179b, 180, 190a, 191, 192, 193, 204, 204c, 205, 207, 208, 210, 212, 225, 235, 237; *ònéerā*, K 195a; *ónéerā*, K 201; *aonèerā*, K 174; *ōnaærn*, K 240; *anèrrā*, L 180; *aonéerā*, K 225; *āonéerā*, P 70; *aawənèerā*, P 104; *aaən-éerā*, P 70; *aanéerā*, K 357; *aonéerā*, K 346; *ōanéerā*, K 348; *aonéjærn*, K 314; *aonéjærā*, K 310, 312, 348; *aonōjærā*, K 240; *aonéjærā*, K 346, P 35a; *aonéjōrrā* (*métta hòk*), K 346; *ōneejōrrā*, K 268; *aonjardā*, K 244; *aonjaarā*, K 251, 281a; *aanjäärā*, K 227; *āanjäärā*, K 229, 245, 256; *ān-jèerā*, K 228, 229a, 254, 258, 262; *aonjèerā*, K 257; *ōnjèerā*, P 88; *oonjéerān*, K 241; *oonjéerān*, K 241; *aanjéerā*, K 286, 291, 330, 335; *ānjéerā*, K 261, 291; *āanjéerā*, K 268; *aonjéerā*, K 320; *aonjéerā*, K 249, 251, 267, 268, 274, 287, 295, 304, 318, 330, 332, 335, 341a, 349, P 8, 16; *ōnjéerā*, K 268; *ōanjéerā*, K 331; *ōwnjéerā*, K 332; *ōonjéerā*, P 10; *ōnjéerā*, K 268; *aanjéerā*, K 283; *ōanjéerā*, K 331; *aonjeerā*, K 349; *aonjeerā*, K 291; *ōwnjeerā*, K 307; *ōnjeerā*, K 312b; *aanjèrrā*, K 262; *aan-jèrrā*, K 308a; *aanjèrrā*, K 279; *anjèrrā*, K 333; *ōnjèrrā*, K 245, 339, P 39; *oonjèrrā*, P 27; *ēun-jèrrā*, P 25; *aanjèrrā*, K 287; *aonjōrrā*, K 274; *aonjōrrān*, K 277; *aanjōrrā*, K 232; *aongjèurā*, K 231; *aanjīerā*, K 322; *onjīerā*, P 198; *ēunwjéerān*, O 153; *aonjéerā*, K 254, 307, 335; *aonjéerā*, K 254; *aonjéerā*, K 332; *aaanjéerā*, K 287; *aojéerān*, K 241, 340; *aojéerān*, K 241; *ōōjéerā*, K 301; *ao-jéerā*, K 248, 276, 276a, 316, 324; *oojéerā*, K 318; *ōjéerā*, I 220; *aojeerā*, K 307; *aojèrā*, K 241; *ao-jèrrā*, K 318; *ōjèrrā*, K 276; *ōjéerā*, K 276; *ojjīerā*, I 220; *āōjéerā*, K 254; **aardappels aanhopen:** *èrpəl ènhōjpā*, L 235; **aanhopen:** *anhoupā*, L 241; *ònhówpā*, P 89; *áanhóepā*, P 5; *onoepā*, I 220; *oonóepā*, P 27; *aonóepā*, P 89; *āonóepā*, P 69b; *āanóepā*, O 74, P 4, 7, 60; *aonóepā*, P 82; *ōen-óepā*, P 83, 136, 137a; *aanóepān*, K 247; *aanóepā*, I 275; *aonóepā*, P 133; *ónóepā*, I 220; *ōanóepā*, K 251; *ónóepā*, P 78; *ēunóepā*, P 25; *ēunóewpā*, P 25; *aonóejāpā*, K 335; *ōjnóejāpā*, P 85; *onheupān*, L 200; *anheupā*, L 263; *ōnheupān*, L 200; *ōnēupā*, P 88; *ònhōjpā*, L 183; *ònúūpā*, P 60a; *aoənūūpā*, P 70; *aonūūpā*, P 8, 10, 61, 62, 75; *āonūūpā*, P 70;

aoənūūpā, P 70; *awnūūpā*, P 76, 78; *ònhūūpā*, P 39; *aonūūpā*, P 18, 30; *aownūūpā*, P 76; *āōn-ūūjāpā*, P 84; *aonhiēpā*, P 27, 29a; *óniepān*, I 180; *aoniepā*, P 29a; *aonijēpā*, K 324; *eunijēpā*, P 25; **hopen:** P 76, 77; *óepā*, P 130, 131, 132, 133, 135; *óepā*, P 127; *óewepā*, P 89; *ūūpā*, P 66, 72, 76, 81, 127, 129, 131, 135, 139; *hūūpā*, P 37, 89, 95; *ēupā*, P 88; **aanhogen:** *aonhóēgā*, K 191; *aen-heugān*, L 260; *aanheugā*, L 180b; *aenheugā*, L 260; *anheugā*, L 279; *ōnujāgā*, P 41; *ònhōjgā*, L 183; *wenhuigā*, L 240; *aanhūūgā*, K 358; *aawən-hūūgā*, P 105; *ēnhūūgā*, P 44, 48; *aənūūgā*, P 147; *aanhūūggā*, K 358; *ònhūūggā*, P 44; *aonhūūgā*, P 48; *ōjnhūūgā*, P 41a; **ophogen:** *ophoogā*, K 176; *opheugān*, L 262; *opheugā*, L 263; *ophojāgā*, L 243; **hogen:** *óēgā*, P 99; *heugā*, P 105; *hūūgā*, P 46, 107; *hūūgā*, P 47; *ūūgā*, P 144, 154a; *ūūggā*, P 166; *uggā*, P 145; **aardappels aanwallen:** *èrpəl ònwalle*, aardappels anaarden, zodat de knollen niet meer zo gemakkelijk boven de grond uitgroeien (Huisseling), Elemans 198; **aanwallen:** K 170, L 201; *ónwallān*, L 150; *aonwallā*, L 180b; *ònwállā*, Mischgofsky L 95; **wallen:** *wèllā*, L 153; **aanruggen:** *aonruggā*, K 163, 178; **opruggen:** *op-ruggā*, K 124a; **ruggen:** *ruggā*, K 124a; **aanrillen:** *aonrillā*, K 133a; **aanheuken:** *aan-heukān*, L 242; **aankuilen:** *aon-kōjīlā*, P 67, 68, 133; *óngkōjīlā*, O 178; *ōjn-kōjīlā*, O 288, 289, P 125; *aan-kōējīlā*, O 165; *aan-kōējīlā*, P 4; *āan-kōējīlā*, O 70, 165, P 1, 2, 3, 4, 57, 60; *ōngkōālā*, P 60a; *aongkaōālā*, P 126; *āan-kōelā*, P 5; *ōn-kōelā*, O 173; *ōon-kōēlā*, P 10; *aon-kōoln*, O 63a; *ēèkōōlā*, I 275; *āan-kēūwlān*, O 63a; *ōēn-kēūwlā*, O 285, 286; *aowngkaowlā*, O 288; *aowngkaowlā*, O 288; *āōn-koowlā*, P 69b; *aongkōllā*, P 198; **kuilen:** *kaojīlā*, P 125; *kēūln*, O 276; *kēūwlān*, O 63a; *kaōalā*, P 133; *kōōln*, O 158, 161; *kōllā*, P 198; *kwallā*, P 133; **kuil aan-doen:** *nā kōl aowndōēn*, O 63a; **aanwroeten:** *aon-vrūūta*, K 191, P 16; *āōnvrēuta*, P 19b; *ōanvrēujīta*, P 133; **wroeten:** *vrūūta*, P 76; **aansmijten:** *oons-maōātā*, P 27; **aantrekken:** *āantrēkkā*, O 74, P 1; *aantrikkā*, K 330; **ophalen:** *opaolā*, K 151.

AANAARDEN MET DE HAK

(N 12,23; znd B 2,294; Alaers; Ceusters; Jacobs; hs Schrevens P 86.)

[Aardappels anaarden met behulp van een hak. Bij iedere struik afzonderlijk wordt aarde aan de voet gebracht. Zie ook het lemma AARDAPPELS AANAARDEN]

anaarden met de hak: *oonjéerā métāk*, O 255, 290; **aanhopen mee de hak:** *ooniēpā méēj dā àk*, P 86; **aanhopen mee de krabber:** *ooniēpā méēj dā krèbbār*, P 86; **aankuilen met de hak:** *ōēn-keuwlā métāk*, O 285, 286; *ōjn-kōjīlā métāk*, O 288, 289, P 125; *ōēn-kōjīlā métāk*, O 250; *aon-kōjīlā métāk*, O 178; **kuilen met de hak:** *kōjīlā métāk*, P 198, 199, O 287; **aankappen:** *oon-kappā*, K 251; *aon-kōppā*, K 307, 330; *aown-kōppā*, K 332; *ēèkōppā*,

1.1.1.3

I 275; *ðkappə*, K 301; **opkappen**: *opkappə*, K 193a; *ðəpkappə*, K 248; **aankrabben**: *aonkrabbə*, K 207; *an-krabbə*, L 207; *on-krabbə*, K 184; *ðn-krabbə*, K 166; **aanhakken**: *aonhakkə*, K 274, L 180b; *aṅhakkə*, L 159; *onhakkə*, K 184; *ànhàkkə*, K 255; *ānhòkkə*, K 211; *aonakkə*, K 254, 324, P 16; *ðnakkə*, K 248; *aonakkə*, K 324; *ðnàkkə*, I 220; *àanakkə*, K 252, 253; *àanàkkə*, K 283, 291; *àanàkkə*, P 1; *aanòkkə*, I 275; *aonòkkə*, K 237, 287; *ðanòkkə*, K 331; *ðnòkkə*, I 220; **op-hakken**: *opakkə*, K 124a, 151; **hakken**: *hakkə*, K 157, 183, L 261; **aanporren**: *ðnpórrə*, K 248; **opkrassen**: L 200; **dabben**: *dubbə*, L 207; **doorschieten**: *dörschīētn*, K 241; **gaffelen**: *gaffəla*, P 133; **aantrappen**: *ontruppa*, P 78; **mee de hak trekken**: *mīēdə hak trekkən*, L 150; **met de schrepel aanploegen**: *met də schrāēpəl aanploegən*, K 174.

AANAARDEN MET DE PLOEG

(N 12,23; N 12,24b; znd B 2,294; Alaers; Ceusters; Jacobs; Vanduffel.)

[Aardappels aanaarden met behulp van een ploeg. Op deze manier wordt een hele rij aardappelstruiken ineens aangehoogd. Tussen de rijen ontstaan dan regelmatige voren. Zie ook het lemma AARDAPPELS AANAARDEN]

aanaarden: K 176; *aonèrdən*, L 148; *aonèərə*, K 188a; *áánèərə*, K 226; *àanèərə*, K 243; *aonéərə*, K 235; *àáneərə*, K 221; *àanéərə*, K 221A; *ðnéərə*, L 183; *ðneejórrə*, K 268; *àànjáára*, K 245, 252, 253, 256; *áánjáára*, K 227; *àànjàərə*, K 229A; *aonjèərə*, K 257; *aonjéərə*, P 16; *ðnjéərə*, K 276; *ðēnjéərə*, K 261; *ðnjeərə*, K 312b; *èùnjérrə*, P 25; *ðójéərə*, K 301; *ðēnjérrə*, O 255, 290; **aanaarden met de ploeg**: *aonèərə mé də plōēch*, K 346; *aon-ééjərə méttə plōēch*, K 310; *aonéjórərə méttə plōēch*, K 346; *ójéjərrə* [met de] *plōēch*, K 276; *ójéjərrə* [met de] *plōēch*, K 276; **aanaarden met een binot**: *ðēnjéjərrə méttən biēnūū*, O 290; *ðēnjéjərrə méttən bənūū*, O 255; **patatten aanaarden**: *pətòttən aonjéərə*, K 318; **patatten aanaarden met de ploeg**: *pətaoʔn aonjéərən meeʔə plūūch*, K 340; **aankuilen**: *eengkuilə*, O 165; *oon-kòjlŋ*, O 178; *ðēn-kòjlŋ*, O 250; *aonghèulə*, P 198; *ðn-kòelə*, O 173; *aowngkaowlə*, O 288; **aankuilen met de ploeg**: *èèkòèlə méttə plōēch*, I 275; **aankuilen met de patattenploeg**: *ðēn-kòjlŋ méttən patàata plōēch*, O 250; *an-kòèjlə méttə patattə plōēch*, P 4; **aankuilen met een kuiler**: *oon-kòjlŋ méttən kòjlər*, O 178; *òjkòjlə méttən kòjlər*, O 289; **aankuilen met een opkuiler**: *òjn-kòjlə méttən óp-kòjlər*, P 125; **aankuilen met/de binot**: *òjn-kòjlə méttən bənūū*, O 288; *ðēn-keuwlə méttən bónūū*, O 285; *ðēn-keuwlə méttən bənūū*, O 286; **kuilen**: *kòjlə*, P 198, 199, O 287; **kuilen met een binot**: *kòjlə méttən bənūū*, O 287; **kuilen met een kuiler**: *kòjlə méttən kòjlər*, P 198, 199; **aanhopen**: *ònoepə*, I 220; *èùnòepə*, P 25; *èùnòēwəpə*, P 25;

ðniējəpə, K 324; **hopen**: *èupə*, P 88; **hopen met de wroeter**: *úúpə méjə də vreutər*, P 62, 66, 72, 76, 78, 81, 126, 129, 133, 135; **aanrijden**: P 95; *aonrija*, K 124a, 157; *ðnrééjən*, O 63a; *aowrééjən*, O 158; *aonrééjə*, K 307, P 145; *ðnrééjə*, O 173; *aawən-rééjə*, P 105; *aawən-rééə*, P 104; *ðwən-réjə*, P 95; *ðréén*, I 228; *áánrè*, P 5; *àànrájə*, K 229; *aonraajə*, K 244, 249; *áwraaən*, O 161; *aowraaən*, O 158; *àànràà*, O 70; *òjnraoa*, P 85; *aanraa*, I 268; *àànráá*, K 291; *aaənraa*, P 70; *aonraa*, K 324, P 70; **oprijden**: *ðēpraajə*, K 248; **aanploegen**: K 170; *aonploegən*, K 163; *ðnplōegən*, L 150; *aoplōegən*, K 241; *aonploegə*, K 178, 178*, 179a, 186, L 200a; *aonplōēgə*, K 274; *aomplōēgə*, K 254; *aonplōēgə*, K 192; *anploegə*, L 261; *ðn-ploegə*, K 165, 183c, 184; *ðnploegə*, L 183; *on-ploegə*, K 184; *enploegə*, L 261; *ðmploegə*, K 166; *aonplōēggə*, K 204c, 207, 287; *oonplōēggə*, P 27; *ðnplōēggə*, K 211; *ònplōēggə*, K 201; *aanplōēgə*, K 220, 291; *aonplōēgə*, K 192, 210, 212, 237, 274; *aanplōēgə*, K 237; *àànplōēgə*, K 228; **ploegen**: *ploegə*, K 102*, 187; **aanteulen**: L 242; *anteulə*, L 207, 241, 263; *onteulə*, L 244; **aanbouwen**: *aanbouwə*, L 160; *áánbouwə*, L 160; *áánbouə*, L 160; *aṅbouə*, L 159, 184; **aanrillen**: *aonrilla*, K 133a; **aanruggen**: *áànrrüüggə*, K 225; *aonruggə*, K 163; **aanschrappen**: *aonskrappə*, L 180b; **aanzetten**: *èùwnzeʔn*, O 153; **aanwroeten**: P 77; *aonvrüütə*, P 70; *aonvrüütə*, K 191, P 16, 62, 89; *aonvreutə*, P 72, 127, 131; *aownvreutə*, P 76; *ónvreutə*, P 78; **wroeten**: *vrüütə*, K 349, P 76; **ophalen**: *opaolə*, K 151.

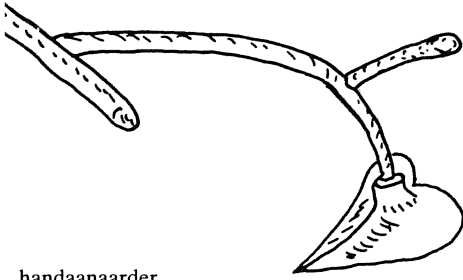
AANAARDHAK (zie tekening)

(N 11,88; N 12,25a; N 12,25b; N 12,26; N 15,6; Eylenbosch O 253, 22; Vanduffel.)

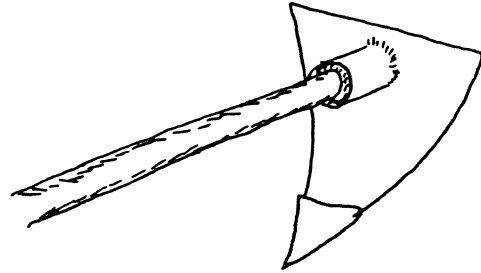
[Hak, gebruikt om aardappels aan te aarden. Uit de bij de antwoorden gevoegde tekeningen blijkt, dat de hak in sommige streken de vorm van een ploegje gekregen heeft (zie tekening), maar nog wel met menselijke spierkracht gebruikt wordt.]

aanaarder: *anèèrdər*, L 241; **aanaardhak**: K 205; *aonjéerhak*, K 274; *aonjéeròk*, K 287; **aardappel-hak**: *èrpəlhak*, K 133a; *erpəlhak*, L 153; *èrrəpəlhak*, L 150; *èèrəpəlhak*, K 179a; *èrpəlhak*, K 133a; *èrpəlak*, K 124a; *errəpəlak*, K 151; **patat-hak**: *pətòthòk*, K 212; *pətatak*, K 324; *pətaatak*, K 254; *pataathak*, *patathak*, bijzondere hak om de aardappelen te zuiveren van 't onkruid en aan te aarden, Corn.; **patattenhak**: *patattəhak*, K 274, P 5; *pətəttəhak*, P 48; *pətəttəhák*, P 41a; *pətòttəhòk*, K 262, 274; *pətaoʔəhòk*, K 340; *pətòttənək*, K 205; *pətaatəòk*, P 78; **hak**: K 174, 183, 184, 248, 262, 295, 301, 314, 332, 341a, 348, 349, L 159, 201, 235; *hak*, K 245, 248, L 159; *hòk*, K 307, 310, 312b, 331, 346, O 165, P 41, 67, 68; *ak*, O 63a, P 10, 16, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 125, 126, 127, 129, 131, 133, 135, 139, 198; *ák*, K 283, O 156,

handanaarder

aardappelhak

173, 176, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a, 198; *àk*, O 67, 69, 69a, 70, 71, 72, 73, 74, 161, 163, 164, 165, 166, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 177, 245, 247, 247b, 249, 250, 250a, 252, 254, 254a, 255, 256, 257, 278, 286, 286a, 287, 288, 289, P 4, 59, 60, 60b, 61, 62, 63, 69, 69a, 125, 126, 127, 133, 162, 199, 290; *òk*, K 237, 330, 331, O 63a, 161, 173, 288, P 69b, 89; **hakje**: *hakska*, K 176; **patattenhakje**: *påtattənakskə*, K 291; **haak**: *haok*, L 207; *aok*, P 89; **haakje**: *haakskə*, K 220; **patattenhaak**: *påtəttənaok*, P 18; *pətaətənaok*, P 16; **aanhoper**: P 85; *ònhijəpər*, P 39; *ònəupər*, P 88; *òjnəjəpər*, P 85; **aanhoophak**: *ànnūpək*, P 2; *ànnūpək*, P 3; **aanhopershak**: *òndəpərsək*, I 220; *aandəpərsək*, I 268; *òndəpərsək*, I 220; **patataanhoper**: *pətaətənnəupər*, P 88; **hoper**: *ūjəpər*, P 84; **hoophak**: *ūpaok*, P 70; *ūpaok*, P 70; **handhak**: *antak*, P 4; **landhak**: L 263; **vlaghak**: K 207; [**būnək**]: *būnək*, O 68; **truweelhaak**: *trūwielək*, K 244; **grote wiedhaak**: *grətə wījəhak*, P 25; **hakker**: *hakkər*, K 191, 192, 208, 307; *haʔər*, K 240, *haakər*, K 276, 276a; *hòkkər*, K 276, 307, 312b, 316, 318; *hòʔər*, K 240; *akkər*, K 204c; *òkkər*, K 201; **patathakker**: *pətòthòkkər*, K 211; *pətatakkər*, K 235; **kapper**: *kəppər*, O 272; *kəppər*, O 273, 274, 275, 281, 281a, P 10; *kòppər*, I 275; **patattenkapper**: K 274, 291; **patraskapper**: *pətraskəppər*, K 241; **puttenkapper**: *piəttəkəppər*, K 324; **kap**: O 154, 162a; **aardappelkrabber**: *erpəlkərbəbər*, K 187; *éerəpəlkərbəbər*, K 166; **patattēkrabber**: *pətattəkərbəbər*, P 95; **krabber**: K 184; *krəbbər*, K 314; *kròbbər*, P 104, 145; *krəbbər*, P 99, 105; **krabbertje**: *krəbbərkə*, P 99; **braak**: *braok*, O 160, 241, 242; *braoak*, O 155, 157, 158, 160a, 239, 244, 246, 274a, 276; *braowk*, O 153, 158, 159; *bròók*, O 237, 238, 240, 243, 278, 285; *bròek*, O 277; *bròék*, O 253; *braokə*, O 232, 274; **aardappelwroeter**: P 67, 68; **drietand**: *draoatant*, P 76; **drietander**: *drətətonnər*, P 27; **driehaak**: *drətəāāk*, P 70; **vlagzeis**: *vłəgzéziē*, K 210; *vłəgzéziē*, K 210; *vlagzaasie*, K 193a; *vlagzòziē*, K 208; **halve maan**: *alvə maon*, K 178*; **gaffel**: *gəffəl*, P 133; **schrepel**: *schrəepəl*, K 174; **handploeg**: *haantploech*, K 274; **aardappelploeg**: *éerəpəlploech*, K 166; **patrasploeg**: *pətrəsplòech*, K 241; *patròsplòech*, K

241; **klein ploegje**: *klijn ploechskə*, K 146; **vorentrekker**: *vòrrəntrekkər*, L 183; [**tjēntər**]: *tjēntər*, O 153.

HANDPLOEGJE

[Aanaardploegje dat met de hand voortgetrokken wordt.]

handploegje: L 201.

AANAARDPLOEG

(N 12,25a; N 12,25b; Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel.)

[Om aardappels aan te aarden worden verschillende typen ploegen gebruikt, die echter niet allemaal herkenbaar zijn in de woordtypen. Het meest gebruikt is de aanaardploeg, zonder zool, met schaar en twee vleugels. Zie ook het lemma AANAARDPLOEG, p. 1229.]

aanaarder: *aonaordər*, K 163; *aonèrdər*, K 174, K 179a; *oonéerdər*, K 201, 204c; *aonjéerdər*, K 281a; *ònjeerər*, K 312b; **aanaardploeg**: K 331, L 145; *aanjéertploech*, K 248; *aonèerploech*, K 188a; *aonèerplòech*, K 240; *ònérplòech*, K 205; *aonjéerploech*, K 274; *aanjérploech*, K 262; *aonjéerplòech*, K 287, 304; *oonjéerplòech*, P 27; *èunjéerplòech*, P 25; *onjéerplòech*, K 291; *ònjéerplòech*, K 245; *òjéerplooch*, K 248; *aonjéerplòech*, K 307; *aanjéerplòech*, K 287; **aanaardploegje**: *ònèertpluuchskə*, L 177c; **aardappelaanaardploeg**: K 205, 207, 240, 249, 291; **aanaardingsploeg**: L 180; **ploeg om aan te aarden**: K 249; **ploegje voor aan te aarden**: *plòégəskə vur aon tējəərə*, K 312; **patattenaanaarder**: *pətaətənaonjéerdər*, K 251; **aanhoper**: K 324, P 85; *àanhòepər*, P 5; *àandəpər*, P 1, 2, 3, 8; *òjnəjəpər*, P 85; *ònhijəpər*, P 39; *aonijəpər*, K 324; **aanhopersploeg**: *àandəpərsplòech*, P 3; *aandəpərsplòech*, I 268; *òndəpərsplòech*, I 220; *òndəpərsplòech*, I 220; **patattenaanhoper**: *pətattənnəupər*, P 84; *pətəttənaonjəpər*, P 18; **hoopploeg**: *ūpplòoch*, P 75; **kuiler**: *kòjlər*, O 178, 289, P 198, 199; **aankuiler**: *àankòjələr*, P 59; *ònkwaldər*, P 133; **opkuiler**: *òpkòjlər*, P 125; **kuilploeg**: *kaojlplòowch*, P 125; *kòəplòech*, O 63a;

1.1.1.3

kèùwplöëch, O 63a; **aankuilploeg**: *àànköëjplöëch*, O 70, 74; **wroeter**: P 77; *vrüütär*, K 307, 358, P 44; *vrüütär*, K 316, 348, 349, P 10, 16, 61, 62, 76, 89; *vrüütär*, P 41; *vrüütär*, P 41a; *vreujär*, P 133; *vreutar*, K 335, P 62, 66, 69b, 72, 76, 78, 81, 82, 83, 95, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 135; **aanwroeter**: *aonvruttär*, P 67, 68; **wroet**: K 191; *de vr uut*, K 193a; *vrüüt*, K 191, 192, 204; **patattenwroeter**: *pötaatvruttär*, P 67, 68; **hoger**: *öëgar*, P 99; **hoper**: *ûûpar*, P 60, 70, 139; **aanrijploeg**: *aonraajplöëch*, K 244; **aanrijploegje**: *aonrijploegaskä*, K 157; **rilploeg**: K 133a; **bi-not**: *bîëñüü*, O 290; *bänüü*, O 255, 286, 287, 288; *bönüü*, O 285; *bänöë*, O 288; **duivel**: *düüväl*, K 254; *düüvval*, K 245; **aardappelploeg**: *erpälploech*, K 176, L 263; *èrpälploech*, K 102*, 124a, 163; *èèrpälploech*, K 173b; *éèrpälploech*, K 165; *erräpälplöëch*, K 151, 193a; *éèrpälploech*, L 150, 159; *éèrpälploech*, K 166, 183, 183c; **aardappel-ploegje**: *aardappälplöëchskä*, K 330; *èrpälp-luuchskä*, K 170; *éèrpälpplöëggaskä*, K 178*; **patatploeg**: *patätplöëch*, K 235; *patötplöëch*, K 211, 212; *patätplöëch*, K 237; **patattenploeg**: *patätäp-loech*, K 324; *pataatäploooh*, P 10; *patätäp-löëch*, K 207, 208; *pataatäplöëch*, P 16, 88; *pätätäp-löëch*, O 250; *patötäpplöëch*, K 276, 276a, 307, O 153; *pötötäpplöëch*, O 165; *patéttäplöëch*, P 48; *patéäpplöëch*; K 314; *pätätäpplöëch*, O 70, 165, P 4; *patätäpplöëch*, K 324; *patätäpplöëch*, K 225, P 104; *patätäpplöëch*, O 246; *pötötäpplöëch*, I 275; *patötäpplöëch*, O 161; *patötäpplöëch*, K 210, 274, P 105, 145; *pötötäpplöowch*, K 330; *pataatäp-looch*, P 10; *patötäploooh*, P 70; *pötaatäplöëch*, O 173; **patattenploegje**: *patätäpplöëchskä*, K 330; *patätäpplöëchskä*, K 291; **patattenploeg met dubbel rister**: *patötäpplöëch mij döbbälä ristär*, K 210; **patrasploeg**: *pättrasploech*, K 241; *pättras-plöëch*, K 241; *pätrosplöëch*, K 241; **patakker-ploeg**: *patökkärplöëch*, O 158; **vorentrekker**: L 160, 241, 261; *vooräntrekkär*, K 220, L 177c; *vorräntrekkär*, L 200a, *vöörätrekkär*, K 184; *vaorätrekkär*, L 149; *vorrätrekkär*, L 263; *vörräntrekkär*, L 183; **handploeg**: *antploooh*, P 133; **ploeg**: *plöëch*, K 316; *plöëwch*, P 89; *plöëch*, K 237, 318; *ploooh*, P 78, 81, 126; **ploegje**: *ploechskä*, K 341a; *plöëchskä*, K 341a, 346; *plöëggaskä*, K 312; *pluggaskä*, K 240; **kleine ploeg**: *klaan plöëch*, K 310, 346; **enkele ploeg**: *iënkäl-ploooh*, P 70; *iëngkülploooh*, P 70; **voetjesploeg**: *vöëjkäsploooh*, P 198; **schietploeg**: *schietplöëch*, K 307; *schietplöëch*, K 301; *schietplöëch*, K 268; *schietplüüch*, K 340; **stuiploeg**: *stuiploech*, L 207; **patattenhak**: *patätanhak*, K 291.

PUNT VAN DE AANAARDPLOEG

(Vanduffel)

punt: *pöëjnt*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135.

RISTERS VAN DE AANAARDPLOEG

(Vanduffel)

[De aanaardploeg heeft twee risters, die de grond naar twee zijden gelijktijdig omkeren. Bij sommige typen zijn de risters verstelbaar.]

vleugers: *vlöjgars*, P 62, 127; *vluwgars*, P 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 129, 131, 133, 135.

RUG

(N 12,27)

[De verhoogde rug, ontstaan door het aanaarden, waarin de gepote aardappels zich bevinden.]

rug: K 124a, 150, 157, 174, 176, 220, L 160; *ruch*, K 146, 173b, 174, 178*, 184, 188a, 191, 192, 204, 205, 235, 240, 268, 307, 312b, 316, L 159, O 165, P 104, 105; *reuch*, L 183; *rüüch*, K 201, 204c, 225, 244, 249, 251, 274, 291, 307, P 76, 89, 133; *ruggä*, K 179a; **aardappelrug**: *erpälruuch*, K 163; **patattenrug**: *pötötärüüch*, I 275; *pötaatärüëch*, P 27; **rug van de patattenvoor**: *rüüch von da pötäatävèüwr*, P 69b; **ruggetje**: *ruggaskä*, K 191; *ruggaschän*, K 241; *rüüggaskäs* (m.v.), K 210; **wal**: K 183, 192, 207, 241; (m.v.) K 193a, L 201; *wal*, K 102*, 186, 187, L 148, 153, 180, 200a, 233, 241, 261; *wäl*, L 150; *wöl*, K 241, 312, 340, 346, O 153; *wäl*, strook opgehoogde grond waarop de aardappelplanten in een rij komen te staan, als gevolg van het aanaarden. Elemans; **wal aarde**: *wal jéer*, K 341a; **walletje**: (m.v.) L 201; *wëlläkä*, L 241; **aardappelwalletje**: *erpälwëlläkä*, L 180b; **patattendam**: *patätändam*, K 324; *pätätändam*, K 324; **dam**: K 307, P 5, 41a; *döm*, K 332, O 63a, P 25; **patattenroot**: *pötaatäröot*, P 27; *patötäröotä* (m.v.), P 18; **root**: *root*, I 268, K 332, P 78; *röwt*, P 39, 198; *raowt*, P 16, 70, 125; **patattenhoop**: *pätätänhöep*, K 304; **hoop**: *öep*, K 332, P 85; *ëup*, P 88; *ûup*, P 133; **hoopje**: *öëppäkä*, P 88; **berm**: *bérm*, O 173; *bèrm*, K 240; *bééräm*, K 251; *baarm*, K 248; *burm*, K 287; **bed**: K 151; *bet*, K 124a; *bét*, K 330, P 48; **bedje**: *béddäkas* (m.v.), K 212; **rij**: (m.v.) K 193a; **rijtje**: *rijkä*, K 170; **voor**: K 183c; *vöör*, L 184; *vaöör*, P 76; **balk**: *bölk*, O 158, 161, 288; **ril**: K 133a, 166; **russel**: *ruzzäl*, K 291; **repel**: *ruppäl*, K 346; **richel**: *riggäl*, K 211; **gewend**: *gawént*, K 330; *gawéngt*, K 245; **duin**: L 150; **kuil**: *köäl*, O 63a; **aarde**: *jäärt*, K 248.

WIEDEN

(N 15,2; sgv; Go 1b; znd B2,272; znd 8,92)

[De benaming voor wieden, het verwijderen van

onkruid, ongeacht de manier waarop dat gebeurt.]

wieden: K 330; *wīēda*, K 249, 268; *wiejan*, K 216, 226; *wēēda*, K 244; *wiējan*, I 220, K 241, 274, 277, 307, 310, 346, 348, O 63a, 153, 158, 161; *wiējan*, I 220, K 314, 352; *wieja*, I 57a, 79, K 102*, 124a, 133a, 151, 157, 173b, 174, 178*, 179a, 188a, 193, 213, 214, 215, 218, 220, 244, 350, L 162, 177c, 180, 208, 255, 256, 257, 260, 279, 280; *wiēja*, I 275, K 189, 189b, 210, 212, 225, 231, 232, 235, 237, 245, 251, 254, 268, 274, 276, 301, 307, 312b, 316, 318, 324, 330, 332, 335, 349, 358, P 16, 25, 27, 36, 41, 69b, 84, 95, 105; *wiēja*, K 207, 331; *wiēja*, I 220, 268, K 174a, 208, 248, 267, 276, 276a, 281a, 291, 312, 330, 332, 333, L 229, 244, O 178, 286, P 5, 25, 27, 29a, 41, 41a, 48, 60a, 89, 94, 99, 104, 133, 144, 166; *wiēja*, K 307; *wiēja*, K 248, 358, P 112; *wien*, P 198; *wiēn*, I 180, 266, K 191, 196, 206, 241, 247, 267, 292, 295, 296, 301, 304, 308a, 341a, 346, 353, 358, O 73, 162; *wiēn*, I 220, K 243, O 276, 286, P 125, 199; *wiēn*, I 266, K 206, 241, 244, 276, 296, 300a, 305, 307, 314, 315, 316, 348, 353, O 238, P 14, 41, 105, 123a; *wiē-ēn*, K 304; *wiē-ōn*, K 340a; *wiē*, I 221, 269, K 163, 175a*, 251, 254, 268, 274, 276, 286, 318, 323, 332, 333, 339, 341a, 349a, 356, O 173, 178a, P 16, 18, 25, 30, 36, 37, 43, 44, 66, 67, 68, 70, 80, 85, 88, 89, 95, 96, 104, 107, 127, 128, 129, 136, 164, 171; *wiē*, P 60a, 145; *wiē*, K 212a, 237, 244, 249, 250, 258, 262, 268, 273, 283, 291, 307, 318, 325, 330, 357, 358, P 13, 14, 18, 27, 32, 35a, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 60, 77, 85, 89, 147; *wiēng*, O 165; *wiēj*, K 322; *wi-ja*, K 189b, 191, 204, 205, 210, 211, 240, 257, 279, 307, P 10, 154; *weejan*, K 183b; *weejn*, O 67; *waeja*, L 150, 184; *weeja*, K 201, 204c, 357, L 184; *wēēja*, L 93, 144, 199; *weej*, P 78; *wēēn*, K 272, O 274; *wēē*, K 287, 320; *wijan*, K 137, 185, 197a, 235, L 147, 150, 151, 154, 154a, 180; *wija*, K 136a, 146, 148, 171, 183c, 184, 185, L 94, 109, 145, 148, 149, 153, 155, 158, 180b, 201, 203b; *wijha*, L 201; *wēja*, K 168, L 145; *wēja*, K 189, 192, 210, 240, 357, P 145; *wēj*, K 287; *wēēja*, K 165, L 153, 160, 241; *wēēja*, L 100, 200a; *wēēa*, K 287; *wōjan*, K 240; *wujā*, P 154a; *wēējan*, wieden, Zeeland, Brabantius; *wēēja(n)*, wijden, wieden, haover, vlaas *wēēja*, De Bont; *wēēje*, wieden, Elemans; **vuiligheid wieden:** *vaowlagaajit wiēn*, O 288; **afwieden:** *afwee(d)en*, afwieden, Corn. Vervl. A.; **geien:** *gēēja*, L 185, 186, 190; *gēja*, L 162, 187; *gēēja*, L 212; *gēē*, P 57; **kruiden:** P 171; **plukken:** L 242, 258, 285; *plukkən*, L 237; *pluʷən*, K 241; *plukka*, K 220, L 183, 208, 235, 236, 241, 261, 263; *plukken*, wieden, hs 1229a; **aardappelen plukken:** *ērpəl plukkə*, L 236; **vuiligheid uittrekken:** *faojlāchaajit aojtrikkə*, P 123a; *faojlāchit aojtrikkə*, P 123a; **vuil uittrekken:** *vaol aotrēkkə*, P 139; **uittrekken:** *ðatrēkkə*, P 3; **vuil trekken:** *vuil trekkə*, K 178*; **plukkem uitdoen:** *plukkəm ojt-doen*, L 241; de volgende typen geven aan, dat er een werktuig gebruikt wordt: **schoffelen:**

schoffəla, K 179a; *schoevalə*, L 264; **krabben:** *kròbbə*, P 76, 128; **hakken:** *hakkə*, K 331; *akka*, I 79, K 331, P 4; **uitvlaggen:** *uitvlaggen*, van onkruid zuiveren, Hoeufft; het volgende type geeft aan, dat er iets blijft staan: **dunnen:** *dunnə*, P 4.

ONKRUID UITTREKKEN MET DE HAND

(N Q,11; Ceusters; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

wieden: K 135, 277; *weeda*, O 174a; *wiejan*, K 137, 216, 217, L 180; *wiējan*, K 342; *wiējan*, I 220, K 310; *wiējn*, L 187; *wieja*, I 79, 268, K 102*, 174, 178*, 184, 188, 188a, 307, L 180, 207a, P 26; *wiēja*, K 161, 284, 307, 333, P 149; *wiēja*, K 189b, 250, 267, 312, 327, 329, 351, P 23, 29, 84, 94, 112; *wiēn*, O 178, 250, 286, 287; *wiēn*, K 163, 188a, 215, 230, 241, 352, O 70, 158; *wiēn*, I 220, O 238, 255, 285, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *wiē*, K 183, 190a, 274, 348, P 14, 18a, 143a; *wiē*, P 161; *wiē*, K 293, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 82, 83, 86, 88, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a, 157a; *weeja*, K 268, L 184, O 174a, P 26; *wi-ja*, K 348; *wi-ja*, K 191, 349, P 152; *waajan*, K 186; *wijan*, K 135, 145a, 147, 172, 197, L 152, 180, 200, 201, 230*; *wēēja*, L 182; *wēēja*, K 165, L 153; *wija*, K 133a, 136a, 146, L 100, 153, 180b, 199; *wēēa*, P 139; **met de hand wieden:** *met dhant wiēn*, K 175a*; **rucht wieden met de hand:** *rucht wijā mit dā haant*, K 136a, 143; **rucht wieden:** *rōcht wijān*, K 145a; **het vuil wieden:** *ət fūul wiē*, P 127; **bocht wieden:** *bocht waeja*, L 160; **bocht uitwieden:** *bocht uitwijā*, L 144; **geien:** *gija*, L 187; **plukken:** L 205, 206, 243, 280; *plukka*, L 241, 262, 264; **onkruid plukken:** *on-kruut plukkə*, K 179a; **vuiligheid plukken:** *vōlichē plukkə*, K 217; **vuil plukken:** I 57, 57a, K 157a; *vēual plukkən*, K 219; **vuil plukkə**, I 79, K 173a; *vojl plukkə*, L 205, 206; **plukkem plukken:** *plukkəm plukkə*, L 237, 244; **uitplukken:** *uitplukkə*, L 257; *ōējtplūūkkə*, P 1; **vuil uitplukken:** *vojl aotplukkə*, P 26; **vuiligheid uitplukken:** *vuulichijt uitplukkə*, L 262; **vuil trekken:** I 57; *vuil trekkə*, I 102a; **zaaitakken trekken:** K 174; **uittrekken:** *uit-trekkə*, L 244; *ōjtrēkn*, O 178, 250; *ōjtrēkkə*, O 250, 287, 288, 289, P 125, 198, 199; *ðatrēkkə*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *ējtrēkkə*, P 137a; *ōējtrēkkə*, O 70, 74, 165, P 2, 3, 4, 59, 60, 61; *euwtrēkkə*, O 285, 286, 290; **vuil uittrekken:** *voil ojt-trekkən*, O 70; *vōēl ootrēkkə*, P 86; *vōēl òēt-trekkə*, P 89; **bocht uittrekken:** L 148; **trekken:** *trēkkə*, O 165, P 8, 10; **pluksel uitdoen:** *pluksəl òwtdoen*, L 183; het volgende type duidt het vernietigen van een bepaald soort onkruid (herik, *Sinapis arvensis*) aan: **heriken:** *hirrəkən*, K 128.

1.1.1.3

ONKRUID BESTRIJDEN MET DE SCHOFFEL

(N 15,6; Ceusters; Go 1b; Meulemans)

[Met een schoffel onkruid direkt onder de oppervlakte afsteken.]

schoffelen: K 137; *schóffalan*, K 241; *schóffaln*, K 241; *schóffala*, I 275, K 191, 281a, 357, 358, P 46, 133; *schóffalán*, O 63a; *schóffaln*, O 73; *schóffala*, K 201, 205, 207, 208, 211, 212, 237, 241, 276, 276a, 357, 358, O 173, 288; *schoffala*, I 79, K 102*, 133a, 175a*, 178*, 179a, 193a; *schöëffalan*, K 185, 304, 318, L 180; *schöëffaln*, K 314, O 63a; *schöëffala*, K 183b, 210, 240, 251, 268, 276, 301, 318, L 180b, P 3, 4, 41, 41a, 44, 47, 48, 70, 89, 95, 104, 105; *schoefalan*, K 143, L 160; *schoefala*, K 136a, 146, 163, 165, 183c, 220, L 149, 150, 153, 177c, 183, 184, 233, 241, 263; *schoevala*, L 264; *schöëfala*, P 36, 89, 104; *schöëfella*, P 145; *schoefalán*, L 148, 200a; *schoefala*, L 145, 199; *sköëffala*, L 203b, 235; *schoofala*, P 84; *schuffala*, K 174, 191, 204c, 248, 287, 332; *sjuffala*, K 291; *schufala*, K 204; *sjchüüffala*, K 274; *scheufala*, K 291; *schüüfala*, K 248; *schöëffala*, K 174a, 225, 251; *schoëfelen*, hetzelfde als schoffelen, met de schoffel werken, Corn. Vervl.; *schoeffele*, schofelen, Elemans; **afschoffelen:** *afschóffala*, K 244; *öfshóffala*, P 25; *öfshöëffala*, P 18, 27, 70, 85; *öfshöëffaln*, O 161; *éfschöëffala*, K 245; **opschoffelen:** *öpschöëffala(n)*, opschoeffelen, opschoffelen, met een schoffel van onkruid zuiveren, De Bont; **krabben:** P 77; *krabba*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 83, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 135; *kråbbå*, O 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *kråbn*, O 178, 250; *kråbbå*, P 60, 66, 69b, 125; **opkrabben:** *öpkrabba*, P 82; *öëpkråbbå*, P 137a; *öpkråbbå*, O 288; **hakken:** K 330; *hakkå*, K 188a; *hökkå*, K 274; *akkå*, K 254, P 25; *ökka*, I 220, 268, K 331; **afsteken:** *afstaeka*, K 193a; *öfsteeka*, P 25; **breken:** *brééka*, K 324; **wieden:** *wiejå*, K 124a, 151, 157, 173b; het volgende type is waarschijnlijk een verbastering van „schoffelen”: **sloebere:** *slöëbbåra*, P 78.

ONKRUID BESTRIJDEN MET DE HAK

(N 15,5; Go 1b; Ceusters; Jacobs; Meulemans)

[Onkruid met de hak af- of uitkappen.]

hakken: K 137, 143, 183b, 330, L 150, P 77; *hakn*, K 241; *haʔan*, K 241, 314; *høʔan*, K 241; *hakkå*, K 102*, 133a, 136a, 146, 163, 179a, 183c, 188a, 191, 192, 193a, 205, 208, 235, 295, 301, 304, 316, 332, 341a, 348, 349, 357, 358, L 145, 149, 153, 184, 200a, 235, P 45, 48; *haʔå*, K 240; *håkkå*, K 357, P 41a; *håkkå*, P 25, 48; *hëkkå*, K 245; *hökkå*, K 212, 237, K 268, 274, 276, 331, 332, 333, 358, 307, 312, 316, 318, P 36, 44; *høʔå*, K 240; *haakå*, K 276a, 307; *haoka*, K 210; *akka*, I 79, 220, K 178*, 204c, 207, 225, 244, 248, 249, 251, 254, 262, 281a, 283, 291, 324, 330, P 3, 16, 25, 41, 133; *åkkå*, K 291;

åkkå, P 8, 10, 136; *ökka*, I 220, 268, 275, K 201, 287, 331, 335, P 16, 18, 27, 60, 69b, 89; *aakå*, P 84; *ekka*, K 204; *hëkså*, K 295; **afhakken:** *öfhökkån*, O 63a; *öfhökkå*, K 310, 346; *åfaakå*, K 291; *åvåkkå*, P 2, 60; **uithakken:** *uthökkå*, P 41; *öëjtåkkå*, O 74, P 1, 3, 4; **omhakken:** P 77; **ophakken:** *opakkå*, K 178*; *öpökkå*, P 69b; **vuiligheid hakken:** *vullåchét hakkå*, K 274; **pluksel hakken:** *pluksål hakkå*, L 180b; **aardappels hakken:** *èrpel hakke*, aardappels met de hak bewerken (Huisseling), Elemans; **vuil afhakken:** *völ afhakkån*, K 287; **kappen:** *kåpn*, O 178, 250; *kappå*, K 220; *kåppå*, O 70, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *köppå*, K 287, P 76; **afkappen:** *öfköppå*, K 310; **omkappen:** P 95; **opkappen:** *öpköppå*, O 288; **vuiligheid kappen:** *vöjlågoo-éjt kappå*, P 76; **vuiligheid afkappen:** *vöjlåchajt öfköppå*, P 67, 68; **vuil omkappen:** *vëül öëmkaapa*, P 95; **bieten kappen:** *biëtå kappå*, P 82, 83, 130, 131, 136, 137a; **biet kappen:** *biët kappå*, P 48; **krabben:** *kråbbån*, O 63a; *kråbn*, K 314; *kråbbån*, O 73; *kråbbå*, K 315, L 241, P 89; *kråbbå*, O 165, P 60, 61, 62; *kraabå*, P 104; *kråbbå*, O 165, 173, P 60a, 66, 70, 78, 85, 89, 104, 105, 128, 139; **afkrabben:** *åfkråbbå*, P 59; *öfkråppå*, O 153; **uitkrabben:** *öëjtkråbbå*, P 4; **krabberen:** *krébbåra*, K 316; **schalmen:** *skålman*, O 158; *schålma*, P 125; **afschalmen:** *öfshålman*, O 161; **schrepelen:** *schraepala*, K 175a*; **scharen:** *schéérån*, O 63a; *schéérn*, O 63a; **pessem steken:** *pëssåm stééjka*, P 86; **wieden:** *wiejå*, K 174a; *wiejå*, I 57a, K 124a, 151, 157, 174; *wi-jå*, K 211; *wié*, K 175a*; **kuisen:** *kusså*, K 357; **omblekken:** *umblekkå*, L 263; het volgende type geeft aan, dat er een hakmachientje gebruikt wordt: **mee een krabmachien tussen de roten krabben:** *mééj å kråpmåsjien tiëssa då råwtå kråbbå*, P 86.

ONKRUID UITEGGEN

(N 15,5; Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Met een eg het onkruid lostrekken en verzamelen, vooral gebruikt bij grotere stukken land.]

eggen: L 180; **uiteggen:** *éatéjgå*, P 136; **uiteggenen:** *öjtéggånå*, P 125; *euwteggåra*, O 285, 286, 290; *aoatéggånå*, P 131, 132, 133, 135; *éatéjgåånå*, P 130; *öjtéggåra*, O 255, 287, 288, 289, P 198, 199; *öjtéggårn*, O 178, 250; **opeggenen:** *öpéggånå*, P 72, 127, 133; **afeggenen:** *aféggånå*, P 76, 126, 129, 131, 135; **lostrekken:** *løstrekkå*, P 60; **losmaken:** *løsmååka*, O 70, 74, P 1; **sleuren:** *sløjrå*, P 82, 83, 137a; **opduivelen:** *öëpduvvalå*, P 75.

HARKEN

(Go 1b)

[Met een hark of althans een meertandig handwerktuig onkruid losmaken tussen de planten. Met een dergelijk werktuig wordt het onkruid

tevens verzameld om na droging verwijderd te worden.]

gritselen: *gritsələn*, K 314, 315, 316, 318, 353, 358, P 47; *gritsəla*, K 314, 315, 316, 353, 358, P 47; **griezelen:** *grienzele*, wieden met houten hark op land waar aardappelen op uitkomen, hs Jansen L 200; **krabberen:** *krébbəra*, P 45; **opkrabben:** *ōēpkrabbə*, P 44; **opscharen:** *ōēpschéera*, P 48; **scharen:** *schaara*, K 316, 318, 353; *schéera*, K 358, P 46, 48; *sjéera*, P 47; **hooien:** *hója*, P 46; *hōēja*, K 357, 358, P 44, 45; *hōên*, K 314, 315.

KWEEKGRAS LOSSTEKEN MET DE RIEK

(Jacobs)

steken: *steekə*, O 165, P 2, 3, 4, 59; **uitsteken:** *ōējsteeke*, P 8, 10, 60, 61, 62.

DISTELEN UITSTEKEN

(N 15,6)

distelen steken: *distələ stéjčkə*, P 128.

ONKRUID VAN HET VELD DRAGEN

(Ceusters; Jacobs; Vanduffel)

[Om te voorkomen, dat onkruid zich door gerijpt zaad of wortelschot opnieuw voortplant, wordt het onkruid van de akker gedragen.]

afdragen: *āfdrààgə*, O 70, 165, P 60; *afdraogə*, P 8, 10, 61, 62, 66, 72, 126, 129, 131, 133, 135; *afdrawgə*, P 75, 76, 78, 81; *afdragen*, het vuil afdragen, het onkruid van de akker dragen, Corn. Vervl. A.; **uitdragen:** *ōējtrààgə*, P 1, 3, 4, 59; **afrapen:** *āfrààpə*, O 74, P 2; *āfraopə*, P 62; **oprapen:** *ōpraopə*, P 62, 66, 72, 126, 129, 131, 133, 135; *ōprawpə*, P 75, 76, 78, 81; *ōproopə*, P 127; **reken:** *réjčkə*, O 285, 290.

BESPUITEN

(Jacobs; Schrevens; Vanduffel)

[Met een spuitinstrument chemische bestrijdingsmiddelen toedienen.]

sputten: *spōējta*, P 8; **spruiten:** *spròəta*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *sprōējta*, P 3; **bespruiten:** *bəspròotə*, P 86; de volgende opgave is een voltooid deelwoord: *bəsprut*, P 86; **sproeien:** *sprōēja*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 4, 10, 59, 61, 62; **besproeien:** *bəsprōēja*, P 10.

ZWAVELBLOEM

(znd 8,140)

[Zwavel(bloem), gebruikt als middel ter bestrijding van insecten op gewassen.]

zwavel: *zwaavəl*, K 291; *zwaovəl*, I 220, 266, K 213, 235, 257, 296, 301, 307, 325, 330, P 14, 35a; *zwòəvəl*, K 268; *zwoovəl*, K 247, 304; *zwoovəl*, K 206; *zwoovvəl*, I 266; *zwavvəl*, K 323; *zwovvəl*,

P 128; *zwóvvəl*, P 136; **sulfer:** *sèülfər*, O 286; **solfer:** I 180, K 196, 213, 244, 267, 330, 358, O 162, P 171, 198; *solfər*, K 243, 250, 276, 292, 296, 300a, 330, 340a, O 67, 274, 286, P 18, 43, 80, 88, 89, 129; *sòlfər*, I 221, P 25; *sólfər*, P 13, 85, 128; *solvər*, P 41; *solləfər*, I 269, K 257, 296, 350, 356, P 32, 41, 57, 95, 96, 154; *sòlləfər*, K 295, P 94; *sólləfər*, K 258, 353, P 25, 112; *soffər*, P 136; *solftər*, K 206, 272, 296, 307; **solferbloem:** K 267; *solfərbloem*, P 99; *solfərbloëm*, K 300a, 315, 332, O 67, 238, P 27, 164, 199; *sólləfərbloëm*, K 268, P 25; *solftərbloëm*, K 206; *solfərbloëm*, K 305; *sólfərbloëm*, P 48; *solfərbloem*, K 191, 196, 213; **bloemsolfer:** *blōëmsolləfər*, K 349a; **solferpoeier:** *solfərpoejər*, O 178a; **poeier:** *pèüjər*, K 307.

BLAUWE ALUIN

(Schrevens)

[Bestrijdingsmiddel tegen *Phytophthora infestans* bij aardappels.]

blauwe aluin: *blàävən àloon*, P 86.

KOPERSULFAAT

(Schrevens)

[Bestrijdingsmiddel tegen *Phytophthora infestans* bij aardappels.]

kopersulfaat: *kəwpərsüülfəot*, P 86.

KALKARSENAAT

(Schrevens)

[Bestrijdingsmiddel tegen larven van de Coloradokever bij aardappels.]

kalkarsenaat: *kálləkərsənəot*, P 86.

LOOD

(Schrevens)

[Bestrijdingsmiddel tegen larven van de Coloradokever bij aardappels.]

lood: *lōēt*, P 86.

DDT-POEDER

(Schrevens)

[Bestrijdingsmiddel tegen larven van de Coloradokever bij aardappels.]

DDT-poeier: *dééjddééjtééjppōējər*, P 86.

MAIS TEREN

(N Q)

[Het drenken van de maiskorrels in teer, om ze (vooral op hoge, droge zandgronden) te beschermen tegen vogels.]

teren: *taarza*, L 183.

1.1.1.3

BIETEN UITDUNNEN

[Bieten worden in rijen gezaaid. Daardoor staan de plantjes te dicht bijeen om allemaal groot te kunnen worden. Zodra de plantjes drie of vier blaadjes hebben worden de rijen onderbroken op vaste afstanden. Vaak wordt de afstand bepaald door de breedte van de schoffel of de hak. Met zo'n instrument kunnen de afzonderlijke plantjes nog niet vrijgezet worden, maar kunnen wel kleine groepjes afgescheiden worden. De uiteindelijke selectie van het beste plantje uit zo'n groepje wordt vervolgens voorzichtig uitgevoerd met de hand. De dan nog tere plantjes worden gemakkelijk beschadigd, terwijl ook wel eens plantjes per ongeluk samen met de zwakke uit de grond getrokken worden. Vaak was dit werk voor de fijnere kinderhandjes.]

BIETEN TOT HOOPJES KAPPEN

(N 12,45; N Q,8)

[De doorgaande rijen met een hak of schoffel onderbreken als eerste fase van het uitdunnen. Zie verder het lemma BIETEN UITDUNNEN.]

doorhakken: *deurhakkən*, K 176; *dōrakkə*, K 174; **hakken:** *akkə*, K 237; **afhakken:** *afhakkə*, K 166; **in bosjes hakken:** *in boskəns hakkən*, K 204c; **doorslaan:** *deurslaən*, K 128; **doorkappen:** *doorkōppə*, O 165; **de biet doorkappen:** *dən biet deukkappə*, K 291; **bieten kappen:** P 143a; *biətə kappə*, P 10; *biējətə kōppə*, P 25, 84, 105; **kappen:** *kappə*, K 295, 307, 348, P 41a; *kōppə*, P 41, 44, 48; **op trossels kappen:** *up trōssəls kōʔm*, K 340; **op hoopjes zetten:** *op hupkas zettən*, K 170; *up heupkas zettən*, L 262; **toe hoopjes zetten:** *toe hupkas zettə*, L 182; **op troepjes zetten:** *up tropkas zettən*, L 262; **doorzetten:** K 145a; **afzetten:** *afzettə*, L 153, 180b; **af treden:** *aftri-jən*, K 314; **doorpoten:** *deurpootə*, L 153; **afblokken:** *afblokkə*, K 184; **krabben:** *krōbbə*, P 70; **bieten krabben:** *biətə krabbə*, P 10.

OP EEN ZETTEN

(N 12,45; N Q,8)

[De tweede fase van het uitdunnen, waarbij van elk hoopje slechts één plantje blijft staan, dat moet uitgroeien tot een biet. Zie verder ook het lemma BIETEN UITDUNNEN.]

op een zetten: I 57, K 157a, 163, 186, 215, 217, L 144, 200, 257, 280; *op aen zettə*, K 186, 220; *op een zettə*, I 79, K 174, 190a, L 244; *op êen zettə*, K 178; *ōēp ijan zéttə*, K 307; *ōēp iējən zéttə*, K 274; *up iējənə zétʔn*, K 340; *ōēp unnə zéttə*, K 346; *op jén zéttə*, L 235; **peeën op een zetten:** *peeja op een zettə*, K 124a, 174; **op de ene zetten:** *op dən eejnə zettə*, K 178*; **bietenplantjes op een zetten:** I 57a; **bieten op een zetten:** *beetən op een zettən*, K 215; **alleenzetten:** *āliēn zéttə*, P 86; **mangels op een**

zetten: K 172; **van dikte zetten:** *van diktə zéttə*, K 332; **op plant zetten:** O 70; *op plant zéttə*, P 4; *ōēplant siittə*, K 283; **op de plant zetten:** *ob da plant séttə*, P 127; *ōp da plōnt zittə*, O 63a; de bieten worden – *ōēb da plaənt chazét*, K 351; **op een plant zetten:** *ōēp ienə plōnt séttə*, K 248; **op hullie plant zetten:** *ōp èuwjlə plant séttə*, P 133; **op zijn plant zetten:** *ōēp zunna plōnt zéttə*, K 332; **uit de plant zetten:** *ōētə plōnt zéttə*, I 275; **planten:** *plaantə*, K 184; **placeren:** P 161; *plōseerən*, O 63a; **zetten:** K 307, P 77; *zéttə*, K 349; *ziittə*, P 76; *zeʔn*, K 340; **bieten zetten:** *biēttə zéttə*, P 67, 68, 70; *biətə zéttə*, P 70; *biətə zittə*, P 10; *biējətə zéttə*, P 29; *bi-jətə zéttə*, K 348; **biet zetten:** *biet zettə*, K 291; *biət séttə*, K 341a, 349; *biēt zéttə*, P 23; *biējət séttə*, K 324; *biējt zéttə*, K 327; *biējət zéttə*, I 220; *bēēt zéttə*, K 329; **op bieten zetten:** *op biətə zéttə*, P 4; **bietjes zetten:** *biēkkəs zéttə*, P 69b; **plantjes zetten:** *plenjəs zettə*, L 148; **opzetten:** K 163; de volgende typen duiden het uitplukken van de overtollige plantjes aan: **bieten plukken:** O 238; *biējətə plukkə*, P 105; *biətə plēūka*, P 104; *biējətə plōēkə*, P 99; **bietjes plukken:** *biēkkəs plūūkkə*, O 288; **peeën plukken:** *peeja plukkə*, K 188; *peeja plukkə*, K 188a; **peetjes plukken:** *peējkəs plukkə*, K 188a; **plukken:** *plukkə*, K 179a; *plūūkkə*, K 301, 346, 348; *plūūka*, P 41a; **afplukken:** L 187; *afpluʔən*, K 241; *afpluʔə*, K 240; **peeën afplukken:** *paeja afplukkən*, K 145a; **bieten afplukken:** *biətən ofpluʔən*, K 241; *biēʔn ofpluʔən*, K 241; **peeplanten afplukken:** *peeplaantə afplukkə*, K 146; **uitplukken:** *èutplukkə*, P 145; **bieten uitpitsen:** *biət aətpiētsə*, K 331; **bieten aftrekken:** *biətən aftrékkə*, K 291, 304; *biətən oftrékkə*, K 318; *biējətən oftrékkə*, K 312; *biējətə oftrékkə*, K 210, 316; *biējətən aftrikkə*, K 274; **aftrekken:** *aftrékkən*, K 204c, 267; *aftrékkə*, I 268; *aftrékkə*, K 235; *oftrékkə*, I 268, K 276a, 312b, 358; **biet aftrekken:** *biēt aftrikkə*, K 330; *biēt oftrikkə*, K 287; **bieten afleggen:** *piittə afleggə*, L 100; *piittə aflijgə*, L 149; **bietjes afleggen:** *de piijəs aflégge*, *afduunen*, *opie:nzétte*, de bietenplantjes krenten zodat ze de ruimte krijgen om behoorlijk uit te groeien (Huissseling), Elemans; **planten afleggen:** *plántən afléggə*, bietenplantjes uitdunnen, hs Mischgofsky L 95; **afleggen:** *afleggə*, L 145; **wieden:** *wiējən*, K 340; *wiējə*, K 248; *wiē*, K 248; de volgende typen duiden het uitdunnen in het algemeen aan: **uitdunnen:** K 150, 230, 235, L 201, 243; *utdunnən*, K 241; *utdunn*, K 241; *uitdunnə*, K 183, 187, L 148, 153; *ōjunnə*, K 191; *ojidunnə*, L 241, 244; *ōtdunnə*, K 183; *utdunnə*, K 191, 307; *utunnə*, K 192; *outdunnə*, L 233; *oowidunnə*, L 235; *utdūūnnə*, K 301; *ōdōtdūūnnə*, K 335; *oowət-dūūnnə*, P 69b; *aətūūnnə*, K 249; *aotūūnnə*, K 291, 295; *ōētūūnnə*, I 275; *ōətūūnnə*, P 94; *ōətīēnnə*, P 39; **bieten uitdunnen:** *biətən utdūūn*, K 241; **verdunnen:** P 77; *vərdunnə*, P 5; *vərdūūnnə*, K 330, 332, P 16, 18, 76, 89, 137a, 139; *vərdinnə*, P 78; *vərdīēnnə*, K 341a, P 85, 89;

bieten verdunnen: *biēta vārdunnā*, P 84; *biēta vārdiēnnā*, P 27; *biēta vārdiēnnā*, P 26; **biet verdunnen:** *biēt vārdūinnā*, K 331; **bietjes verdunnen:** *bīēkkas vārdūinnā*, P 69b; **dunnen:** K 135, 197, P 77; *dunnā*, I 268, K 179a, 193a, 204, 205, 211, 240, 245, 276, 307, 348, L 177c, 207, 241, 257, O 165, P 48; *dūinnā*, K 225, 301, 348, O 173, P 95, 125, 133, 198; *dōnnā*, L 187; *diēnnā*, O 153; **bieten dunnen:** K 215, O 238; *bietān dunnā*, K 174; *biēta dunnā*, L 200a; *biēta dunnā*, K 190a; *bīējāta dunnā*, K 237; *bīējāta deunnā*, K 312; *biēttā dūinnā*, P 149; *biēta dūinnā*, K 251, P 4; *bietān diēn*, O 161; *biēta diēnnā*, P 88; **biet dunnen:** *biet dunnān*, O 70; *beet dunnā*, K 262; *bietūinnā*, I 220, K 225, 254, 281a, 287; **peeēn dunnen:** I 57a, K 137; *peejā dunnā*, I 57, 102a, 102*, K 102, 124a, 133a, 136a, 143, 163, 173a, 173b, 174, 178, 179a; *pēējā dunnā*, K 157; **pee dunnen:** *pee dunnā*, K 151; **mangels dunnen:** *mangāls dunnā*, L 183; **betteraven dunnen:** *pātraowgan diēn*, O 158; **afdunnen:** *afdunnā*, K 143, 146, 183, 184, 212, 220, L 153, 160, 180, 180b, 261, 263, 264; *ōf-dunnā*, K 211; *avdunnā*, K 191, 207; *afdūinnā*, K 208; *ōvdiēnnā*, O 63a; **bieten afdunnen:** *biēta afdunnā*, K 165, L 184, 242; **suikerbieten afdunnen:** *suikārbietā afdunnā*, L 160; **mangelen afdunnen:** *mangāla afdunnā*, L 184; **mangels afdunnen:** *mangāls afdunnā*, K 165, L 159, 160, 183, 242; **bietjes afdunnen:** *pījās afdunnā*, L 150; **planten afdunnen:** *plantā afdunnā*, K 170; de volgende typen duiden het verzetten van uitgetrokken plantjes naar lege plekken aan: **inplanten:** K 267, 307; *ēnplōntā*, K 342; **bijplanten:** *bijplaantān*, K 147; *bēējplāātā*, K 191; **uitplanten:** *aoatplantā*, P 18a; *utplantā*, K 268; **plantjes uitzetten:** *plentjās outzettān*, L 200; **verpoten:** L 180; van de volgende typen is niet duidelijk, of ze een rechtstreeks antwoord zijn op de gestelde vraag: **leiden:** *lijā*, P 26; **legeren:** *lējgārā*, K 250; **bietenplanten bijeenzetten:** *bīējātplantā bājienzētā*, K 284; **biet planten:** P 14; **bieten:** K 277; **inkleden:** *iēn-klīe*, K 333.

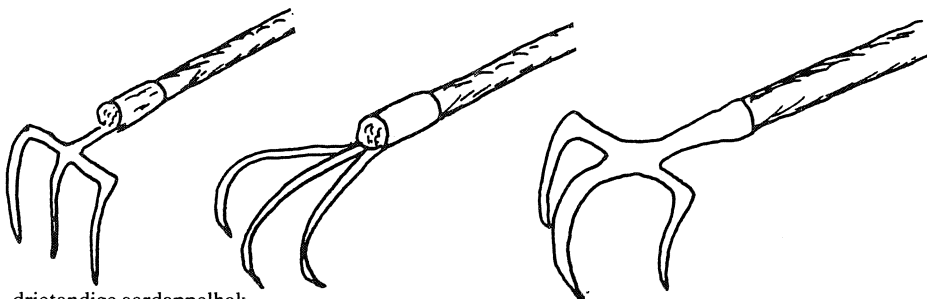
DRIETANDIGE AARDAPPELHAAK (zie tekening)

(N 12,35)

[Drietandig instrument, waarmee te velde staan-

de aardappels van onkruid ontdaan worden. Het is meestal vervaardigd van ijzer en niet altijd specifiek voor dit doel ontworpen. Er zijn uitvoeringen met dunne ronde en met platte tanden. Uit de opgaven bleek verder, dat hiervoor ook andere instrumenten gebruikt worden, zoals schoffel en eg.]

drijhaak: *draahaok*, P 41; *draohaok*, K 340; *dròðhook*, P 39; *draa-aok*, O 288; *draak*, P 125; *drook*, P 198; **drijhak:** *draa-òk*, K 331; **drijtand:** *draatant*, P 4; *dròðtant*, P 89; *draoøtant*, K 324; *drètant*, K 207; *drètònt*, P 44; *draajtaant*, K 201, 204c; *drééjtaant*, K 210; *draataant*, P 25; **drietand:** *drietaant*, K 183c, L 184; **drijtander:** *draatòndār*, K 346; *dréétòndār*, P 48; *dréétaandār*, K 307; *dròtònnār*, P 88; **drietander:** *drietaandār*, K 157, 174; **drieklauw:** *drieklaaw*, K 133a; **aardappelhaak:** *errāpālhaok*, K 183; *éērāpālhaok*, K 183c; *ērāpālhaok*, K 186; *erpālhaok*, K 170, L 200a, 207, 242; *erpālhook*, L 233, 263; **aardappelhak:** *aardōppālhòk*, K 205; **aardappelhakje:** *erpālhòkskā*, L 235; **patattenhaak:** *patattānhaowk*, K 307; *pātattānaok*, K 335; *pātòttānaok*, P 18; *pātētānaok*, K 204; *pōtaatānaok*, P 67, 68; *pātaatānaok*, P 16; *pataatānaowk*, P 76; *pōtaatānaowk*, P 76; **patattenhak:** *pātòttānak*, P 95; *pātaatānòk*, K 204c; **krabhaak:** *krāphaok*, K 170, L 150, 201, P 41a; *krābhaok*, L 148; *krēphaok*, K 187; **kaphaak:** *kōphaokā* (m.v.), K 281a; **krashaak:** *kraosaok*, K 244; **optrekhaak:** *ōēptrēkaok*, K 248; **wiedhaak:** K 163; *wiejhaok*, instrument met drie tanden van ijzer, van dezelfde lengte als bij de hark, K 218a; **wiedhak:** *wijhak*, K 150; **hoophak:** *ūūpaok*, P 70; *ūūpā-k*, P 70; **mes(t)haak:** *mishaok*, K 208; *meeshòðk*, K 291; *més-aak*, O 63a; *mééstaok*, K 312; *mézaok*, K 254; *mézòðk*, P 10; *mest-k*, K 248; **haak:** *hook*, P 105; **hak:** K 235, 301, P 77; *hòk*, K 341a; **aardappelkrabber:** *éērāpālkrebbar*, K 165; **krabber:** K 184, 193a; *krabbār*, K 192; *kròbbār*, I 268, K 204c, 212, 318; *krébbār*, P 78; *krèbbār*, L 150, P 133; *krèbbār*, L 200, 200a; **patattenkapper:** *pātattā-kappār*, K 274; *kraabār*, K 276, 276a; **patraskapper:** *pātraskappār*, K 241; **peekapper:** *pēkōppār*, O 173; *peekōppār*, O 161, 165; **kappār:** *kōppār*, K 237; **cultivator:** *kultivōttār*, P 88; **handcultivator:** L 241, 261; *hantkultāfaatār*, K 220; *hantkul-*

drietandige aardappelhak

1.1.1.3

vaatar, L 263; **handcultivatortje**: *hantkultievaatar**kə*, L 235; **handkultuer**: *haantkeultər*, K 211; **patattenriek**: *pətəttəriēk*, K 307, 312b; *pətatəriēk*, K 249; *pətəttəriēk*, K 307; *pətaatareejk*, P 89; **kromgezette riek**: *kromgəzəttən riēk*, K 241; **riek**: P 99; *ri-jk*, K 324, 330; *reek*, K 330; *raajək*, P 133; **patatschaarder**: *pətatschaardər*, K 235; **aardappeldok**: *ēərəpəldək*, K 174; **bek**: *béék*, O 63a; **schoeper**: *sköēppər*, O 158; het volgende type heeft waarschijnlijk betrekking op het gebruik als aanaarder: **hoper**: *ōpər*, P 85; *ūjəpər*, P 84; het volgende type bestaat uit een merknaam en een algemeen woord voor gereedschap: **wolfgetuig**: *wōlfgətōjch*, K 245.

EG, GEBRUIKT BIJ HET WIEDEN

(N 15,3)

ijzere eg: K 307; het volgende type duidt op een lichte, met de hand voortgetrokken eg: **handeg**: K 307.

SCHOFFEL, GEBRUIKT BIJ HET WIEDEN (zie tekening)

(N 12,10; N 15,6; Go 1b; Ceusters; Meulemans; Vanduffel)

schoffel: K 133a; *schóffəl*, K 358, P 46; *schoefəl*, L 201; *schöëffəl*, K 353, L 208, P 44, 47; *schöffəl*,

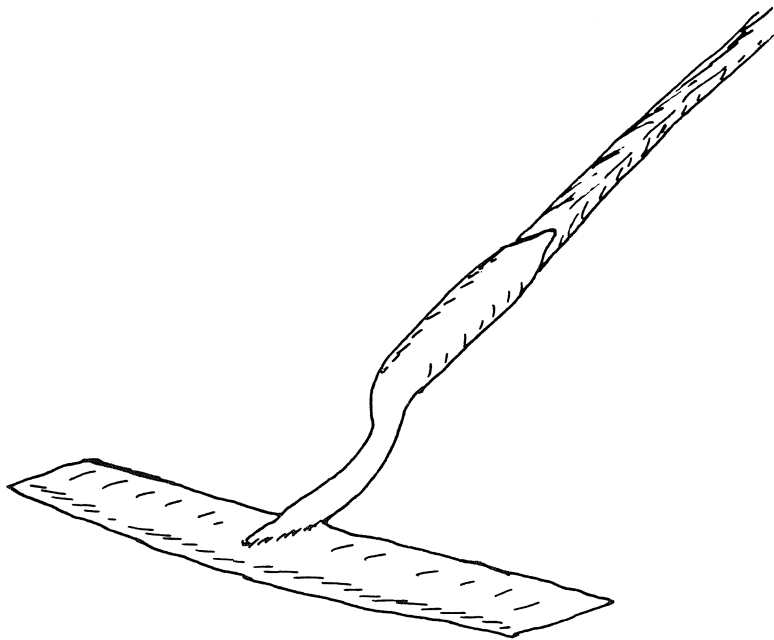
soort hark, AG K 157; *sjöëffəl*, schoffel, Goemans; *schoeffel*, zeer klein naar voren gebogen schopje, Elemans; *schöëffəl*, schoffel, De Bont; *schoefel*, schoffel, hs Kapteijns L 177; *schoefel*, schoffel, hs Jansen L 200; **schoffeltje**: *schöëffəlkə*, K 318; *schuffəlkə*, K 357; **krabber**: *krabbər*, P 62; *krəbbər*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *krébbər*, P 66, 72, 75, 76, 78, 81, 82, 83, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; **hak**: *ak*, P 136.

TREKSCHOFFEL

(N 18,51)

[Driearmige schoffel met naar binnen gebogen bladen.]

trekschoffel: K 135, 174, 176, 178*, 179a, 287; *trékschöffəl*, K 241, 358; *tréékschöffəl*, K 276; *trékschöffəl*, K 206, 244, 276, 281, 358, P 41; *trékschaofəl*, O 288; *trekschoefəl*, K 165, L 241, 263; *trékschoefəl*, L 263b; *trékschöëffəl*, L 150, 185; *trékschöëffəl*, K 243, 266, 309, 339, 346, 350, O 73, 173, P 18, 25, 70; *trékschöēfəl*, K 307; *tréksjchüüffəl*, K 274; **trekschoffeltje**: *trékschöëfəlkə*, K 318; **trekschoffelaar**: *trékschöëfəléəər*, P 99; *tréksköëffələéəər*, P 169; **trekschoffelijzer**: *trékschöëffələézər*, P 48; **schoffelaar**: *schöëffələéjər*, O 165; *schuffəliēr*, P 89; **schoffel**: K 124a, P 23; *schuffəl*, P 88; **handschoffel**: *haant-*

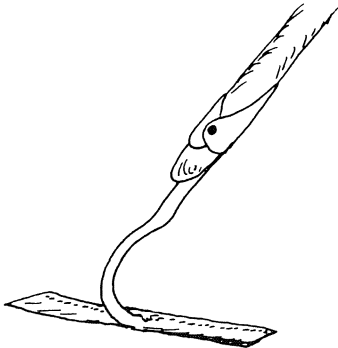

schoffel

schoffəl, K 124a; **haverschoffel**: *haavərskoefəl*, L 200a; **schoffeltje**: *schüüffəlkas* (m.v.), L 184; **trekker**: - (m.v.): K 312; *trékkər*, K 274, 330, O 69, 255, P 39, 44; *treekər*, P 84; **trekhak**: *trékhak*, P 22; *trékak*, K 243; **trekhakje**: *trékakskəs* (m.v.), K 287; *trékakjəs* (m.v.), K 287; **breekhak**: *bréékak*, K 330; **handhak**: K 333; **hoophakje**: *ōēpakskə*, K 281a; **hak**: *ak*, P 41; **drijhak**: *drijhak*, K 193a; *dròak*, P 5; **trekkrabber**: *trékkrebbər*, P 131; *trékrebbər*, P 70; **krabber**: *krabbər*, I 275, K 204, 208, 212, 307, 320, 324, L 182; *kraabər*, K 292; *krébbər*, P 48; **vorenkrabber**: *voowrəkrabbərs* (m.v.), P 1; **drietandkrabber**: P 88; **drietand**: P 4; **drijtand**: *drijtaant*, K 193a; **drietander**: *drietaandər*, L 180b; **drijtander**: *drájtaandər*, K 243; *draatindər*, O 177; **drijhaak**: *dréjaok*, P 171; **haak**: *haok*, L 235; *aok*, P 152; **breker**: P 23; *bréékər*, K 339, O 177; **brekertje**: *bréékərkə*, K 250; *bréjkərkə*, O 165; **grondbreker**: *gróntbreekər*, K 237; *gróntbréékər*, K 294; *gróntbréjkər*, K 287; **cultivator**: *kultievaatər*, L 184; *kultievaotər*, K 146; *küüliēvaotər*, K 248; *kulləvaatər*, L 263; **cultivateur**: *kultievaatēüwr*, K 251; **kulter**: *kultər*, K 210, 235; **cultivatortje**: *kulləvaotərkə*, L 187; **wroeter**: *vrüütər*, K 348; **rijentrekker**: *rijətrekkər*, K 174; **duiveltje**: *düüvəlkə*, I 275; **binet**: *bənéet*, P 35a; **binetter**: *bənéttər*, P 35; **trekbinet**: *trékbənéet*, K 352; **wolfgetuig**: *wölfchatōjch*, K 245.

HAK, GEBRUIKT BIJ HET WIEDEN (zie tekening)

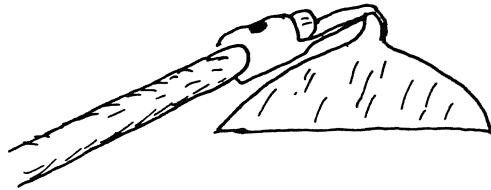
schrepel

(N 15,5; Go 1b; Jacobs)

hak: *hak*, K 235, P 45, 46, 47, 48; *àk*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 8, 10, 61, 62; *hak*, klein houweel met een korten of langen steel, om het onkruid uit te hakken en den grond om te krabben, Corn. Vervl.; **hakje**: *hékškə*, K 357; **hakker**: *hakkər*, K 316; *haʔər*, K 353; *hakker*, klein houweel om het onkruid uit te hakken (Z. der K.), Corn. Vervl. A.; **biethak**: *biéthak*, K 291, P 48; **rapenhak**: *rape(n)hak*, kleine hak om rapen te hakken,

Corn.; **schrepel**: *schrepel*, soort schoffel, AG K 157; *schrepel*, schrepel, Brabantius; *schrepel*, instrument om te wieden, Weijnen GR 12; *schrepel*, schoffel, AG K 157; **bunthak**: K 133a.

KRABBER, GEBRUIKT BIJ HET WIEDEN (zie tekening)

krabber, vlagzeis

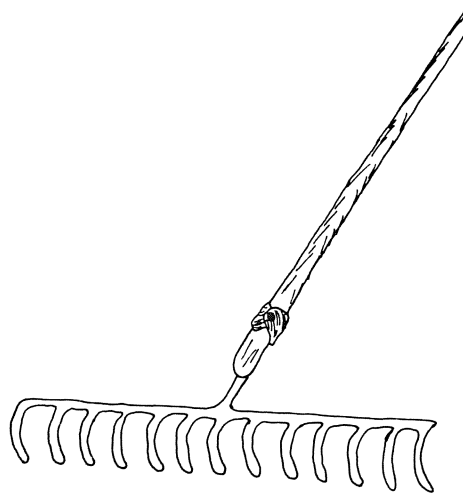
(Go 1b)

krabber: O 63a (met korte steel: om bieten te „placeren”, met lange steel: gewoon hakselwerk); *krabbər*, K 315, 353; *kräbbər*, O 165, P 4, 59, 60, 62; *krébbər*, K 357, 358, P 44; *krabber*, werktuig met drie of vier omgekromde tanden, dienende om het onkruid uit te roeien, Corn. Vervl. A.; **bietkrabber**: *biéträbbər*, hak om den grond tussen de beeten op te krabben, Tuerlinckx.

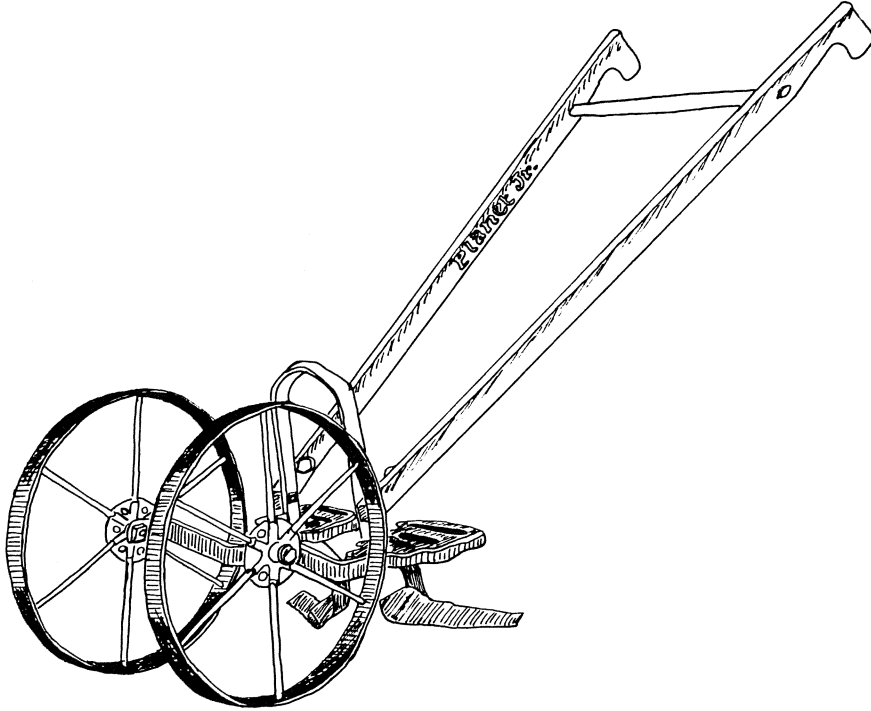
ONKRUIDHARK (zie tekening)

(N 18,95e; N 18,95i; Ceusters; Go 1b;)

[De hark waarmee het afgestoken, uitgehakte en al wat verdoorde onkruid naar de rand van het veld geharkt wordt.]

hark, gritsel

schoffelmachientje

gritsel: *gritsæl*, K 314, 315, 316, 318, 353, P 44, 45, 46, 47; *grïetsæl*, P 48; **gritseltje:** *gritsælka*, K 316, 357, 358; **hooigritsel:** *højgritsæl*, P 46; *højgritsæl*, K 315, 358, P 44; **krabber:** *krabbær*, K 318; *krëbbær*, P 45; **aardappelriif:** *aardappelriif*, de houten tuinark met ijzeren tanden, schuins op de steel, P A 28, K 133a; **patattenriif:** *patattæraaf*, K 249; **puinkrabje:** *põwänkröbbäka*, K 339; **peekrab:** *peekrap*, K 266; **puinriif:** *paonraaf*, K 210, 235; **peerriif:** *pøoraaf*, K 254; *pérajf*, K 245; **pee (ën)riifje:** *pêerefka*, K 291; *pêênrefka*, K 291; **puingritsel:** *paon-grïetsæl*, P 99; **peegritsel:** *pi-jgrïetsæl*, K 274; **kapper:** *käppær*, O 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; **reek:** *rëjk*, O 178, 250.

SCHOFFELMACHIEN (zie tekening)

(N J,8a; N 15,6; Vanduffel)

[Machine die bedoeld is om in rijen gezaaide gewassen te kunnen ontkruiden met handkracht voortbewogen wordt. Er zijn verschillende uitvoeringen, met 1 of met 2 wielen, steeds 2 staarten en de mogelijkheid, verschillende hulpstukken te bevestigen voor verschillende gewassen. De machientjes worden in een min of meer stotende beweging voortgeduwd.]

hakmachine: K 202a, 237; **hakmachientje:** *akmasjiëntjə*, I 268; *hakmasjiëntsjə*, K 295; *hak-*

masjiëtsjə, K 274; *akmasjiëntsjə*, K 283; *òkmasjiëngtsjə*, K 243; **hakmachinetje:** *akmaschiënnəka*, P 29; *hòkmòsjiënkə*, K 292; **hakmachien:** K 193a, 290; *ókmasjiën*, P 75; *hakmasjiën*, K 238, 295; *hòkmásjiën*, K 241, 304; *òkmòsjiën*, K 287; *hakmasjiën*, K 309; *hakmasjiën*, K 225, 266; *akmasjiën*, I 268, K 249, 322, 329, 336, P 7; *akmasjiën*, K 225, 225a; *èkmasjiën*, K 255; *òkmaasjien*, P 60; *akmasjin*, K 283; *òkmasjin*, P 25; *hakmasien*, K 268; *akmachiën*, P 18a; *èkmasjing*, K 244; **schoffel:** *schöffæl*, P 74; *schoefæl*, K 216, L 263; *schöëffæl*, K 245, 267; *schöëffæl*, K 189; **schoffeltje:** *schöëffältjə*, K 217; **handschoffel:** K 135; **schoffelploeg:** *schöëffælplöëch*, K 296; **krabmachinetje:** *krapmòsjiënkə*, O 170; **krabmachien:** *kròpmaschiën*, P 86; **schoffelmachinetje:** *schöëffælmasjiënnəka*, P 41; **schoffelmachientje:** L 243; *schoefælmasjiëntjə*, K 146, 163, L 228; *schöëffælmasjiëntjə*, K 210; *schoefælmasientjə*, K 165, 220, L 180, 280; *schöëffælmasientjə*, K 214, 217, L 157, 180b, 184; *schoefælmasientjə*, L 182; **schoeffelmesientje**, dubbele schoffel op eenwielig wagentje, Elemans; **schoffelmachinetje:** *schöëffælmasjìngkan*, O 73; *schöëffælmasjìngkə*, P 62; **schoffelmachien:** K 172; *schöëffælmasjiën*, K 309; *schoffælmasjien*, K 137, 179a; *schoffælmasjìën*, K 318; *schöëffælmasjìën*, K 318; *schöëffælmasjìën*, K 237; *schoefælmasjien*, K 163; *schoefælmasjìën*, K 237, P

44; *schöëffalmäsien*, K 215, L 91b; *schoffalmäsien*, P 4; *schöëfflmasjeen*, K 240; *schöëffalmäsijn*, K 354; *schöëffalmäsien*, K 350, P 46; *schoffalmäsien*, K 133; *schoefalmäsien*, L 153, 242, 261; *schöëffalmäsien*, L 189; *schoefalmäsien*, K 187; *sköëffalmäsien*, L 183; *schöëffalmäsien*, L 159; *schöëffalmäsien*, K 215; *schoefalmäsien*, L 205, 206; *schöëffalmòschien*, O 165; **handschoffelmachien**: [*handschoffel*]*mäsien*, L 262; **schoffelfwagen**: *schöëffalwaogan*, P 84; **schoffelaar**: *schöëffaléer*, K 241; *schöëffaléer*, K 358; *schöëffalér*, K 251, O 68; *schöëffaléer*, K 270, O 175, P 94; *schöëffalér*, O 69; *schöëffaléér*, K 346; *sköëffaléer*, O 238; *sjuëffalér*, O 165; **wiedmachientje**: *wiejmasientja*, K 188a; *wiemasientje*, K 151, 175a*, 188; **wiedmachien**: *wiejmasien*, K 174; *wiemasien*, I 79; **handwiedmachien**: I 57a; **aantwiedmasien**, K 174; **aowiewmasien**, I 57; **wieder**: *wéjær*, K 299; **krabmachien**: *krapmasien*, P 4; *krapmasiën*, P 66, 76, 78, 126, 131, 133; *kròpmòsjien*, O 171, 175, 273, P 88, 127; *kròpmaasjien*, P 66; *kròpmaosjien*, O 177; *krapmasiën*, P 81, 129; *krapmasjeen*, P 60a; *kròpmòsjien*, P 60; **krabmachientje**: *krapmasiënnakə*, P 72, 127; **binet**: *biëné*, P 133; *biëné*, K 351; *bānet*, P 171; *bānet*, K 309, 310, 312, 346, 348, 349, 352a, P 33, 35a, 41, 48, 137, 137a; *pānet*, K 309; *bānéet*, K 348; **binet mee schoffeltjes**: *bānet méj schöëffalkas*, P 35; **freemachien**: *fréemasjien*, I 268, 268a; **hak**: *òk*, P 89; **hakker**: *hakkər*, P 29; **krabber**: O 69; *krabbər*, K 283; *kròbbər*, O 74; *krébbər*, P 35; **bietenkrabber**: *biëjtakròbbər*, O 174a; *biëta-kròbbər*, P 136a; **bietwagel**: *biëttagəl*, P 149; **bietenwageltje**: *biëtawaogalkə*, P 149; *biëjtaweejögalkə*, P 152; **stomper**: *stòempər*, P 135; **breker**: K 320; *breekər*, I 273; *bréjker*, P 133; *brééjker*, O 286a; **brabander**: *braabandər*, P 12; **duivel**: *döwval*, P 83; **vuilhakker**: *vöëwəllakkər*, P 88; **wroeter**: *wriüttər*, P 23; *wriëtər*, P 32; **machien**: *maksien*, K 336; [**pölləsjoek**]: *pölləsjoek*, P 128; [**schoebər**]: *schoebər*, O 241; **ploegje**: *plöëchskə*, K 307; **aftgloeg**: *afléchploowch*, K 336; **hakfrees**: *akfrées*, K 331; de volgende typen duiden wel deze machine aan, maar dan in een andere uitvoering: **zaaimachien**: *zaajmasien*, L 152; *zaomasjien*, K 250; **eg**: *éch*, K 317, P 22; **vorentrekker**: *voorətrekkər*, L 160.

DISTELSCHOPJE

(Meulemans)

[Een schopje met een breedte van ca. 2 cm en een lange van ca. 10 cm, gebruikt om distels uit te steken.]

distelschopje: *diëstəlschüüppəkə*, P 82, 130, 132, 133, 135, 137a; *diëstəlsjüüppəkə*, P 83, 131, 136.

BIETENSCHOFFEL

(N 15,5; Meulemans)

[Schoffel, gebruikt om bieten zuiver te zetten.] **krabber**: *krébbər*, P 130, 131, 132, 133, 135, 136; **bietenkapper**: *biëtakappər*, P 82, 83, 137a; het volgende type is een werkwoordelijke samenstelling: **bietenkrabben**: *biëtə krabbə*, P 132, 133, 135.

-1.2.4.2. Delen van de gewassen

WORTELS

(Ceusters; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[De wortels van een gezaaid gewas.]

wortelen: *wuttəlŋ*, O 178, 250; *wuttələ*, O 70, 74, 165, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 125, 126, 127, 129, 131, 133, 135, 198, 199; *wéttələ*, P 86; *wöttəl* (e.v.), P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; **pezen**: *peezə*, P 2; *péjzə*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **peesjes**: *pèskəs*, P 8; **vezelen**: *feezələ*, P 1.

VOET VAN EEN GRAANPLANT

(Elst; Jacobs; Meulemans)

[Het deel van de graanplant dat in de grond zit.] **struik**: *ströëjk*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *stròðək*, P 133; **wortel**: *wörtəl*, K 179b, 180, 181, 190a, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; *wöttəl*, K 191, 192.

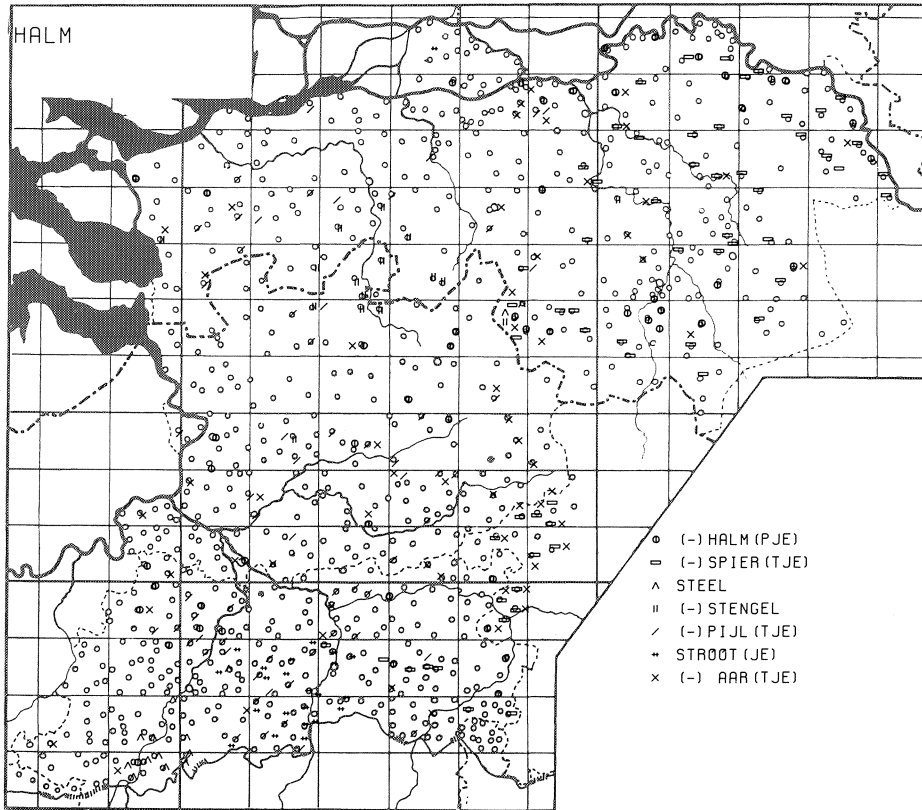
HALM (zie kaart)

(N P,4b; znd 1a-m; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel; sgv)

[Halm, stengel van graangewas.]

halm: K 185, 210, 213, 213a, 216, 218, 239, 268, 300a, L 91, 94, 100, 154, 155, 162, 229, 241, 256, 260, 261, P 107; *halm*, K 148, L 144, 189, 255; *halləm*, K 239, 273, 356, P 47; *hèlm*, L 150; *haaləm*, L 244; *haaləm*, L 257; *alm*, K 173a, 244, O 67, 69, 286, P 2, 112; *aalm*, K 330; *alləm*, I 274, K 250, 330, P 94; *àlləm*, O 165, P 2, 10; *òlləm*, P 25; *hålm*, halm (van graan), hs Mischgofsky L 95; **halmpje**: *almkə*, O 286, P 4; **spier**: L 104, 145, 158, 159b, 184, 185, 190, 258, 262, 280; *spīēr*, K 171, K 314, 315, 316, 318, 353, 358, L 109, 153, 186, 212, 283, P 47, 94, 95, 96; *spīējr*, P 48; *spīējr*, L 233; *spīējar*, P 45; *spējr*, L 236; *spējar*, K 357, P 44, 46; *spie.r*, korenhalm (Huisseling), Elemans; *spīējr*, halm (van graan), hs Mischgofsky L 95; **steel**: *steel*, K 214, 215; *stèjl*, O 178, 250, 255, 286, 287, 288, 289, P 66, 125, 198, 199; *stiēl*, O 290; **stengel**: K 135, 257, L 199; *stəngəl*, K 215; *stəngəl*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a,

1.1.1.3

205, 207, 208; **schobbe**: *schop*, K 150 (in gebonden toestand); **aar**: K 214, 215, 277, L 230*; *aar*, I 275; *áar*, K 307; *àar*, I 79; *aor*, I 220, K 137, 145a, 172, 174, 183, 188a, 198, 210, 214, 215, 241, 267, 276a, 300a, 305, 357, 358, L 182, 187, P 26, 84, 176; *aoar*, K 275, 353, 359, P 45; *aowar*, K 275, 312; *oowar*, P 211; *owar*, L 244; *our*, K 350; *oor*, K 314, 318, L 144, P 44, 47, 48; *ôdr*, K 315, 316, P 46; *ôer*, O 241; *oejr*, P 127; *èur*, K 349a; *haar*, P 102; *haor*, K 279; *hoor*, P 102; *oort*, L 144, 148; *oor*, *aar*, Brabantius; **aartje**: *orka*, O 286; **pijl**: K 204, 205, 257; *péjl*, K 176; *péél*, P 152; *pöéjl*, P 29a; *pàal*, P 30; *paal*, K 349, P 62, 72, 75, 76, 81, 126, 127, 131, 133, 135; *paal*, K 332, P 80; *pààal*, O 74, P 1, 3, 4, 8, 59, 60, 61, 62; **pijp**: O 274; *pààap*, O 70; **stam**: O 290; **stoppel**: K 133a; **stro**: O 245; *strooj*, L 200; *stroj*, P 46; *stroej*, O 177; *strûu*, O 253; **stroot**: *stroet*, P 88; *strôet*, P 78; *strôet*, P 86; *strôet*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *strûut*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; **strootje**: *stroojka*, K 102*, P 85; *strôejka*, P 86; **graanhalm**: I 57a, K 128; **strohalm**: I 57a, K 145a; *strôjhalm*, L 157; *stroojhalm*, K 128; *stroatjhalm*, K 215; **koren-halm**: K 215; **strospier**: *stroospier*, L 208; *strooj-spier*, K 172, 197a, 216, 217, L 148, 180b, 182,

205, 206; *strojspier*, K 187, 218c, L 100, 152, 159b, 160, 180, 184, 200, 280; *strojspier*, L 205, 206; *strôjspier*, L 187; *strôjspier*, K 217, L 153, 177c; *strôjspiër*, L 184, 187; *stroatjspiër*, K 219; *strôwspiër*, P 106a; *strôespiër*, P 99; *strowaspier*, P 157a; *strôejspiër*, P 161; *strôjspi-jar*, L 183; *strojspiëer*, L 207a; *strospiëjar*, *strospier*, *strohalm*, De Bont; **strospiertje**: *stroospierka*, L 243; *strospiëerka*, K 215; **strootspier**: *strôewispiër*, P 84; **korenspier**: *korraspier*, L 264; *koowraspiër*, P 96; *kore(n)spier*, *korenhalm* (Z.-O. der Kemp.), Corn.; *kôrraspiëjar*, *korenspier*, *roggehalm*, De Bont; **roggespier**: *rôchspier*, L 152; *rôchspi-jar*, L 183; **graanspier**: *greejanspeejr*, P 211; **graanstengel**: I 79; **korenaar**: K 147, 218, 334, L 201; *koorænaar*, K 330; *koorænaor*, K 136a, 143, L 262; *koowrænaor*, K 284; **roggeaar**: L 230*; *rogaar*, L 200; **graanaar**: K 334; **tarweaar**: *tarvôor*, P 145; **stroaar**: *strôeraajar*, O 69; **stropijl**: K 174, 188; *stroopijl*, I 180; *strooppijl*, K 163, 173b, 174, 179a, 188a, 197a; *strôôjpejl*, K 153; *strôepaajl*, O 73; *strôepeejl*, P 99; *strôopéél*, K 307; *strôewapéél*, K 264; *strôjpeel*, K 184; *sjtrôewepaal*, K 206; *strôëpaal*, K 307a; *strôepaal*, K 262, 310, P 22, 23; *stroewepaal*, K 310; *strôewapaal*, K 267, 271, 284, P 24; *sjtrôewapaal*, K 206; *strospijil*, K

145a, 146; **stropijltje**: [stro]péltjə, K 293; *strôepéltjə*, K 262; *strooijpiltjəs* (m.v.), K 124a; **korenpijl**: *koorapijl*, K 178*; *koorapéél*, K 274; *koorapajl*, K 241; *kouarānpajl*, K 305; *korenpijl*, koornhalm, halm van rogge, Corn. Vervl.; **graanpijl**: *graonpijl*, K 175a*; **stropijp**: *strôēpaajəp*, O 69; **spier stro**: *spier strooj*, K 217; *spier strôj*, L 91b; **pijl stro**: *pèal strôe*, P 8; *paal strôe*, K 348; **pijl stroot**: *pajl strôat*, P 70; **spier graan**: L 257; **stek**: *stèk*, O 285; de volgende typen slaan alleen op haver: **haverbel**: K 218; *haovərbel*, L 262; *hòdovərbel*, K 198; *haavərbellə* (m.v.), K 334; **bel**: *bél*, K 276a; *bèl*, K 174; *lèllə* (m.v.), L 244; het volgende type duidt meer het gewas dan de halm ervan aan: **graan**: O 245.

KNOPEN VAN EEN GRAANSTENGEL

(Ceusters; Go 1b; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

knopen: *knôēpə*, P 86; *knôēpə*, O 70, 74, P 2; *knûūpə*, O 165, P 1, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *knôēp*, P 86; *knûūp*, K 316, 318, 357, 358, P 45, 47, 48; *knûūp*, O 178, 255, 256, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 46, 125, 198, 199; *knûūp*, P 82, 83, 130, 131, 133, 136, 137a; *knîep*, K 314, 315, 353; de volgende typen zijn enkelvoud: **knoopje**: *knûūpkə*, P 44; **strootknop**: *strûūtknòp*, P 132, 135.

LID VAN EEN GRAANSTENGEL

(Meulemans; Schrevens)

[Dat deel van een graanstengel dat zich tussen twee knopen bevindt.]

lid: *lét*, P 82, 83, 86, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *lèttə* (m.v.), P 86.

BLAD VAN EEN GRAANSTENGEL

(Ceusters; Elst; Go 1b; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

blad: *blat*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *blát*, O 178, 250, 285, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *blàt*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208, P 82, 130, 131, 132, 133, 135; **lis**: *liès*, K 318; *lés*, K 357, 358, P 44, 45, 46, 47, 48, 86; *lès*, P 83, 136, 137a; **lommer**: *lummər*, K 314, 315; *lummərs* (m.v.), K 353; *lummərə* (m.v.), K 316; de volgende typen zijn meervoud: **linten**: *lièntə*, O 74; **vimmen**: *vièmma*, O 255, 286, 287.

AAR

(DC 25,11; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[Bovenste deel van de halm bij gras- en graangewassen waarin zich de korrels bevinden.]

aar: *aar*, L 110, 229a, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 59, 60; *àar*, P 86; *oor*, K 148; *òòr*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208, O 178, 288, 289, P 8, 10, 61, 62, 82, 125; *our*, K 169; *òr*, P 198, 199; *òèr*, O 250, 255, 285, 286, 287, 290; *òêr*, P 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; *oort*, L 100; de volgende opgaven zijn meervoud: *ààrə*, P 86; *awrə*, P 72, 75, 76, 78, 81; *oorə*, P 127; *òòrə*, P 62, 66, 126, 129, 131, 133, 135; *òòr*, aar (Huisseling), Elemans; *òòar*, aar (van graan), hs Mischgofsky L 95; *oor*, oor, aar, De Bont; *aar*, aar, Mech; *oor*, aar (Zeeland), Brabantius.

HAVERBEL

(Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel) [Bel, bloeivorm van haver.]

haverbel: *haverbel*, bel of aar van de haver, Corn. Vervl.; *haovərbel*, haverbel of aar van de haver, De Bont; **haverbelletjes**: *òovərbèlləkəs*, O 178, 250, 255, 287, 288, 289, P 125; *òvvərbèlləkəs*, O 285, 286, 290, P 198, 199; **bellén**: *bèllə*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208, P 62, 66, 127, 131; *bèllə*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *bél*, P 72, 75, 76, 78, 81, 82, 83, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 137a; *bèl*, P 126; *bèl*, bloemtros aan de haver, De Bont.

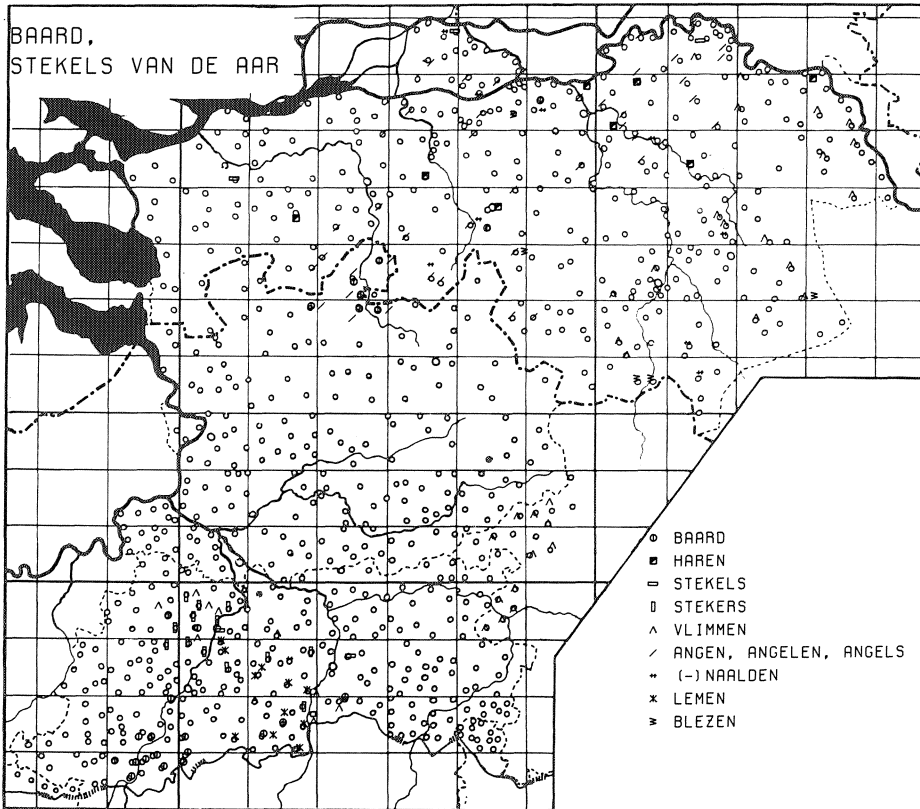
BAARD, STEKELS VAN DE AAR (zie kaart)

(DC 25,11; Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[Kafnaalden, naalden aan de aar van graangewassen.]

baard: *baort*, K 145a, 184; *bàat*, O 70, P 4; *bòjt*, O 178, 288, 289; *bòèt*, O 250, 255, 285, 286, 287, 290, P 125, 198, 199; *bòêt*, P 131, 133, 137a; *bòòrdə* (m.v.), K 191, 192, 193, 205, 207, 208; **haren**: K 149, 177b, 183; de volgende opgaven zijn enkelvoud: K 161a; *haor*, L 180; *hoor*, L 145, 148; *hèur*, L 159; **stekels**: K 102, 153, L 96a; *steekəls*, P 10; *stééjkəls*, P 86; *stééjkəl* (e.v.), P 86; **stekers**: *steekərs*, O 74, 165, P 1, 2, 3, 8, 10, 59, 60; *stèjkərs*, P 66, 75, 76, 129; **vlimmen**: L 100, 224, 226, 258, 263a; – (e.v.): L 157, 264; *vlimmə*, L 204, 204a, 264, 280; *vlieməñ*, L 160, 209a; *vliemə*, L 153, 185; *fliemə*, L 162; *vlièmma*, L 244, P 1, 2, 4, 8, 130; *vlièmma*, P 19; *vleema*, P 127; *vlummə*, K 314, 315, 316, 318, 353, 357, 358, P 44, 45, 46, 47, 48; *vliūmma*, O 70, P 83, 136; *fliimpan*, L 208; *vliem* (e.v.), L 185, 187; *vlim*, baard van graangewassen, ook *ang*, Corn.; *vlim*, naald van een korenaar, De Bont; **angen**: *angə*, K 190; *ángə*, K 180, 190a, 191, 192, 193, 207, 208, *ingə*, K 205; **angelen**: L 179; **angels**: K 101a, 129a, 133c, 133d, 140, 158b, 164a, 171, 184a, 197, 215, 216a, L 96, 103, 104, 144a, 145, 147, 151, 152,

1.1.1.3

177c; *angals*, K 150a, L 93, 148, 149; *ángals*, K 179b, 181, 195, 195a; *angal* (e.v.), K 183b, L 99, 178a; *angGəl*, stekel, stekelhaar van de aar, hs Mischgofsky L 95; *angal*, hetz. als *vlím*. Soms maakt men onderscheid tussen angel en vlim: de vlim is dan het verbrede, de angel het puntig toelopende gedeelte der naald van een korenaar, De Bont; **gerstangels**: *garstangals*, K 100a; **tengels**: I 78, K 173a, 188a; *tangals*, K 153; *tengal* (e.v.), I 79; **naalden**: K 102, 195, L 205, 262; *naaldə*, K 184; *naoldən*, K 145a, L 205; *naoldə*, K 133a; *naldən*, L 283; *nòldə*, L 178; *nòdal*, P 78; **kafnaalden**: *kafnaoldə*, K 133a; *kaafnoldə*, L 265; **spelden**: *spellən*, L 159; *spellə*, K 173, L 103; **sprietten**: *sprieta*, K 101; **pikkers**: L 96a; **pikjes**: *pikskas*, L 243; **lemen**: *leemə*, P 82; *léemə*, P 61, 62, 81, 131; *lèemə*, P 72, 76, 126, 133; *liemə*, P 135; *liemə*, P 132, 135; **blezen**: *bleezn*, K 143; *bleeza*, K 197, L 281, 281*, *blèzə*, L 263a; *blezen* (van het koren), Van de Biezen; *blééjs*, blees, korenkafje, een variant is *vleis*, De Bont; *bléés*, blaasje om zaadkorrel (Huisseling), Elemans; **vimpje**: *vimkə*, L 100; **spijltje**: K 145a; het volgende type duidt de baard van gerst aan: **gerstpieken**: *gerstpiekə*, K 101.

PLUIM VAN GRAAN

(Meulemans)
[Bloeiwijze van grassen en granen.]
pluim: *plòdəm*, P 133; *plèəm*, P 136.

VEZELS AAN POOTAARDAPPELS

(Meulemans)
[De kleine uitloperijtjes aan de pootaardappel, die uitgroeien tot scheuten.]
vezels: *véjzals*, P 82, 83, 130, 131, 133, 136; **pezen**: *péjzə*, P 132, 135; **vezelingetjes**: *véjz-aliëngskas*, P 137a.

SCHOUTEN AAN POOTAARDAPPELS (zie kaart)

(N M, 16a; Ceusters, Elst; Meulemans; Schrevens)
scheuten: K 135, 136a, 137, 143, 145a, 147, 163, 167, 169, 178, 184b, 188a, 197a, 215, 237, 268, 333, L 180, 180b, 205, 206, 255a, P 147; *scheutən*, K 241, O 69; *scheutə*, I 57, 221a, 268, K 100a, 102*, 124a, 133a, 146, 153, 164, 178*, 179b, 180, 181, 188, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207,

208, 313a, 334, L 159, 241, 244, 263, P 18a; *scheujtā*, K 153, 179a, 216; *scheuwta*, K 295; *schōwtā*, K 292, P 22; *schuutn*, K 310, 352; *schuttā*, K 189, 243, 266, 274, 307, 309, 312, 330, 348, 351, P 33, 35a; *schōtta*, K 350, P 35, 98; *schōjta*, P 149; *schaojta*, P 127; *schuuitān*, L 262; *schōjēta*, P 112; *scheeta*, K 334, 342; *schaeta*, P 29a; *schéētā*, P 29; *skeutā*, L 237; *sjeutā*, P 136a; *sjōwtā*, P 137a; *sjōjēta*, P 94; de volgende opgaven zijn enkelvoud: K 174, 290, L 99, 100, 144, 153, 177c, 200, 202, 203, 222, 242, 243; *scheut*, P 133; *scheujt*, L 148; *schōwt*, P 171; *schuut*, P 145; *schéēt*, P 86; *schojt*, L 262; *schōwt*, P 82, 137a; *sjeut*, P 131; *sjōwt*, P 83, 130, 132, 135, 136; *skeut*, K 187, L 182, 183, 199, 207a, 280; *skeujt*, L 148; *skeuw*, O 250, 285, 288, 290, P 125; *scheut*, uitloper (v.e. aardappel) (Huisseling), Elemans; **aardappelscheuten**: *arpālscheutān*, K 163; **patatscheuten**: *pātātscheut* (e.v.), K 238; *patatscheut*, *pataatscheut*, spruitsel eens aardappels, Corn. Vervl. A.; **patattenscheuten**: *pātaatāschujtā*, P 23; *pātaatāschējtā*, P 84; *pātētātscheeta*, K 334; **waterscheuten**: *wootārscheuwta*, K 295; **schoten**: I 57, K 174, 175a*; *schoota*, I 79, K 153, 173a; de volgende opgave is enkelvoud: I 57a; **schieters**: *schīētārs*, L 187; **keesten**: *kīēstā*, O 250, 287; *kīēstā*, I 268, O 174a, P 1, 4; *kīēstā*, K 322, P 60a; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *kīēst*, O 268, P 198, 199; *kīēst*, O 178, 255, 286, 287; **kiemen**: I 79; *kiemā*, L 160; *keemān*, K 250; *kīēnnā*, L 159; *kienā*, L 160; **loten**: *leuj*, L 160, 189; *lējū*, L 184; *lui*, L 159; **uitlopers**: L 180; *ōētlōjārs*, K 136a, 143; **pennen**: *pēnnān*, K 136a, 143; **putten**: K 176; **ogen**: *oogan*, L 262; **schot**: K 137, L 200, 257.

SCHOUTEN (VAN ZAAD)

(Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[De uitlopers van een zaadkorrel.]

scheuten: *scheut*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, 133; *schōwt*, P 66, 72, 75, 76, 78, 81, 129, 131, 133; *schēūwt*, O 178, 255, 286, 287, 288, 289, P 125, 198, 199; *schōjt*, P 62, 127; *schōwt*, P 82, 137a; *sjeut*, P 131; *sjuw*, P 126, 135; *sjōwt*, P 83, 130, 132, 135, 136; *skeuw*, O 250, 285, 290; **pezen**: *pējzā*, P 132, 135; **vezels**: *vējzāls*, P 82, 83, 130, 131, 133, 136; **vezelingetjes**: *vējzāliēngskās*, P 137a.

BLOESEM VAN AARDAPPELS

patatbloem: *patatbloem*, pataatbloem, bloesem van aardappelen, Corn. Vervl. A.

ZAADKNOPPEN VAN AARDAPPELS (zie kaart)

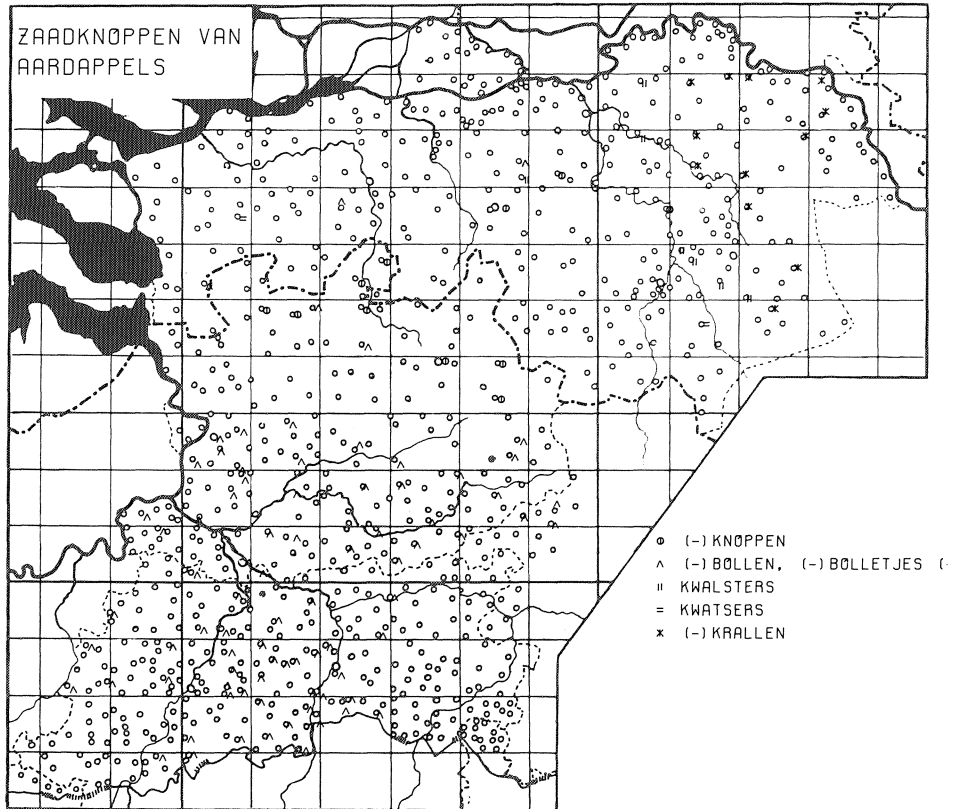
(N 12,7)

[Besachtige vruchtjes, die aan de aardappelplant

groeien. Hierin bevindt zich het zaad.]

zaadknoppen: K 170; **aardappelknoppen**: *ērpālkknōppā*, K 191; *ērpālkknōppā*, L 200a; *ēerpelknop*, aardappelbol (Esschen), Corn.; *ēēpālkknōppā(n)*, aepelknoppen, aardappelknoppen, de groene zaadknoppen van de aardappel, De Bont; **patattenknoppen**: *pātattāknōppā*, K 207; *pātaatāknōppā*, K 191, 204c; *pātētāknōppā*, K 192; **patatknoppen**: *pātātknōppā*, K 237; *pātōtknōppā*, K 240; **patrasknoppen**: *pātrasknōppān*, K 241; *pātrasknōppā*, K 241; *pātrōsknōppān*, K 241; *pātrōsknōppā*, K 241; **tjepknoppen**: *tjēpknōppā*, K 183; **knoppen**: *knōppā*, K 204; **zaadbollen**: *zaotbōllā*, K 165; *zaowtbōllā*, P 76; *zaowtbōllā*, K 307; **zaaibolletjes**: *zōjbōllākās*, K 210; **patatbollen**: *pataatbol*, patatbol, zaadappel van de aardappelstruik, Corn. Vervl.; **patattenbollen**: *patattābōllā*, K 324, P 4; *pōtattābōllā*, P 125; *pātattābōllā*, K 248, 274, 283, 291, 301, 348, P 84; *pōtāttābōllā*, P 69b; *pōtōttābōllā*, K 287, 330, 335, P 67, 68; *pātōttābōllā*, I 268, K 274, 276a, 287, 307, 346, O 153, P 18; *pātaatābōllā*, P 10; *pōtaatābōllā*, O 173, 288, P 76; *pātaatābōllā*, K 244, 249, 251, 254, 276, 349, P 16, 70, 198; *pōtāatābōllā*, P 82, 83, 130, 131, 136, 137a; *pātāatābōllā*, P 132, 133, 135; *pātaotābōllā*, K 341a; *pātētābōllā*, K 245, 312; *pātēētābōllā*, K 332; *pātōttābōllān*, O 63a; *pōtōttābōllān*, O 63a; *pātōttābōllān*, O 161; *pātao'ābōllān*, K 340; *pātattābōllān*, P 77; *pātattābōllān*, K 262; *pātattābōllā*, K 291, 330, P 78; *pōtōttābōllā*, O 165; *pātōttābōllā*, K 276, 281a, 346; *pātaatābōllā*, P 133; *pātaatābōllā*, K 254; *pātē'ābōllān*, K 314; de volgende opgave is enkelvoud: *pātōttābōllā*, K 281a; **patattenbolletjes**: *pātōttābōllākās*, K 268, 307, 346; *pātēētābōllākās*, K 332; **patakkerbollen**: *pātōkkārbōllān*, O 158; **sjokkebollen**: *sjōkkābōllā*, K 249; **kattenbollen**: *kattābōllā*, K 324; *kattebol*, zaadbol van aardappelen (Kl.-Brab.), Corn.; **kattenbolletjes**: *kattābōllākās*, I 220; *kōttābōllākās*, I 220; **goesbollen**: *gōēsbōllā*, K 318; *goezjbōllā*, P 25; *gōēzābaalā*, P 89; *gōēsbbōl* (e.v.), K 316; **bollen**: L 148; *bōllā*, K 304; *bōllā*, K 205, P 31, 62, 66, 72, 76, 78, 126, 127, 129, 133, 135; **bolletjes**: *bōllākās*, K 178*; *bōllākās*, K 310; *bōllākāns*, P 5; **bolletjes van patattenkruid**: *bōllākās vōn pātōttākraoat*, K 331; **franse bollen**: *frānsā bōllā*, P 75, 131, 133; *frōnsā bōllā*, P 139; **kwalsterbollen**: *kwalstarbōllā*, K 188a; **kwalsters**: K 166, L 145, 233, 235, 241, 242; *kwālsārs*, L 177c; **kwatsers**: K 174, L 261; **aardappelkwatsers**: (*ārpel*)*kwatsers*, vrucht van de aardappels (Helmond), Sassen; **aardappelknikkers**: *ērpālkniēkkārs*, L 242; **patattenknikkers**: *pōtaatāknīēkkārs*, P 25; **knikkers**: *kniēkkārs*, P 39; **aardappelkrallen**: *ērpālkralā*, L 180b; *ērpālkralā*, L 183; *ērrāpālkralā*, L 150; *ērrāpālkralā*, L 159; *ērpālkralā*, L 263; **krallen**: *krālā*, L 149, 150, 153, 160, 180, 183, 184, 207, 244; *krēllā*, L 263; *kral*, vrucht boven aan de aardappelplant, Van

1.1.1.3

de Biezen; *kralle*, bessen aan het aardappelloof, Elemans; *kralen*: *kraolə*, K 184; *patattenklitsen*: *patöttaklitsə*, P 104; *patottaklitsə*, P 145; *klitsen*: *klitsə*, P 95, 105; *aardappelproppen*: *errəpəl-proppən*, K 193a; *proppen*: *proppə*, K 225; *pap-appels*: *papappəls*, K 157; *patatappels*: *patét-əppəls*, P 48; *pappels*: I 57, K 151, 173b, 174; *goesappelen*: *göëtsappələ*, P 41a; *göëtsəppələ*, K 358; *foppappels*: *foepappəl* (e.v.), L 241; *jokpatatten*: *joppataāta*, K 248; *jokpataat*, zaadbol van den aardappel (A.), Corn. Vervl.; *valse aardappels*: *valsə èerpəl*, K 102*; *balletjes*: *balləkəs*, K 163; *patattenbelletjes*: *patöttəbelləkəs*, P 99; *bessen*: *bessə*, K 133a; *groene beesjes*: *groenə beesjəs*, K 124a; *patattenkoppes*: *patattəkoppə*, K 208; *patatknobbels*: *patatknöbbəls*, K 235; *patattenknotsen*: *patatəknötsə*, K 201; *patat-[köbbəls]*: *patötköbbəls*; K 211; *goespatatten*: *göëspataatə*, P 89; *göëspataotə*, P 85; *göësjpataatə*, P 88; *patattenbloemen*: *patöttabloomə*, K 312b; de volgende typen duiden waarschijnlijk de inhoud van de zaadknoppen aan: *aardappelzaad*: *éerpəlsaot*, K 166; *erpəlsaot*, K 220; *zaadzaot*, K 124a, 186, 212; *zoot*, P 44; de volgende typen zijn ongebruikelijk voor de zaadknoppen:

kindertjes: *kiënnəkəs*, K 295; *patatten*: *pataatə*, P 133.

ZAADBOL VAN KLAVER

klaverbol: *klaverbol*, zaadbol van de klaver, Corn. Vervl.; *kleevərbòl*, klaverbol, zaadbol van de klaver, De Bont.

PIN VAN DE BIET

(Schrevens)
[Dat deel van de biet dat in de grond steekt.]
pin: *piën*, P 86.

BLADERKRONEN VAN BIETEN

(N 12,46)
[Het loof van de bietenplant.]
koppes: K 163, P 95; *köppən*, K 241, O 63a, 158; *kòpn*, K 241; *kòpm*, K 340; *koppə*, K 133a, 174, 184, 220, L 242, 261; *köppə*, K 183, 204c, 240, 244, 274, 307, 330, 332, L 207, 235, P 25, 39, 44, 76, 85, 125; *köppə*, K 225, 335, P 76; *kòppə*, K 276; *kop* (e.v.), K 143, L 149; *kòp* (e.v.), O 153,

173; **kopjes:** *kōpkas*, L 235; **bietekoppen:** *bietānkoppān*, K 187; *bietakōppā*, K 165, 186, L 184, 241; *bietakōppā*, K 166; *bietakōppā*, P 84; *bietakōppā*, K 251, P 4, 10, 16, 18, 27, 70, 88; *biētākōppā*, K 287; *biētākōppā*, P 67, 68, 70; *biējatākōppā*, K 210, 211, P 16; *biējatākōppā*, K 312; *biējatākōppā*, P 5; *biētākōppā*, P 69b; *biētākōppā*, P 133; *beetakōppā*, P 78; *biētākōp* (e.v.), P 89; **bietkoppen:** *bietkōppā*, I 220, 268, K 245, 295, 331, 341a; *biētākōppā*, K 249, 283, 291, P 41a; *bīētkōppā*, O 288, P 198; *bīējatākōppā*, K 268, 301, P 105; *bēetakōppā*, K 212; *bējatākōppā*, K 240; *biētākōppā*, K 291; *biējatākōppā*, K 301; *biētākōppān*, O 161; *biejatākōppān*, O 63a; *bējtākōppā*, K 287; *biētākōp*, K 191; *biētākōp*, K 208; **mangelkoppen:** *mangalkōppā*, K 166; **peekoppen:** *peejkōppān*, K 157; *peejkōp* (e.v.), K 178; **peeēnkoppen:** *peejākōppā*, K 102; **lof:** K 187; **loof:** K 186, L 148, 241; *loof*, L 177c; *lōōf*, L 150; *lōēf*, K 192, 237, 310; *lōēwaf*, K 274, 346, 358; *lōēf*, K 204, 304, P 84; **bietenloof:** *bietānloof*, P 77; *biētālōof*, K 248; *biētālōēf*, P 4; *biējatālōēf*, K 210; **bietloof:** *bīējatālōēwaf*, K 191; *bīējatālōēwaf*, K 241; *biētālōēf*, K 291; *biejētloewōf*, K 193a; *biētliūf*, O 165; *beejātālōēf*, K 235; **bietenlof:** *bietānlof*, K 187; **peeloof:** K 151; *peejloof*, K 174, 183; *peejlōōf*, K 173b; **bladeren:** *blaojar*, L 180; **blaren:** *blaora*, K 237; **bietenblaren:** *bietāblaor*, L 200a; *biētāblāt* (e.v.), K 281a; **bietblaren:** *biējatblōōra*, K 312b; *biēdblōōwrā*, K 349; *biētblōōrā*, P 139; **bietblaadjes:** *biējtblājkas*, P 48; **grote blaren:** *grōētā blōōra*, I 275; **hartblad:** *hurtblōt*, K 205; **kopblaren:** *kōpblaora*, K 324; **kronen:** *krōōnā*, K 146; *krojnā*, K 262; de volgende opgaven zijn enkelvoud: L 263; *krōēn*, K 248; *krūūn*, P 133; **bietkronen:** *bīējatkrōēwnā*, K 324; *biējatkrēūnā*, P 41a; *biējatkrōējānā*, K 324; **toppen:** L 150, 180; *toppā*, K 124a, 183, 188a, L 145, 159, 160, 233; *tōppā*, K 201, 207, 237, P 41; *tōppā*, K 330; *tōpn*, K 314; **topjes:** *tōpkas*, L 235; **mangeltoppen:** *mangal-toppā*, L 153; **geloofte:** *gālōftā*, K 316; *galuftā*, K 316; **kruid:** *krōwāt*, K 307; **bietkruid:** *biējatkrōōwat*, K 348; **kroppen:** *krōppā*, P 104; **kroos:** K 179a; **bietenknoppen:** *bietānknoppā*, P 99.

KNOL VAN DE RAAP

(Alaers)

[Het gedeelte van de raap, dat zich onder de grond bevindt.]

raap: *rāāp*, K 221, 221a, 225, 226, 229, 243, 252, 253, 254, 255, 256, 258, 261, 262; *rōēp*, raap, Goemans; **tol:** *tōl*, K 27, 228, 229a, 245, 257; *tol*, raap, Corn.; *tol*, de raap, de knol van een raapgewas, zonder het loof (K.), Corn. Vervl.; **knol:** *knol*, knol, Goemans; **tolletje:** *tollekes*, knolletjes (Wouw), W.; **pinraap:** *pinraap*, langwerpige raap, op een beetwortel gelijkende, Corn. Vervl.

STENDEL IN HET ALGEMEEN

(Ceusters; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[Stengel van een uit een zaadkorrel opgegroeide plant.]

steel: *steel*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *stiēl*, O 290; *stējl*, O 178, 255, 256, 285, 286, 287, 288, 289, P 72, 75, 81, 125, 126, 127, 133, 135, 198, 199; *stējl*, P 130, 131, 132, 133, 135, 136; *stējl*, P 86; **stengel:** *stēngal*, P 82, 83, 137a; *stēngal*, P 62, 66, 129, 131; *stiēngal*, P 76, 78; **stok:** *stōk*, P 78; **stek:** *stēk*, O 285.

STENDEL VAN DE MAISPLANT

(N Q,25)

stengel: K 174; **maisstammen** (m.v.): *majstammā*, L 183.

BLADEREN IN HET ALGEMEEN

(Ceusters; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[Bladeren van een uit een zaadkorrel gegroeide plant.]

blaren: *blōōrā*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 10, 59, 60, 62; *blourā*, P 86; *blōērā*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; het volgende type is enkelvoud en een collectivum: **blad:** *blat*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *blāt*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *blāt*, P 3, 4, 8, 61, 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a.

LOOF VAN DE RAAP

(Alaers)

loof: *lōēf*, K 221a, 26, 227, 228, 229, 229a, 243, 245, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 261, 262; **groen:** *grūūn*, K 221, 225.

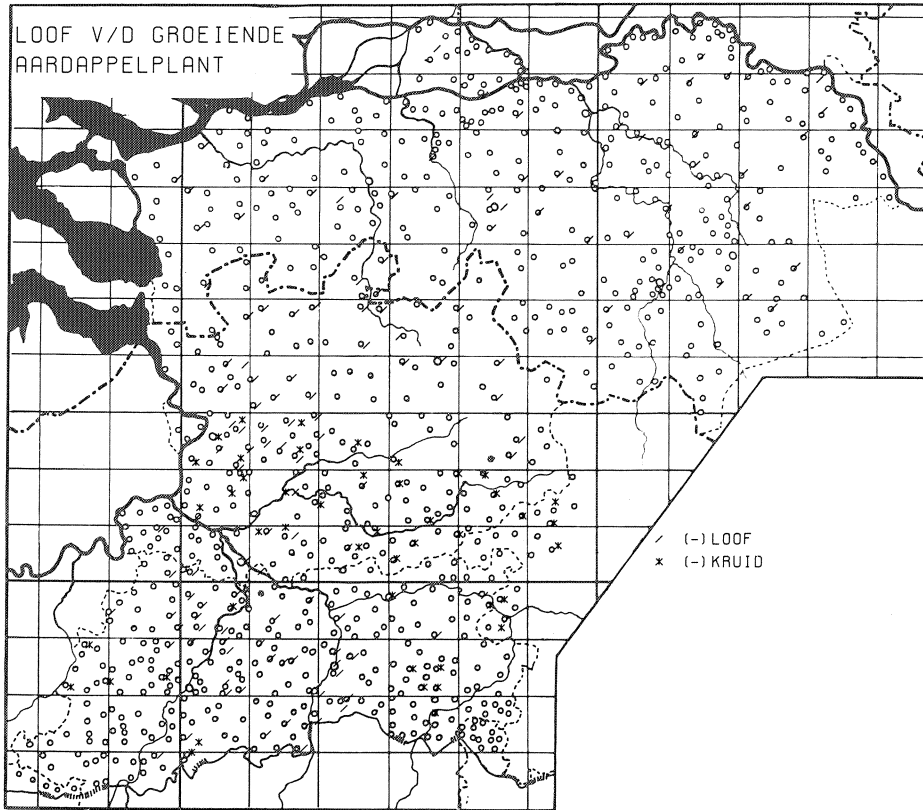
LOOF VAN DE GROEIENDE AARDAPPELPLANT (zie kaart)

(N 12,6; DC 23,17c)

[Het loof van de aardappelplant. Die opgaven, die het loof aanduiden, dat overblijft na het rooien en dat na droging verbrand wordt, zijn verplaatst.]

aardappelloof: *ērappāl-loof*, K 184; *erpal-loof*, K 163, 176, 187, L 242; *ērpal-loof*, K 186; *errapāl-loof*, K 151, 173*, 174; *ērrapāl-loof*, L 159; *èerapāl-loof*, K 179a; *éerapāl-loof*, K 166; *eerpāl-loof*, K 143; *èppāl-loof*, L 148; *appāl-loof*, L 96; *ēerapāl-lōōf*, K 174; *erpal-lōōf*, K 157; *èerpal-lōōf*, K 173b; *éerpal-lōōf*, K 178*; *errapāl-lōōf*, L 184; *èerapāl-lōōf*, K 183; *ērpal-loof*, K 170; *errapāl-loof*, L 201; *ērpal-lof*, L 180, 244; *erpal-lof*, L 180b, 241; *ērrapāl-lof*, L 150; *errapāl-lof*, L

1.1.1.3

201, 255a; *èrrəpal-lof*, L 145; *èrpəl-lóf*, L 183; *èrpəl-lóf*, L 149; *erpəl-lóf*, L 207, 263; *èèpəl-lóf*, L 177c; *erpəl-lóf*, L 153; *èrlpəl-lôðjif*, K 133a; *èèrpəl-lwòðf*, K 188a; *erpəl-lwof*, L 200a; *aer-pəloewəf*, K 191; *erpəl-lôêf*, K 220; *èrrəpal-lôêf*, I 57; *errəpal-lôêf*, K 193a; *èèrpəl-looch*, K 102*; *èèpəl-lóf*, aepelloof, aardappelloof, loof van aardappels, De Bont; *eèrpəlloof*, de groene stengels en bladeren van aardappelen (N. der K.), Corn. Vervl.; **patattenloof**: *patattaloof*, K 335, P 77; *pətəttaloof*, O 63a; *pətəttalòðəf*, K 287; *pətaawtəlòof*, K 248; *paataatəlòêf*, O 288; *pətaatəlòêf*, P 70; *pətòðtəlòêf*, P 67, 68; *patattəlòêf*, P 76; *pətaattəlòêf*, K 248, 330, P 48; *pətòttəlòêf*, K 237; *pətòttəlòêf*, I 268, K 210, 212, 237, 276, 276a, P 18; *pataatəlòêf*, P 133; *pətaatəlòêf*, P 27; *pətaatəlòêf*, K 251, P 16, 70; *pataotəlòêf*, P 5; *pətaotəlòêf*, P 85; *pətiéətəlòêf*, K 332; *pətiéəttəlòêf*, K 192; *pətaattəlòêf*, K 207; *patattəlòêf*, P 4; *pətàttəlòêf*, P 69b; *pətaattəlòêf*, K 291; *pətòttəlòêf*, K 330; *pətiàttəlòêf*, P 86; *pətaattəlòêf*, K 237; *pətòttəlòêf*, K 331; *pətàttəlòêf*, P 132, 133, 135; *pətaatəlòêf*, P 76; *pətaatəlòêf*, P 70; *pətaatəlòêf*, P 82, 83, 130, 131, 136, 137a; *pətaotəlòêf*, K 341a; *pətaatlòewəf*, K 301; *pətòttəlòewəf*, K 276; *patatəlòewəf*, K 324; *pətaattəlòejəf*, K 324; *pətiéəttəlòewəf*,

K 205; *pətaattəlòewəf*, K 225; *pətaatəlèuf*, P 88; *pətòttəlùuf*, O 165; *pətaatəlùuf*, P 10; *pətaatəlùuf*, P 78; **patatloof**: *pətòðtəlòêf*, P 39; *pətaatloof*, men maakt onderscheid tussen potaatloof en pataatkruid. Het eerste betekent de groene stengels en bladeren van nog groeiende aardappelen, het tweede het verdorde loof, Corn.; **patatsloof**: *pətatslòêf*, P 125; **patrasloof**: *pətrəssəlòêf*, K 241; **patrasloof**: *pətrəssəlòêf*, K 241; **loof**: K 124a, 183c, L 263; *lòof*, K 184, 240, L 160; *lwoof*, K 201; *lówf*, K 240; *lof*, L 100, 233; *lòef*, K 221, 221a, 225, 226, 227, 228, 229, 229a, 241, 243, 245, 252, 253, 254, 255, 256, 258, 261, 262, O 63a, P 89; *lòêf*, I 275, K 191, 208, 235, 241, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *loewəf*, K 211; *lòewəf*, K 332; *lòewəf*, P 41, 89; *lòejəf*, K 335; *lwòef*, K 204c; *làuuf*, P 133; *lwuf*, K 204; *lòf*, de loofstronken die bij het aardappels rooien aan de aardappels blijven zitten, Elemans; **loog**: K 102*; **kruid**: K 332; *kròðjt*, K 307; *krèut*, P 44, 48; *krèùwt*, K 358; *kraat*, P 104; *kròət*, K 281a; *kròwt*, K 287; *krowat*, K 301; *kròwòt*, K 310, 346; *kròèt*, O 173; *kruid*, het loof of gebladerte van eene bloemplant; verdord loof van aardappelen, Corn. Vervl.; **patattenkruid**: *pətaattəkruit*, K 262; *pətòttəkruut*, P 95; *pətiéttəkruut*, P 41a; *pətòt-*

takrèùwt, P 105; *pàtattàkròjt*, K 291; *pòtattàkròòjt*, P 125; *pòtòttàkròjət*, K 312b; *pàtòttàkròət*, K 331; *pàtaotàkròət*, K 341a; *pàtootàkròət*, K 349; *pàtòò'akròət*, K 340; *pàtattàkròòət*, K 283; *pàtòttàkròòət*, K 331; *pàtaatàkròòət*, K 244, 249, 254; *pàt'è'akròòt*, K 314; *pàtattàkròòwət*, K 304; *pàtattàkròòwət*, K 274; *pàtòttàkròwòt*, K 307, 346; *pòtaatàkròwòt*, P 25; *pàtòttàkròwət*, K 307; *pàtattàkròwət*, K 348; *pàtaatàkròwət*, K 251; *pàtèttàkròowət*, K 312; *pàtòtmkròòt*, O 161; *pàtòttàkròòt*, O 153; *pàtòttàkròowòt*, K 274; *pàtòttàkròwòt*, K 268; *pàtèttàkreut*, K 316; *pàtootàkreut*, P 145; *pàtòttàkrut*, K 318; *pàtòttàkraat*, K 295; *pàtòttakraat*, P 99; **pàtatkruid**: *pàtètkrèut*, P 198; *pàtètkrojıt*, K 245; *pàtaatkruid*, verdord aardappelloof, Corn. Vervl.; **aardappelkruid**: *eèrpelkruid*, verdord loof van aardappelen (N. der K.), Corn. Vervl.; **patakkerkruid**: *pàtòkkàrkkròòt*, O 158.

-1.2.4.3. Ontwikkeling van de planten

-1.2.4.3.0. Algemeen

-1.2.4.3.1. Groei

SCHIETEN, UITLOPEN

(NM, 16b; Go 1b; Ceusters; Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

schieten: I 57, K 145a, 163, 167, 169, 174, 175a*, 178, 184b, 188a, 197a, 215, 237, 268, 290, 333, L 152, 180, 180b, 200, 202, 203, 222, 242, 243, 255a, 257, P 32, 33, 147; *schietà*, I 57, 79, 221a, K 100a, 102*, 124a, 133a, 145a, 146, 173a, 174, 178*, 188, L 100, 144, 200, P 29a, 145; *schietàn*, K 147, L 184, 189, O 68a, 69; *schietàm*, K 352; *schietà*, I 268, K 179a, 189, 238, 266, 274, 307, 312, 314, 315, 316, 318, 322, 330, 334, 342, 348, 353, 358, L 153, 160, 184, 187, 262, O 70, 74, 165, P 3, 4, 8, 10, 23, 29, 35a, 84, 86, 127, 171; *schietàn*, K 241; *schietàt*, K 309, 350, O 244, P 35, 48; *schiejtan*, L 205, 206; *schiejta*, K 219, 220, L 177c, 241, P 112; *schiejta*, L 263, P 44; *skietan*, K 187, L 179, 237; *skietàn*, L 99; *skietà*, L 180; *skietà*, L 199, 280; *skietà*, L 183; *schijta*, K 357, P 45, 46; *schiejtan*, P 32; *scheeta*, K 250, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 130, 131, 133, 135, 137a; *sjieta*, P 88, 94, 136a; *sjieta*, P 47; *sjeeta*, P 131, 132, 135, 136; *sjeéta*, P 88; de volgende opgave is een voltooid deelwoord: K 176; *schiete*, uitlopers vormen (gezegd van aardappelen die in de kuil zitten), Elemans; **uitschieten**: *òtschietan*, K 136a, 143; *uitschietà*, K 124a; *uitschietà*, K 164; *òòtschietàm*, K 310; *awtskietà*, L 182; de volgende opgave is een voltooid deelwoord: *uitgaskòtn*, L 207a; **scheut maken**: *scheujt mààkà*, L 148; *skeujt mààkà*, L 148; **keesten**: *kièstn*, O 178, 250; *kièsta*, O 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125,

198, 199; *kièstà*, O 174a, P 4; *kièsta*, P 62; *kièjsan*, O 177; *kièsà*, O 70, 74, 165, P 3, 4, 8, 60; **keesten krijgen**: *kièsta krààgà*, P 1; **loten krijgen**: *lui kriègà*, L 159; **botten**: *bottà*, K 188a, P 18a, 137a; *bòttà*, K 292; *bòttà*, K 351, P 86, 149; *bòèjta*, P 59; **uitlopen**: *uutloopàn*, L 187; *òuloopà*, K 216; *uutloopà*, L 159; *ouuloopà*, L 180b; **kiemen**: K 135, L 189; *kiemà*, K 190a; *kièmà*, P 8, 59; *kièmmà*, P 22; *keemà*, P 82, 83; **doorschieten**: *deurschietà*, K 124a; **groeien**: *groèjà*, I 79; **uitkomen**: K 320; *aoatkòmmà*, P 60a; **uitkienen**: *utkienàn*, K 150.

KIEMEN VAN ZAADKORRELS

(Ceusters; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[Ontkiemen van zaad in het algemeen onder invloed van temperatuur en vocht in de bodem.]

kiemen: *kièmà*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; *keemà*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 82, 83, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; **schieten**: *schietàm*, O 178; *schietà*, O 255, 286, 287, 288, 289, P 86, 125, 198, 199; *skietàn*, O 250; *skietà*, O 285; *skeeta*, O 290.

SCHEUTEN KRIJGEN, GEZEGD VAN ZAAD

(Jacobs; Meulemans; Vanduffel)

[Als gevolg van het ontkiemen ontstaan er scheuten.]

schieten: *scheeta*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 82, 126, 127, 131, 133, 137a; *sjeeta*, P 83, 130, 131, 132, 135, 136; **scheut krijgen**: *scheut krààgà*, O 74; **erdoor komen**: *èrdeu kòmmà*, P 2; **uitkomen**: *òèjtkòmmà*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62; **uitroeien**: *òèjtròèjə*, P 1.

UITKOMEN

(Ceusters; Jacobs; Meulemans; Schrevens)

[Het boven de grond komen van een gezaaid gewas.]

uitkomen: *èùwtkòmmà*, O 285, 286, 290; *òjtkòmmà*, O 255, 287, 288, 289, P 125, 198, 199; *òjtkòmn*, O 178, 250; *èatkòwma*, P 83, 130, 136, 137a; *aoatkaomà*, P 82, 131, 132, 133, 135; de *scheut - kómt oot*, P 86; **uitstaan**: *òèjstààn*, O 70, 74, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 61, 62; **boven staan**: *boovà staan*, O 165, P 60.

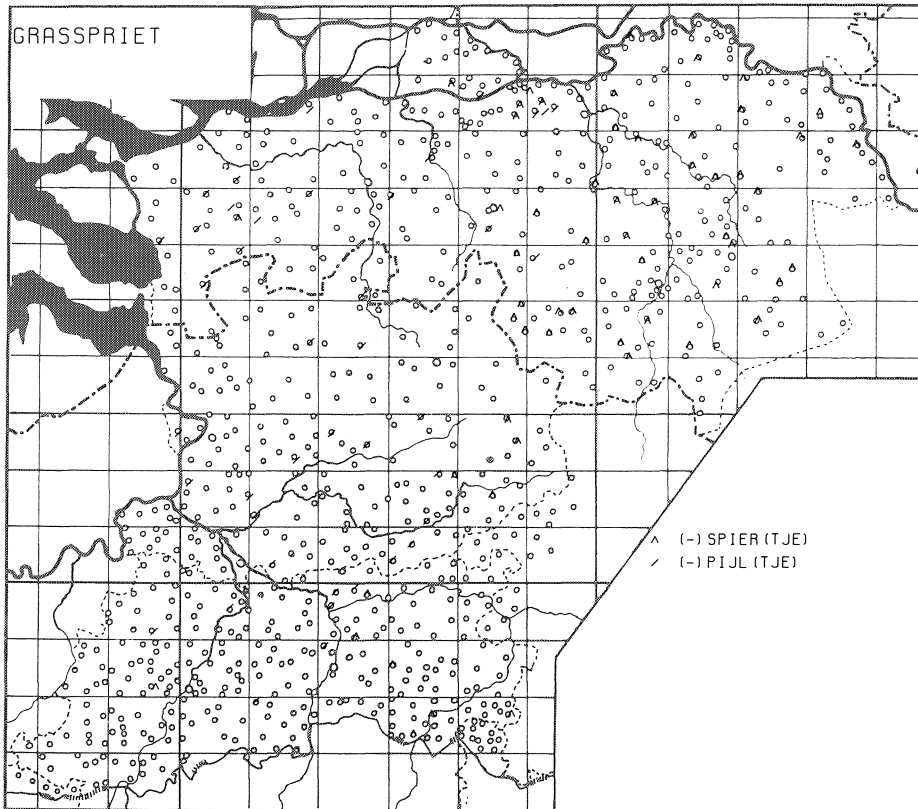
GROEIEN

(Vanduffel)

[Het groeien van gewassen in het algemeen.]

wassen: *wassà*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135.

1.1.1.3

STOELN

(Jacobs)

[Het vormen van een wortelstelsel, voet, gezegd van granen.]

stoelen: *stōēla*, P 60,61; **uitstruiken:** *ōējtstrōējkə*, O 70, 74, 165, P 1, 3, 4, 8, 10, 59, 62; **spranten:** *sprantə(n)*, spranten, uitstoelen (vooral van rogge en aardappels gezegd), De Bont.

GRAANPLANT

(Meulemans)

[Het geheel van de plant, datgene wat uit een graankorrel gegroeid is.]

plant: *plānt*, P 82, 83, 130, 132, 135, 136, 137a; **gewas:** *gəwās*, P 131.

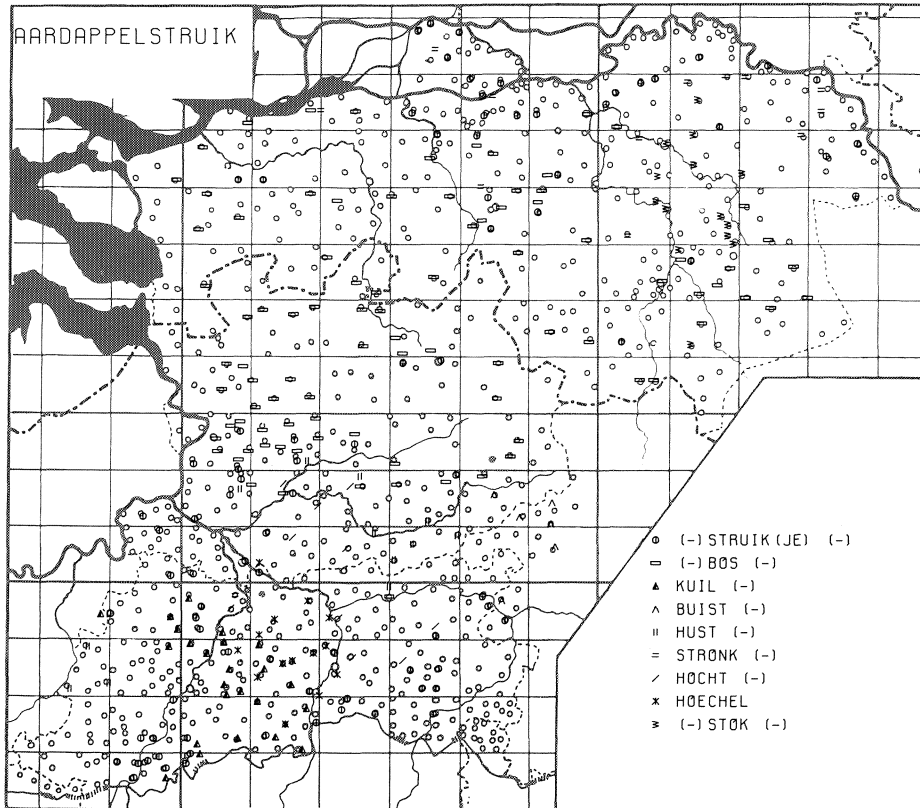
GRASSPRIET (zie kaart)

(N P,4a)

[Stengel gras, het bovengrondse deel van een grasplant.]

grasspriet: I 57a, 79, K 135; **grassprietje:** K 124a; **gras-sprītjə**, K 307; **spriet:** I 79, K 275; **sprietje:** K 102*; **spriē'jən**, K 275; **spréētəkə**, P 70; **grassprier:**

K 136a, 137, 143, 145a, 214, 215, L 144, 153, 160, 177c, 180, 180b, 187, 200, 201; **graas-spier**, K 187, 217, L 200; **gras-spiēr**, L 205, 206; **graas-spiēr**, K 216; **graospiēr**, P 145, 161; **gras-spijər**, L 183; **gersspier:** *jéspeer*, P 94; **gaarsspier**, **gersspier**, **gerspijl** (Z. der K.), grashalm, graspijl, Corn. Vervl.; **grasspiertje:** *gras-spiērəkə*, K 172, 174, 183, L 148, 157, 180, 199, 200, 205, 206, 207a, 262; *gras-spiērəkə*, L 184; *graas-spiērəkə*, K 186, 215, L 100, 280; **spier [gras]:** K 218c, L 91b, 144, 257, 258, 264; *spiēr*, K 275, 276a, L 184; *spiejər*, L 244; *spiērra*, P 176; *spirra*, P 211; *pier*, O 177; **spier groes:** K 217; **spiertje [gras]:** *spierəkə*, K 128, 145a, 172, 174, 197, 218, L 182, 230*, 241, 243; *spiērəkə*, L 262, P 152, 157a; *spiērəkə*, L 148, P 24, 30; *spirrəkə*, K 307; *spirkə*, K 312, 359; **graspijl:** I 79, K 133a, 173b, 174, 188, 188a, 264; *gráspijl*, K 174; *graspèjl*, K 153; *graspéél*, K 193, 210; *graspeel*, K 184; *graspáál*, K 348; **gerspijl:** *gaspijl*, I 180; *géspáál*, K 262, 267, 349; *géspáál*, K 284, P 23; *géspaal*, K 310; *jəspaoəl*, P 84; *gaarspijl*, *gerspijl*, graspijl, grashalm, Corn. Vervl.; **groespijl:** *grōēspáál*, K 307a; **graspijltje:** K 124a, 145a, 146, 163, 175a*; *graspeltjə*, K 179a; *graspeltjə*, K 124a; *gráspéltsjə*, K 271; *gráspáltjə*, K 279; **gerspijltje:** *géspéltjə*, K 206, 267, 293, 334;

gépeltjə, K 262; *gééspéétjə*, P 23; *pijl*: *pèjl*, K 153; *péél*, K 193; *paal*, K 310; *páál*, K 348; **pijltje** [gras]: *péltjə*, K 176, 198, P 22, 26; *pèltjə*, K 173a; *pajlkə*, O 73; *pèlləkə*, P 8; *palləkə*, P 127; *pólləkə*, P 127; *spijltjə*, K 147; **stek**: O 290; **gras**: *gràs*, L 148; **gers**: *ges*, P 29a; *gés*, I 275, K 264, P 72; **grasje**: *graskə*, K 188a; **gersje**: *géskən*, O 253; *geskə*, O 245; *gèskə*, K 330, O 69, P 4, 85; *gèzzəkə*, O 241, P 84; *gèzzəkə*, I 274; **groesje**: *groeskə*, K 277.

BUNTSPIER

buntspier: *buntspīējər*, buntspier, halm van het bentgras. Buntspieren worden door de boeren veelal gebruikt om er hun verstopte pijpen mee door te steken, De Bont.

BOSJE BUNTGRAS

buntbosje: *buntbuskə(n)*, buntbuske, bosje buntgras, De Bont.

AARDAPPELSTRUIK (zie kaart)

(N 12,5; DC 23,17c; Alaers; Ceusters; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[Een bos aardappels, zoals die op het veld staat, bijna of helemaal volgroeid.]

struik: K 129a, 133a, 140, 146, 157, 170, 186, 235, 307, L 144a, 145, 209a; *strōjk*, L 235; *strèūjk*, L 187; *stréjk*, K 287; *strojk*, K 237; *strōjk*, O 178, 250, 255, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *strōjk*, K 245; *straojk*, P 125; *strōējk*, P 2, 3, 4, 62; *strōjak*, K 335; *stroojək*, P 76; *straojak*, P 76, 85; *strōējak*, K 324; *strōək*, K 143; *strōək*, I 268, O 63a, P 39, 82, 133; *strōək*, K 281a; *strēək*, P 130, 137a; *strōək*, K 257, 262; *straoək*, K 249, 283; *strōək*, I 275; *straowk*, K 287; *strōwak*, P 41; *strōwòk*, K 268; *strouk*, K 101, 133c, 153, 157; *strèūwk*, O 285, 286, 290; *strèūk*, K 183c, 184; *struuk*, L 144, 144a, 159; *struk*, P 99; *straoik*, K 330; *stroek*, L 159, 187; *strōək*, P 41a, 48, 95, 136; *strōək*, K 143, P 104, 139, 145; **struikje**: *struuskə*, P 99; **struik patatten**: *strōjk pataatə*, P 133; *strōək pətattə*, I 220; *strōðək pətòttə*, I 220; *strook pətattə*, K 291; *strōjaək pətòttə*, K 331; **patattenstruik**: *pətòttəstrèūwk*, O 63a; *pətaamstrōwak*, K 251; *pətòttəstrōək*, P 105; **bos**: I 57, K 124a, 150, 151, 170, 173b, 174, 179a, 183, 184, 186, 187, 220, 281a, 291, 304, L 148, 244, 261; – (m.v.): K 126; *bos*, K 164, 164a, 174, 183, 197, 307, L 242; *bós*, K 221, 221a, 225, 226, 227, 228, 229, 229a, 241, 243, 245, 252, 253, 254, 255, 256,

1.1.1.3

258, 261, 262, 301; *bòs*, K 201, 204, 204c, 205, 207, 208, 212, 235, 237, 244, 248, 254, 268, 274, 307, 312b, L 207, 235, P 25; *boos*, K 276, 276a; *bòòs*, K 211, 241; *bòës*, K 240; *bòs*, enen bos aepel, een struik met aardappels, De Bont; **bos aardappels**: *bos erpäl*, L 208, 241; *bos érpäl*, K 184a; *bos erräpäl*, K 163, 193a; *bos éérpäl*, K 178*; *bos èèrpäls*, K 188a; **aardappelbos**: *eèrappälbos*, L 240; *èèrpälbos*, L 228; *erpälbos*, K 163, 176, 182b, 218, L 263, 281, 281*; *èrpälbos*, K 190, 195, L 263a; *èrpälbòs*, L 241a; *èèrappälbos*, K 183b; *èèrappälbos*, K 123*, 173a, 185; *èèrappälbossän* (m.v.), K 151; *èèrappälbos*, K 176; *èppälbos*, L 148; *èèrpelbos*, aardappelstruik (N. der K.), Corn. Vervl.; *èèpälbòs*, aepelbos, aardappelbos, aardappelstruik, De Bont; **patatbos**: *patatbos*, *patatbos*, aardappelstruik, Corn. Vervl.; **aardappelstruik**: *erpälstruik*, K 129a, 133d; *erpälstruikän* (m.v.), L 152; *èèrappälstruik*, K 162; *èèrappälstruik*, L 258; *éèpälstruik*, L 145; *eèpälstruik*, L 146; *èppälstruik*, L 145; *aerpälstrèùjk*, K 143; *èrpälstrèùjk*, K 164a; *ijrappälstruik*, L 110; *erpälstroek*, L 159, 185; *èèrappälstroek*, L 187; *aerpälstrouk*, K 100a; *aerpälstrouk*, K 100; *èrpälstrouk*, K 102, 133a; *erpälstrouk*, L 100; *elläpärstrouk*, L 185; **struik aardappels**: *stroek errapäl*, L 209a; **bos patatten**: *bòs patòtta*, K 210; *bos patètta*, K 192; *bos pataata*, K 225; **patattenbos**: *patattabòs*, K 274; *pataatambòs*, K 251; **kuil**: *kòjl*, P 67, 68; *kaojl*, P 125; *kòèjl*, O 165; *kòèjl*, O 70, 74, 165, P 1, 59, 60, 61; *koojal*, P 76; *kòäl*, O 63a, P 70; *kòèl*, P 10; *kaòäl*, P 66, 76, 81, 126, 127, 129, 133, 135; *kòwl*, O 288; *koowäl*, P 69b; *kwal*, P 133; *kèül*, P 198; *kòl*, P 70; **kuil patatten**: *kòèjl patattä*, P 4; **buist**: *bust*, K 314, 316, 358, P 44; *beust*, K 312; **buist patatten**: *beust patòtta*, K 318; **hust**: *hust*, P 25; *hòst*, K 262, 301, 310, 346, 348; *ust*, K 262, 283, P 25; *ïèst*, O 153; **hust patatten**: *hust pataata*, K 349; *hièst patòò'n*, K 340; *ïèst patòttñ*, O 158, 161; **stronk**: K 124a, 133a, L 150, 160, P 5; *stronk*, L 153, 159; *strònk*, K 183c, L 177c, 184; *stròngkà* (m.v.), L 149; **strunk**: *strüüngk*, P 25; **strong**: *strong*, L 103; **strung**: *ströng*, L 150; *strung*, L 96, 149; *strung* (m.v.), stronken, gezegd van aardappelplanten, Elemans; **stronk aardappels**: *stronk èèrpäl*, K 102*; *stronk erräpäls*, L 201; **aardappelstrung**: *èèrappälstrung*, L 99; *erpälstrung*, L 149; **aardappelstrong**: *erpälstrong*, L 185; **hul**: *ïèl*, K 324; **patathorst**: *patathö(r)st*, aardappelstruik (Z. der K.), Corn.; **patathocht**: *pataathoecht*, *patathoecht*, aardappelstruik (Z. der K.), Corn.; **hocht**: *höècht*, K 295, 301, 332; *höècht*, K 341a; *hécht*, P 39; *òcht*, P 95; *öècht*, K 291, P 8, 10, 27; **hocht patatten**: *òcht patàtàt*, P 86; **hoechel**: *hoechal*, P 77; *öèchal*, K 335, P 16, 18, 27, 62, 72, 75, 78, 83, 84, 89, 131; *öèchal*, P 70, 89; *üüchal*, P 78; **aardappelstok**: *erpälstok*, L 262; *èèrappälstok*, L 151, 180a, 200; **stok aardappels**: *stok erpäls*, L 205, 206; *stok erpäl*, L 151; **stok**: L 180, 180b,

233; *stok*, L 178a, 200a, 204, 204a; *stòk*, L 183; **pol**: *pol*, L 104; **trossel**: *tròssäl*, O 173; **aardappelplant**: *erpälplant*, K 161a, 161b; *èèrappälplant*, K 133a; *èèrappälplant*, K 150; *èèrappälplantän* (m.v.), L 160; *èèrappälplantän* (m.v.), K 188a; **patattenplant**: *pataataplònt*, P 88; **patattenplantje**: *pataataplèntkə*, P 88; **plant**: *plánt*, P 132, 135; **gewas**: *gawàs*, P 131.

TE VER UIT ELKAAR STAAN

te lucht staan: *te löcht stón*, te ver uit elkaar staan (gezegd van graan) (Huisseling), Elemans.

TE DICHT OP ELKAAR STAAN

te dik staan: *te dik stón*, te dicht opeen staan (gezegd van graan) (Huisseling), Elemans; **te dicht staan**: *te dicht stón*, te dicht opeen staan (gezegd van graan) (Huisseling), Elemans.

IN BLOEI STAAN

(Meulemans)

[In bloei staan, gezegd van aardappelplanten.] **bloemen**: *blöëmə*, P 130, 131, 132, 135, 136, 137a; **in de bloem staan**: *iën də blöëm stöë*, P 82, 83, 133.

BLOEIEN, GEZEGD VAN GRAANGEWASSEN

(Ceusters; Elst; Jacobs; Meulemans; Vanduffel) [In bloei staan, bloesem dragen, gezegd van grassen en granen.]

bloeien: *blöëjə*, K 353, P 8, 48, 62, 66, 75, 78; *bleujan*, K 315, 316; *blujən*, K 314; *blöjə*, K 318; *blèùn*, K 358, P 44; *blèüə*, P 46; *blajə*, K 357, P 45; *bloeien*, in den bloei staan, alleen van graan gezegd, Tuerlinckx; **bloemen**: *blöëmma*, P 47, 131; *bloëmen*, bloemen, bloeien, in bloei zijn. Van graan en grasgewassen zegt men niet *bloemen*, maar *bloeien*, Corn. Vervl.; **bloesemen**: *blöësamə*, P 3, 4; *blöëjsamə*, O 255; **bloeiselen**: *blöëjsälə*, O 74, 286, 290, P 1, 59, 76, 81, 126, 127, 129, 130, 131, 133, 135; *blöëjsälñ*, O 178, 250; *blöëjsjälə*, O 285, 287, 288, 289, P 125, 198, 199; *blöjsälə*, P 72; *blöësäla*, O 165, P 2, 8, 60; *bleusälə*, P 82, 132, 135; **in bloeisel staan**: *iëm blöëjsäl stään*, O 70; *iëm blöëjsäl stòòn*, P 61, 62; **in de bloeisel komen**: *iën dən blöëjsäl köwmə*, P 83; **in het bloeisel komen**: *iënt blüütsäl köwmə*, P 136, 137a; het volgende type duidt de bloesem aan: **bloem**: *blóm*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208.

AREN KRIJGEN, GEZEGD VAN GRAAN

in de aren schieten: *in dòðre schiete*, aren krijgen, gezegd van graan (Huisseling), Elemans.

KORRELS KRIJGEN, GEZEGD VAN BOEKWEIT

koornen: *keurza(n)*, keurzen, koornen, korrel zetten, korrelen, De Bont.

DOORSCHIETEN VAN GEWASSEN

(Vanduffel)

[Het nietgewenste doorschieten van gewassen. De planten schieten door om zaad te gaan vormen. Daarbij worden bladeren en knollen van de plant ongenietbaar.]

opschieten: *òpscheeta*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133; *òpsjeeta*, P 135.

DOORGESCHOTEN GEWAS

(Vanduffel)

[Een plant die doorschiet en zaad gaat vormen.]

opschieteling: *òpscheetalìengk*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133; *òpsjeetalìengk*, P 135; **schieder:** *schie.ter*, een mangelplant die bloemen en zaad vormt (Huisseling), Elemans.

DOORSCHIETEN VAN AARDAPPELS

(N 12,9); Vanduffel)

[Het na een groeistand tengevolge van bijvoorbeeld ziekte of droogte opnieuw gaan groeien van aardappelplanten. Het gevolg is een overmaat van nieuwe kleine aardappeltjes.]

doorschieten: K 170; *doorschiëttā*, K 318; *durschietān*, L 261; *durschiëttān*, K 241; *durschiëʔn*, K 241; *dursjchiëttān*, K 274; *durschietā*, K 184, L 149; *durschiëta*, K 307; *durschiëttā*, K 237; *dëurschiëta*, K 287; *dörschiëta*, K 244; *dëurschiëttā*, K 248; *döwrschiëttā*, K 251; *dëuwschiëttā*, P 105; *dëuschiëttā*, P 4; *deuschiëta*, I 220, P 25; *deeschiëta*, K 324; *dòjsjeeta*, P 95; *dééjschiëttā*, P 27; *déjschiüttā*, P 39; *dëujscheeta*, P 70; *dëuwscheetān*, K 335; de aardappels – *schietta dëuwr*, K 254; de volgende opgaven zijn voltooidde deelwoorden: P 77; *deurgaschootā*, K 307; *deugāschootā*, K 301; *deugāschowtā*, O 173; *dougāschowtā*, P 139; *dëuwigaschoota*, P 89; *dugāschowtā*, K 330; *dūwigaschowtā*, P 62, 78, 81, 126, 129, 133, 135; *dòjgaschówtā*, P 66; *dééjgaschaotā*, P 85; *dééjgaschaowtā*, P 89; *déjgaschówtā*, P 39; **doorpinnen:** K 146, 170, L 145, 160, 200; *durpinnā*, K 187, L 150; *durpinnā*, K 165, 166, 174, 184, 191, L 183; *durpiënnā*, K 178*; *deurpinnān*, K 143, 193a; *dupinna*, K 276; *deurpinnā*, K 179a; *durspënnā*, K 207; de aardappels - *pinnā deur*, K 183, L 200a; *durpinne*, het aangroeien van nieu-

we aardappeltjes als de andere nog niet volwassen zijn (in de volle zomer wanneer de groeiende aardappelplant na lange droogte plotseling weer water krijgt, Elemans; **doorwassen:** P 16; *deurwassā*, K 151, 237; *durwassā*, P 41a; *durwòssā*, K 237, 274; *dörwaasā*, L 159, 184; *deuwassā*, K 348; *deewòssā*, K 340; *deewassā*, K 341a; *dòjwassā*, K 295; *déjwòssā*, P 39; de volgende opgaven zijn voltooidde deelwoorden: *deurgawassā*, P 41a; *deurgawássā*, K 291; *deugawassā*, P 75, 76; *deugawòssā*, K 332; *dëuwigawassā*, P 16; *dééjgawòssā*, P 85; *déjgawòssā*, P 39; *dòjgawassā*, P 72; **doorgroeien:** *durgruja*, K 235; *deegròjā*, K 341a; **hergroeien:** *ergròjējan*, O 63a; **verwilderen:** *vərwildəra*, K 210, 240; **verloopen:** *vərlòepā*, I 268; de volgende opgaven zijn voltooidde deelwoorden: *vərlòepā*, I 275; *vərloopa*, K 287; *vərlòepā*, P 16; **mee jonge liggen:** *mé jòèng liggā*, K 291; *mi jòèng lièggā*, K 248; de patatten - *lièggā mé jòèng*, K 225; *liggā mee jòèng*, K 346; *liggā mé jòèng*, K 346; de patatten liggen – *mè jong*, K 262; *méj jòèng*, K 207; de patatten liggen mee – *jòèngā*, K 310; *jòèng*, K 204c; **mee jongere liggen:** de struik ligt – *mé jòèngəra*, I 275; **mee kindjes liggen:** de patat ligt – *mé kiënnəkās*, K 291; de volgende typen zijn voltooidde deelwoorden: **verzuurd:** *vərziert*, K 301; **afgegeten:** *òfcheetn*, O 158; de volgende typen zijn aanduidingen voor het verschijnen: **doorscheut:** *dëujschòt*, P 70; *dëujschèùt*, P 70; *dòjsjchòt*, P 67, 68; **doorwas:** *dëuwrwās*, O 288; *dëuwrwòs*, P 125, 198; *durwās*, K 314; *dòjwas*, K 295; *deurwas*, K 151, 157; *durwas*, K 124a; **doorgroei:** *durgruj*, K 207; **tweewas:** *twiwòs*, O 165; *twièwās*, O 161; *twéwās*, K 240.

DOORSCHIETER

(N 12,9; Meulemans; Vanduffel)

[Een aardappelplant, die na een periode van stand weer doorgroeit en veel kleinblijvende aardappels voortbrengt.]

doorschieder: *doorschiëttər*, K 318, O 63a; *durschietər*, K 188a, L 150, 233, 242; *durschiëttər*, L 153; *durschiëttər*, K 237, 276, 276a; *durschiejtər*, L 241, 263; *durschiëjtər*, L 177c; *dursjchiëttər*, K 274; *durskiëjtər*, L 183; *dörschiëttər*, K 244; *döwrschiëttər*, K 249; *döwrschiëttər*, K 251; *deurschietər*, K 183; *deurschiëttər*, K 225, 287; *dëuwschiëttər*, P 105; *daorschietər*, L 201; *deuschiëttər*, I 220, K 332, P 5; *deuschiëttər*, K 304, 307, 312b; *dëuscheettər*, K 335, P 76; *deeschiëttər*, K 324; *deeschiëttər*, K 324; *deuwscheettər*, P 76; *dëuwscheettər*, K 335, P 69b; *dééjschiëttər*, P 27; *dòjsjeettər*, P 95; de volgende opgaven zijn meervoud: L 180, *durschietərs*, L 180b, 261; *dörscheettərs*, L 244; *dëuwscheettərs*, P 133; *déjschiëttərs*, P 84; **doorpinner:** L 145; *durpinnər*, K 165, 166, 183, L 183; *deurpinnər*, K 143, 179a, 191, 208, 281, L 148; *dëurpinnər*, K 220; *durpienər*, K 163; *durpiënnər*, K 178*; *durpindər*, K

1.1.1.3

186; de volgende opgaven zijn meervoud: *durpindars*, K 191; *deurpintars*, K 193a; *durpinnar*, doorpinner, aardappelstruik die boven aan de stam nieuwe scheutjes krijgt en onder nieuwe aardappeltjes aan witte draden, De Bont; **doorschieteling**: *dòjscheetalìengk*, P 127, 131; **doorwasser**: *doorwòssar*, K 358; *durwassar*, L 150; *durwòssar*, K 212; *deurwassar*, K 102*; *deuwassar*, K 304; *dèuwòssar*, P 16; *deewassar*, K 341a; *deewòssar*, K 340; **doorgroeier**: *deurgroejar*, K 102*; *dòrggròejar*, K 245; *deegròjar*, K 341a; *dòrgruujar*, K 173b; **doorzetter**: *durzèttar*, K 211; **doorloper**: *dòrloopar*, L 159; **opschieter**: *òèpscheetar*, P 130; **wilde bos**: *wildan bòs*, K 210; *wildam bòs*, K 241; **verwilderde bos**: *vèrwildardan bòs*, K 210; *vèrwildardan bòès*, K 240; **wilde struik**: *wèllà straoak*, P 132, 133, 135; *willà stròek*, P 48; **wilde hoechel**: *wùüllan òèchal*, P 18; **wilde plant**: *wèllà plànt*, P 131; **wilde patat**: *wildà patòt*, K 331; **verlopen struik**: *vèrlùùpà straoak*, P 82; *vèrlùùpà strèak*, P 137a; **verlopen hoechel**: *vèrlùùpàn òèchal*, P 136; **kwade hoechel**: *kéan òèchal*, P 83; **kriëlbos**: *kriëlbòs*, K 191; **druiventrosje**: *draovantròssal*, K 312; **doorgepinde aardappel**: *durgèpindàn èrpàl*, K 146; **doornaai-er**: *deurnajar*, K 133a; **onderzeeër**: K 176; de volgende typen zijn meervoud: **doorpezers**: *durpeezars*, L 235; **hergroeiers**: *hergròejars*, O 63a; *erggròejars*, O 63a; **bovengroeiers**: *bovèagròejars*, O 63a; **schieters**: K 174; **doorschietertjes**: *deurschietarkas*, K 157; het volgende type is een zelfstandig gebruikt voltooid deelwoord: **doorgegroeide**: *déjgagròèdà*, P 89; het volgende type is een bijvoeglijk naamwoord: **tweewassig**: *twjèjwòssach*, K 205; *twièwòssach*, P 44; *twi- jawòssach*, K 307.

PAS OPGEKOMEN BIETENPLANTJES

(N 12,44)

[Twee à drie weken na het zaaien komen de bietenplantjes op. Ze worden gedund als ze 3 of 4 blaadjes hebben.]

bietenplantjes: *bièjètplaantsjäs*, K 210, 237, 307; *biètàplèntjäs*, L 235; *biètàplòngkàs*, P 70; *biètàpléngʷàs*, K 241; *bièʷapléngʷjäs*, K 241; *biètàpléngʷàs*, K 241; *bièʷapléngʷàs*, K 241; **kleine bietenplantjes**: *klijn biètàplèntjäs*, K 187; **jonge bietenplantjes**: *jong biètàplèntjäs*, K 187; **bietplantjes**: K 341a; *biètàplèntjäs*, I 220, K 191, 192; *biètàplèntjäs*, K 208; *biètàplòntjäs*, I 220, 268; *bièjètàplòntjäs*, K 312b; *biètàplèntjäs*, K 225, 291; *biètàplòntjäs*, K 331; *bèètàplòntjäs*, K 212; **bietenplanten**: *biètàplèntjäs*, K 184; *biètàplèntjäs*, K 281a; *biètàplèntjäs*, K 191, 248; *biètàplèntjäs* (e.v.), O 161; **bietplanten**: *bièjètàplèntjäs* (e.v.), K 301; **bietjes**: *bièjèjèjäs*, P 5; *bièkkàs*, O 288, P 69b; *pijtjäs*, L 150, P 5; *de pitjes*, de bietenplantjes (Huisseling), Elemans; **kleine bietjes**: *klaan biètàkàs*, P 104; **kleine bieten**: *klijn biètànt*, P 95;

klijn biètà, P 95; *klijnà biètà*, K 318; *klajnàn biètà* (e.v.), K 245; *kléénàn bièjètà* (e.v.), K 274; **jonge bieten**: *junga biètà*, P 88; *jòèngà bièjètà* (e.v.), P 25; **bieten**: *biètà*, K 248; *bièjètà*, K 235, 316; *pijtà*, L 149, 180b; *bièjètà* (e.v.), K 307, 348; **mangelplantjes**: *mangèlplèntjäs*, L 153; *mangèlplèntjäs*, L 159; **peeënplantjes**: *peejèplèntjäs*, K 163; **peeplanten**: *peejèplèntjäs*, L 148; *peeplèntjäs*, K 146; **peetjes**: *peejkàs*, K 124a; *pèèjkàs*, K 188a; **peeën**: *peejè*, K 102*, 124a, 151; *pèèjè*, K 157; **spranten**: *spraanta*, K 174; **betteraven**: *patroowjan*, O 158; **kleine betteraafjes**: *klééjn bàtraowjkàs*, O 153; **plantjes**: *plèntjäs*, L 200; *plangkàs*, K 341a; **zaadjes**: *zaojkàs*, K 178.

SCHITBOS

(N 9,124; Alaers)

[Het samengegroeide lange gras rond een koevla.]

schijtbos: *schètbòs*, K 221, 221a, 225, 226, 227, 243, 261, 262; *schèdbòs*, K 340; *schààtbòs*, K 252; *schàjtbòs*, K 245, 256; *schitbòsn* (m.v.), K 241; *schitètbòs*, K 228, 229, 229a, 253, 254, 255, 257, 258; de volgende typen zijn meervoud: **mestgrassen**: *mééstgrèésà*, P 66; **meshopen**: *mésúùpà*, P 60; **hullen**: *ùùln*, O 73; **grasbossen**: *gèsbòssà*, K 291; **trekbuisten**: *trukbèùstà*, K 357.

GROENE AARDAPPELS

(Meulemans)

[Aardappels aan de struik, die verkleurd zijn onder invloed van het zonlicht.]

groene patatten: *greun pátáátà*, P 132, 133, 135; *greun pòtáátà*, P 82, 83, 130, 131, 136, 137a.

-1.2.4.3.2 Ziekten en gebreken

AARDAPPELZIEKTEN

(N 12,8)

[De vatbaarheid van de aardappel voor ziekten is vooral door de intensieve cultuur toegenomen. Het aantal ziekten is dan ook zeer groot. Men kan ze naar hun oorzaken verdelen in schimmelen bacterieziekten, virusziekten en voedingsziekten. Waar dat aan de hand van de antwoorden mogelijk was, is deze verdeling aangehouden. Benamingen die af te leiden zijn van symptomen, die niet rechtstreeks aan een bepaalde ziekte te koppelen zijn, zijn bij andere lemmata ondergebracht.]

1. schimmel- en bacterieziekten

a. aardappelziekte (phytophthora infestans): op de bladeren ontstaan donkere vlekken, die zich sterk uitbreiden; ook de stengels en knollen worden geïnfecteerd. De knollen vertonen bruine, dikwijls vochtige plekken en gaan bij bewaring

snel tot rotting over. Zonder bestrijding is deze ziekte desastreus. In 1845 werd de Belgische aardappelooft praktisch totaal vernietigd, in de Kempen kreeg de aardappelziekte toen de naam van polkaziekte.

aardappelziekte: K 191, L 145, 160, 180, P 5; *aorappalziēktā*, K 150; *aerpalziēktā*, K 174; *èèrapalziēktā*, K 179a, 183; *éèrapalziēktā*, K 183; *èèrapalziēktā*, K 102*, 173b; *eerpalziēktā*, K 188a; *errapalziēktā*, L 201; *èrpalziēktā*, K 133a, 170; *erpalziēktā*, K 163, 187, L 233; *èrpalziēktā*, L 180; *erpalziēktā*, K 220, L 153; *èrpalziēkte*, bepaalde ziekte onder de aardappels (phytophthora infestans), Elemans; **patattēnzīekte:** K 207; *patattēnzīektā*, K 335; *pātattēnzīektā*, K 225, 274; *pōtōttēnzīektā*, K 237; *pātōttēnzīektā*, K 237, 274, P 41; *pōtaatazīektā*, P 27; *pōtaatazīektā*, K 201, 204c, 249, 349, P 16, 70, 84; *pōtaatazīektā*, P 69b; *pōtaotazīektā*, K 295; *pōtao'azīektā*, K 340; *pātētazīektā*, P 41a; *pātattēnzīektā*, P 78; *pātōttēnzīektā*, K 331, P 85; *pōtaotēnzīektā*, K 346; *pātētēnzīektā*, K 312; *pātē'azīektā*, K 314; **phytophthora:** *viētoftoora*, K 248; *viētoftā*, K 151; **aardappelplaag:** *aordappalplaach*, K 281a; **patattenplaag:** K 332; *pātattenplaach*, K 192; *pātattēplaach*, K 324; *pātattēplooch*, P 88; *pātōttēplaach*, K 210; *pōtōttēplaowch*, O 63a; *pātōttēplaowch*, O 165; *pōtaataplōdēch*, P 133; *pōtaataplōdēch*, P 69b; **de ziekte:** *dā zīektā*, P 18; *dā zīektā*, P 41a; *dā zīktā*, K 307, 346, 348; *dā zēktā*, K 310; *dā zīektā*, L 148, 207; **(de) plaag:** *plaach*, I 220, 268, O 165, P 4; *plaach*, I 220, K 208, 287, 324, O 288, P 89; *plaowch*, O 158; *plēuch*, O 153; *plēēch*, I 275; **valse meeldauw:** *valsā meeldaw*, O 63a; *valsā meeldaon*, O 63a; **het mannetje:** *at mēnnēkā*, K 276a; *manneke(n)*, 't zwert manneken, de aardappelziekte, Corn.; **de kwade ziekte:** *dā kaōj zīektā*, L 183; **polka:** *polka*, ziekte aan de aardappelen, de polka is aan de patatten. Toen in 1845 de aardappelenplaag verscheen, beschouwden de boeren die als eene straf des Hemels. De oorzaak van die straf, beweerde men, was de polka, een dans van Poolschen oorsprong, welke roed dien tijd hier op het platteland in zwang moet gekomen zijn, Corn. Vervl. A.; **polkaziekte:** *polkazīekte*, zo hiet men vroeger de ziekte der Peronospora infestans aan de aardappelen, Corn. Vervl. A.;

b. wratziekte (Synchytrium endobioticum): aan de knollen ontstaan bloemkoolvormige, geelachtige, later bruine tot zwarte woekeringen. Bij sterke aantasting wordt de hele knol oneetbaar. De sporen van de veroorzaker blijven achter in de bodem.

wratziekte: *vratsīektā*, K 235; *vrōtziēktā*, O 63a; *vrōsīktā*, P 25, 44; **kanker:** K 307; **kankerziekte:** *kāngkārziēGdā*, P 48; **pokken:** *pōkkā*, K 268;

c. schurftziekten (Streptomyces, Spongopora subterranea en Corticium vagum): op de knollen ontstaan verdiepte, vlakke of verhoogde ruwe plekken. De gewone schurft (Streptomyces)

komt het meest voor; de poederschurft (Spongopora subterranea), die tot poeder vervallende wratten vormt, veel minder; de lagschurft (Rhizoctoniaziekte of Corticium vagum) bedekt de ondergrondse delen en doodt ze.

schurft: K 133a, 174, 193a, 241, P 99; *schurft*, K 205, 237, 276, 276a, 304, 307, 332, P 198; *schurraft*, K 235, 331, P 16, 44; *sjchurft*, P 67, 68; *schōrft*, K 183, 268; *schōrraft*, K 301; *schēūrraft*, K 248; *schērft*, K 287, P 39, 70; *schērraft*, P 39; *schūūrft*, K 254, 291; *schūūrraft*, P 25; *schirraft*, K 324; *schārft*, ziekte der aardappelen, waardoor er hobbeltes op de knollen ontstaan, Corn. Vervl. A.; **rhizoctonia:** *raesīktoonīeā*, K 151; *roosatoonīeā*, K 157;

d. niet nader aangeduide schimmelziekten:

schimmel: *schūūmmāl*, P 125; **witziekte:** *wīēt-sīēktā*, K 251; *witzīektā*, K 268, 276; **stengelwit:** *stiēngalawūūt*, I 275;

2. virusziekten

Virusziekten openbaren zich meestal door verkleuringen in het blad van de plant. De acht meest voorkomende virussoorten zijn: bladrolvirus, A- of gewone mozaïekvirus, X-virus, Y-virus, S-virus, stippestreepvirus, Aucubabontvirus en stengelbontvirus. Waar mogelijk zijn de opgaven ondergebracht bij de genoemde virussoorten.

a. bladrol:

krul: K 133a, 143, 150, 187, L 177c; *krūūl*, K 331; *krōl*, L 159; *krol*, K 176, 178*, 193a, 262, 304; *krōl*, I 220, 268, K 191, 204, 208, 210, 211, 212, 244, 268, 274, 307, 324, 332, 340, O 63a, P 4, 39, 105; **krulziekte:** K 170, 240, L 149, 200, 241, 261, P 76; *krolziēktā*, K 173b, 207, 241, L 150, 201; *krolziēktā*, K 318, O 173; *krōlziēktā*, K 237, 274, 301, 312b, 316, P 25; *krōlziēGdā*, P 48; *krōlziēktā*, K 241, P 104, 145; *krōlziēktā*, K 245; *krōlsīktā*, K 358; *kralziēktā*, K 146, L 160; *kralziēktā*, K 192, 283; *krulziēktā*, L 200a, 244; *krōlziēktā*, L 184; *krulziēktā*, K 184; *krōlziēktā*, K 240; *krulziēktā*, krolziēktā, ziekte in de aardappels waarbij de randen van de bladeren zich krullend in elkander draaien, De Bont; **krulblad:** *krulblat*, K 124a; **bladrol:** K 151; *blatrol*, K 165; *blatrol*, K 240; **kroezel:** *krōezāl*, P 77; *kroezāl*, P 76;

b. mozaïek:

mozaïek: *mooza-ik*, P 76; *mozajīēktā*, K 304;

3. voedingsziekten

Voedingsziekten zijn ziekten die ontstaan door een tekort aan bepaalde voedingsstoffen of de aanwezigheid van ongewenste stoffen. Voedingsziekten openbaren zich door verkleuringen in het blad en/of in de knol of door groeistoornissen en zijn te verhelpen door toediening van de ontbrekende stof. Aangezien bepaalde verschijnselen kunnen voorkomen bij zowel virus- als voedingsziekten en in de volksmond vooral het uiterlijk van de aantasting naamgevend is, wordt hieronder volstaan met het opsommen van

1.1.1.3

de benamingen.

geelziekte: P 76, 95, 99; *géejlzīēktə*, K 335; *géeł-zīēktə*, K 335; **roodziekte:** *rūūjātsiēktə*, P 16; *rūut-siēktə*, P 16;

4. niet nader te bepalen ziekten

zwartziekte: *zwètziēkt*, K 240; **het zwart:** K 186; *zwèt*, K 240; *swèt*, K 241; *swèt*, K 240; *zwart*, aardappelziekte, Corn.; **loofziekte:** *lôēfsiēktə*, K 249; **rotziekte:** K 248; **stengelrot:** *sténgəlrot*, P 39; **patatrot:** *patòtròt*, K 212; **bederf:** K 102*, 133a; **patattenpest:** *patattapést*, K 225; **het kwaad aan de patatten:** *at kaot òn dā pataatə*, K 191; **kwaad ding:** *ko ding*, 263.

RUW, GEZEGD VAN AARDAPPELS

(N 12,8; Vanduffel)

gerapt: *garapt*, K 301; *gerapt*, wordt gezegd van aardappelen waarvan de pel ruw is en gelijk eene korst vertoont (Z. der K.), Corn. Vervl.; **geraspt:** *gəròpst*, K 287; **mottig:** K 174, 187; **geschurft:** *geschòrft*, hetzelfde als *gerapt*, sprekend van aardappelen, Corn. Vervl.; de volgende typen zijn naamwoordelijke uitdrukkingen: **gerapte aardappel:** O 63a; *gəraptə* [aardappel], P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **gerapte patatten:** *gəraptə patattə*, K 324; *gəròptə pataatə*, P 89.

GEVLEKTE AARDAPPELS

(N 12,8)

[Aardappels met vlekken op de schil.]

gerankte patatten: *gərangktə patattə*, K 324; *gərangktə pòtòttə*, K 330; *gərangktə pataatə*, P 16; **gezaagde patatten:** *gəzaogə pataatə*, P 10; **rankers:** *rangərs*, K 330; **roesters:** *ròēstər* (e.v.), P 89; het volgende type is een voltooid deelwoord: **verijzermaald:** *vərajzərmaolt*, K 248.

DOORREGEN, GEZEGD VAN AARDAPPELS

(N 12,8)

[Voorzien van ringen in het vlees van de knol.]

gerangd: *gəròngt*, K 331; *gerangd*, ook *gerengd*, voorzien van *rangen*, d.i. zwarte ringen, sprek. van aardappelen. Gerangde pataten zijn slecht om te eten, Corn. Vervl.; **gerankt:** *gərangkt*, K 301; *gəraangkt*, K 254; *gəròngkt*, K 331; *gərèngkt*, K 254; **gesteken:** *gesteken*, gespikkeld, gesteken pataten, doorregen, gerangde aardappelen, Corn.; **verzuurd:** *verzèèrd*, doorregen, sprek. van aardappelen (Beerse), Corn. Vervl. A.; het volgende type is een naamwoordelijke uitdrukking: **kranke patatten:** *kròngkə patéétə*, K 332.

RINGEN IN DE KNOL

rang: *rang*, zwarte ring, welke men soms in aardappelen aantreft (K.), Corn. Vervl.

VLEKKEN OP HET BLAD

(N 12,8)

tapbont: *tapbont*, K 151; **plakken op de bladeren:** *plakkə obdā blaorə*, K 281a.

VERZUREN, GEZEGD VAN AARDAPPELS

(N 12,8)

verzuren: de volgende opgaven zijn voltooide deelwoorden: *vərzi-jərt*, K 235, 307; *vərziejərt*, K 193a; **vervuren:** L 241; de volgende opgaven zijn voltooide deelwoorden: L 145; *vərvīērt*, K 307; *vərvūūjəra(n)*, vervuren, inwendig vergaan door vuur (van aardappels gezegd), De Bont; **pokken:** *pòkkə(n)*, de pokziekte hebben (van aardappels gezegd), De Bont.

VEENMOL

(N 12,3)

[Een insect (*Gryllotalpa vulgaris*) van ongeveer een vinger lang, dat zoals een mol gangen graaft en zich graag in nieuw ontgonnen veengrond ophoudt. In een aardappelveld kan het veel schade opleveren en wellicht is de naam van dit insect daarom opgegeven bij de vraag naar ziekten.]

veenmol: *veenmòl*, K 191.

IJZERMAAL

(N 12,8)

[Het verschijnsel van vlekken in de aardappels, meestal veroorzaakt door een ziekte. In dit geval heeft de invuller aangegeven, dat de vlekken veroorzaakt zijn door gangen gravende insecten.]

ijzermaal: *aazərmaoəl*, P 10.

MOEDERKOREN

(DC 43,11; znd 1a-m; znd 1,163; sgv; Schrevens; Vanduffel)

[Zwarte woekering, die te voorschijn komt uit de aren van verschillende granen en grassoorten; vooral bekend bij rogge. Schadelijk voor mens en dier, kan vruchtafdrijvend werken.]

moederkoren: I 78, 79, K 133a, 143, 147, 152, 152a, 153, 158b, 164a, 173, 174, 179a, 190, 190c, 195, 196, 197, 197a, 210, 216, 217, 218, 226, 296, 305, 353, L 112, 201, 204, 205, 206, 240, 261, 262, 285, O 170, P 25; *moedarkoorən*, K 206; *mōēdərkoorə*, P 85; *moedarkoorə*, K 148, 189a, 205, 213a, 258, 283, L 154, 162, 229; *moedarkorən*, L

264; *möëddårkorrå*, L 255; *moedårkorrå*, L 102, 104, 237; *moedårkourå*, L 256; *möëddårkourå*, K 227; *moedårkøerån*, I 180; *möëddårkøerån*, K 273; *möëddårkøærån*, K 352; *moedårkworrån*, K 220; *müüddårkøörn*, O 155; *moejårkøerån*, K 137, 204, 272, 338, L 259, O 250; *moejårkøorå*, L 145, P 72, 102; *möëjårkøorå*, P 48; *moejårkorrå*, L 257; *möëjårkoojå*, P 96; *moejårkørrån*, L 200; *möjårkøörå*, K 307; *meujårkowrå*, K 257; *moejårkøerån*, K 315; *moederkoren*, zwarte korrels in de rogge, Corn. Vervl.; **wolfskoren**: K 215, 216, L 285; *wolfskøorå*, K 276, L 212; *wolfskorrå*, L 279, 281, 281*; *wolfskoren*, moederkoren, brandkoren, ergot de seigle (O. der Kemp., o.a. Arendonk en Retie), Corn.; **wolfstand**: K 137, 164a, 171, 183b, 219, 268, L 144, 145, 148, 162, 177c, 178a, 179, 233, 260, 261, 262; *wolfstant*, K 171, L 255, O 67; *wolfstaant*, K 215, L 151, 153, 157, 158a, 178, 178a, 184, 185, 190, 205, 206, 208, 236, 244; *wollafstaant*, L 208a; *woolfstaant*, L 186; *wolfstaandå*, K 185; *wolfstawån*, K 305; *wolfstand*, moederkoren (Meierij), Cuijpers 3; *wölfstānt*, moederkoren, Zeeland, Brabantius; *wolfstānd*, moederkoren, Weijnen EV 7; **wolventand**: K 165, L 199, O 160a, 277, P 128; *wolvæntaant*, L 147; *wolvæntaaant*, L 144; *wolvæntōnt*, P 27; *wollvæntaant*, L 148, 152; *wolvæntānt*, P 86; *wolvætāt*, O 170; *wolvætaant*, L 148; *wolvætēt*, L 180; *wollaværiant*, L 262; *wollavæartaant*, L 208a; *wollævæstaant*, L 183, 244; *wolvæartaana*, P 13; *wolværs)tant*, wolver(s)tant, wolfstand, moederkoren, De Bont; **brand**: K 174, 197, 292, P 2, 171; *braant*, K 168, 174, 221a; *brand*, moederkoren (Meierij), Cuijpers 3; *braand*, brand, ziekte in het koren, (Huisseling), Elemans; **korenbrand**: K 191, P 80; **brandkoren**: K 101b, 268; *brantkøorån*, K 272; *brawtkøurårån*, K 305; *brandkoren*, moederkoren, zwarte korrels die men in de rogge aantreft, Corn. Vervl.; **zwart koren**: K 212a, 334, P 35a, 171; *zwart koorå*, K 196; *zwaet kourå*, K 250; *zwæt køorårån*, K 304; *zwæt køorårån*, K 272, P 41; *zwæt koorå*, K 296, P 41; *zwæt koorå*, K 300a, 356; *zwæt koojå*, P 25; *zwut køorårån*, K 231; **roest**: K 100, 133a, 133d, 164a, 173, 174, 183, 188a, 244, 268, 292, 305, L 96a, 148, 159, 261; *röëst*, K 196; **roestziekte**: *röestziëktå*, P 86; **gebrand koren**: *gæbrènt koorå*, K 276; **paarden-tand**: O 162, 273; *paardatant*, K 217; *pèrdæntaant*, L 185; *pééræntant*, P 66, 72, 75, 76, 78, 133, 135; *pjèrræntant*, O 277; *pjééræntant*, P 62; **honing**: *heuning*, P 133a; *heunink*, O 247; *euniënk*, O 238; *öwniëngk*, P 62, 76, 78, 81, 126, 129, 131, 133, 135; *öjniënk*, P 66, 72, 127; **jezukeskoren**: *dîësækåskøörå*, K 312a; *vîezækåskøorårån*, K 307; *deezekenskoren*, moederkoren, brandkoren, Corn. Vervl. A.; **wolf**: K 216; **massel**: *massål*, P 14, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129; *mössål*, P 18, 27; *mass(ch)el*, *massel*, ziekte der graangewassen, inz. der tarwe, waardoor de korrels zwart worden en in stof vergaan, Corn.;

masseltarwe: *mæssaltèrræf*, P 86; **masser**: *massår*, O 67; **masserkoren**: *massårkøorå*, I 269; **masserare**: *massåraara*, I 269; **zwart graan**: *zwæt grèen*, P 47; *swæt greun*, P 25; **schapengraan**: *skaopægrøèn*, O 238; **zwartziekte**: K 283; **zwarte haver**: *zwut houår*, K 231; **wolvenpitten**: *wolvæpittån*, K 216; **duivenpitten**: *doevæpit* (e.v.), L 190; **wolverkoren**: L 258; *wolvårkøorå*, L 280; **kool**: P 171; **poffen**: *pöëfå*, K 296; *poef* (korte oe), ziekte der tarwe. De aren zien er uitwendig uit als gezonde aren, maar bevatten van binnen een zwarte stof, soort van zwam. Elders poppen, stuifaren, mass (ch)elen, massel, Corn.; **moederroest**: L 96a; **het zwart**: I 102a, K 140, O 158; **de zwarte korrel**: K 188; **roggebrand**: P 94; *roggæbrant*, K 330; **stuifbrand**: I 57b; **steenbrand**: K 292; **het vuur**: L 159; **hazenbrood**: *hazenbrood*, moederkoren (Meierij), Cuijpers 3; **hondskoren**: *honskøorårån*, K 239; **paardskoren**: K 276; **dienvenkoren**: O 153; **bokhorens**: *boekorrås*, K 205; **bokketanden**: *boekætannå*, K 332; **hanespoor**: K 164, 305; *haonæspoor*, K 146; **korenbrood**: K 164a; **zwam**: L 184; **uitschieter**: K 268; de volgende typen duiden mogelijk in het graan groeiende andere gewassen aan: **draverik**: *draoværik*, P 80; **nichel**: *nichål*, P 80; **krok**: K 183b; *kroch*, L 100, 153; **wilde haver**: *wiælå hoovår*, O 274a; de volgende typen zijn mogelijk verklaringen voor het zwart worden van de graankorrel: **verstikt**: P 88; **emelten**: *aemeltå*, I 78; **[serf]**: *serf*, K 188a; **[meilzout]**: K 289.

KOPERWORMEN

koperwormen: *køpperwøorme*, „ritnaalden”, ziekte in de graanwortels (Huisseling), Elemans.

GEELZUCHT

roest: *roest*, geelzucht, ziekte in het koren (Huisseling), Elemans; **geluw**: *gilloe*, geelzucht, ziekte in het koren (Huisseling), Elemans.

WORTELBRAND

wortelbrand: *wørtålbrant*, wortelbrand, een voetziekte bij rogge, haver en tarwe, als gevolg waarvan de planten afsterven, De Bont.

KLAVERDOOD

[Orobanche minor, bremraap, een woekerplant die op de wortel van de klaver groeit en deze doet sterven.]

klaverdood: *klaverdood*, bremraap, eene woekerplant, die op den wortel der klaver groeit en deze doet sterven, Corn. Vervl.; **smeerwortel**: *smæerwørtel*, cfr. *bremraap*, Orobanche minor, Corn.

1.1.1.3

POK

pok: *pok*, ziekte der boekweit, waarbij er hobbeltes op de stengels komen, Corn. Vervl. A.

TOL

tol: *tol*, knobbelziekte aan de wortels der rogge, waardoor zij uitsterft, Corn.

BRANDAAR

[Een door korenbrand aangetaste aar. Zie ook het lemma MOEDERKOREN.]

pop: *pop* (in 't Z. en W. *poëp*), graanaar die door stuifbrand of massel aangedaan is (K.), Corn. Vervl.; **brandaar:** *brandaor*, brandaar, aar die door korenbrand is aangetast. Het is een droge lichte zwart-witte aar, die langzaam wegsterft, De Bont.

DUIVELSAAR

duvelsaar: *duvelsaar*, graanaar, aangetast door de *Ustilago segetum* Cord., Corn.

STUIFAAR

[Zwarte aar in de haver.]

stuifaar: *stuifaar*, zwarte aar in de haver, Corn. Vervl. A.

FLODDERSTRO

[Stro dat te snel gegroeid is, waardoor er onvolwassen korrels in de aren zitten.]

flodderstro: *flodderstroo*, stroo dat te welig gewassen is (Kemp.), Corn.; **fluis:** *fluis*, het koren krijgt de fluis, als het stroo te welig opwast en er geen graan in komt, Corn. Vervl. A.; **overlopen:** *overloopen*, te haastig groeien en rijpen, zoodat er onvolwassen korrels in de aren zijn, van het graan gezeid, Corn. Vervl. A.

LOOS, ZONDER KORRELS

loos: *loos*, loos, ledig, zonder korrels, De Bont.

-.1.2.4.4. Onkruid, e.d.

MUIZENGERST

[*Triticum murinum*, in het wild groeiend gewas met zeer fijne korrels en langgenaalde aren.]

haar-kruip-in: *haar-kruip-in*, muizengerst, Corn.

ONKRUID IN HET ALGEMEEN

(Ceusters; Jacobs; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[De nietbedoelde gewassen die tussen de gezaaide, gepote of geplante gewassen in het wild groeien en het voedsel voor de cultuurgewassen wegnemen of die gewassen hinderen in de ontwikkeling.]

onkruid: *òngkròjt*, P 198, 199; *òngkreuwt*, O 285; *òngkreuwt*, O 286, 290; *òëmkròjt*, O 289; *òënkròëjt*, O 70, P 4, 59; **vuil:** *vòjl*, O 178, 250, 287; *vòal*, P 62, 66, 75, 76, 78, 82, 83, 127, 129, 131, 132, 133, 135; *vòëjl*, O 74, 165, P 2, 3, 4, 8, 10, 59, 61; *vèal*, P 136; *vòë*, P 86; **vuiligheid:** *vòjliëgèjt*, P 125; *vòjliëgàat*, O 255, 288; *vòalchéét*, P 126; *vòalachaat*, P 72, 76, 81; *vòèlagàat*, O 70, P 1, 10, 62; **vuilkruid:** *vèalkréat*, P 137a; **kruid:** *kréat*, P 130; **bocht:** *bòcht*, L 99.

NETEL

(Vanduffel; Schrevens)

[*Urtica*, in het wild groeiend plantengeslacht, in het bijzonder de brandnetel.]

netelen (m.v.): *nèjtala*, P 72, 76, 78, 81, 129, 131, 133, 135; *néëjtala*, P 86; *néétala*, P 62, 66, 75, 126; *nìèjtala*, P 127.

PAARDEBLOEM

(Elst; Meulemans; Schrevens)

[*Taraxacum officinale*. Het bittere sap in de stengel en de wortel werken vochtafdrijvend.]

paardebloem: *péarablòëm*, P 82, 83, 130, 132, 135; **pisbloem:** *piësbloëm*, P 86, 131, 136, 137a; *piëzblóm*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; *piëssablòëm*, P 133.

KORENBLOEM

(Elst; Meulemans; Schrevens)

[*Centaurea Cyanus*, de fraaie blauwe bloem en daarnaast de plant zelf, die veelal tussen het koren, speciaal de rogge voorkomt.]

korenbloem: *kórrablóm*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; **blauwbloem:** *blááblòëm*, P 82, 83, 86, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a.

BIES

(Elst)

[*Scirpus lacustris*, dun, lang oevergewas.]

bies: *bìës*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208.

KWEEKGRAS

(DC 26; N 11,13a; Luik 4,9; Ceusters; Jacobs; Schrevens; Vanduffel)

[Triticum repens, algemeen voorkomende grassoort die zich door ondergrondse uitlopers sterk uitbreidt en moeilijk uit te roeien is.]

kweekgras: K 178*; *kwee gras*, L 96a, 187; **kweek:** K 126, 157, 197; *kwéjk*, O 250, 285, 286, 290; *kwaak*, soort onkruid, Hoeufft; **pee/peeën/penen:** *pee*, O 255; *péé*, P 62, 66, 72, 75, 81, 126, 131, 133; *péj*, O 287, 288, P 76, 78; *pééj*, O 74, 165, P 1, 2, 4, 10, 59; *pīē*, P 127, 135; *pééa*, P 60, 129; *pééjā* (m.v.), O 70, P 8, 61, 62; *péén*, K 133d, 143, 145a, L 145, P 1; *pèèn*, K 100a, L 96b, 99, 100; *pèen*, K 150a; *pèèn*, K 150a; *pèn*, K 101, 101a, 133a; *peejn*, K 143; *pijn*, K 133c; de volgende opgaven zijn meervoud: *paenən*, K 129a; *pèèna*, L 200a; *péénan*, K 158a, L 226; *pèènan*, K 149, 158b, L 148; *pijnən*, K 148, 171, L 243a, 263, 263a; *pajnən*, L 258, 263, 263a; *pééngən*, L 241; *pengən*, L 205, 206, 236; *péèna*, L 145, 178, 178a; *pèèna*, L 93, 147, 148, 149, 200, 262; *péènnə*, L 281; *pèènnə*, K 240, L 144b; *pijna*, L 151, 199, 259; *pājna*, L 263a; *pajna*, L 263a, 264; *pengə*, L 183, 204, 204a, 205, 206, 208, 244; *péngə*, L 207; *péngə*, L 235; *pangə*, L 207; *pèèn*, pein, triticum repens, De Bont; *peeën*, hondsgras, Corn. Vervl.; *peien*, paien, peeën, lange, peesachtige wortels van het hondsgras, ook het gewas zelf, Corn. Vervl.; **panen:** K 158, 158b, 161a, 164a, 179, 182b, 190, 195, 197, 242; *paanan*, L 283a; *pàànən*, K 215; *páánə*, K 220; *paanə*, K 183, 184b, 197; *paonə*, K 183, 184b, 191, 197; *paonən*, K 138, 162, 164a, 184, O 190, 216a; *paon*, K 133a, 142; *poonə*, K 140; *pönnə*, K 169; *pane(n)*, In de westelijke Kempen spreekt men van *pane(n)*, in Heze en Geldrop van *pèùnə(n)* = puinen, in Maarheze, Soerendonk en Budel van *puinen*, in Tongelre van *pèùngras* puingras, in Nunen van *pänge(n)*, De Bont; **puinen:** I 78, 79, 118, K 151, 153, 173, 173a, 176, 177b, 188a, (e.v.) K 133a, 152, 157, L 101, 101a, 103; *puina*, K 151, 188a; L 152, 180**; 180b; *pèùnən*, L 190, 209a, 240; *pèùnə*, K 204c L 149, 152, 153, 186, 187, 244; *pèùngə*, L 182; *pönnən*, L 112; *pönnə*, L 112, 148, 150, 185; *pönjə*, L 265; *pöwnə*, K 210; *pön*, L 103, 150, 162; *peunən*, L 180a, 185, 260; *peunə*, L 150; 152, 160; *peungə*, L 160; *pungə*, L 157; *peun*, L 104, 159; *pèùj*, L 235; *pöön*, kweekgras, Elemans; *puinen*, peengras, Hoeufft; *peunen*, peengras, Hoeufft; *puinen*, de lange wortelscheuten van het Hondsgras en het gewas zelf (K.). De puinen heten ook volgens de streek: *paien*, *peien*, *panen* en *pessemen*, Corn. Vervl.; **pemen:** *péema*, P 3; **puingras:** K 124a, 153; **pezen:** *pézza*, O 178, 289; *péssənə*, P 125, 198, 199; **pessemen:** *péssama*, K 357; *péssam* (e.v.), P 86; *pessemen*, hondsgras, (Z.O der Kemp.), Corn. Vervl.; het volgende type duidt een samengeroeide kluiten

kweekgras aan: **peenbos:** *pèènbós*, peinbos, bos of struik peinen, bos kweek, De Bont; **grondpuinen:** *grondpuinen*, hondsgras met zeer diep schietende wortels, Corn. Vervl. A.; **grondpein:** *gróntpèèn*, grondpein, kweek die diep in de grond wortelt (in tegenstelling met andere, die meer aan de oppervlakte groeien), De Bont; **wolpuinen:** *wolpuinen*, wolpanen, wolpeeën, wolpeien, wolpesemen, soort van hondsgras, *Holcus mollis*, Corn. Vervl. A.; **lekpeien:** *lekpeien*, soort van hondsgras met zeer lange wortels (Heist-op-den-Berg), Corn. Vervl. A.; **breekpee:** *breekpee*, kwade soort van hondspuingras, Corn.; **kezen:** *keezen*, hondsgras (Kl.-Brab.), Corn.; **hondsgras:** *hòndəgròs*, O 63a; *ònnagés*, O 63a; **hondskruid:** *hon(d)skruid*, hondsgras (Antw.), Corn.; **hondshaar:** *hónshaor*, K 346; **trekgras:** L 180b; *tréékgéés*, P 66; **watergras:** *wootəjès*, P 86, **zaadpuinen:** *zaadpuinen*, soort van puinen of hondsgras, die veel zaad voortbrengen (K.), Corn. Vervl.; **knobbelpéeën:** *knobbelpée*, zeer kwade soort van hondsgras met knobbeltjes, die in trossen bijeenhangen. Ze breken gemakkelijk af en ieder knobbeltje wordt een nieuwe plant (Duffel), Corn.; **nestelpéeën:** *nestelpaien*, nestelpeien, nestelpuinen, hondsgras, met zeer lange wortels; Corn. Vervl.; *nestelpée*, hondsgras met zeer lange lintvormige wortelscheuten. Men graaft er soms uit die 2 1/2 m. lang zijn (Duffel). Ook, volgens de streek, nestelpaan, nestelpai, nestelpei, nestelpuin, nestelpeem, nestelpeesem, Corn.; **knetters:** *knetser*, knetsers, soort van hondsgras (puinen) met dikke wortels, die gemakkelijk breken, Corn.

DISTEL

(Ceusters; Elst; Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[Carduus, plant met stekelige stengel en bladeren.]

distel: *diēstal*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 86, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *déstal*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 125, 198, 199; *diēstəla* (m.v.), P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a; **dissel:** *dissəl*, K 179b, 195a; *déssəl*, K 179b, 180, 181, 190a; *dijsəl*, L 150; **prikdissel:** *priGdéssəl*, K 191.

MELDE

(Meulemans; Vanduffel)

[Planten, behorende tot de familie van de Chenopodiaceae.]

melde: *melt*, L 150; *mél*, P 130, 136, 137a; **wilde melde:** *wiëllə mèl*, P 86; **kalfswortel:** *kálləfs-wöttal*, P 82, 83, 133; **kalverwortel:** *kálverwöttal*, P 131, 132, 135; **schijtkruid:** *schaətkròət*, P 62, 66, 72, 76, 78, 81, 129, 131, 133; **kruisjeskruid:**

1.1.1.3

kruskaskròat, P 66, 72, 75, 76, 126, 135; **kaasjeskruid**: *késkaskròat*, P 75; **eppelij**n: P 127; **blauwknop**: L 150.

MUUR

(Ceusters; Meulemans; Schrevens; Vanduffel) [Stellaria.]

muur: *mūūr*, O 178, 250, 255, 285, 286, 287, 288, 289, 290, P 82, 83, 125, 132, 135, 198, 199; *meur*, P 130, 131, 133, 136, 137a; *moor*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *mōēr*, P 86.

DRAVIK

(N 14,82)

[*Bromus*, een grassoort.]

dravik: *draovik*, K 174; *draoviēk*, K 208; *draowviēk*, O 63a; *dròāvīēngk*, K 248; *dravik*, naam van twee variëteiten eener grassoort die als onkruid op den akker groeit, Lat. *Bromus secalinus* L. en *Bromus mollis* L., Corn. Vervl.; **zachte dravik**: *zaachtan draovik*, K 143; **bles**: *blēs*, wilde grassoort, dravik (Retie en omstr.), Corn.

KAMILLE

(Meulemans; Schrevens)

[Planten van het geslacht *Anthemis* L.]

kamille: *karmil*, K 151; *kāmiēl*, P 83, 86, 130, 132, 135, 136, 137a; **eppelij**n: *éppalāan*, P 133; *léppalāan*, P 131; *léppalēén*, P 82.

WIKKE ALS ONKRUID

(N C,1a; N C,1b; NQ,1b; Ceusters; Jacobs; Meulemans)

[*Vicia*, een familie van klimplanten, die in uiteenlopende soorten voorkomt maar in de volksmond vaak niet nader onderscheiden wordt. De meest voorkomende soorten zijn:

Vicia cracca L. (vogelwikke), een klimplant met tot 100 cm lange, dunne stengels. De ongeveer 1 cm grote paarsblauwe bloemen hangen in eenzijdige, lange en langgesteelde trossen. De plant is zeer schadelijk in het koren;

Vicia sativa (voederwikke), een klimplant met tot 90 cm lange stengels. De roodpaarse tot blauwpaarse bloemen staan alleen of in paren in de bladoksels. De plant werd vroeger gekweekt, maar komt nu enkel nog verwilderd voor;

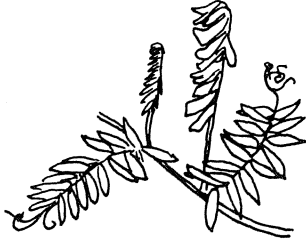
Vicia hirsuta Gray (ringelwikke), een klimplant met tot 60 cm lange stengels. De kleine paarsmet-witte bloemen hangen in langgesteelde 1-zijdige trosjes;

Vicia sepium L. (heggewikke), een klimplant met tot 60 cm lange stengels. De grote, dof violette bloemen hangen in korte trossen.

De soorten zijn niet afzonderlijk afgevraagd,

maar op grond van de kenmerken *onkruid*, *grote soort* en *kleine soort*. De antwoorden op de drie vragen waren zo sterk op elkaar gelijkend, dat ze hieronder samengevoegd zijn. Waar bleek, dat antwoorden wel specifiek op 1 soort betrekking hebben, is dat nader aangegeven.]

wikke: K 102, 102*, 128, 179a, 183, 184, 186, 187, 188a, 197, 215, 216, 217, L 100, 144, 148, 149, 150, 153, 180, 180b, 183, 184, 199, 200, 200a, 201, 205, 206, 207a, 235, 241, 242, 243, 244, 262, 263, 264; *wikkə*, K 161, 165, 348; *wikkən*, K 137; *wiekə*, I 102c, K 124a, 182, 184, L 205, 206, 207, 263, 280; *wiēkkə*, P 137a; *wiekən*, I 102a, K 143, 145a; *wik*, K 151, 165, L 145, 149, 262; *wiēk*, K 189b; *wiek*, K 135, 136a, 143, 145a, 146, 163, 188a; *wikkə*, wikke, hs Mischgofsky L 95; **vogelwikke**: L 243; **wilde wikke**: K 172, 215, L 153; *wuldə wikkə*, I 57, K 157; *wildə wiekə*, K 133a; *wildə wik*, K 284; **valse wikke**: K 174; **nachtwikke**: *naachtwik*, L 160; *naachwik*, L 187; **krok**: K 157, 174, 175a*, 188, 188a, 193a, O 70, P 14; *kròk*, I 220, K 189b, 307, 329, 342, 348, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 26, 59, 60, 61, 62; *kròk*, K 310; *kruk*, K 277, 349; *krik*, P 26, 29; *krukkə*, P 149; *krüük*, P 82, 130, 131, 132, 133, 135; *krok*, soort van wilde wikke, die veel in het koren groeit, Corn. Vervl.; **frik**: *frik*, K 127, 178*, 179a, 193a; *vrik*, P 84, 139; *vriēk*, P 83, 136, 137a; **vitsen**: *vitsən*, O 238; *vijsə*, O 178, 255, 285, 286, 288, 289, 290, P 125, 127, 198, 199; *fijsə*, O 250, 178; **wilde vitsen**: *wildə vitsən*, K 241; **winde**: *wien*, I 102a; **wilde winde**: *wirrə wijn*, K 133a; **wilde wingerd**: I 57a, 57c; **rand**: *réént*, L 241; *rééng*, L 241; **raai**: *raoj*, L 182, 241; **kleef**: *klèēf*, K 127; **windetjes**: *winnəkəs*, K 188a; **grij**: *gəré*, P 161; **windom**: *wenom*, K 124a; *wijnom*, windom, soort van winde die als onkruid op den akker groeit, Corn. Vervl.; **wilde boekweit**: *wilde boēkwei*, wijnom, wind-om, soort van winde, die als onkruid op den akker groeit, Corn. Vervl.; de volgende typen duiden waarschijnlijk de grote soort aan: **grove wikke**: L 180b; *grovnə wikkə*, L 235; *greffə wiek*, K 220; **grote wikke**: *groowətə wikkə*, L 200a; de volgende typen duiden waarschijnlijk de kleinere soort aan: **kleine wikke**: *klèèn wikkə*, L 200a; **fijn wikke**: *fèèn wieksə*, K 220; **fijnere wikke**: *fijndər wikkə*, L 235; de volgende typen zijn ook bekend als benaming voor andere gewassen: **spurrie**: K 128; **wilde erwten**: *wuldə aartə*, K 173a; **herik**: *hirik*, L 182; *erik*, K 178*; *aerək*, K 124a; **groen**: *gruun*, L 140; de volgende typen zijn ook bekend als benaming voor onkruid: **vuil**: *voojal*, K 327; *vaowl*, K 327; **rucht**: *rucht*, K 147; *ròcht*, K 183; **bocht**: L 100; **pluksel**: L 180; **plukkem**: L 205, 206; **derrie**: *dé-riē*, K 250; **pessem**: *pèssəm*, P 94; het volgende type is niet eerder aangetroffen in deze betekenis: **voederbak**: *voejərbak*, K 172.

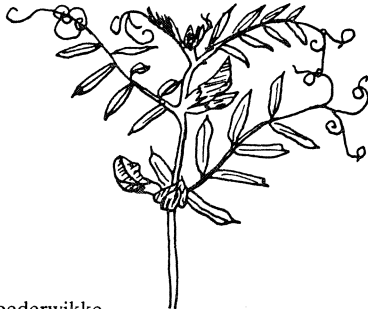
vogelwikke

KROK, VOGELWIKKE (zie tekening)

(Vanduffel)

[*Vicia cracca* L. Zie ook het lemma **WIKKE** ALS ONKRUID.]**krok:** *krok*, K 146; *kròk*, P 72, 127; *krüük*, P 76.**VOEDERWIKKE** (zie tekening)

(N Q,1a; Vanduffel)

[*Vicia sativa*. Zie ook het lemma **WIKKE** ALS ONKRUID.]**voederwikke:** K 147, 197; *voedarwieka*, K 135;

voederwikke

voedarwiek, K 146; *voejarwikkə*, K 217, L 100, 144, 153, 180, 180b, 183, 184, 199, 200, 205, 206, 207a, 244, 262; *vöejarwikkə*, K 165; *voejrwikkə*, K 215; *vojərwickə*, K 179a; *vėjərwickə*, K 348; *voejərwieka*, K 136a, 143, L 205, 206, 280; *vöejər-wiëkka*, P 137a; *vöejərwiëk*, K 284; *vojərwiekan*, I 102a; *voerwikkə*, I 57, K 174, 188a; *voerwieka*, K 175a*, 188; **wikke:** I 57a, 79, K 102*, 128, 173a, 174, 183, 186, 215, 216, 268, L 157, 180, 182, 183, 187, 200, 243, 257, 264; *wikkə*, K 161, L 187, P 127; *wik*, K 189b, L 160; *wiek*, K 188a; *wieka*, K 133a, 184; **tamme wikke:** K 172, 174; **echte wikke:** L 241; *echtə wieka*, L 241; **vitsen:** I 212, K 307; *vëtsən*, K 241; *vitsə*, K 250, 277, 348, P 84, 139; *viëtsə*, O 70, 74, 165, P 1, 2, 3, 4, 8, 10, 59, 60, 61, 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; **krok:** K 174, 183, L 200; *kròk*, K 189b; *kruk*, K 190; **krukke:** *krukkə*, P 149, 161; **windetjes:** *winnakas*, K 188a; de volgende typen hebben

waarschijnlijk betrekking op andere voedergewassen: **labbonen:** *laboownə*, K 190a; **etenvoeder:** *ijtavoejər*, P 26; **lupinen:** *lūüpeenə*, K 268; **zoete lupinen:** *zeetə lūüpeenən*, P 26; **zoete vetbonen:** *zūütta vëtbòanə*, K 349; **spurrie:** K 128; **klaver:** *kloovərə*, P 143a; *klöëvərə*, K 329; **serradella:** *serdél*, L 237; **bolderik:** L 153; **groen:** L 148.

KLAPROOS

(Meulemans; Schrevens; Vanduffel)

[*Papaver rhoeas*, papaverachtige plant met rode bloem, veelal groeiend in korenvelden en langs wegen.]**kolbloem:** *kòllablöëm*, P 62, 66, 72, 75, 76, 78, 81, 126, 127, 129, 131, 133, 135; *kólblöëm*, P 86; *kòlblöëmma*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a.**NACHTSCHADE**

(Meulemans)

[Een tot 40 cm hoge eenjarige plant met rechtopstaande stengel. De rijpe bessen zijn zwart. De plant is giftig.]

nachtschade: *nächtschôël*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137a.**GELE GANZEBLOEM**

(Elst; Meulemans)

[*Chrysanthemum segetum*, ook bekend als Goudsbloem. Een tot 60 cm hoge, blauwgroene plant. De bladeren zijn ongeveer eirond, met ingesneden of grof getande rand. Bloemkorfjes met gele buisvormige schijfbloempjes en gele lintvormige randbloempjes. De schijf als geheel is vlak of hol. Groeit op zandige akkers.]**goudbloem:** *gòwtblóm*, K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208; **dikkoppen:** *dëëkòppə*, P 82, 83, 130, 131, 132, 133, 135, 136; *düükòppə*, P 137a.**HERIK**

(Elst; Vanduffel)

[*Sinapis arvensis*, een tot 80 cm hoge „wilde Mosterd“. De vrucht is een hauw met een kegelvormige snavel, die iets korter is dan de hauw zelf.]**herik:** *hirrək*, K 179b, 180, 190a, 191, 192, 193, 205, 207, 208; *hiërrək*, K 181, 195, 195a; *ee-riëngk*, P 127; *éëriëngk*, P 62, 66; *éjriëngk*, P 72, 75, 76, 78, 81, 126, 129, 131, 133, 135.**WOLFSMELK**

(N C,1)

[*Euphorbia*, diverse soorten. Tot 30 cm hoge

1.1.1.3

eenjarige planten met wit, giftig melksap. De Tuinwolfsmelk bloeit met een scherm met 3 assen, het Kroontjeskruid in 1 bloembekertje, dat omringd is door 5 schermtakken, die elk een aantal „kroontjes” dragen.]

kroontjeskruid: K 151.

BOTERBLOEM

(Elst)

[*Ranunculus*, diverse soorten, diverse hoogten, moerasplant, (goud)gele bloembladeren, zwak giftig.]

boterbloem: K 179b, 180, 181, 190a, 191, 192, 193, 195, 195a, 205, 207, 208.

GROTE WEEGBREE

weversbladeren: *weversblaren*, grote weegbree. Men geeft dien naam ook aan een plant met grote bladeren, die in de weiden groeit, Corn. Vervl.

VELDZURING

(N 14,84b)

[*Rumex acetosa*, gekweekte vorm.]

zurkel: *zurkəl*, K 262; *zūürkəl*, P 60; *sūürkəl*, K 291, P 60a; *sulkər*, P 77; *sūülkər*, O 73; *süülkər*, P 66; *söëlkər*, P 128; **suikerij:** *sòwəʔjərao*, K 340.

RIDDERZURING

(N C,1; N 14,84a)

[*Rumex obtusifolius*.]

ijzerhard: *ijzərhart*, L 150; **paardezurkel:** *pèèrdesulker*, *pèèrdsblaren*, *pèèrdsklaver*, verscheidene soorten van grote zurkel, die in de weiden groeien, inz. *Rumex obtusifolius* L., *R. crispus* L. en *R. conglomeratus* Murr., ook: *pèèrdssulker*, Corn.; **paardszurkel:** *pèèrdssulker*, *pèèrdesulker*, soort van wilde zuring die in de weiden groeit, Corn. Vervl.; **zuring:** *zuuring*, L 235; *zeurèngk*, O 288; *zöërrək*, zoerk, zuring, De Bont; **sulper:** *sölpər*, L 263; **zurkel:** *zūürkəl*, P 60; *sūürkəl*, K 291; *surkəl*, P 171; *sirkəl*, K 340; *sulkər*, K 357; *sulləʔər*, K 241; *sūülkər*, O 73; *süülkər*, P 66; *söëlkər*, P 128; **wilde zurkel:** P 164; *willə zurkəl*, P 171; *wüüllə sūürkəl*, P 60a.

KLAVERZURING (zie tekening)

klaverzurkel: *klaversurkel*, klaverzuring, verschillende soorten van *Oxalis* (Retie en omstr.), Corn.; **hazeklaver:** *hazeklaver*, haaskensklaver, klaverzuring, een onkruid, dat veel in de hoven wast, in de wetenschap *Oxalis stricta* L. Ook worden die namen gegeven [aan] eene variëteit, die men in de bosschen vindt, Lat. *Oxalis acetosella* L., Corn. Vervl.; **hazezurkel:** *hazesulker*,

witte klaverzuring

hazeklaver, klaverzuring, een onkruid, Corn. Vervl.

ZWARTE NACHTSCHADE

(Schrevens)

besbeziekruid: *bésbééjzakroot*, P 86.

PERZIKKRUID

(Schrevens)

[*Polygonum persicaria*, een soort Duizendknoop.]

riets: *riëts*, P 86.